

Tilinpäätös 2023

Käsittely

Johtoryhmä 19.3.2024

Kaupunginhallitus 8.4.2024

Kaupunginvaltuusto 3.6.2024

Loimaan kaupunki
PL 9, 32201 Loimaa
Ylistaronkatu 36, 32200 Loimaa
Puh. 02 76 110
loimaa.fi
etunimi.sukunimi@loimaa.fi

Sisälllys

1. Yleisperustelut.....	4
1.1. Kaupunginjohtajan katsaus	4
1.2. Kaupungin hallinto ja muutokset	6
1.2.1. Organisaatio ja tilivelvolliset viranhaltijat 1.1. – 31.12.2023	6
1.2.2. Toimielimet 1.1. – 31.12.2023.....	6
1.3. Yleinen ja oman alueen kehitys.....	10
1.3.1. Väestön kehitys	14
1.3.2. Työllisyyden kehitys.....	15
1.3.3. Myönnetyt rakennusluvut ja valmistuneet rakennukset	16
1.4. Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa.....	17
1.4.1. Kaupungin henkilöstö	21
1.4.2. Ympäristötekijät	24
1.4.3. Muut ei taloudelliset asiat.....	25
1.4.4. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	25
1.4.5. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	26
1.4.6. Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	27
1.5. Tilikauden tulos	28
1.5.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	28
1.5.2. Toiminnan rahoitus	29
1.5.3. Rahoitusasema ja sen muutokset.....	31
1.6. Kokonaismenot ja -tulot	35
1.7. Kuntakonsernin toiminta ja talous	36
1.7.1. Kuntakonsernin rakenne	36
1.7.2. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	36
1.7.3. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	40
1.7.4. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	40
1.7.5. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	41
1.8. Tilikauden tuloksen käsittely	45
1.8.1. Asiaa koskeva sääntely	45
1.8.2. Tilikauden tuloksen käsittely	45
1.8.3. Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	45
2. Talousarvion toteutuminen käyttötalousosa	47
2.1. Kaupunginvaltuusto.....	49
2.2. Tarkastuslautakunta	50

2.3.	Keskusvaalilautakunta	51
2.4.	Vaikuttajatoimielimet.....	51
2.5.	Kaupunginhallitus	52
2.5.1.	Konsernijohto	52
2.5.2.	Elinvoima	59
2.6.	Poikkeusolot (ukraina, sotesiirtymä).....	67
2.7.	Sivistyslautakunta	68
2.7.1.	Sivistystoimen hallinto	68
2.7.2.	Varhaiskasvatus	68
2.7.3.	Perusopetus ja keskiasteen koulutus	77
2.7.4.	Vapaa-aikapalvelut	87
2.8.	Elinympäristölautakunta	101
2.9.	Loimaan Vesi-liikelaitos	115
2.10.	Loimaan kaupungin käyttötalous yhteensä.....	116
3.	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	120
4.	Investointiosan toteutuminen	124
5.	Rahoitusosan toteutuminen.....	127
6.	Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden riittävydestä.....	128
7.	Tilinpäätöslaskelmat.....	129
8.	Tilinpäätöksen liitetiedot	137
9.	Eriytetty tilinpäätös Loimaan Vesi-Liikelaitos.....	151
10.	Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä.....	179

1. Yleisperustelut

1.1. Kaupunginjohtajan katsaus

Yleinen taloustilanne ja kehitysnäkymät

Vuoden 2023 talousarviota valmisteltaessa elimme koronan jälkimainingeissa sekä Ukrainan sotatilanteessa. Venäjän hyökkäyksestä alkanut sota jatkuu ja luo yhdessä kärjistyneen Lähi-Idän kriisin kanssa syvempää epävarmuutta myös Euroopassa.

Talouden pitkä kasvunjako päättyi koronan myötä vuonna 2020 BKT:n vähentyessä yli 2 %. Vuonna toipuminen oli ennakoitua nopeampaa kasvun ollessa 3 %-tasolla ja vielä vuonna 2022 noin 1,6 %. Vuonna 2023 hintojen ja korkojen nousut vähensivät investointeja ja kotitalouksien kulutusta. BKT supistui ennakoarvioiden mukaan 0,5 %.

Elinkeinot, väestö ja työllisyys

Korona ja Ukrainan sota ovat vaikuttaneet myös Loimaan yritys- ja elinkeinoelämään. Talouden taantuma ja rakennusalan heikko suhdanne puolestaan heikkensivät vuoden 2023 aikana yritysten tilannetta ja työllisyyttä.

Vuosina 2016–2019 jatkunut työllisyyden kohentuminen katkesi koronaan vuonna 2020. Työttömiä oli Loimaalla vuoden 2020 lopulla yli 12 % työvoimasta. Vuosina 2021–2022 työttömyys väheni työttömyysasteen ollessa noin 9 %:ia. Työvoimasta oli Loimaalla joulukuussa 2023 työttömänä 762 henkilöä. Työttömyysaste oli 11,5 % ja avoimia työpaikkoja oli vuoden 2023 lopulla 127.

Ikääntyvän väestörakenteen ja alhaisen syntyvyyden vuoksi väestöennuste on ollut pitkään laskeva ja väestöllinen huoltosuhde heikkenevä. Väestö väheni vielä vuonna 2022 yli 200 asukkaalla. Asumisen teemavuonna 2023 asukasmäärä kääntyi kuitenkin maahanmuuton myötä kasvuun. Joulukuun 2023 lopulla asukkaita oli ennakkotietojen mukaan 15.423 eli 31 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Työvoiman määrä on vähentynyt vuosina 2012–2023 yli 1.000 henkilöllä (13 %). Joulukuussa 2023 työvoiman määrä oli 6.626.

Ikärakenteen muutos ja syntyvyyden lasku vaikuttavat jatkossa palvelutarpeiden muutoksiin myös varhaiskasvatuksessa sekä perus- ja lukiokoulutuksessa.

Talous ja investoinnit

Valtionosuuksien korotukset vuosina 2020–2023 vaikuttivat myönteisesti kuntien talouteen. Myös oma taloutemme on tasapainottunut merkittävästi. Sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtyminen hyvinvointialueille kevensi järjestämis- ja rahoitusvastuitamme.

Koronakorvausten, harkinnanvaraisten valtionosuuksien, erikoissairaanhoidon kulujen vähenemisen sekä henkilöstön lomautusten ja henkilöstökulujen vähentämisen vuoksi vuoden 2020 tilikauden ylijäämä oli 7,7 milj. euroa. Vuoden 2021 tilikauden 2,8 milj. euron ylijäämän taustalla olivat arvioitua suuremmat verotilitykset, erikoissairaanhoidon arvioitua pienemmät kulut sekä valtion koronakorvaukset. Vuoden 2022 tilikausi oli 1,4 milj. euroa ylijäämäinen. Tulokseen vaikuttivat yli 2,5 milj. euroa budjetoitua suuremmat verotilitykset, erikoissairaanhoidon 2,3 milj. euroa budjetoitua pienemmät kulut sekä edelleen myös koronakorvaukset.

Loimaan veden vuoden 2023 tulos oli mm. korkojen noususta ja vuokravastuiden lisääntymisen vuoksi 0,5 milj. euroa alijäämäinen. Kaupungin oman 4,1 milj. euron tuloksen myötä kokonaistulos

oli yli 3,5 milj. euroa. Vuosien 2020–2023 tilikausien 15 milj. euron ylijäämät ovat tasapainottaneet talouttamme merkittävästi.

Kaupungin ja vesiliikelaitoksen vuoden 2023 kokonaistase oli 7,8 milj. euroa ylijäämäinen. Kaupungin oma tase jäi kuitenkin tilinpäätökseen kirjattujen 0,2 milj. euron alaskirjausten vuoksi vielä 0,2 milj. euroa alijäämäiseksi.

Vuoden 2023 investoinnit olivat 3,2 milj. euroa ja vesiliikelaitoksen investoinnit 2,0 milj. euroa. Lainakanta vuokravastuineen väheni vuonna 2023 noin 2,0 milj. eurolla 40,4 milj. euroon.

Menestystarinoiden Loimaa 2030

Toiminnalliset tavoitteet ovat perustuneet valtuuston elokuussa 2022 päättämiin yhdeksään (9) elinvoimaan ja asumiseen, hyvinvointiin ja osallisuuteen sekä johtamiseen ja talouteen perustuvaan strategiseen tavoitteeseen. Niiden toteutumista on seurattu ja arvioitu osana talous- ja toimintaraportointia sekä kokonaisuutena osana tilinpäätöstä.

Talouden yhtäjaksoinen tasapainottuminen vuosina 2020–2023 on luonut meille aiempaan paremman taloudellisen pohjan. Myös vuoden 2024 tulos on arvioitu positiiviseksi.

Kokonaisuudessaan julkisen talouden kokonaisnäkymät vuosille 2025 – 2026 ovat epävarmat ja huolestuttavat. Hyvinvointialueen palvelurakenteiden valmistelu on käynnissä alkuvuoden 2024 aikana. Palvelujen järjestämisen muutokset vaikuttavat merkittävästi myös kuntien kiinteistö- ja toimitilatarpeisiin. Muutos jatkuu myös vuoden 2025 TE-palvelu-uudistuksessa. Kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamisessa arvioidaan sote-palvelujen sekä toisaalta työ- ja elinkeinopalvelujen järjestämissuutosten vaikutukset kuntien rahoitukseen.

Tunnistaen tiedossa olevat uudistukset ja ennakoiden julkiseen talouteen kohdistuvat suuret muutospaineet, meidän on syytä jatkaa toimintamme, palvelujemme ja organisaatiotamme uudistamista. Tulevien vuosien investointitarpeiden arvioinnin ja ajoittamisen on syytä pohjautua kokonaisrahoitusaseman muutosten mukaiseen investointivaraamme.

Kiitokset vuodesta 2023. Hakemalla ratkaisuja osaamistamme, yhteistyötä sekä yhteistä tahtoa hyödyntämällä voimme jatkossakin vastata ”Menestystarinoiden Loimaa” -strategian tavoitteisiimme. Samalla pystymme varautumaan tiedossa oleviin muutoksiin sekä tarvittaessa sopeuttamaan toimintaamme epävakassa talous- ja toimintaympäristössä.

Loimaalla 16.3.2024

Jari Rantala, kaupunginjohtaja

1.2. Kaupungin hallinto ja muutokset

Kaupunginvaltuusto on 12.12.2022 hyväksymä hallintosääntö on ollut voimassa 1.1.2023 lähtien. Hallintosääntöä on tarkistettu kaupunginvaltuuston päätöksellä 12.6.2023.

1.2.1. Organisaatio ja tilivelvolliset viranhaltijat 1.1. – 31.12.2023

Loimaan kaupunginhallitus on vahvistanut tilivelvollisen viranhaltijan päävastuualueille talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden vahvistamisen yhteydessä seuraavasti:

Toimielin/Palveluala	virkanimike	Nimi
Loimaan kaupunki	kaupunginjohtaja	Jari Rantala
Kaupunginvaltuusto	hallintopäällikkö	Juha Rinta-Jouppi
Tarkastuslautakunta	arkistos sihteeri	Sami Männistö
Keskusvaalilautakunta	hallintopäällikkö	Juha Rinta-Jouppi
Vaikuttajatoimielimet	kaupunginjohtaja	Jari Rantala
Kaupunginhallitus	kaupunginjohtaja	Jari Rantala
Konsernijohto	kaupunginjohtaja	Jari Rantala
Elinvoima	kehittämisjohtaja	Paavo Laaksonen
Sivistyslautakunta	sivistysjohtaja	Manne Pärkö
Varhaiskasvatus	varhaiskasvatusjohtaja	Heidi Kauti
Perusopetus ja keskiasteen koulutus	sivistysjohtaja	Manne Pärkö
Vapaa-aikapalvelut	sivistysjohtaja	Manne Pärkö
Elinympäristölautakunta	tekninen johtaja	Antti Korte
Tekniikka ja ympäristötoimialan hallinto	tekninen johtaja	Antti Korte
Rakennus- ja ympäristövalvonta	johtava rakennustarkastaja	Harri Salminen
Tilapalvelut	kiinteistöpäällikkö	Harri Laaksonen
Kunnallistekniikka	kaupungin insinööri	Osmo Hongisto
Ruokapalvelut	ruokapalvelupäällikkö	Pirjo Kivinen
Siivouspalvelut	ruokapalvelupäällikkö	Pirjo Kivinen

1.2.2. Toimielimet 1.1. – 31.12.2023

Kaupunginvaltuustoon ovat 1.1. – 31.12.2023 kuuluneet seuraavat henkilöt:

Kaupunginvaltuuston jäsenet			
Varsinaiset jäsenet	Puolue/valtuustoryhmä	Varajäsenet	Puolue/valtuustoryhmä
Ahokas Pekka	KESK	1. Punkki Henriikka	KESK
Ala-Nissilä Olavi, 1. vpj	KESK	2. Vuolle Mikko	KESK
Ek-Marjamäki Teija	KESK	3. Tammelin Tuomas	KESK
Haavisto Salla	KESK	4. Uusitalo Ilkka	KESK
Huhtala Raimo	KESK	5. Rautavuori Paavo	KESK
Pietilä Juho	KESK	6. Laaksonen Jukka	KESK
Pulliainen Markku	KESK	7. Alajoki Elina	KESK
Raitala Juha	KESK	8. Savo Aapo	KESK
Vainio Heikki	KESK	9. Levonen Tiia	KESK
Vanha-Perttula Päivi	KESK	10. Schwartz Jari	KESK
Välimäki Jari	KESK	11. Mäkelä Ossi	KESK

Kiviniemi Sanni	KOK+KD	1. Jumppanen Siiri	KOK+KD
Mäki-Punto-Ristanen Tarja, pj	KOK+KD	2. Heilala Teemu	KOK+KD
Onnela Anne	KOK+KD	3. Perho Tiina	KOK+KD
Paldanius Seppo	KOK+KD	4. Jokela Marika	KOK+KD
Paljakka <u>Anne</u> -Marie	KOK+KD	5. Nummela Henri	KOK+KD
Rinne Jorma	KOK+KD	6. Pietilä Sirpa	KOK+KD
Suominen Olavi	KOK+KD	7. Helander Mimosa	KOK+KD
Lahtinen Timo 2.vpj 1.7. alkaen	PS	1. Metsänperä Jarmo	PS
Leppäjoki Kari	PS	2. Kauppi Teuvo	PS
Peltonen Sini	PS	3. Kannisto Kimmo	PS
Rajamäki Simo	PS	4. Mäkelä Joni	PS
Wallin Tapani	PS	5. Laine Heidi	PS
Vuorinen Juha	PS	6. Kuusela Tapio, ero KV 12.6., Merja Jämsen	PS
Aronoja Esa	ML	1. Mäkelä Piia	ML
Koenkytö Jyrki	ML	2. Vuorinen Annareeta	ML
Markula Pasi 2. vpj, 1.7. asti	ML	3. Leminen Turkka	ML
Temonen Elina	ML	4. Pakarinen Anette	ML
Ylitalo Matti	ML	5. Pajula Viljam	ML
Laaksonen Ari	SDP	1. Suominen Aino	SDP
Leinonen Hanna-Mari	SDP	2. Repo Teijo	SDP
Tamminen Timo 3. vpj	SDP	3. Jokinen Kati	SDP
Tissari Marke	SDP	4. Tanskanen Leila	SDP
Heinonen Riina	VAS	1. Gustafsson Hannu	VAS
Helin Mika	VAS	2. Mikkola Hannes	VAS
Koivisto Maarit	VAS	3. Jalasjoki Pirkko	VAS
Lundgren Esko	VAS	4. Koivunen Petro	VAS

Kaupunginhallitukseen ovat 1.1. – 31.12.2023 kuuluneet seuraavat henkilöt:

Kaupunginhallituksen jäsenet			
Varsinaiset jäsenet	Puolue/valtuustoryhmä	Varajäsenet	Puolue/valtuustoryhmä
Ek-Marjamäki Teija, pj	KESK	Haavisto Salla	KESK
Onnela Anne, 1 vpj	KOK+KD	Paljakka <u>Anne</u> -Marie	KOK
Tissari Marke, jäsen 1.7. asti, 2 vpj 1.7. alk.	SDP	Laaksonen Ari	SDP
Ahokas Pekka	KESK	Raitala Juha	KESK
Leppäjoki Kari 2 VPJ 1.7. asti, jäsen 1.7. alk.	PS	Laine Heidi	PS
Lundgren Esko	VAS	Gustafsson Hannu	VAS
Markula Pasi 1.7. alk.	ML	Aronoja Esa, 1.7. alk.	ML
Raimo Huhtala 1.7. asti	KESK	Vainio Heikki 1.7. asti	KESK
Peltonen Sini	PS	Vuorinen Juha	PS
Rinne Jorma	KOK+KD	Suominen Olavi	KOK+KD
Vanha-Perttula Päivi	KESK	Punki Henriikka	KESK
Ylitalo Matti	ML	Vuorinen Annareeta	ML

Kaupungin lautakunnat:

Tarkastuslautakunnan jäsenet			
Jäsen	Puolue/ryhmä	Henkilökohtainen varajäsen	Puolue/Ryhmä
Pulliainen Markku, pj	KESK	Hämäläinen Juhani	KESK
Heinonen Riina, vpj	VAS	Mikkola Hannes	VAS
Boenisch Maiju	SDP	Leinonen Hanna-Mari	SDP
Helander Mimosa	KOK+KD	Ollilainen Suvi	KOK+KD
Kannisto Kimmo	PS+SIT	Kannisto Liisa	PS+SIT
Kojo Sakari	KOK+KD	Uusitalo Ilari	KOK+KD
Ollila Riikka	ML	Huhti Elina	ML

Elinympäristölautakunta			
Jäsen	Puolue/ryhmä	Henkilökohtainen varajäsen	Puolue/Ryhmä
Pietilä Juho, pj	KESK	Salo Lauri	KESK
Vuorinen Juha, vpj	PS	Laine Heidi	PS
Gustafsson Hannu	VAS	Järvenpää Voitto	VAS
Haavisto Salla	KESK	Vuolle Sanna	KESK
Jokela Marika	KOK+KD	Isotuovola Päivi	KOK+KD
Mäkelä Piia	ML	Ollila Riikka	ML
Suominen Olavi	KOK+KD	Heilala Teemu	KOK+KD
Tanskanen Leila	SDP	Jokinen Kati	SDP
Wallin Tapani	PS+SIT	Jämsen Merja	PS+SIT

Lupajaosto			
Jäsen	Puolue/ryhmä	Henkilökohtainen varajäsen	Puolue/Ryhmä
Wallin Tapani, pj	PS+SIT	Jämsen Merja	PS+SIT
Pietilä Juho, vpj	KESK	Salo Lauri	KESK
Gustafsson Hannu	VAS	Järvenpää Voitto	VAS
Jokela Marika	KOK+KD	Isotuovola Päivi	KOK+KD
Mäkelä Piia	ML	Ollila Riikka	ML

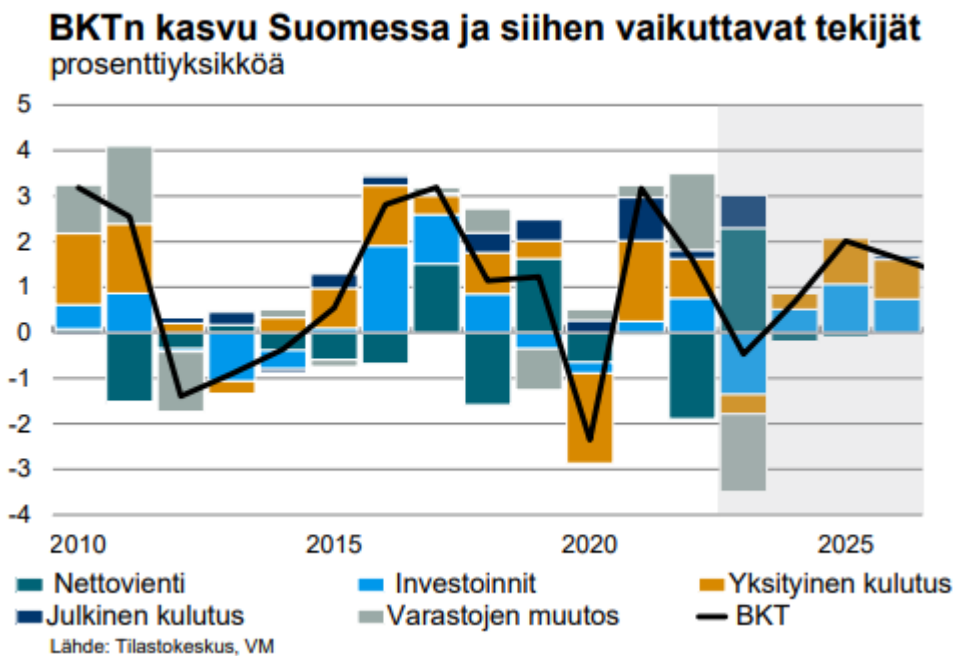
Sivistyslautakunta			
Jäsen	Puolue/ryhmä	Henkilökohtainen varajäsen	Puolue/Ryhmä
Kiviniemi Sanni	KOK+KD	Liepina-Naula Ilze	KOK+KD
Vainio Heikki	KESK	Rautavuori Paavo	KESK
Aronoja Esa	ML	Pajula Viljami	ML
Heinonen Riina	VAS	Anttila Eeva	VAS
Laine Heidi	PS+SIT	Jämsen Merja	PS+SIT
Paldanius Seppo	KOK+KD	Knuutila Eino	KOK+KD
Leinonen Hanna-Mari	SDP	Suominen Aino	SDP
Janina Penttilä	ML	Remes-Rautakumpu Niina	ML
Vuolle Mikko	KESK	Schwartz Jari	KESK

Keskusvaalilautakunta			
Jäsen	Puolue/ryhmä	Varajäsenet sijaantulojärjestyksessä	Puolue/Ryhmä
Härmäaho Hannu	KESK	1. Järvinen Rauno	ML
Kauti Hannu	KOK+KD	2. Laine Olli	KESK
Heikkilä Anja	PS+SIT	3. Ilpo Knuutila	KOK
Hämäläinen Pirkko	VAS	4. Haapanen Tarja	SDP
Tamminen Leila	SDP	5. Pitkänen Virve	VAS
		6. Mikkola Tuula	PS+SIT
Kaavatoimikunta			
Jäsen	Puolue/ryhmä	Henkilökohtainen varajäsen	Puolue/Ryhmä
Paljakka Anne, pj	KOK+KD	Perho Tiina	KOK+KD
Raitala Juha, vpj	KESK	Raikkonen Juhani	KESK
Boenisch Maiju	SDP	Jokinen Kati	SDP
Kuusela Tapio ero KH 19.6., Juha Vuorinen	PS+SIT	Vuorinen Juha	PS+SIT
Pajula Viljami	ML	Vuori Tuomas	ML
Elinvoimalautakunta			
Jäsen	Puolue/ryhmä	Varajäsen	Puolue/ryhmä
Savo Aapo, pj	KESK	Ala-Nissilä Olavi	KESK
Laine Heidi	PS+SIT	Kuusela Tapio ero KH 19.6., Merja Jämsen	PS+SIT
Paldanius Seppo	KOK+KD	Kraama Markku	KOK+KD
Temonen Elina	ML	Pakarinen Anette	ML
Hulmi Juuso	*	Mäkelä Ismo	*
Järvinen Tero	*	Manner Ville	*
Pärssinen Leena-Maija	*	Vienola mari	*
Taloustyöryhmä			
Jäsen	Puolue/ryhmä	Varajäsen	Puolue/ryhmä
Ahokas Pekka	KESK	Päivi Vanha-Perttula	KESK
Suominen Olavi	KOK+KD	Anne Onnela	KOK+KD
Koenkytä Jyrki	ML	Ylitalo Matti	ML
Koivisto Maarit	VAS	Lundgren Esko	VAS
Laaksonen Ari	SDP	Tissari Marke	SDP
Peltonen Sini	PS+SIT	Lahtinen Timo	PS+SIT
Kunniamerkki- ja arvonimitoimikunta			
Jäsen	Puolue/ryhmä	Varajäsen	Puolue/ryhmä
Metsänperä, Jarmo pj	PS+SIT		
Ala-Nissilä Olavi	KESK		
Koivisto Maarit	VAS		
Tarja Mäki-Punto- Ristanen	KOK+KD		

1.3. Yleinen ja oman alueen kehitys

Suomen talouden tilanne oli alkuvuonna ennakoarvioita heikompi ja kolmannella neljänneksellä tuotanto väheni selvästi. Myös loppuvuoden taloustilanne on edelleen heikko ja Suomen bruttokansantuote (BKT) supistuu tänä vuonna 0,5 prosenttia. Heikoin tilanne on rakentamisessa, mutta myös palveluiden hyvä kasvu on pysähtynyt.

Talouden odotetaan kuitenkin kääntyvän kasvuun. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien ostovoimaa. Yksityinen kulutus kääntyykin vaimeaan kasvuun ensi vuonna ja kasvu vahvistuu vuonna 2025. Korkojen lasku tukee myös investointeja, joita tukee myös energiasiirtymä ja puolustusinvestoinnit. Vuonna 2024 BKT kasvaa 0,7 prosenttia ja kasvu vahvistuu vuonna 2025 ja 2026 2,0 ja 1,6 prosenttiin.

Maailmantalouden kasvua on hidastanut inflaatio ja korkojen nousu sekä geopoliittiset jännitteet. Inflaation nopea hidastuminen ja hyvä työllisyystilanne tukevat kuitenkin kasvunäkymiä jatkossa. Korkojen odotetaan myös laskevan aiempia odotuksia nopeammin. Tunnelmat rahoitusmarkkinoilla ovatkin viime aikoina melko optimistiset. Maailmantalouden kasvu on 2,7 prosenttia vuonna 2024 ja vuonna 2025 3,0 prosenttia.

Yhdysvaltojen talouskasvu on ollut selvästi nopeampaa kuin euroalueella koronakriisistä toivuttaessa. Euroalueella talouskasvua on hidastanut korkea energian hinta ja Yhdysvaltojen talouskasvua taas nopeuttanut elvyttävä finanssipolitiikka. Ennustevuosina kasvueroa kuitenkin supistaa euroalueen talouden toipuminen.

Maailmankauppa on supistunut tänä vuonna maailmantalouden kasvusta huolimatta. Taustalla ovat sekä geopoliittiset jännitteet että varastojen täytyminen. Jatkossa maailmankaupan odotetaan kuitenkin toipuvan ja antavan vetoapua myös Suomen viennille. Vuonna 2023 vienti Suomesta laskee, mutta selvästi vähemmän kuin tuonti, joten nettoviennillä onkin selvästi positiivinen kontribuutio talouteen tänä vuonna. Vuonna 2024 viennin odotetaan jo kasvavan. Suomen kustannuskilpailukyky on kunnossa ja vienti kasvaa, kunhan maailmankauppa toipuu.

Inflaatio on hidastunut nopeasti vuoden 2023 aikana. Vuonna 2024 inflaatio on keskimäärin enää 2 prosenttia ja painuu alle 2 prosentin vuosina 2025 ja 2026. Pääsyy inflaation hidastumiseen on ollut energian hintojen lasku, mutta loppuvuodesta 2023 inflaation hidastuminen on ollut laaja-alaista. Eniten hintapaineita on jäljellä palveluissa, mutta niissäkin hintojen nousu on selvästi hidastunut.

Inflaation hidastumisen myötä myös korot kääntyvät laskuun. Odotukset ohjauksorkojen laskusta ensi vuonna ovat aikaistuneet ja markkinakorot ovat jo alentuneet. Suurin positiivinen vaikutus korkojen laskusta nähdään vuonna 2025.

Reaaliensiot kääntyvät kasvuun vuonna 2024, mutta kotitalouksien ostovoiman kasvu jää vielä vaimeaksi, kun työllisyyden heikkeneminen ja sosiaalietuuksien leikkaukset hidastavat kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvua. Vuodesta 2025 alkaen kotitalouksien ostovoiman ja kulutuksen kasvu vauhdittuvat.

Uusien asuntojen rakentaminen on jyrkässä laskussa ja lasku jatkuu vielä vuonna 2024. Asunnoille on kuitenkin kysyntää maahanmuuton ja maan sisäisen muuton ansiosta. Korkojen kääntyminen laskuun piristääkin asuntomarkkinoita ja uudistuotanto kasvaa vuodesta 2025 alkaen. Myös muu rakentaminen on laskusuunnassa, mutta toipuu asuinrakentamista nopeammin. Haastavista lyhyen aikavälin näkymistä huolimatta odotukset tuotannollisten investointien suhteen ovat positiiviset ja yrityksillä on suuria investointitarpeita lähivuosina. Ilmastonmuutoksen ja energiamurroksen lisäksi yhä etenevä digitalisaatio ja tekoälyn hyödyntäminen lisäävät investointeja. Tuotannollisia investointisuunnitelmia onkin ennätysmäärä. Julkisten investointien määrä kasvaa lähivuosina, vaikka julkisen talouden tiukka tilanne heikentää investointimahdollisuuksia. Valtion investointeja pitävät yllä kyberturvallisuuden, rajavalvonnan ja maanpuolustuksen vahvistaminen sekä EU:n investointirahoitus. Paikallishallinnossa investointipaineet jatkuvat väestön muuttoliikkeen ja rakennuskannan korjaustarpeiden vuoksi.

Tuotannon laskun myötä työvoiman kysyntä vähenee ja työllisten määrä kääntyy laskuun. Vuonna 2024 työllisyys vähenee tilapäisesti ja työllisyysaste laskee. Yritykset vastaavat heikkoon työvoiman kysyntään kuitenkin pääosin lomautuksin sekä muihin työvoimajoustoihin turvautumalla mieluummin kuin irtisanomisin. Työtuntien määrä supistuukin enemmän kuin työllisyyden. Erityisesti rakentamisen supistuminen lisää työttömyyttä vuosina 2023 ja 2024. Työttömyysaste nousee 7,5 prosenttiin vuonna 2024.

Vuosina 2025 ja 2026 talouden kasvu on varsin vahvaa ja työllisyys lisääntyy lähes prosentin vuosittain. Työllisyyden kasvu on laaja-alaista ja sitä tukevat myös hallituksen työvoiman tarjontaa lisäävät toimet, joista ensimmäiset astuvat voimaan vuonna 2024. 15–64-vuotiaiden työllisyysaste saavuttaa lähes 75 prosentin tason vuonna 2026.

Julkisyhteisöjen alijäämä on 2,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Alijäämä heikkenee vuonna 2024 3,5 prosenttiin heikon talous- ja työllisyyskasvun sekä hitaan verotulojen kasvun vetämänä. Julkisyhteisöjen alijäämä kohenee jatkuvuotina noin 3,0 prosenttiin suhteessa BKT:hen, kun hallituksen sopeutustoimet alkavat purra, ja kun talous ja työllisyys alkavat kasvaa ennustejakson lopulla. Kaikesta tästä huolimatta julkisyhteisöjen alijäämä on syvä.

Valtionhallinnon alijäämä pysyy mittavana koko ennustejakson. Verotulot kasvavat maltillisesti, ja sopeutustoimista huolimatta menojen kasvu pysyy nopeana. Nopea hintojen ja palkkojen nousu, varautumiseen ja turvallisuuteen tehtävät mittavat panostukset sekä kasvavat velanhoitomenot pitävät valtion menot kasvussa läpi ennustejakson.

Hyvinvointialueet suunnittelevat sopeutustoimia, joita on ennusteessa huomioitu vuodelle 2024 n. 0,3 miljardin euron edestä. Siitä huolimatta vuoden 2024 alijäämän ennustetaan pysyvän vuoden 2023 tasolla eli noin 0,5 prosentissa suhteessa BKT:hen. Alijäämä ei myöskään ole

korjaantumassa ennustejakson aikana. Lisäksi kuntahallinnon ennustetaan olevan alijäämäinen läpi koko ennustejakson. Työeläkelaitokset sen sijaan pysyvät huomattavan ylijäämäisinä, ja muut sosiaaliturvarahastot pysyvät lähellä tasapainoa ennustejaksolla.

Valtion ja paikallishallinnon alijäämien sekä hitaan talouskasvun seurauksena velkasuhde jatkaa kasvuaan, eikä se ole kääntymässä laskuun näköpiirissä olevalla talouden kehityksellä. Vuoden 2023 velkasuhde asettuu hieman päälle 75 prosentin suhteessa BKT:hen ja vuonna 2026 ollaan jo yli 83 prosentin.

Asuntorakentamisen lasku voi olla suurempi ja kestää pidempään kuin ennusteessa on oletettu. Rakennus- ja kiinteistöyhtiöiden ajautuminen laajamittaisiin taloudellisiin ongelmiin vaikeuttaisi koko kansantalouden toimintaa. Korkojen ennustettua hitaampi lasku syventäisi rakennusalan taantumaa ja heikentäisi investointinäkymiä ylipäättään suhteessa ennustettuun.

Maailmantalouden näkymät ovat myös varsin sumuiset. Viime vuosina on nähty suuria kriisejä ja niihin on vastattu poikkeuksellisilla politiikkatoimilla. Talous ei ole vielä sopeutunut näihin kaikkiin muutoksiin ja lopullisiin vaikutuksiin liittyy paljon epävarmuutta. Lisäksi geopolitiikkaan ja ympäristöön liittyvät negatiiviset riskit voivat toteutuessaan lisätä epävarmuutta ja talouden häiriöitä.

Toisaalta taloudessa on käynnissä energiamurros ja teknologian nopea kehitys, joilla on todennäköisesti suuria vaikutuksia. Positiiviset yllätykset näkyisivät luultavasti ensimmäisenä investoinneissa.

Kotitalouksien kulutus voi yllättää myös positiivisesti, jos talous kehittyy muuten ennusteen mukaisesti. Ennusteessa säästämisaste pysyy edelleen kohtuullisen korkeana, joten kotitalouksien tulokehitys antaisiin mahdollisuuden myös suurempaan yksityisen kulutuksen kasvuun. Korkojen ennustettua nopeampi lasku vauhdittaisi kulutusta ennustettua enemmän ja nopeuttaisi asuntomarkkinoiden toipumista.

Yllä kuvatut reaalityalouden riskit heijastuvat väistämättä julkiseen talouteen. Ennustettua heikompi (vahvempi) työllisyyden ja talouden kasvu heikentää (vahvistaa) julkista taloutta. Jos korot puolestaan alenevat ennustettua nopeammin, valtion alijäämä ja julkinen velkasuhde kehittyvät maltillisemmin. Vaikutus julkisyhteisöjen alijäämään on kuitenkin vähäinen, koska julkisyhteisöillä on myös merkittäviä omaisuustuloja. Työvoimapulalla puolestaan voi olla arvaamattomia vaikutuksia niin kuntahallinnolle kuin hyvinvointialueillekin. Lisäksi hyvinvointialueiden säästötoimiin liittyy epävarmuutta, sillä on mahdollista, että hyvinvointialueet tulevat tekemään enemmän toimia, kuin tässä ennusteessa on oletettu.

Talousskasvuennusteen epävarmuutta voidaan kuvata menneisiin ennustevirheisiin perustuvilla luottamusväleillä ennusteen ympärillä. Luottamusvälit kuvaavat väliä, jolle toteutunut kehitys on aiemmissa ennusteissa osunut 80 prosentin todennäköisyydellä. Nämä luottamusvälit sisältävät kuitenkin vain normaalin ennusteisiin liittyvän epävarmuuden, eivätkä ne ota huomioon kullakin ennustekierroksella olevia erityisiä riskitekijöitä.

Taulukko 1. Keskeiset ennusteluvut

	2022	2021	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	269	3,2	1,6	-0,5	0,7	2,0	1,6
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	128	6,0	8,5	-6,1	2,4	4,0	3,0
Kokonaistarjonta	397	3,9	3,5	-2,3	1,2	2,6	2,0
Tavaroiden ja palvelujen vienti	122	5,8	3,7	-1,3	2,0	3,8	3,0
Kulutus	203	3,6	1,4	0,4	0,5	1,4	1,2
yksityinen	138	3,5	1,7	-0,8	0,7	2,0	1,7
julkinen	65	3,9	0,8	3,0	0,0	0,1	0,3
Investoinnit	65	1,0	3,2	-5,6	2,2	4,6	3,1
yksityiset	54	4,3	4,0	-5,4	0,9	2,9	4,2
julkiset	11	-11,8	-0,2	-6,6	9,0	12,5	-1,3
Kokonaiskysyntä	395	3,7	3,3	-2,3	1,2	2,6	2,1
kotimainen kysyntä	274	3,0	3,2	-2,7	0,9	2,1	1,7

Lähde: VM / Taloudellinen katsaus talvi 2023

Kuntahallinnon kehitys

Vuosi 2023 näyttää kuntahallinnossa kohtuullisen hyvältä, vaikkakin kulutusmenojen kasvu on ollut nopeampaa kuin aiemmin arvioitiin. Toisaalta investointimenoja on kertynyt selvästi viime vuotta vähemmän. Kuntahallinnon rahoitusaseman arvioidaan olevan lähellä tasapainoa vuosina 2023 ja 2024. Alijäämät syvenevät vuosina 2025–2028 n. 0,3–0,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen mm. nopeasti kasvavien kustannusten sekä sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja jaksotusten seurauksena. Alijäämät kasvattavat kuntahallinnon velkaa, mutta velan kasvu suhteessa BKT:hen pysyy hyvin maltillisena.

Kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat ennustevuosina pääasiassa hintojen kasvun vauhdittamana, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy painelaskelmassa laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi. Poikkeuksen pääasiassa hintojen nousun aiheuttamaan kulutusmenojen kasvuun aiheuttaa vuoteen 2025 ajoittuva TE-palvelu-uudistus, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Kuntahallinnon suurimman kuluerän muodostavat henkilöstökustannukset, joita sopimuskorotukset nostavat n. 3 prosenttia vuonna 2024. Samanaikaisesti henkilöstökustannusten kasvua hillitsee työttömyysvakuutusmaksun alentaminen, jonka vaikutus ulottuu myös verotuloihin positiivisesti. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämishjelman vuoksi.

Kuntien tulonsiirrot valtiolta laskevat vuonna 2024, sillä kuntien valtionosuuksia pienennetään tuntuvasti nk. sote-siirtolaskelman tarkentumisen seurauksena. Lisäksi hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru hidastaa valtionosuuksien kasvua vuosina 2024–2027. Vuoden 2022 verotuksen valmistuttua vuoden 2023 lopulla ilmeni, ettei syksyn talousarvion yhteydessä arvioitu sote-siirtolaskelmaan liittyvä valtionosuusleikkaus ollut riittävä. Jotta uudistuksen periaatteena oleva kustannusneutraalisuus kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion välillä saadaan varmistettua, tehdään kuntien valtionosuuksista vielä lisäsiirtovaltiolle. Hallitus päätti kuitenkin jaksottaa uuden lisäleikkauksen vuosille 2025–2027, jottei ennakoimattoman suuri leikkausvaikutus kohdistu valtionosuuksiin vielä vuonna 2024 tilanteessa, jossa suuri osa

kunnista oli jo päättänyt vuoden 2024 talousarviostaan. Näin kunnat saivat lisää aikaa sopeutua ennakoitua niukempiin valtionosuuksiin.

Keskimääräinen kunnallisvero nousee vuonna 2024 koko Suomessa 0,07 prosenttiyksiköllä 7,51 prosenttiin, minkä arvioidaan lisäävän kunnallisverotuloja n. 80 milj. euroa vuositasolla. Lisäksi kiinteistöverotuloja lisää hallituksen päätös erottaa maapohjat rakennuksista yleisen kiinteistöveroprosentin sisällä ja nostaa niiden verotuksen vaihteluvälin alarajaa. Muutos kasvattaa kuntien kiinteistöverotuloja reilut 100 milj. euroa vuodesta 2024 alkaen. Verotulot säilyvät kuntahallinnon merkittävimpänä tulonlähteenä, vaikkakin ne sote-uudistuksen seurauksena likimain puolittuivat. Vaikka verotulojen kasvu pysyy ennustevuosina lähellä pitkän aikavälin keskiarvoa, merkitsee se kunnille huomattavasti pienempiä lisätuloja kuin aiemmin. Sote-uudistus kavensi kuntien talouden liikkumavaraa merkittävästi, mikä korostaa entisestään riskienhallinnan merkitystä kuntien talouden suunnittelussa.

Kuntahallinnon investointipaineet eivät ole kadonneet investointien hetkellisestä hiipumisesta huolimatta, vaan ne pysyvät edelleen mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän edellyttämien muutosten vuoksi. Investointiympäristön epävarmat näkymät, nousut korkotaso ja kuntien heikkenevä taloustilanne voivat kuitenkin edelleen lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen. Investointien oletetaan palautuvan normaalille kasvu-uralleen tulevina vuosina. Kasvavat alijäämät merkitsevät kuntahallinnossa sopeutuspaineita sekä edellyttävät investointien huolellista tarveharkintaa. Toistaiseksi kehitysarviossa on huomioitu vasta teknisluonteinen 50 milj. euron kuntien ja kuntayhtymien oma menosäästö kulutusmenoissa talousarviovuodesta 2024 alkaen ja kuntien päättämät veroprosenttien muutokset vuodelle 2024. Kuntahallinnon menot voivat osoittautua painelaskelmaa maltillisemmiksi, jos kunnat pystyvät sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta. Toisaalta palveluverkon karsiminen voi osoittautua kaikenkokoisissa kunnissa poliittisesti hankalaksi kysymykseksi.

1.3.1. Väestön kehitys

Kaupungin väkiluku vuoden 2023 lopussa oli 15 423 asukasta. Asukasluku kasvoi vuoden aikana 17 henkilöllä, johtuen ukrainalaisten kotikuntastatuksesta. Koko seutukunnalla vähennystä oli 88 henkilöä.

Väestön muutos Loimaan Seutukunnassa

Asukasluku 31.12.				
	2022	2023	Muutos	Muutos %
Aura	3 969	3 960	-9	-0,2 %
Koski TI	2 226	2 208	-18	-0,8 %
Loimaa	15 406	15 423	17	0,1 %
Marttila	1 979	1 931	-48	-2,5 %
Oripää	1 319	1 316	-3	-0,2 %
Pöytyä	8 160	8 133	-27	-0,3 %
Yhteensä	33 059	32 971	-88	-0,3 %

Lähde: Tilastokeskus / väestörakenteen ennakkotiedot

1.3.2. Työllisyyden kehitys

Vuoden 2023 lopulla Loimaan kaupungin työttömyysaste oli 8,90 prosenttia, mikä on 0,70 % enemmän kuin vuoden 2022 lopulla. Työvoimaa vuoden 2023 joulukuussa oli 6 768 henkilöä, josta työttöminä oli 762 henkilöä.

Vuosi	Työvoiman määrä	Työttömyysaste
2023	6 768	8,90 %
2022	6 664	8,20 %
2021	6 768	8,90 %
2020	6 832	11 %
2019	6 996	7,90 %

Lähde: TEM tilastotiedote - osuus työvoimasta
Työttömyysaste: Vuoden keskiarvo työttömät työnhakijat osuus työvoimasta

Työllistämistoimien seurantaraportti 2023													
	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu	K.A
Työttömät työnhakijat	579	566	510	471	485	535	633	512	527	595	643	762	568
Avoimet työpaikat Loimaa	208	237	231	186	138	106	127	144	105	104	86	90	147
Kela-lista	163	166	169	155	153	158	165	176	157	161	159	143	160
...Joista 1000 päivää työttömänä olleet	87	86	91	80	80	87	96	99	93	91	89	84	89
Toimenpiteiden piirissä työttömiä omissa	68	66	62	55	52	37	28	27	35	41	29	28	44
Sakkomaksu,€	75 910,53	72 995,05	81723,94	65229,93	72055,06	68532,44	58689,93	89153,24	73608,17	78206,93	75365,05	73149,06	73 718,28
Nuorisotyöttömyyden kehitys (alle 25.v.yht)													
	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu	K.A
alle 20 v	11	9	10	8	8	17	20	10	10	10	15	22	13
alle 20-25v	65	58	54	45	49	69	72	53	54	61	69	84	61
yhteensä	76	67	64	53	57	86	92	63	64	71	84	106	74

Vuoden 2023 sakkomaksut yhteensä 884 619,33 euroa.

1.3.3. Myönnetyt rakennusluvut ja valmistuneet rakennukset

Myönnetyt rakennusluvut ja valmistuneet rakennukset

	2021	2022	2023
Myönnetyt rakennusluvut, lukumäärä	98	66	95
<i>Uudet rakennukset, kpl</i>	61	33	47
<i>Lisärakentaminen, kpl</i>	14	12	20
<i>Muutostyöt, kpl</i>	23	21	28
<i>Kerrosala yhteensä m²</i>	11 631	9 094	13 362
Valmistuneet rakennukset, lukumäärä	43	41	59
<i>Uudet rakennukset, kpl</i>	35	33	44
<i>Lisärakentaminen, kpl</i>	8	8	15
<i>Kerrosala yhteensä m²</i>	5 120	6 038	9 487

Lähde: Loimaan kaupungin rakennusvalvonta

Talouden suhdannekuva on vuonna 2023 on ollut rakentamisen kannalta poikkeuksellinen. Valtakunnallisesti rakentamisen aloitukset vähenivät jyrkästi ja suunnitelmat uusien kohteiden aloittamiseksi ovat muuttuneet entistä varovaisemmiksi. Nopea inflaatio ja korkojen nousu muuttivat sijoitusympäristöä, joka vaikuttaa myös rakentamiseen.

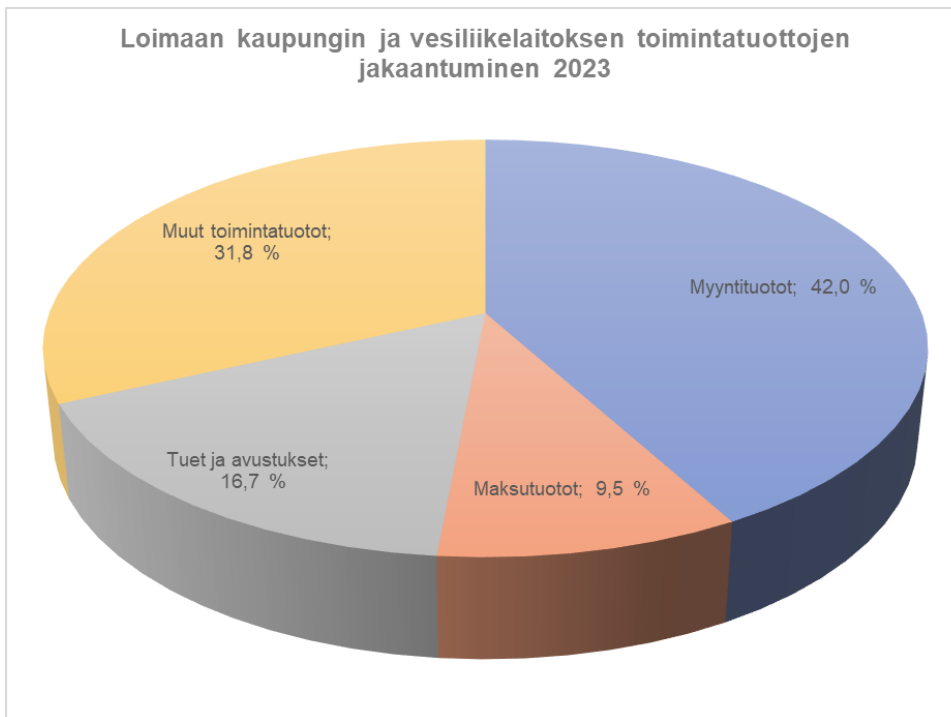
Loimaan osalta rakentamisen tilanne lupatilastojen valossa oli valtakunnan yleistä tasoa hieman lohdullisempi. Alueellisia eroja suhdannetilanteen vaikutuksella rakentamiseen kasvukeskusten ulkopuolella on nähtävissä ja rakennuslupatilastoista kerätyn tiedon mukaan vuoteen 2022 verrattuna Loimaalla onkin vähenemisen sijaan tapahtunut jossain määrin jopa kasvua sekä lupamäärien että rakennettavan kerrosalan osalta.

1.4. Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

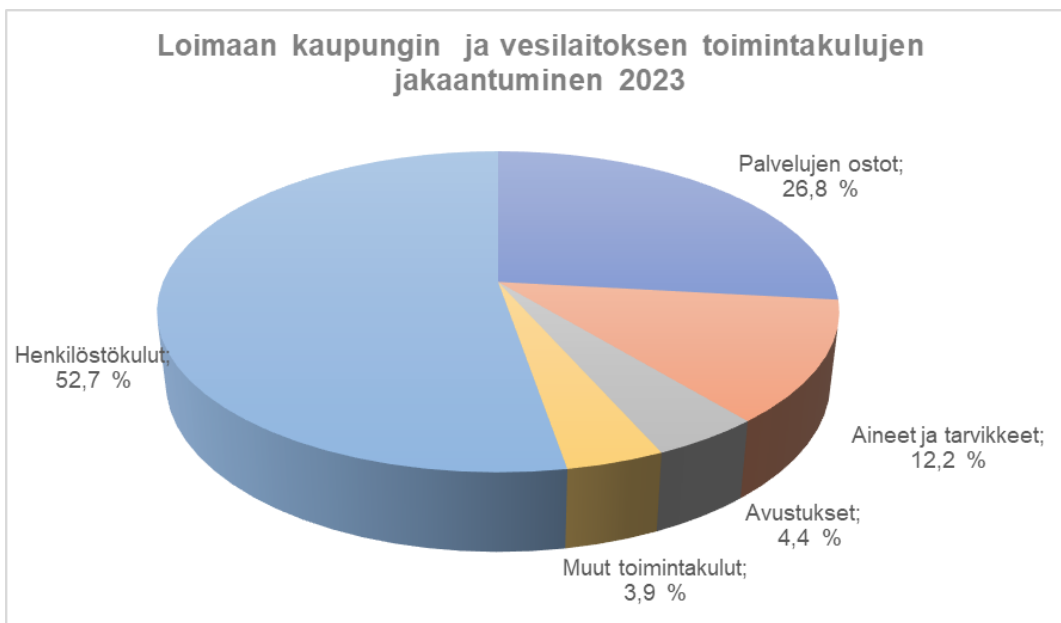
TUNNUSLUVUT YHTEENVETO (kaupunki + vesi)	TP 2023	TP 2022	Muutos	Muutos %
Asukasmäärä	15 423	15 406	17	0,1
Työttömyys -, 31.12.	8,9	8,2	0,7	8,5
Henkilöstömäärä	520	1 047	-527	-50,3
Toimintatuotot (ulkoinen 1000 €)	11 394	17 910	-6 516	-36,4
Toimintakulut (ulkoinen 1000 €)	-46 989	-121 239	-74 250	3,8
Henkilöstökulut, (1000 €)	-24 762	-48 685	-23 922	5,0
Palvelujen ostot, (1000 €)	-12 587	-57 184	-44 597	3,6
Toimintakate (ulkoinen 1000 €)	-35 595	-103 329	-67 734	6,0
Verotulot, (1000 €)	33 598	60 577	-26 978	-44,5
Valtionosuudet, (1000 €)	10 288	48 710	-38 422	-78,9
Vuosikate, (1000 €)	7 924	6 150	1 774	28,8
Tilikauden yli-/alijäämä, (1000 €)	3 547	1 844	1 703	92,3
Kertynyt Yli-/alijäämä, (1000 €)	7 834	4 368	3 466	79,3
Kertynyt Yli-/Alijäämä, € / asukas	508	284	224	79,2
Investoinnit, brutto (1000 €)	5 210	3 286	1 924	58,6
Investoinnit, netto (1000 €)	5 115	3 130	1 985	63,4
Poistot, (1000 €)	4 428	4 359	69	1,6
Lainakanta 31.12. (1000 €)	24 575	31 446	-6 871	-21,9
Lainakanta 31.12. € / Asukas	1 593	2 041	-448	-21,9
Lainakanta ja vuokravastuut 31.12. (1 000 €)	40 351	42 409	-2 058	-4,9
Lainakanta ja vuokravastuut , €/asukas	2 616	2 753	-136	-5,0
Toimintatuotot/ Toimintakulut %	24,2	14,8	9	64,1
Vuosikate/ Poistot %	178,94	141,07	38	26,8
Vuosikate/ Asukas €	514	399	115	28,7
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	8 205	3 678	4 527	123,1
Investointien tulorahoitus, %	152,08	187,15	-35	-18,7
Laskennallinen lainanhoitokate	2,7	1,5	1,1	71,9
Lainanhoitokate	1,6	1,2	0,3	26,8
Kassan riittävyys, pv	20	24	-4	-17,5
Omavaraisuusaste (%)	58,5	50,2	8	16,6
Suhteellinen velkautuneisuus, %	55,6	35,8	20	55,4
Velat ja vastuut % käyttötuloista	84,1	45,9	38	83,2

Loimaan kaupungin ja liikelaitos Loimaan Veden vuoden 2023 tilikauden tulos oli 3 548 180 euroa. Loimaan kaupungin tulos ilman Loimaan Vesi liikelaitosta oli 4 096 425 euroa. Vesiliikelaitoksen tulos oli alijäämäinen -548 246 euroa.

Verotuloja vuonna 2023 kertyi yhteensä 33,5 milj. euroa. Verotuloja kertyi 26,9 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna verotuloja saatiin 1,1 milj. euroa enemmän. Verotulokertymästä 25,1 milj. euroa saatiin kunnan tuloverosta.

Myyntituotot	4,785 milj. euroa (7,338)
Maksutuotot	1,079 milj. euroa (5,735)
Tuet ja avustukset	1,900 milj. euroa (3,041)
Muut toimintatuotot	3,627 milj. euroa (1,795)
(suluissa v. 2022 luvut)	

Henkilöstökulut	24,76 milj. euroa (48,68)
Palvelujen ostot	12,58 milj. euroa (57,18)
Aineet ja tarvikkeet	5,732 milj. euroa (7,963)
Avustukset	2,059 milj. euroa (4,623)
Muut toimintakulut	1,847 milj. euroa (2,785)
(Suluissa vuoden 2022 kulut)	

Yhteisöveroa vuonna 2023 kertyi 4,04 milj. euroa, joka on 2 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022.

Kiinteistöverotuloja vuonna 2023 kertyi 4,4 milj. euroa. Kiinteistöverotuloja kertyi 24 445 euroa enemmän kuin vuonna 2022.

Valtionosuuksia vuonna 2023 kertyi 10,2 milj. euroa. Valtionosuuksia kertyi 38,4 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022.

Ulkoisia toimintatuloja kertyi vuoden 2023 aikana 11,4 milj. euroa, joka on 6,5 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna toimintatuloja kertyi 2 milj. euroa enemmän. Näistä 700 000 euroa on sote-kiinteistöjen vuokratuloja ja 551 000 euroa valtion avustuksia, maahanmuuton laskennallisia korvauksia sekä 218 000 euroa sivistystoimen kotikuntakorvauksia.

Ulkoiset toimintakulut 47 milj. euroa kertyi vuoden 2023 aikana, joka on 74 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022.

Toimintakate vuonna 2023 oli 35,5 milj. euroa. Kate oli vuonna 2022 yhteensä 103 milj. euroa. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna toimintakate oli 423 450 euroa enemmän.

Henkilöstömenoja kertyi vuonna 2023 yhteensä 24,7 milj. euroa, joka on 23,9 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Palkat ja palkkiot olivat vuoden 2023 aikana 19,8 milj. euroa ja henkilösivukulut 4,8 milj. euroa. Alkuperäiseen talousarvioon nähden palkat ja palkkiot kasvoivat 621 798 euroa ja henkilösivukulut pienenevät 152 016 euroa.

Palvelujen ostoja kertyi 12,5 milj. euroa, joka on 44,5 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Alkuperäiseen talousarvioon nähden palvelujen ostot kasvoivat 1,5 milj. euroa.

Korkokulut 622 795 euroa, joka on 475 398 euroa enemmän kuin vuonna 2022. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna korkokuluja kertyi 345 295 euroa enemmän.

Muut rahoitustuotot 253 383 euroa kertyi vuoden 2023 aikana. Rahoitustuotoissa on kirjattuna osinkotuottoja 233 112 euroa. Viivästyskorkotuloja 11 291 euroa ja muita rahoitustuottoja 8 806 euroa.

Vuosikate vuonna 2023 oli 7,9 milj. euroa, joka 1,7 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2022.

Poistot ja arvonalentumiset oli vuonna 2023 yhteensä 4,4 milj. euroa. Summassa on kirjattuna 200 000 euroa kiinteistöjen alaskirjauksia.

Palvelualueiden taloudellinen toteutuminen

Kaupunginhallitus

Toimintatuotot olivat yhteensä 718 t euroa, joka oli 83 t euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Talousarvioon nähden poikkeama oli 59 t euroa enemmän kuin oli arvioitu. Tämä johtui Varhan ostamasta it-palvelusta.

Toimintakulut olivat yhteensä 3,1 milj. euroa, joka oli 2 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Talousarvioon nähden poikkeama oli 188 t euroa vähemmän kuin oli arvioitu. Tämä johtui konsernijohdon henkilöstökulujen toteutumisesta, joka oli vähemmän kuin oli arvioitu.

Toimintakate oli 2,9 milj. euroa. Summa oli 2 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Sote-uudistuksen myötä pelastustoimi ja sote-palvelut siirtyivät Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hoidettaviksi 1.1.2023 alkaen.

Poikkeusolot

Toimintatuotot olivat yhteensä 551 824 euroa. Summa sisältää valtion korvaamia maahanmuuttokorvaustuloja. ELY / SPR maahanmuuttokorvaustuloja vuodelle 2023 yhteensä 551 823,79 €. Nämä aikaisemmin kirjattu hyvinvointilautakunnan kustannuspaikalle. Kuluja kirjattu 196 407 €, jolloin kate 355 417 €. Näitä summia ei huomioituna tulo- ja menoarviomuutoksissa.

Toimintakulut olivat yhteensä 196 407 euroa. Summa sisältää sote-uudistukseen liittyviä kulueriä sekä maahanmuuton kustannuksia.

Vuonna 2023 poikkeusolojen ”maahanmuutto (ukraina)” -kustannuspaikalle ohjautui kahden tyyppisiä tuloja ja menoja: Ukrainan tilanteeseen ja kotokuntamalliin liittyen noin 200 000€ kuluja ja niitä vastaavia avustuksia 275 000€. Laskennallista korvausta kotoutumisen edistämiseen n. 300 000 € (<https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/normi/540001/49277>) Henkilöjen määrä, josta saadaan korvauksia, kohosi huomattavasti, kun ukrainalaiset saivat kotikunnan.

Kiintiöpakolaisten laskennalliset korvaukset 2023

Kuukausi	Yhteensä	alle 7-v	yli 7-v	Korvaus kk
Tammikuu	32	5	27	7108,44e
Helmikuu	31	5	26	6945,52e
Maaliskuu	51	8	43	11340,92e
Huhtikuu	113	13	100	23336,96e
Toukokuu	140	14	126	20527,92e
Kesäkuu	155	13	142	30179,60e
Heinäkuu	154	12	142	23134,64e
Elokuu	163	13	150	24438,00e
Syyskuu	163	12	151	31103,96e
Lokakuu	168	13	155	32297,56e
Marraskuu	184	15	169	35662,28e
Joulukuu	223	20	203	43911,16e

Laskennalliset korvaukset maksetaan kunnalle automaattisesti maahanmuuttajataustaisten henkilöiden statuksen mukaan, kotikuntamerkin saamisesta alkaen 3-4 vuotta.

Korvaukset elää sen mukaan miten ihmisiä muuttaa kuntaan tai kunnasta pois, myös kotoutumisajan päättyminen vähentää laskennallista korvausta.

Korvaukset tulevat ja vähentyvät automaattisesti kuukausittain.

Sivistyslautakunta

Toimintatuotot olivat yhteensä 3,2 milj. euroa, joka oli 0,6 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2022. Talousarvioon nähden poikkeama oli 726 t euroa, joka selittyy kotikuntakorvauksilla ja hankekustannuksien jaksotuserillä.

Toimintakulut vuonna 2023 olivat 26,9 milj. euroa, joka oli 1,8 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2022. Talousarvioon nähden poikkeama oli 624 t euroa.

Toimintakate oli talousarvioon nähden yli 100 t euroa vähemmän kuin oli arvioitu. Tämä selittyy tulopuolen jaksotuksilla.

Elinympäristölautakunta

Toimintatuotot olivat 4,1 milj. euroa. Summa oli 2,2 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2022. Tämä selittyy Varhan maksamista sote-kiinteistöjen vuokrista.

Toimintakulut olivat yhteensä 11,1 milj. euroa, joka oli 0,3 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Poikkeama selittyy Varhalle siirtyneistä työntekijöiden palkkakuluista.

Toimintakate oli yhteensä 7 milj. euroa. Talousarvioon nähden poikkeama oli 221 t euroa, joka selittyy talvikunnossapidon odotettua korkeammilla kustannuksilla.

Loimaan Vesi-liikelaitos

Toimintatuottoja kertyi yhteensä 3 milj. euroa, joka oli muutetun talousarvion mukainen.

Toimintakuluja kertyi yhteensä 2,89 milj. euroa, joka oli 0,4 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2022. Tämä selittyy lainojen korkokustannusten nousulla sekä korjaus kustannuksilla joihin ei ollut varauduttu talousarviota laadittaessa.

Investoinnit

Investointituloja vuonna 2023 oli yhteensä 95 t euroa. Kaupungin investointitulot olivat 34 t euroa.

Investointimenoja vuonna 2023 oli yhteensä 5,2 milj. euroa, josta kaupungin investoinnit olivat 3,2 milj. euroa.

Rahoitus

Korkotuottoja kertyi yhteensä 12 173,02 euroa.

Muut rahoitustuotot, sisältäen osinkotuotot, kertyi yhteensä 253 383 euroa.

Korkokuluja oli yhteensä 622 794,74 euroa.

Vuoden 2023 lopussa Loimaan kaupungin lainamäärä oli 24,57 milj. euroa. Lainamäärä laski 6,8 milj. euroa vuoteen 2022 verrattuna. Laina / asukas oli 1593 euroa.

Leasingvuokravastuita oli 31.12.2023 tilanteessa yhteensä 16,76 milj. euroa. Lainakanta vuokravastuineen 31.12.2023 oli 40,3 milj. euroa. Lainat / vuokravastuut / asukas oli 2 616 euroa.

Lyhytaikaisten kuntatodistuslainojen osuus lainojen kokonaismäärästä oli 5 milj. euroa. Kaupungin laina vesiliikelaitokselta oli 31.12.2023 tilanteessa yhteensä 1 milj. euroa.

1.4.1. Kaupungin henkilöstö

Uusi kunta-alan virka- ja työehtosopimus on voimassa 1.5.2022 – 30.4.2025.

Kunta-alan sopimuskorotukset astuivat voimaan 1.6.2023 alkaen. Sopimukset allekirjoitettiin tammikuussa 2023.

KVTES ja SOTESOPIMUS

yleiskorotus 2,20 %

paikallinen järjestelyerä 0,4 % + 0,3 %

kehittämishjelmaerä (paikallinen erä) 1,20 %

kertaerä, maksettiin 30.6.2023 467 € kaikille + 120 €

liite 5 (mm. vaka lastenhoitajat, koulunkäynnin-ohjaajat)

OVTES

yleiskorotus 2,02 %

paikallinen järjestelyerä 0,4 % + 0,3 %

kehittämishjelmaerä (paikallinen erä) 1,20 %

kertaerä, maksettiin 30.6.2023 467 € kaikille + 150 € osio G (päiväkotien esimiehet, varhaiskasvatuksen opettajat ja erityisopettajat, joilla kelpoisuus)

TS

yleiskorotus 2,20 %

paikallinen järjestelyerä 0,4 % + 0,3 %

kehittämishjelmaerä (paikallinen erä) 1,20 %

kertaerä, maksettiin 30.6.2023 kaikille 467 €

TTES

yleiskorotus 2,20 %

paikallinen järjestelyerä 0,4 % + 0,3 %

kehittämishjelmaerä (paikallinen erä) 1,20 %

kertaerä, maksettiin 30.6.2023 467 € kaikille

Henkilöstön lukumäärä 31.12.2023		
	2023	2022
Kaupunginhallitus	46	59
Hyvinvointilautakunta	0	507
Sivistyslautakunta	383	387
Elinympäristölautakunta	78	108
Vesi -liikelaitos	13	13
Yhteensä	520	1 074

Palveluala	1.1.2023	Kokoaikaiset				Osa-aikaiset				Työllistetyt		31.12.2023	Erotus
		Vakinaiset 1.1.2023	Vakinaiset 31.12.2023	Määräaikaiset 1.1.2023	Määräaikaiset 31.12.2023	Vakinaiset 1.1.2023	Vakinaiset 31.12.2023	Määräaikaiset 1.1.2023	Määräaikaiset 31.12.2023	Työllistetyt 1.1.2023	Työllistetyt 31.12.2023		
Hallinto	18	16	16	1	0	0	1	1	1	0	0	18	0
Elinvoima	34	14	14	4	4	0	1	1	3	15	6	28	-6
Sivistys	375	268	269	59	65	35	35	13	11	0	3	383	8
Elinympäristö	68	56	55	6	12	4	9	1	1	1	1	78	10
Loimaan Vesi	13	13	13	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0
YHTEENSÄ	508	368	367	91	81	35	46	16	16	14	10	520	12
Muutos edelliseen jaksoon kpl			-1		-10		11		0		-4		

Luvuissa on mukana myös palkattomilla vapailla olevat, joista joillakin on sijaiset palkattuna.

Ei sisällä sivutoimisia tuntiopettajia.

31.12.2023 määräaikaisten luvussa mukana kausityöntekijöitä, joiden työsopimukset jatkettu 31.12.2023 asti.

Kaupungilla on työryhmä, jonka tehtävänä on tarkastella auki tulevia vakansseja ja pyrkiä erilaisten työtehtävien uudelleenjärjestelyjen kautta jättämään niitä täyttämättä. Työryhmä kokoontui myös vuonna 2023 käsitellen auki tulevia vakansseja ennen kaupunginhallitukseen viemistä.

Henkilöstöasioista raportoidaan erikseen kaupungin vuosittain laadittavassa henkilöstökertomuksessa.

Loimaan kaupunki ja vesilaitos

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut	-48 684 739	-24 292 662	-25 374 752	-24 762 444	612 308	51,9 %	97,6 %
Palkat ja palkkiot	-38 522 747	-19 256 794	-20 245 825	-19 878 592	367 233	51,9 %	98,2 %
Henkilösivukulut	-10 161 991	-5 035 868	-5 128 927	-4 883 852	245 075	51,9 %	95,2 %
Eläkekulut	-8 731 279	-4 269 251	-4 362 310	-4 226 945	135 365	51,8 %	96,9 %
Muut henkilösivukulut	-1 430 712	-766 617	-766 617	-656 907	109 710	52,5 %	85,7 %

Loimaan peruskaupunki

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut	-47 995 242	-23 501 162	-24 568 421	-24 039 325	529 096	51,1 %	97,8 %
Palkat ja palkkiot	-37 969 033	-18 624 094	-19 600 793	-19 295 768	305 025	51,1 %	98,4 %
Henkilösivukulut	-10 026 210	-4 877 068	-4 967 628	-4 743 558	224 070	51,1 %	95,5 %
Eläkekulut	-8 616 113	-4 133 551	-4 224 111	-4 104 821	119 290	51,0 %	97,2 %
Muut henkilösivukulut	-1 410 097	-743 517	-743 517	-638 737	104 780	51,6 %	85,9 %

Kaupunginvaltuusto

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut	-24 690	-25 200	-25 200	-22 063	3 137	104,1 %	87,6 %
Palkat ja palkkiot	-24 054	-20 700	-20 700	-21 723	-1 023	103,5 %	104,9 %
Henkilösivukulut	-636	-4 500	-4 500	-339	4 161	107,1 %	7,5 %
Eläkekulut	-591	-3 700	-3 700	-311	3 389	108,8 %	8,4 %
Muut henkilösivukulut	-45	-800	-800	-29	771	100,0 %	3,6 %

Tarkastuslautakunta

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut	-6 340	-7 500	-7 500	-4 974	2 526	96,2 %	66,3 %
Palkat ja palkkiot	-6 188	-6 400	-6 400	-4 900	1 500	100,0 %	76,6 %
Henkilösivukulut	-152	-1 100	-1 100	-74	1 026	78,6 %	6,7 %
Eläkekulut	-141	-1 100	-1 100	-68	1 032	100,0 %	6,2 %
Muut henkilösivukulut	-11			-6	-6		

Keskusvaalilautakunta

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut	-27 151	-18 300	-18 300	-24 483	-6 183	100,5 %	133,8 %
Palkat ja palkkiot	-24 918	-16 000	-16 000	-21 981	-5 981	106,7 %	137,4 %
Henkilösivukulut	-2 233	-2 300	-2 300	-2 503	-203	71,9 %	108,8 %
Eläkekulut	-1 852	-1 900	-1 900	-2 097	-197	73,1 %	110,4 %
Muut henkilösivukulut	-380	-400	-400	-406	-6	66,7 %	101,4 %

Vaikuttajaelimet

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut		-10 000	-10 000	-1 700	8 300		17,0 %
Palkat ja palkkiot		-10 000	-10 000	-1 700	8 300		17,0 %
Henkilösivukulut							
Eläkekulut							
Muut henkilösivukulut							

Konsernijohto

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut	-1 317 639	-1 309 159	-1 338 873	-1 055 476	283 397	103,2 %	78,8 %
Palkat ja palkkiot	-983 342	-987 750	-1 012 464	-845 769	166 695	103,9 %	83,5 %
Henkilösivukulut	-334 297	-321 409	-326 409	-209 708	116 701	101,1 %	64,2 %
Eläkekulut	-299 140	-282 400	-287 400	-177 871	109 529	100,8 %	61,9 %
Muut henkilösivukulut	-35 157	-39 009	-39 009	-31 837	7 172	104,0 %	81,6 %

Elinvoima

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut	-1 336 318	-1 486 903	-1 525 214	-1 475 752	49 462	111,6 %	96,8 %
Palkat ja palkkiot	-1 098 540	-1 222 444	-1 254 313	-1 193 578	60 735	112,6 %	95,2 %
Henkilösivukulut	-237 778	-264 459	-270 901	-282 174	-11 273	107,3 %	104,2 %
Eläkekulut	-197 627	-221 251	-227 693	-243 330	-15 637	108,6 %	106,9 %
Muut henkilösivukulut	-40 152	-43 208	-43 208	-38 844	4 364	101,2 %	89,9 %

Sivistyslautakunta

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut	-17 205 920	-17 144 500	-18 052 798	-18 312 046	-259 248	106,8 %	101,4 %
Palkat ja palkkiot	-13 827 567	-13 717 000	-14 561 490	-14 680 944	-119 454	105,6 %	100,8 %
Henkilösivukulut	-3 378 353	-3 427 500	-3 491 308	-3 631 101	-139 793	111,9 %	104,0 %
Eläkekulut	-2 861 556	-2 873 600	-2 937 408	-3 144 909	-207 501	111,9 %	107,1 %
Muut henkilösivukulut	-516 797	-553 900	-553 900	-486 193	67 707	111,9 %	87,8 %

Elinympäristölautakunta

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n Toteuma
Henkilöstökulut	-4 223 798	-3 499 600	-3 590 536	-3 142 769	447 767	79,5 %	87,5 %
Palkat ja palkkiot	-3 316 188	-2 643 800	-2 719 426	-2 525 110	194 316	78,0 %	92,9 %
Henkilösivukulut	-907 610	-855 800	-871 110	-617 659	253 451	84,5 %	70,9 %
Eläkekulut	-783 437	-749 600	-764 910	-536 236	228 674	85,1 %	70,1 %
Muut henkilösivukulut	-124 174	-106 200	-106 200	-81 424	24 776	80,8 %	76,7 %

Loimaan Vesi -liikelaitos

	TP 2022	TA 2023	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Muutos-% 2023/2022	MTA:n toteuma
Henkilöstökulut	-689 496	-791 500	-806 331	-723 118	83 213	102,4 %	89,7 %
Palkat ja palkkiot	-553 715	-632 700	-645 032	-582 824	62 208	102,1 %	90,4 %
Henkilösivukulut	-135 781	-158 800	-161 299	-140 294	21 005	103,7 %	87,0 %
Eläkekulut	-115 166	-135 700	-138 199	-122 125	16 074	102,1 %	88,4 %
Muut henkilösivukulut	-20 615	-23 100	-23 100	-18 170	4 930	113,8 %	78,7 %

Palkat ja palkkioiden kokonaissummat olivat 19,8 miljoonaa euroa.

1.4.2. Ympäristötekijät

Loimaan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä vastaa elinympäristölautakunnan lupajaosto. Jätehuollon järjestämisestä vastaa Loimi-Hämeen jätehuolto Oy. Se on kuntien omistama yhtiö, jossa on mukana Loimaan kaupungin lisäksi 15 muuta kuntaa. Jätehuoltoviranomaisena toimii LHJOY:n yhteistoiminta-alueen yhteinen jätelautakunta, jonka

isäntäkuntana on Forssan kaupunki. Loimaan kaupungilla on lautakunnassa yksi jäsen Pasi Markula (varapuheenjohtaja).

Ympäristöasioiden osalta vuonna 2023 ei ole tullut esille sellaisia tekijöitä, joilla olisi ollut olennaista vaikutusta kaupungin taloudelliseen tulokseen, kaupungin asemaan tai sen toiminnan kehitykseen. Vuoden 2023 voimaan tulleen ilmastolain mukaan kunnan on laadittava ilmastosuunnitelma, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyy. Ympäristöministeriö myönsi Loimaan kaupungille avustusta ilmastosuunnitelman laatimiseen 45 000 euroa. Suunnitelmaan on kirjattu päästökkenaario vuodelle 2030. Päästökkenaario antaa tietoa siitä, miten Loimaan kaupungin päästöt tulevana vuosina kehittyvät ja mitkä osa-alueet ovat päästöjen vähentämisen kannalta tärkeimmät. Ilmastosuunnitelma päivitetään valtuustokausittain.

Kaupunki on vuokrannut Sallila Energia Oy:n aurinkopaneelipuistosta 800 paneelia. Loimaan Kaukolämpö Oy:llä on vastaava vuokraus päätös.

Loimaan Vesi-liikelaitos on laatinut toiminnastaan erillisen ympäristötilinpäätöksen 2023. Uusi jätevedenpuhdistamo valmistui vuonna 2015. Ypjä-Loimaa siirtoviemärin valmistuttua (2017) johdetaan Ypjäen kunnan jätevedet Loimaan keskuspuhdistamolle puhdistettavaksi.

1.4.3. Muut ei taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti tilinpäätöksessä tulee antaa tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot annetaan siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi. Loimaan kaupungilla ei ole tiedossa sisäpiirikaupoista, joissa kaupunki olisi mukana, eikä myöskään ihmisoikeusrikkomuksista.

1.4.4. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kuntien rahoitusjärjestelmän uudistaminen on käynnistynyt. Petteri Orpon hallitusohjelman kirjauksen mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantumisen ja TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta.

Kestävän kuntatalouden ydin kietoutuu asukkaiden tarpeiden tyydyttämisen ja niitä edellyttävien taloudellisten resurssien suhteeseen. Konkreettisemmin kyse on taloudellisten resurssien riittävydestä kunnan tehtävien hoitamiseen.

Kestävä kuntatalous on mahdollista vain, kun tehtävät ja rahoitus ovat tasapainossa. Kunnissa on kuitenkin rakenteellinen tehtävien ja rahoituksen välinen epätasapaino, joka näkyi myös sote-uudistuksen perusteluissa. Tehtävien ja rahoituksen tasapainon tarkastelun tärkeys ei kuitenkaan poistunut sote-uudistuksen myötä. Kestävän kuntatalouden edellytyksenä voidaankin pitää rakenteellisen epätasapainon ratkaisemista. Näin ollen kestävää kuntataloutta ei luoda vain kunnissa, vaan kestävyuden edellytyksiä rakennetaan osana julkisten palvelujen ja julkisen talouden kokonaisuutta. Kuntien rahoitusjärjestelmän uudistus, joka on tulossa 1.1.2026 alkaen, voi tarjota mahdollisuuden kestävämmän kuntatalouden rakentamiseen.

Paineita Loimaan kaupungin talouteen tuovat lisäksi asukasmäärän lasku ja väestörakenteen muutokset, jotka näkyvät selkeästi mm. verotulojen alentumisina. Ottaen huomioon Loimaan kaupungin investointipaineet tuleville vuosille ja VM:n kuntatalousohjelman arvion että kuntatalous tulee heikkenemään 2025 ja 2026 sekä kaupungin väestöennusteen, on

valmistauduttava sopeuttamaan toimintaansa, jotta kaupungin taloudellinen tasapaino voidaan säilyttää.

1.4.5. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Loimaan kaupunki on linjannut arvioivansa riskejä ja epävarmuustekijöitä neljässä pääluokassa, joita ovat strategiset riskit, taloudelliset riskit, toiminnalliset riskit ja vahinkoriskit. Jotkin riskitekijöistä voi kuulua samaan aikaan useampaankin luokkaan. Loimaan kaupungissa toteutetaan myös lakisääteistä työsuojelullisten riskien arvioimista. Lisäksi valmiussuunnittelun yhteydessä tehdään valmiuteen liittyvää riskiarviointia.

Strategisia riskejä voivat olla liiketoimintaympäristöön, asiakasympäristöön, ympäristöön, kilpailutilanteisiin, asukkaiden terveyteen, suuronnettomuuksiin ja poliittiseen sekä lainsäädäntöön liittyviä riskejä.

Loimaan kaupunki on tunnistanut vaikeasti hallittavia riskejä, joita ovat mm. väkilukumäärän vähentyminen ja ikärakenteen muutokset, syrjäytyminen ja työttömyys. Lisäksi sote- ja maakuntauudistuksesta aiheutuvat mahdolliset muutokset koetaan riskitekijänä. Sote- ja maakuntauudistuksen myötä verotulot, valtionosuudet alenevat, kun samalla kuntien lainamäärä tulee jäämään samaksi.

Taloudellisia riskejä ovat esimerkiksi verotulojen ja valtionosuuksien muutokset, rahoitus- ja korkoriskit, investointiriskit ja takaus- ja vakuutusriskit.

Verotulojen tilityksiin liittyvät muutokset ovat melkoinen riski kunnalle. Lisäksi suhdannevaihtelulla on merkittävät vaikutukset verotulojen kehittymiseen ja kaupungin maksamiin työttömyydestä aiheutuviin kuntien kuntaosuusmaksuihin.

Korkoriski on uhka, joka liittyy kaikkiin sijoitus- ja lainanottopäätöksiin, joissa on hyödynnetty korkoinstrumentteja. Loimaan kaupunki pyrkii hajauttamaan korkoriskiä hajauttamalla lainasalkkua sitomalla sen lainoja osan lyhytaikaisiin-, pitkäaikaisiin-, kiinteäkorkoisiin ja vaihtuvakorkoisiin lainoihin. Korkotaso on nouseva tällä hetkellä.

Toiminnallisia riskejä voivat olla toiminnan suunnitteluun, - kehittämiseen, johtamiseen, hyvän hallintotavan noudattamatta jättämiseen, henkilöstöön, organisaatorakenteeseen, infran toimivuuteen, sopimuksiin, hankintoihin, omaisuuteen, viestintään ja sidosryhmiin liittyviä riskejä.

Oleellisia toiminnallisia riskejä Loimaan kaupungissa ovat henkilöstön vaihtuvuus (erityisesti avainhenkilöiden vaihtuminen), sopimuksenhallintaan liittyvät riskit ja IT-toiminnalliset riskit.

Vahinkoriskkejä ovat henkilöriskit, omaisuusriskit, ympäristöriskit, kuntalaisiin kohdistuvat riskit, vastuuriskit, keskeytysriskit ja rikollisten toimintojen aiheuttamat riskit. Omaisuuden ja toiminnan häiriöttömyyden riskejä on rajattu työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmillä sekä erilaisin vakuutuksin.

Toimitilojen sisäilmaongelmat ovat edelleen merkittävä ongelma ja riski. Sisäilmaongelmaisia kiinteistöjä kaupungilla on 6 kappaletta. Määrä on kuitenkin vähenemässä ja korjausvelkaa ollaan pienentämässä. Myös suuri kiinteistömassa (145 kiinteistöä) koetaan riskiksi, joka voi aikanaan realisoitua isoina taloudellisina vaikutuksina.

Työturvallisuuteen liittyviä riskejä analysoidaan eri osastoilla työsuojelutarkastuksen yhteydessä ja niitä käydään läpi työsuojelutoimikunnassa.

Vakuutusten ajanmukaisuus tarkistetaan vakuutusyhtiön kanssa säännöllisesti määräajoin. Vakuutusasioita kaupungin kanssa hoitaa meklaripalvelut Protector Oy.

Kaupunginhallituksen käsityksen mukaan kaupungin sisäisen valvonnan järjestelmä tuottaa kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamiseen tarvittavan luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

1.4.6. Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on osa kuntakonsernin johtamista. Ne koskevat kaikkia kuntakonsernin toimielimiä ja tilivelvollisia sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa, josta kunta vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden veloitteiden myötä.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan, että toiminta on taloudellista, tuloksellista ja lainmukaista ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on määräykset hallintosäännön 9. luvussa.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sen avulla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee perustua järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan.

Valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen linjaukset, tavoitteet ja osa-alueet sekä niiden toimeenpano-, seuranta- ja arviointimenettelyt.

Kaupunginhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, sekä

1. hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat,
2. valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti sekä
3. antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.

Lautakunnat ja Vesi-liikelaitoksen johtokunta vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat hallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä, merkittävimmistä riskeistä ja niiden hallinnasta.

Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta. Lisäksi kaupunginjohtaja, liikelaitoksen johtaja sekä palvelualajohtajat ja johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialallaan ja palvelualallaan, ohjeistavat alaisiaan toimintayksiköitä sekä raportoivat hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan johtoryhmänä toimii kaupungin johtoryhmä.

Palvelualueiden ja -yksiköiden esimiehet vastaavat yksikön riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta on seurattu vuoden 2023 aikana osavuosi- ja kuukausiraportoinnissa. Johtoryhmä on käsitellyt säännöllisesti riskienhallintaa mm. palvelujen jatkuvuuden turvaamisen sekä turvallisuuden riskienhallinnan näkökulmasta.

Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta.

1.5. Tilikauden tulos

1.5.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen

Loimaan kaupungin virallinen tuloslaskelma on Loimaan kaupungin ja Loimaan Vesi-liikelaitoksen tulosten yhdistelmä.

TULOSLASKELMA 1000 €	MTA 2023	TP 2023	TP 2022	Muutos 22/23	Muutos %
Toimintatuotot	10 344	11 394	17 910	6 516	-36,4
Myyntituotot	4 713	4 786	7 338	2 552	-34,8
Maksutuotot	1 086	1 080	5 735	4 655	-81,2
Tuet ja avustukset	1 089	1 901	3 041	1 140	-37,5
Muut toimintatuotot	3 455	3 628	1 795	-1 832	102,0
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintakulut	-46 454	-46 989	-121 239	-74 250	-61,2
Henkilöstömenot	-25 375	-24 762	-48 685	-23 922	-49,1
Palvelujen ostot	-11 682	-12 587	-57 184	-44 597	-78,0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 466	-5 733	-7 963	-2 230	-28,0
Avustukset	-2 173	-2 059	-4 623	-2 564	-55,5
Muut toimintamenot	-1 757	-1 847	-2 785	-937	-33,7
Toimintakate	-36 110	-35 595	-103 329	-67 734	-65,6
Verotulot	33 515	33 598	60 577	26 978	-44,5
Valtionosuudet	10 175	10 288	48 710	38 422	-78,9
Rahoitustuotot ja -kulut	-373	-368	192	560	-291,8
Korkotuotot		12		-12	
Muut rahoitustuotot	228	253	354	100	-28,3
Korkokulut	-592	-623	-148	475	322,2
Muut rahoituskulut	-9	-11	-14	-4	-25,0
Vuosikate	7 208	7 924	6 150	-1 774	28,8
Poistot ja arvonalentumiset	-4 066	-4 428	-4 359	69	1,6
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 066	-4 428	-4 359	69	1,6
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut					
Tilikauden tulos	3 142	3 495	1 790	-1 705	95,2
Poistoeron lis.-/vähennys +	58	52	54	2	-3,7
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 200	3 547	1 844	-1 703	92,3

TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toimintatuotot/ Toimintakulut %	24,2	14,8
Vuosikate/ Poistot %	178,9	141,1
Vuosikate/ Asukas €	514	399
Asukasmäärä	15 423	15 406

Tuloslaskelma kertoo tilikauden tulojen riittävyyden tilikauden käyttömenoihin. Tilikauden tulojen riittävyys menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla.

Toimintakate ilmoittaa kuinka paljon toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vuosikate on selkeä vuodesta toiseen vertailukelpoinen tunnusluku. Vuosikate osoittaa tulo- ja kulueroja, joka jää käytettäväksi investointeihin ja lainan lyhennyksiin. Mikäli vuosikate on siitä vähennettävien käyttöomaisuuden poistojen suuruinen, kunnan tulo- ja kuluero on riittävä. Jos taas vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulo- ja kuluero heikko. Vuosikate ei kuitenkaan yksistään riitä kuvaamaan tulo- ja kuluerojen riittävyyttä. Tässä kohdissa pitää myös huomioida rahoituslaskelman lainanlyhennykset.

Tunnusluvun vuosikate €/asukas avulla arvioidaan tulo- ja kuluerojen riittävyyttä.

Tunnusluvulla toimintatuotot/toimintakulut % osoittaa paljonko toiminnan kuluista saadaan katetuksi myynti- ja maksutuotoilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuotoilla. Saatu prosenttiosuus vähennettynä sadasta osoittaa, millainen osuus toimintakuluista rahoitetaan verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Tilikauden tulos kuvaa jaksotettujen tulojen ja menojen erotusta, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

1.5.2. Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman kautta.

Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen toiminnan ja investointien rahavirta ja rahoituksen eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutoksen rahavirta. Näiden kahden nettomäärän erotus on sama kuin kaupungin kassavarojen muutos tilikaudella. Loimaan kaupungin ja Loimaan Vesi-liikelaitoksen yhdistelmä.

		12.03.2024	
		EUR	
RAHOITUSLASKELMA			
1000 €			
01.01.2023 - 31.12.2023			
Ulkoinen			
		2023	2022
00006 RAHOITUSLASKELMA			
61000 Toiminnan ja investointien rahavirta			
61100 Toiminnan rahavirta			
61110 Vuosikate		7 924	6 150
61130 Tulorahoituksen korjauserät			
61131 Tulorahoituksen korjauserät		-61	-121
61130 Tulorahoituksen korjauserät		-61	-121
61100 Toiminnan rahavirta		7 863	6 028
61200 Investointien rahavirta			
61210 Investointimenot		-5 210	-3 286
61230 Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luo		95	156
61200 Investointien rahavirta		-5 115	-3 130
61000 Toiminnan ja investointien rahavirta		2 748	2 899
62000 Rahoituksen rahavirta			
62100 Antolainauksen muutokset			
62110 Antolainasaamisten lisäys		-138	-39
62120 Antolainasaamisten vähennys		92	
62100 Antolainauksen muutokset		-45	-39
62200 Lainakannan muutokset			
62210 Pitkäaikaisten lainojen lisäys			4 000
62220 Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-4 871	-4 960
62230 Lyhytaikaisten lainojen muutos		-2 000	
62200 Lainakannan muutokset		-6 871	-960
62300 Oman pääoman muutokset		-81	-444
62400 Muut maksuvalmiuden muutokset			
62410 Toimeksiantojen varojen ja pääomien		-24	-104
62420 Vaihto-omaisuuden muutos		18	40
62430 Saamisten muutos		3 983	-6
62440 Korottomien velkojen muutos		-5 166	415
62400 Muut maksuvalmiuden muutokset		-1 189	345
62000 Rahoituksen rahavirta		-8 187	-1 098
63000 Rahavarojen muutos			
64010 Rahavarat 31.12.		3 096	8 535
64020 Rahavarat 1.1.		8 535	6 735
64030 Rahavarojen muutos		-5 439	1 800
TUNNUSLUVUT		2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €		8 204 538	3 677 689
Investointien tulorahoitus, %		152,1	187,2
Laskennallinen lainanhoitokate		2,7	1,5
Lainanhoitokate		1,6	1,2
Kassan riittävyys, pv		20	24
Asukasmäärä		15 423	15 406

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulos, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Toiminnan rahavirta muodostuu vuosikatteesta ja sen jälkeen mahdollisesti esiintyvistä satunnaisista eristä. Näiden lisäksi huomioidaan tulorahoituksen kirjanpidolliset korjaukset.

Loimaan kaupungin ja vesiliikelaitoksen toiminnan rahavirta vuonna 2023 oli 7,8 milj. euroa. Investointien rahavirta muodostuu käyttöomaisuuden investointimenoista, rahoitusosuuksista sekä myyntituloista.

Kaupungin ja veden investointimenojen määrä oli tilikaudella 5,2 milj. euroa. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot olivat 95 t euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta oli 2,7 milj. euroa ylijäämäinen. Vuonna 2022 rahavirta oli 2,89 milj. euroa ylijäämäinen.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä (1000 €). Toiminnan ja investointien rahavirta-välituloksen ja neljän edellisen vuoden kertymä osoittaa investointien omarahoituksen pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä on positiivinen. Negatiivinen määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai lainaa ottamalla.

Investointien tulorahoitus, %-tunnusluku $= (100 * \text{vuosikate} / \text{inv. omahankintameno})$ kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella eli ns. käyttötalouden ylijäämällä. Tunnusluvussa eivät ole mukana käyttöomaisuuden myynnistä kertyneet myyntivoitot, joiden kokonaismäärä saattaa vuosittain huomattavastikin vaihdella. Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja. Kunnan lainanhoitokate on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä luvun ollessa 1-2 ja heikko, kun tunnusluku jää alle yhden.

Loimaan lainanhoitokate vuonna 2023 oli 1,6 eli tyydyttävä.

Kassanriittävyys (pv) –tunnusluku $= (365 \text{ pv} * \text{rahavarat} / \text{kassasta maksut tilikaudella})$ ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kunnan rahavaroilla maksaa.

Loimaan kaupungin kassan riittävyyden ollessa 20 päivää, voi kassan riittävyyden todeta olevan heikko.

1.5.3. Rahoitusasema ja sen muutokset

Tase kuvaa kaupungin taloudellista asemaa ja rahoituksen rakennetta. Rahoituksen rakenteella tarkoitetaan rahan lähteiden jakaantumista omaan ja vieraaseen pääomaan. Loimaan kaupungin ja Loimaan Vesi-liikelaitoksen yhdistelmä.

	TASE		12.03.2024
	1000 €		EUR
Ulkoinen	01.01.2023 - 31.12.2023		
	2023	2022	
TASE			
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet			13
Muut pitkävaikutteiset menot	378		488
Aineettomat hyödykkeet	378		501
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	9 663		9 677
Rakennukset	34 019		33 838
Kiinteät rakenteet ja laitteet	17 087		16 555
Koneet ja kalusto	690		412
Muut aineelliset hyödykkeet	163		163
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 898		3 299
Aineelliset hyödykkeet	64 519		63 944
Sijoitukset			
Muut osakkeet ja osuudet	4 313		13 184
Muut lainasaamiset	922		839
Muut saamiset	227		265
Sijoitukset	5 462		14 287
PYSYVÄT VASTAAVAT	70 358		78 733
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			
Lahjoitusrahastojen varat	308		306
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	308		306
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus			
Aineet ja tarvikkeet	183		215
Muu vaihto-omaisuus	18		3
Vaihto-omaisuus	201		219
Saamiset			
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset	1 199		1 934
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä (la)			
Muut saamiset	453		1 006
Siirtosaamiset	484		2 886
Saamiset	2 136		5 826
Rahoitusarvopaperit			
Osakkeet ja osuudet	51		51
Rahoitusarvopaperit	51		51
Rahat ja pankkisaamiset	3 045		8 485
VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 432		14 580
VASTAAVAA	76 099		93 619

	12.03.2024	
	TASE	EUR
	1000 €	
Ulkoinen	01.01.2023 - 31.12.2023	
	2023	2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	35 726	41 402
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 287	2 524
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 547	1 844
OMA PÄÄOMA	43 560	45 770
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	769	820
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	689	642
Muut toimeksiantojen pääomat	1	70
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	690	712
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen (korollinen vieras pääoma)		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	15 407	19 575
Lainat julkisyhteisöiltä		352
Pitkäaikainen (korollinen vieras pääoma)	15 407	19 927
Pitkäaikainen (koroton vieras pääoma)		
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	64	64
Pitkäaikainen (koroton vieras pääoma)	64	64
Pitkäaikainen	15 472	19 991
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen (korollinen vieras pääoma)		
Joukkovelkakirjalainat	5 000	7 000
Pitkäaikaisten lainojen seuraavan vuoden	4 168	4 468
Pitkäaikaisten lainojen seuraavan vuoden		52
Lainat muilta luotonantajilta		
Lyhytaikainen (korollinen vieras pääoma)	9 168	11 519
Lyhytaikainen (koroton vieras pääoma)		
Saadut ennakot	364	840
Ostovelat	2 256	5 252
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	435	836
Siirtovelat	3 387	7 878
Lyhytaikainen (koroton vieras pääoma)	6 441	14 806
Lyhytaikainen	15 609	26 325
VIERAS PÄÄOMA	31 081	46 316
VASTATTAVAA	76 099	93 619

TUNNUSLUVUT	2023	2022
Omavaraisuusaste (%)	58,5	50,2
= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$		
Suhteellinen velkautuneisuus, %	55,6	35,8
= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$		
Velat ja vastuut % käyttötuloista	84,1	44,4
Lainakanta 31.12. (1000 €)	24 575	31 446
= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)		
Lainakanta 31.12. , € /Asukas	1 593	2 041
Kertynyt Yli-/Alijäämä (1000 €)	7 834	4 368
Kertynyt Yli-/Alijäämä, € /Asukas	507,9	283,5
Lainakanta ja vuokravastuut 31.12. (1 000 €)	40 351	42 409
Lainakanta ja vuokravastuut , € /Asukas	2 616	2 753
Lainasaamiset (1000 €)	922	839
Asukasluku	15 423	15 406

Tunnusluku omavaraisuusaste % = $(100 * (\text{oma pääoma} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{koko pääoma} - \text{saadut ennakot}))$ mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tasona pidetään 65 - 70 prosentin omavaraisuutta. 50 prosenttia tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $(100 * (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot})$ kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista = $(100 * (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot} + \text{vuokravastuut}) / \text{käyttötulot})$ kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluku ottaa huomioon erilaisilla malleilla kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana taseessa.

Kertynyt yli- /alijäämä = edellisten tilikausien yli-/alijäämä + tilikauden yli-/alijäämä

Lainakannalla = vieras pääoma – (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat) tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainaa euroa / asukas Loimaalla on 1593 euroa.

Lainakanta ja vuokravastuut = vieras pääoma – (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat) + vuokravastuut. Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainakanta ja vuokravastuut / asukas Loimaalla on 2616 euroa.

1.6. Kokonaismenot ja -tulot

Kokonaismenojen ja tulojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset erät.

KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT	1 000 €	MENOT	1 000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	11 394	Toimintakulut	-46 989
Verotulot	33 598	- Valmistus omaan käyttöön	
Valtionosuudet	10 288	Korkokulut	-623
Korkotuotot	12	Muut rahoituskulut	-11
Muut rahoitustuotot	253	Satunnaiset kulut	
Satunnaiset tuotot		Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät	-61	Pakollisten varausten muutos	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot		- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	
Investoinnit		- Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustappiot	
Rahoitusosuudet investointimenoihin		Investoinnit	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	95	Investointimenot	-5 210
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	92	Antolainasaamisten lisäykset	-138
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 871
Lyhytaikaisten lainojen lisäys		Lyhytaikaisten lainojen vähennys	-2 000
Oman pääoman lisäykset		Oman pääoman vähennykset	-81
Kokonaistulot yhteensä	55 672	Kokonaismenot yhteensä	-59 922

1.7. Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.7.1. Kuntakonsernin rakenne

Konsernirakenne vuoden 2023 alussa:

Liikelaitos	Omistusosuus
Loimaan Vesi-liikelaitos	100 %

Tytäryhteisö	Omistusosuus
Asunto- ja kiinteistöpoliittiset yhtiöt	
Hulmin Huolto Oy	100 %
Kiinteistöosakeyhtiö Alastaro-koti	60 %
Kehitys Oy Kurittula	100 %
Kiinteistö Oy Loimaan Vuokra-asunnot	100 %
Kiinteistö Oy Telkäntie 1	100 %
Energiapoliittinen yhtiö:	
Loimaan Kaukolämpö Oy	51 %

Kuntayhtymät	Omistusosuus
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä	45,11 %
Varsinais-Suomen Liitto	3,55 %

1.7.2. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Merkittävimmät konsernitiedot ilmenevät taseen liitetiedoissa nro 20-25. ja tilinpäätöslaskelmista.

Loimaan Kaukolämpö Oy

Loimaan Kaukolämpö Oy on Loimaan kaupungin ja Sallila Energian omistama yhtiö. Loimaan kaupunki omistaa yhtiöstä 51% ja Sallila Energia 49%. Loimaan Kaukolämpö myy kaukolämpöä Loimaan kaupunkialueella sekä Alastaron taajaman alueella.

Yhtiön taloudellista asemaa ja tulosta kuvaavat tunnusluvut

	2020	2021	2022	2023
Liikevaihto milj. €	4,73	5,46	5,28	5,97
Liikevoitto milj. €	0,86	0,95	3,23	0,14
Liikevoitto/tappio %	18,2	17,4	61,2	2,5
OP:n tuotto %	10,3	10,7	35,8	3,8
Omavaraisuusaste %	69,3	69,3	72,7	72,3
Loimaan verkko:				
Lämmön myynti GWh	71,98	84,76	84,71	85,65
Lämmön tuotanto GWh	86,33	98,96	95,34	97
Kokonaishyötysuhde %	83,4	85,7	88,9	88,3

Ukrainan sodan aloittama energiakriisi jatkui biopohjaisten polttoaineiden hintojen nousulla. Komponenttipula alkoi helpottamaan, mutta haasteita oli vielä tiettyjen elektroniikkaosien kanssa. Sähkön hinta oli alkuvuodesta korkealla, mutta tasaantui kesään mennessä.

Biopolttoaineiden saatavuudessa oli haasteita ja niiden hinta nousi aiempaa selvästi korkeammalle tasolle. Yhtiön käyttämien polttoaineiden keskihinta nousi kesällä yli 40 %. Biopolttoaineiden saatavuudessa on ongelmia vielä tulevallakin lämmityskaudella.

Uusi pellettilaitos otettiin käyttöön keväällä 2023. Pellettilaitoksen hankinnan ajankohta oli oikea Niittukulman kasvaneen tehontarpeen vuoksi. Ilman hankittua pellettilaitosta fossiilisten polttoaineiden kulutus olisi kasvanut huomattavasti. Vanhimman biokattila K1:n leijusuuttimet uusittiin ensimmäisen kerran vuoden 1997 käyttöönoton jälkeen. Linjakadun laitokselle tehtiin uusi, lähes 9000 neliön asfaltoitu vastaanottoalue, jonne saadaan varastoitua haketta ja energiapuuta tasaamaan kysynnän huippuja. Linjakadun varavoimakone rikkoutui kesän testikäytössä ja sen tilalle hankittiin uusi varavoimakone, jonka asennus on keväällä 2024.

Tilikaudella rakennettiin kaukolämpöputkistoa liittymisjohtoina liittyjille sekä tehtiin normaaleja verkoston huoltotoimenpiteitä. Kaukolämpölinjaa uusittiin ja suurennettiin Vesikosken sillalta Myrskylinnankujan loppupäähän.

Lämmön myyntimäärä Loimaalla ja Alastarolla oli yhteensä 85,65 GWh. Lämmönmyynti pysyi suunnilleen samana kuin edellisenä tilikautena. Vuoden 2023 keskilämpötila oli 6,12°C kun vuoden 2022 keskilämpötila oli 6,31°C. Lämmöntarveluvulla mitattuna lämmöntarve oli samaa luokkaa edelliseen tilikauteen verrattuna.

Asiakasmäärä kasvoi yhteensä 9 liittymällä. Omakotitaloliittyjiä oli yhteensä 8. Valtion öljylämmityksestä luopumisen tuki on kasvattanut omakotitaloliittyjien määrää. Yhteensä lämmitettävä rakennustilavuus oli tilikauden lopussa lähes 2,9 milj. m³.

Lämmöntuotannossa käytettiin puupolttoaineita n. 79 %, hukkalämpöjä n. 20% ja fossiilisia polttoaineita n. 0,4 % koko polttoainemäärästä. Energiatuotannon hiilidioksidipäästöt/myyty energia oli tilikaudella 1,7 gCO₂/kWh. Yhtiöllä on sopimus Westas Bioenergia Oy:n kanssa polttoaineen hankinnasta 30.6.2028 saakka.

Varsinaisen liiketoiminnan liikevaihto nousi noin 13%, johtuen suurimmaksi osaksi vuodelle 2023 tehdyistä hinnankorotuksista. Vuoden 2023 voitto ennen veroja oli 236 053€ ja tulosta paransi vielä poistoerojen vähennys. Vuoden 2023 tilikauden voitto oli yhteensä 342 102,02€. Varsinaisen liiketoiminnan kannattavuus laski 20%, Ukrainan kriisistä johtuvien polttoaineiden, sähkön ja tarvikkeiden kustannusten nousun vuoksi. Fossiilisten polttoaineiden, biopolttoaineiden sekä sähkön hinta nousivat loppuvuodesta huomattavasti verrattuna edelliseen vuoteen.

Lämmön myyntihintaa, sekä tehomaksua päätettiin korottaa vuoden 2023 alusta. Lämmön myyntihintaa korotettiin 10% (edellinen 3%, 2020). Tehomaksua korotettiin 10% (edellinen tehomaksun muutos 2015).

Kuluneen tilikauden investoinnit olivat yli 1,3 milj.€. Investoinnit koostuivat vastaanottoalueen rakentamisesta, pihojen laajentamisesta ja verkoston parantamisesta. Investointeihin laskettiin myös laitosten peruskorjauksia ja parantamisia. Tilikaudella hankittiin myös aurinkosähkövoimalat neljän lämpökeskuksen katolle. Aurinkovoimaloiden yhteisteho on maksimissaan 84kW.

Loimaan kaupungin osuus on 51 % jaetusta osingosta. Tilikauden voitosta jaetaan osinkoa yhteensä 171 000 euroa, josta kaupungin osuus on 87 210 euroa. Osinko maksetaan vuoden 2024 aikana.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii Tero Tähtinen.

Hallituksen jäsenet: Leena Virtanen, Tarja Heinonen, Mika Mutala, Raimo Prusi, Simo Jalovaara, Simo Rajamäki.

Kehitys Oy Kurittula

Toiminta on ollut vähäistä vuoden 2023 aikana. Kehitys Oy Kurittulan sijoitukset Kiinteistö Oy Loimaan Yrityspuistoon olivat yhteensä 31 250 euroa osakkeisiin (25 kpl) ja 187 750 euroa SVOP-rahaston kautta. Kiinteistö Oy Loimaan Yrityspuisto on ostanut kaupungilta tontin Niittykulmasta hallin rakentamista varten. Yhtiön vuoden 2023 tulos oli 114,74 euroa ylijäämäinen ja tasearvo 31.12.2023 oli 313 709,71 euroa.

Kiinteistö Oy Loimaan Yrityspuiston omistusosuus 35,7 %.

Kehitys Oy Kurittulan toimitusjohtajana toimii kehittämisjohtaja Paavo Laaksonen.

Hallituksen jäsenet: Ari Laaksonen, Henriikka Punkki ja Simo Rajamäki.

Kiinteistö Oy Telkantie

Yhtiön vuokrausaste oli vuonna 2023 noin 93 %. (2022 94 %). Vuokrausaste on laskettu perusvuokratasosta. Vuokraustilanne voi vaihdella nopeasti. Yhtiön vuokrausaste on pysynyt hyvänä noin viisi vuotta. Loppuvuonna 2023 tilanne heikkeni hieman. Tilikaudella toteutettiin vuonna 2022 päätetyt kaukolämmön alajakokeskusten uusimiset talokohtaisesti lämpöjohtoverkoston tasapainotuksin. Hankkeeseen saatiin avustusta 18.000 euroa. Myös vesijohtoverkon liitännät tehtiin talokohtaisesti. Vuonna 2024 suunnitellaan julkisivusaneerausta teetetyt kuntotutkimuksen mukaisesti. Huoneistoremontteja tehtiin tarpeen mukaan.

Maksuvalmius on ollut heikko. Yhtiön maksuvalmiuden heikkeneminen ei vaikuta ostolaskujen suoritusten ajantasaisuuteen. Yhtiössä tehtiin isot saneeraukset omista varoista ilman lainaa.

Yhtiöllä on lainaa Loimaan kaupungilta yhteensä 94 078,61 euroa sekä pääomalainaa yhteensä 126.732,49 euroa. Vakuuksia on yhteensä 1.174.328,00 euron arvosta. Kaikki vakuudet ovat yhtiön rakennuksiin ja tontteihin kiinnitettyjä panttikirjoja.

Viiden vuoden korjaussuunnitelmissa on elementtisaumojen uusiminen, jätepisteen ja asfaltoinnin uusiminen sekä tarvittavat julkisivuremontit.

Kiinteistö Oy Telkantie teki 9 911,56 euroa alijäämäisen tuloksen.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii isännöitsijä Ritva Rajamäki.

Hallituksen jäsenet: Harri Laaksonen, Esa Aronoja ja Heli Koivisto.

Kiinteistö Oy Loimaan vuokra-asunnot

Kiinteistö Oy Loimaan vuokra-asuntojen tulos vuonna 2023 oli ylijäämäinen 37 959,57 euroa. Yhtiöön kuuluu 35 eri vuokrataloja eri puolella Loimaata, eli keskustassa, Hirvikoskella, Alastarolla, Virttaalla ja Mellilässä, huoneistoja yhteensä 468.

Käyttöaste asuinnoissa oli tilinpäätöshetkellä 96 %. Tyhjistä asunnoista suurin osa sijaitsee Mellilässä. Vuoden 2023 aikana käyttöaste pysyi erinomaisena. Hirvikosken asuntojen kysyntää lisäsi maahanmuutto. Loimaan evankelisella opistolla, annetaan opetusta Suomen kielessä. Opiston kautta vuokra-asunnoille muutti uusia perheitä.

Omistajaohjaus on muuttunut, investointeihin tarvitaan hyväksyntä kaupungilta. Tämä viivyttää investointien toteuttamista. Tilikauden aikana suunniteltiin uutta rivitalohanketta, jonka kaupunki rahoittaisi. Toteutuksesta ei saatu päätöstä tilikaudella ja toistaiseksi hankkeesta luovuttiin. Asumisen poliittinen ohjausryhmä on kokoontunut useaan kertaan pohtimaan asumisen asioita Loimaan alueella, päätöksiä ohjaava linjaus valmistunee seuraavan tilikauden aikana.

Talot ovat rakennettu pääosin 80-luvulla ja pintaremonttien ja märkätilaremonttien tarve on kasvussa. Korjausvelan lisäksi riskiksi on luokiteltava heikkenevä käyttöaste ja vuokrasaatavien määrän kasvu.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii Hanna Rannanperä.

Hallituksen jäsenet: Timo Lahtinen, Elina Alajoki, Virpi Jalovaara, Jouni Ojala ja Teemu Heilala.
Hallituksen varajäsenet: Marjut Haapanen, Pirjo Mäkelä.

Hulmin Huolto

Hulmin huollon liikevaihto vuonna 2023 oli 671 131,67 euroa ja se teki 11 604,52 ylijäämäisen tuloksen. Yhtiö hoitaa Loimaan Vuokra-asunnot Oy:n lisäksi Loimaan kaupungin suoraan omistamien huoneistojen vuokrauksen ja kaupungin Mellilän kiinteistöjen huollon ja osa Alastaron kiinteistöjen huollosta.

Tilikausi toteutui liikevaihdoltaan hieman edellistä vuotta suurempana. Vuoden alusta tehdyn hintojen korotuksen ja sopimuslaskutuksen lisäksi tehtyjen erillistöiden ansiosta liikevaihto on kasvanut. Tilikaudella perustettiin yhtiölle uusi tili, josta kassavaraille saadaan parempaa tuottoa. Tilikauden aikana hankittiin yksi uusi auto huollon käyttöön.

Yhtiön toimitusjohtajana toimii Hanna Rannanperä.

Hallituksen jäsenet: Jukka Laaksonen, Leila Tanskanen, Liisa Kannisto, Esko Lundgren, Olavi Suominen ja Anette Suopanki.

Alastaro -koti

Pienin kaupungin tilinpäätökseen yhdistettävistä tytäryhteisöistä on Kiinteistöosakeyhtiö Alastaro-koti. Loimaan kaupunki omistaa osakekannasta 60 prosenttia eli käytännössä 1 kerroksen ”vanhainkotitilan” kokonaan. Yhtiön liikevaihto vuonna 2023 oli 69 461,99 euroa ja tulos 31 615,88 euroa ylijäämäinen.

Alastaro-kodin toiminnanjohtajana toimii Anja Aaltonen 11.9.2023 alkaen. 1.1.-29.5.2023 toiminnanjohtajana toimi Minna Lalli. Henkilövaihdokset sekä Alastaro-kodilla että tilitoimistossa ovat vaikeuttaneet hallinnon hoitamista konsernille.

Hallituksen jäsenet: Kaukajoki Sirkka, Korvenpää Jukka, Levonen Pekka, Mykkänen Pentti pj, Tamminen Timo.

Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä

Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymän tulos muodostui 1,711 milj. euroa ylijäämäiseksi. Koulutuskuntayhtymä tuottaa Loimaan lukion palvelut.

Hallitus: Tuula Hällfors-Laaksonen, Hannele Isaksson, Siiri Jumppanen, Lea Myllymäki, Timo Lahtinen, Veikko Niittymaa, Tapio Pääkkö, Simo Ruoho ja pj. Heikki Vainio.

Varsinais- Suomen liitto

Varsinais-Suomen liitto teki 6 134,42 euroa ylijäämäisen tilinpäätöksen.

1.7.3. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Yhteyden pitoa konserniyhteisöjen ja omistajan välillä on riittävää ja sitä tulee mahdollisuuksien mukaan yhä syventää. Konsernivalvontaa ja omistajaohjausta kehitetään vuorovaikutteisemmaksi.

1.7.4. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupunkikonsernilla tarkoitetaan kaupungin ja yhden tai useamman muun yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kaupungilla on yksin tai yhdessä muiden kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa määräysvalta. Loimaan kaupungin vesihuoltolaitos kuuluu kaupungin sisäiseen konserniin ja yhdistellään suoraan kaupungin viralliseen tilinpäätökseen. Ulkoiseen konsernitaseeseen yhdistellään ne tytäryhteisöt, joissa kaupungilla määräysvaltaa (yli 50 prosenttia) ja kaupungin palveluja tuottavat kuntayhtymät omistusosuuksien suhteessa.

Konserniohje uudistettu ja hyväksytty kaupunginvaltuustossa 13.6.2022.

Konsernivalvonnan toteuttamiseksi konserniyhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan puolivuositain. Tytäryhteisöjen osavuositseuranta 30.6. tilanteen mukaan on käsitelty kaupunginhallituksessa.

Riskienhallintatyö ja toiminnan- /taloudenseuranta on jatkuvaa ja vuosittain toistuvaa perustehtävää.

Kaupunginhallituksen käsityksen mukaan konsernivalvonta ja ohjaus on ollut hyvällä tasolla.

Loimaan kaupungin hallintosäännön mukaan (22 § 5. kohta) kaupunginhallitus arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta kuntakonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin kerran valtuustokaudessa.

1.7.5. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernin tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

TULOSLASKELMA	Konserni TP 2023 1000 €	Konserni TP 2022 1000 €
Toimintatuotot	19 630	74 133
Toimintakulut	-61 797	-179 391
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0	-33
Toimintakate	-42 167	-105 291
Verotulot	33 598	60 577
Valtionosuudet	19 908	58 138
Rahoitustuotot ja -kulut	-516	-265
Korkotuotot	139	13
Muut rahoitustuotot	62	194
Korkokulut	-663	-443
Muut rahoituskulut	-54	-30
Vuosikate	10 824	13 159
Poistot ja arvonalentumiset	-6 638	-9 057
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 638	-9 027
Arvonalentumiset	0	-30
Satunnaiset erät	83	0
Tilikauden tulos	4 269	4 102
Tilikauden verot	-18	-711
Laskennalliset verot	38	-13
Vähemmistöosuudet	-160	-1 308
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	4 128	2 071

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	TP 2023	TP 2022
Asukasluku	15 423	15 406
Vuosikate /poistot %	163,1	145,3
Vuosikate, euroa/as	702	854
Toimintatuotot/Toimintakulut,%	31,8	41,3

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

RAHOITUSLASKELMA	Konserni TP 2023 1000 €	Konserni TP 2022 1000 €
Toiminnan rahavirta	10 827	12 302
Vuosikate	10 824	13 159
Satunnaiset erät	83	0
Tilikauden verot	-18	-711
Tulorahoituksen korjauserät	-61	-146
Investointien rahavirta	-7 164	-16 978
Investointimenot	-7 260	-17 530
Rahoitusosuudet investointimenoihin		304
Pysyvien vast.hyöd luovutustulot	96	248
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 663	-4 677
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	-258	820
Antolainasaamisten lisäykset	-423	712
Antolainasaamisten vähennykset	165	108
Lainakannan muutokset	-8 067	7 243
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-752	13 319
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 315	-7 749
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 000	1 674
Oman pääoman muutokset		-374
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 568	1 834
Toimeksiantojen varojen ja po. muutokset	-27	-105
Vaihto-omaisuuden muutos	-159	-98
Saamisten muutos	4 230	1 200
Korottomien velkojen muutos	-5 612	837
Raahoituksen rahavirta	-10 158	9 523
Rahavarojen muutos	-6 495	4 846
RAHAVAROJEN MUUTOS	-6 495	4 846
Rahavarat 31.12.	11 315	20 073
Rahavarat 1.1.	17 809	15 227

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	TP 2023	TP 2022
Toim. ja invest. rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	16 649	11 161
Investointien tulorahoitus %	149,1	76,4
Lainanhoitokate	1,92	1,66
Kassan riittävyys	55	36

Konsernin tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	Konserni TP 2023 1000 €	Konserni TP 2022 1000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	87 645	116 566
Aineettomat hyödykkeet	522	680
Aineettomat oikeudet	145	172
Muut pitkävaikutteiset menot	378	508
Ennakkomaksut	0	0
Aineelliset hyödykkeet	83 406	112 671
Maa- ja vesialueet	10 980	11 558
Rakennukset	45 404	71 713
Kiinteät rakenteet ja laitteet	20 988	17 692
Koneet ja kalusto	2 285	5 616
Muut aineelliset hyödykkeet	556	274
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 195	5 818
Sijoitukset	3 716	3 215
Osakkuusyhteisöosuudet	0	561
Muut osakkeet ja osuudet	1 218	1 170
Muut lainasaamiset	170	87
Muut saamiset	2 328	1 396
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 030	1 004
VAIHTUVAT VASTAAVAT	16 463	32 412
Vaihto-omaisuus	1 363	1 835
Saamiset	3 785	10 504
Pitkäaikaiset saamiset	111	224
Lyhytaikaiset saamiset	3 674	10 280
Rahoitusarvopaperit	2 692	2 348
Rahat ja pankkisaamiset	8 623	17 726
VASTAAVAA YHTEENSÄ	105 137	149 983

VASTATTAVAA	Konserni TP 2023 1000 €	Konserni TP 2022 1000 €
OMA PÄÄOMA	61 824	60 517
Peruspääoma	35 726	41 402
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	0	2
Muut omat rahastot	728	728
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	21 242	16 314
Tilikauden yli-/alijäämä	4 128	2 071
VÄHEMMISTÖOSUUDET	2 426	4 824
PAKOLLISET VARAUKSET	0	1 849
Eläkevaraukset	0	6
Muut pakolliset varaukset	0	1 843
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 530	1 532
VIERAS PÄÄOMA	39 357	81 261
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	17 814	36 709
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	2 952	2 813
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	9 516	15 383
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	9 075	26 355
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	105 137	149 983
KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	TP 2023	TP 2022
Omavaraisuusaste, %	59,4	41,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	53,8	42,1
Kertynyt yli-/ alijäämä, 1000 €	25 370	18 385
Kertynyt yli-/ tai alijäämä, €/asukas	1 645	1 193
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	27 330	52 092
Konsernin lainat, €/asukas	1 772	3 381
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	46 626	72 359
Konsernin lainat ja vuokravastuut, €/asukas	3 023	4 697
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	170	87
Kunnan asukasmäärä	15 423	15 406

1.8. Tilikauden tuloksen käsittely

1.8.1. Asiaa koskeva sääntely

Kaupunginhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi

1.8.2. Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tuloslaskelman tulosta ennen varaus- ja rahoitussiirtoja. Kirjaimellisesti tuloksen käsittely on ylijäämäisen tuloksen siirtämistä taseen vapaaehtoiseen varaukseen, rahastoon tai tilikauden ylijäämä -tilille tai alijäämäisen tuloksen siirtämistä vastaavalla tavalla tilikauden yli- tai alijäämä -tilille.

Kaupunginhallitus esittää, että tilikauden tulos 3 548 180 euroa siirretään kokonaisuudessaan ylijäämänä taseeseen oma pääoman ryhmään tilikauden ylijäämä tilille.

Siirtoja vapaaehtoiseen varaukseen tai rahastoon ei tehdä.

1.8.3. Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kuntalain mukaan kuntien ja kuntayhtymien tulevien vuosien taloussuunnitelmien tuloksen tulee olla ylijäämäinen. Arvioitaessa kuntien kykyä suoriutua velvoitteistaan ja palvelutuotannostaan otetaan jatkossa huomioon koko kuntakonsernin taloudellinen tila.

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnan taseen sisältäessä kattamattomia alijäämiä, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainottamisen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Tilikauden tuloksen käsittelyn jälkeen Loimaan kaupungin (kaupunki + Vesi -liikelaitos) tase on vuoden 2023 tuloksen jälkeen 7,834 milj. euroa ylijäämäinen.

Vuosi	Tilikauden yli-/alijäämä			TA -vuosi	Taseen kertynyt yli- /alijäämä		
	Kaupunki	Vesi	Yhteensä		kaupunki	Vesi	yhteensä
2016	-6 577 865	8 014 486	1 410 338	TP 2016/ alijäämä	-6 577 865	8 014 486	1 410 338
2017	-727 064	-48 951	-782 446	TP 2017/ alijäämä	-7 304 929	7 965 536	627 892
2018	-5 259 175	239 282	-5 019 893	TP 2018/ alijäämä	-12 564 105	8 204 818	-4 392 001
2019	-3 597 700	403 419	-3 194 281	TP 2019/ alijäämä	-16 161 805	8 608 237	-7 586 282
2020	7 485 178	237 226	7 722 404	TP 2020/ tulos	-8 676 627	8 845 463	136 122
2021	2 852 484	-18 141	2 834 344	TP 2021/ tulos	-6 268 099	8 827 323	2 523 858
2022	1 969 669	-125 497	1 844 172	TP 2022/ tulos	-4 298 430	8 701 826	4 286 817
2023	4 095 438	-548 246	3 547 192	TP 2023/ tulos	-202 992	8 153 581	7 834 009
2024	-24 765	24 765	0	TA 2024/ tulos	-227 757	8 178 346	7 834 009
2025	16 643	394 842	411 485	TS 2025/ tulos	-211 114	8 573 188	8 245 494
2026	-921 988	906 135	-15 853	TS 2026/ tulos	-1 133 102	9 479 323	8 229 641

2. Talousarvion toteutuminen käyttötalousosa

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 29.8.2022 Loimaan strategian vuosille 2022 – 2025.

Vuoden 2023 talousarvio laadittiin kyseisen strategian pohjalta. Strategiassa on määritelty visio sekä asetettu keskeiset strategiset tavoitteet. Strategialla ohjataan muita toiminta- ja palvelustrategioita, suunnittelua ja päätöksentekoa.

Strategian toteutumista seurataan vuosittain strategiaan valittujen Loimaan kehitystä kuvaavien mittareiden avulla tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

Talousarviossa asetetaan toimielintasolla strategiasta johdettuja toiminnallisia tavoitteita sekä määrärahat ja tuloarviot.

Toimialat laativat käyttösuunnitelmat, joihin sisältyvät suunnitelmat strategian toimialakohtaisesta toteuttamisesta.

Strategia päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa ja strategiaa arvioidaan jatkuvasti osana kaupungin taloussuunnittelua ja -seurantaa. Merkittävimpiä päätöksiä valmisteltaessa kuvataan esittelytekstissä, kuinka päätös toteuttaa kuntastrategiaa.

LOIMAAN TULEVAISUUSKUVA

Visio 2030: Menestystarinoiden Loimaa

VALTUUSTOKAUDEN STRATEGISET TAVOITTEET

 Elinvoima ja asuminen	 Hyvinvointi ja osallisuus	 Johtaminen ja talous
<ol style="list-style-type: none"> 1. Edistämme osaavan työvoiman saatavuutta ja työllisyyttä 2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuin- ympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja 3. Luomme kilpailukykyisen toimintaympäristön elinkeinoille ja edistämme vihreää siirtymää 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennalta- ehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä 2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan 3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Olemme hyvä työnantaja 2. Suunnittelemme ja johdamme taloutta ja investointeja ennakoivasti ja pitkäjänteisesti 3. Toimimme aktiivisesti ja vuorovaikutteisesti yhteistyössä ja verkostoissa

ARVOT

- Asukaslähtöinen
- Uudistava
- Vastuullinen
- Yhteistyökykyinen

VALTUUSTOKAUDEN STRATEGISET KÄRKIHANKKEET

- **Houkuttelevat asuin- ympäristöt**
- **Osaavan työvoiman Loimaa**
- **Lasten ja nuorten Loimaa**

KAUPUNKISTRATEGIA 2022-2025

LOIMAA

Talousarviorakenne

Talousarvion rakenne on laadittu siten, että organisaatiorakenne ja osasto- ja kustannuspaikkakartta vastaavat toisiaan. Valtuuston nähden sitovia ovat seuraavat tasot:

Kaupunginvaltuusto

Tarkastuslautakunta

Keskusvaalilautakunta

Kaupunginhallitus

- Konsernijohto

- Elinvoima

Sivistyslautakunta

- Varhaiskasvatus

– Perusopetus ja keskiasteen koulutus

- Vapaa-aikapalvelut

Elinympäristölautakunta

- Tekniikka ja ympäristöpalvelut

Sekä seuraavat pääluokat:

- Loimaan Vesi-liikelaitos

Investoinnit

Tuloslaskelma

- verotulot

- valtionosuudet

- rahoitustuotot ja kulut

- satunnaiset tuotot ja kulut

Rahoituslaskelma

- antolainasaamisten muutos

- pitkä- /lyhytaikaisten lainojen muutos

Määrärahat ovat bruttomääräisiä. Loimaan Vesi -liikelaitos on kohderahoitteinen ja muut yksiköt ovat budjetti rahoitteisia.

2.1. Kaupunginvaltuusto

Toimielin: Kaupunginvaltuusto

Toiminnan kuvaus

Valtuusto vastaa kaupungin strategisesta päätöksenteosta ja koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä.

Perustiedot Kaupunginvaltuusto kokoontui vuoden 2023 aikana 6 kertaa (20.3.2023; 8.5.2023; 12.6.2023; 2.10.2023; 13.11.2023; 11.12.2023). Valtuustoseminaarit pidettiin 8.5.2023 (valtuustokauden väliarvioinnin tulokset, uusi metsänhoitosuunnitelma, kunnantalon muuttaminen asuinkäyttöön, investoinnit, brändiuudistus) ja 11.9.2023 (kiinteistökanta, talousarvio 2024, investoinnit).

Kaupunginvaltuuston kokoukset pidettiin edelleen ns. hybridimallin mukaisesti eli kokouksiin oli mahdollista osallistua sekä fyysisesti läsnä olevana kokouspaikalla että etäyhteyden välityksellä.

Valtuusto käsitteli muun muassa seuraavia asioita vuoden 2023 aikana: kaupunginvaltuuston ja -hallituksen henkilöstömuutokset, tilintarkastuspalveluiden hankinta 2023-2026, henkilöstöraportti 2022, tilinpäätös 2022, maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2023-2025, Loimaan liikenneturvallisuussuunnitelma 2023, kaavoituskatsaus ja -ohjelma 2023, ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen nimeäminen, talousarvio 2024 ja vuosien 2025-2026 taloussuunnitelma, tulovero- ja kiinteistöveroprosentit 2024, rekrytointikoordinaattorin määräaikaisen viran perustaminen, ilmastosuunnitelman hyväksyminen, maapoliittisen ohjelman hyväksyminen, rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteiden hyväksyminen, kaavoituksen organisaatiojärjestelyt, kuntalais- ja valtuustoaloitteet. Lisäksi käsiteltiin useita kaavamuutoksia. Valtuustoaloitteita tehtiin yhteensä 13 kpl

Valtuuston tilinpäätös yhteensä

€ (Ulkoinen)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-62 319	-62 319	-54 700	0	-54 700	-39 537	72 %	15 163
Henkilöstökulut	-24 690	-24 690	-25 200	0	-25 200	-22 063	88 %	3 137
Palvelujen ostot	-26 184	-26 184	-8 800	0	-8 800	-12 217	139 %	-3 417
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-486	-486	-200	0	-200	-123	62 %	77
Avustukset	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Muut toimintakulut	-10 959	-10 959	-20 500	0	-20 500	-5 133	25 %	15 367
Toimintakate	-62 319	-62 319	-54 700	0	-54 700	-39 537	72 %	15 163

Toimintakatteen toteutuminen:

Kaupunginvaltuuston toteuma alittui muun muassa henkilöstökulujen osalta, koska kokouksia oli suunniteltua hieman vähemmän. Lisäksi luovuttiin vanhasta kokousten striimausjärjestelmästä.

2.2. Tarkastuslautakunta

Toimielin: Tarkastuslautakunta

Toiminnan kuvaus

Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät tarkastusta koskevat asiat, arvioi kuinka valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet ja arvioi kaupungin hallinnon ja taloudenhoidon tarkoituksenmukaisuutta.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Tarkastuslautakunta on jättänyt 31.5. 2023 kaupunginvaltuustolle kuntalain 121 §:n mukaisen arviointikertomuksen. Lisäksi tarkastuslautakunta on kilpailuttanut Loimaan kaupungin tilintarkastuspalvelut (kv. 20.3.2023 § 5).

Tarkastuslautakunnan tilinpäätös yhteensä

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot								
Myyntituotot								
Maksutuotot								
Tuet ja avustukset								
Muut toimintatuotot								
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-27 955	-27 955	-33 800		-33 800	-20 004	59 %	13 796
Henkilöstökulut	-6 340	-6 340	-7 500		-7 500	-4 974	66 %	2 526
Palvelujen ostot	-21 566	-21 566	-26 300		-26 300	-15 030	57 %	11 270
Aineet, tarvikkeet ja tavarat								
Avustukset								
Muut toimintakulut	-49	-49						
Toimintakate	-27 955	-27 955	-33 800		-33 800	-20 004	59 %	13 796

Toimintakatteen toteutuminen:

Toteaa talousarvion alituksen syystä seuraavaa: Alituksen synnä on tilintarkastusyhteisön vaihtuminen KPMG Oy:stä Talvea Julkishallinnon palvelut Oy:öön. Vaihdoxsesta johtuen tilintarkastusyhteisön laskutusta on siirtynyt vuodelle 2024. Lisäksi tarkastuslautakunnan jäsenet eivät ole osallistuneet maksullisiin koulutuksiin.

2.3. Keskusvaalilautakunta

Toimielin: Keskusvaalilautakunta

Tehtävä: Keskusvaalilautakunta huolehtii kunnallisten ja valtiollisten vaalien järjestämisestä kaupungin alueella. Vuonna 2023 järjestettiin eduskuntavaalit. Äänioikeutettuja oli 12462 henkilöä, ääniä annettiin 8617 kpl äänestysprosentin ollessa 69,1 %.

Keskusvaalilautakunta tilinpäätös yhteensä:

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	35 081	35 081	20 400	0	20 400	29 909	147 %	9 509
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Tuet ja avustukset	35 081	35 081	20 400	0	20 400	29 909	147 %	9 509
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-30 640	-30 640	-20 400	0	-20 400	-38 665	190 %	-18 265
Henkilöstökulut	-27 151	-27 151	-18 300	0	-18 300	-24 483	134 %	-6 183
Palvelujen ostot	-2 098	-2 098	-1 600	0	-1 600	-9 704	606 %	-8 104
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 391	-1 391	-500	0	-500	-1 447	289 %	-947
Avustukset	0	0	0	0	0	0	0 %	0
Muut toimintakulut	0	0	0	0	0	-3 031	0 %	-3 031
Toimintakate	4 441	4 441	0	0	0	-8 756	0 %	-8 756

Toimintakatteen toteutuminen:

Toimintakulut ylittyivät jonkin verran palkkojen ja palkkioiden osalta, koska kokouksia oli suunniteltua enemmän. Lisäksi palvelujen ostoissa tapahtui ylitystä johtuen lehti-ilmoitusten määrästä ja niiden kustannusten ja postitusmaksujen noususta. Keskusvaalilautakunta hankki lisäksi muutaman uuden äänestyskopin. Niitä on tarkoitus hankkia muutamia uusia vuosittain ja uudistaa kaupungin äänestyskoppikantaa.

2.4. Vaikuttajatoimielimet

Nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto.

Nuorisovaltuuston jäsenet: Roger Penter, Rasmus Järvinen, Lauri Korkeakangas, Martta Lehto, Leevi Mäkelä, Markus Mäkelä, Juho Oksanen, Akseli Pietilä, Elina Pietilä, Erica Savila ja Joonatan Värjönen. Sihteerinä Teija Aartola-Jalonen.

Vammaisneuvoston jäsenet: Oili Saarikko, Eeva Anttila, Kerttu Dahlström, Mertsu Heinonen (tilalle KH 21.8. alk. tilalle Sirkka Lindell), Aatos Julku, Maija-Liisa Järvinen ja Eila Nummila. Sihteerinä Outi Friberg.

Vanhusneuvoston jäsenet: Jorma Rinne, Marja Koskenmäki, Veikko Heikkilä, Eino Knuutila, Jorma Koivisto, Jukka Korvenpää, Eino Merta, Sirkka Pietilä, Veikko Ruohonen, Leila Suomi ja Asta Suominen. Sihteerinä Sami Männistö.

Vaikuttajatoimielimet tilinpäätös yhteensä:

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot								
Myyntituotot								
Maksutuotot								
Tuet ja avustukset								
Muut toimintatuotot								
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut			-20 000		-20 000	-4 589	23 %	15 411
Henkilöstökulut			-10 000		-10 000	-1 700	17 %	8 300
Palvelujen ostot						-1 496		-1 496
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						-98		-98
Avustukset								
Muut toimintakulut			-10 000		-10 000	-1 294	13 %	8 706
Toimintakate			-20 000		-20 000	-4 589	23 %	15 411

2.5. Kaupunginhallitus

Kaupunginhallituksen tilinpäätös yhteensä:

€ (Ulkoisen)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	802 376	802 376	659 079		659 079	718 742	109 %	59 663
Myyntituotot	236 437	236 437	230 574		230 574	271 023	118 %	40 449
Maksutuotot	3 236	3 236				10 752		10 752
Tuet ja avustukset	540 320	540 320	366 721		366 721	328 350	90 %	-38 371
Muut toimintatuotot	22 383	22 383	61 784		61 784	108 617	176 %	46 833
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-8 179 750	-8 179 750	-6 271 893	-68 025	-6 339 918	-6 038 881	95 %	301 037
Henkilöstökulut	-2 653 957	-2 653 957	-2 796 062	-68 025	-2 864 087	-2 531 228	88 %	332 859
Palvelujen ostot	-3 788 277	-3 788 277	-2 043 341		-2 043 341	-2 144 030	105 %	-100 689
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-384 649	-384 649	-327 074		-327 074	-306 486	94 %	20 588
Avustukset	-1 211 798	-1 211 798	-1 003 422		-1 003 422	-903 712	90 %	99 710
Muut toimintakulut	-141 069	-141 069	-101 994		-101 994	-153 424	150 %	-51 430
Toimintakate	-7 377 374	-7 377 374	-5 612 814	-68 025	-5 680 839	-5 320 139	94 %	360 700

Toimintakatteen toteutuminen:

Toimintatuotoissa huomioitava Varhan ICT-palvelun yhteistyö, joka tarkoittaa että Varha ostaa Loimaan kaupungilta IT-palveluita vuoden 2023 ajan.

2.5.1. Konsernijohto

Toimiala: Konsernijohto

Toimielin: Kaupunginhallitus

Palveluala: Hallintopalvelut

Vastuhenkilö: Kaupunginjohtaja

Toiminnan kuvaus

Konsernijohto -toimiala sisältää kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan toiminnan sekä hallituksen ja valtuuston valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät.

Kaupunginhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus johtaa toimintaa, hallintoa ja taloutta. Hallitus vastaa toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginjohtaja johtaa hallituksen alaisena hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.

Kaupunginjohtaja vastaa asioiden valmistelusta hallituksen käsiteltäväksi (Hallintosääntö 2§).

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla (Kuntalaki 1 §).

Hallintopalvelut -palveluala vastaa konsernijohdon palvelujen, hallinnon ja muiden tehtävien järjestämisestä sekä palvelualueensa kehittämisestä ja henkilöstön työnjaon yhteensovittamista.

Palveluala vastaa keskitetyistä hallinto-, henkilöstö-, talous- ja it-palveluista.

Hallintopalvelut –palvelualueella on seuraavat palveluyksiköt esimiehineen (sijaisineen):

- Talous- ja it-palvelut; talousjohtaja (taloussihteeri),
- Henkilöstöpalvelut; henkilöstöpäällikkö (henkilöstösihteeri),
- Yleishallinto; hallintopäällikkö (henkilöstöpäällikkö).
- Palveluun sisältyy joukkoliikenne, verotuskustannukset, henkilöstön työterveyspalvelut. Varsinais-Suomen liiton, Kuntaliiton ja Kunnallisen työmarkkinalaitoksen maksusuudet.

Toimintaympäristön muutos

Kuvaus palvelualueen toimintaan vaikuttavista olennaisista muutoksista suunnitelmavuosina.

Valtuuston syyskuussa 2022 hyväksymässä Loimaa-strategiassa 2022-2025 "Menestystarinoiden Loimaa" asetetut strategiset tavoitteet ohjaavat vuosittaista talousarvion valmistelua ja talousarviossa ja -suunnitelmassa asetettavia tavoitteita.

Strategian toteutumista seurataan vuosittain tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

- Strategiasta johdettujen tavoitteiden toteutumista seurataan tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.
- Hallitus seuraa kärkihankkeiden toimeenpanoa osavuosisraportoinnin yhteydessä.

Sote-palvelut ja pelastustoimi siirtyivät 1.1.2023 Varsinais-Suomen hyvinvointialueen järjestettäväksi.

Loimaan kaupungin hyvinvointikoordinaattorina toimii henkilöstöpäällikkö, tiimiin kuuluu myös liikuntapalvelupäällikkö ja varhaiskasvatuspäällikkö.

Hallintosääntö 14 §: Vaikuttamistoimielimet

Loimaan kaupungissa on nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Niiden kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kaupunginhallitus.

Tilinpäätös 2023

Henkilöstö- ja palkkahallinnon järjestelmä kilpailutettiin ja järjestelmän kokonaisratkaisu tilattiin CGI Suomi Oyj:ltä. (kaupunginhallitus 7.8.2023 § 197)

Vakuutukset kilpailutettiin ja vakuutukset päätettiin hankkia osakokonaisuus 1 osalta If Vahinkovakuutus Oy:stä ja osakokonaisuus 2 osalta vakuutuspalveluiden toimittajaksi LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö. (kaupunginhallitus 4.9.2023 § 217)

Osakokonaisuus 1: Omaisuus-, keskeytys- ja vastuuvakuutukset, metsävakuutus, kuljetusvakuutus sekä ajoneuvo- ja liikennevakuutukset,

	Ikääntymissuunnitelman 2021–2024 (KV 21.6.2021) linjaukset, tavoitteet ja toimenpiteet otetaan huomioon palvelujen ja toimintojen suunnittelussa ja valmistelussa.	valmistelua ja päätöksentekoa. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista seurataan osana toimi- ja palvelualojen talouden ja toiminnan raportointia.	toimivien vaikuttamistoimielimien ja järjestöjen edustajien kanssa.	
2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	Hyvinvointikertomuksen uudistaminen sekä tietojen säännöllinen seuranta, arviointi ja toimenpiteet.	HYTE-kerroin Hyvinvointikertomuksen indikaattorit Kouluterveyskyselyn indikaattorit Sotkanet-tietokannan indikaattorit	Hyvinvointikertomus on käsitelty valtuustossa 9.5.2022.	Toteutuu osittain
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	Asukkaiden kannustaminen osallistumaan hyvinvointia edistäviin harrastuksiin. Yhdistysten ja järjestöjen tukeminen järjestämään yhdessä kaupungin kanssa hyvinvoinnin tukiverkoston. Osallistamisohjelman (KH 20.12.2021) osallistamisen ja vaikuttamismahdollisuuksien menettelytapojen ja toimenpiteiden soveltaminen ja hyödyntäminen.	Suositteluhalukkuus	Osallistuva budjetointi 2023 teemana asumisviihtyvyys kylissä. Osallistuvan budjetoinnin 2023 tavoitteena oli parantaa asumisviihtyvyyttä kylissä, joten 10 000 euron raha jaetaan hakemusten perusteella eri kylille ympäri Loimaata. Osallistuvan budjetoinnin 2023 hankkeet löytyvät kaupungin kotisivuilta, https://www.loimaa.fi/kaupunki-ja-hallinto/osallistu-ja-vaikuta/osallistuva-budjetointi/osallistuva-budjetointi-2023/osallistuvan-budjetoinnin-hankkeet-2023/	Toteutuu
3.1. Olemme hyvä työnantaja	Henkilöstöjohtamisen, esimiestyön, työhyvinvoinnin ja osaamisen menettelytapojen kehittäminen sekä vaikutusten säännöllinen seuranta ja arviointi. Kaupunkiorganisaation palkkausjärjestelmän ja menettelytapojen uudistaminen vuosina 2023-2024. Henkilöstöviestinnässä hyödynnetään kattavasti viestintäohjetta ja menettelytapoja (KH 8.2.2021).	Henkilöstön työhyvinvointi Työtyytyväisyysmittarit, sairauspoissaolot, työntekijöiden vaihtuvuus, osaamisen kehittämissuunnitelma.	Henkilöstötilanteesta ja poissaoloista on raportoitu osavuosikatsauksessa huhtikuu sekä heinä-syyskuu 2023.	Toteutuu
3.2. Suunnitellamme ja johdamme taloutta ja investointeja ennakoivasti ja pitkäjänteisesti	Kaupunki-organisaation ja Loimaan veden yhteenlasketun tuloslaskelman ylijäämä sekä kaupunkiorganisaation taseen ylijäämä vuosina 2023–2025. Vuosien 2023 – 2025 investointikyky arvioidaan ja päätetään osana vuosien 2023–2025 talousarvioiden ja -suunnitelman valmistelua ja päätöksentekoa.	Investointikyky (rahoitus, investointimäärä, investointien suunnittelu, toteutuminen ja lainakanta) Seuranta, arviointi ja raportointi osana kuukausiraportointia, osavuosikatsausta/toimintakertomusta.	Talous- ja toimintaraportit ovat käsitelty kaupunginhallituksessa. Toimialojen sisäistä talouden ja toiminnan seuranta ja arviointia tehdään säännöllisesti. Osavuosikatsaukset, tammi-maaliskuu, huhti-kesäkuu ja heinä-syyskuu on käsitelty kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa.	Toteutuu

	Talouden ennakointia ja päätöksentekoa tukevan tietojohdamisen uudistamista jatketaan osana johtamisen, esihenkilötyön, osaamisen sekä raportoinnin uudistamista.			
3.3. Toimimme aktiivisesti ja vuorovaikutteisesti yhteistyössä ja verkostoissa	<p>Suunnitelmallinen sähköisten palvelujen laajentaminen vuosina 2023-2024. Edistetään digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, sisällön saavutettavuutta sekä mahdollisuutta käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluita.</p> <p>Viestinnässä hyödynnetään kattavasti viestintäohjetta ja menettelytapoja (KH 8.2.2021).</p> <p>Yritysvaikutusten säännöllinen arviointi osana kaupungin päätöksentekoa (KV 26.4.2021).</p>	<p>Sähköisen asioinnin palvelujen määrä. Asioinnin laajuus/määrä ja toimivuus.</p> <p>Asukaskysely / Toimialojen sisäinen itsearviointi.</p> <p>Yhdistysten ja järjestöjen toimintatiedot.</p>	<p>Digipalvelupäällikön tehtäviin sisältyy sähköisen asioinnin ja digipalvelujen koordinoimista.</p> <p>Sähköisten lomakkeiden laadinta on otettu käyttöön.</p>	<p>Toteutuu osittain</p>

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Hyvinvointikertomuksen 2017- 2020 (KV 11.6.2018 §39) tietojen säännöllinen seuranta ja arviointi sekä niiden mukaiset toimenpiteet. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2017-2021 (KV 5.3.2018 § 12) seuranta, arviointi ja toimenpiteet.

- Hyvinvointikertomuksen uudistaminen 2022 - 2023 osana asukkaiden hyvinvoinnin edistämistä ja hyvinvointialue-uudistusta.

Ikääntymissuunnitelman 2021–2024 (KV 21.6.2021) linjaukset, tavoitteet ja toimenpiteet otetaan huomioon palvelujen ja toimintojen suunnittelussa ja valmistelussa.

Korona-epidemian vaikutusten arviointi asukkaiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä palvelutarpeisiin.

Koronakriisin jälkihoito ja taloudellinen taantuma voi lisätä sosiaalisten ongelmien riskiä ja painetta hyvinvointipalvelujen järjestämiseen. Tämä huomioidaan hyvinvoinnin edistämisen koordinoimisessa ja toimenpiteissä.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet
- Mieliapiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunniteluun

Kuntalakiin sekä ja kaupungin omiin toimintatapoihin perustuvat osallistamista, osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia koskevat menettelytavat.

-Seuranta, arviointi ja raportointi vuosittain osana osavuositarkastuksia ja toimintakertomusta.

-Osallistamisen, osallistumisen ja vaikuttamismahdollisuuksien toimivuuden itsearviointi sekä palaute osana asukaskyselyitä.

Vuoden 2023 aikana järjestetään osallistamistilaisuuksia mm.:

- Eduskuntavaalit huhtikuussa 2023
  - Talousarvion 2024 valmistelu/osallistuva budjetointi
  - Palvelualojen merkittäviin palveluiden muutos- ja kehittämistoimenpiteisiin sekä niiden valmisteluun liittyvät osallistamistilaisuudet.
  - osallistamisohjelma 2021
- Yritys- ja asukaskyselyt vuosina 2023-2024

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Kuntien päätösten ennakoarviointimenettelyssä (EVA) arvioidaan valmisteltavan päätöksen vaikutuksia ennalta. Päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä tulee ottaa huomioon, miten ne vaikuttavat kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön sekä talouteen.

-Kuntalaisvaikutuksilla eli ihmisiin kohdistuvilla vaikutuksissa tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä sekä niiden jakaantumista.

-Ympäristövaikutukset kohdistuvat ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen, maaperään, luonnon monimuotoisuuteen, ilmastoon, maisemaan, kaupunkikuvaan tai kulttuuriperintöön.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset kohdistuvat eri organisaatioiden välisiin suhteisiin, organisaation tehtäviin tai menettelytapoihin, luottamuselinten toimintaan, henkilöstöön tai hallintoon.

Taloudelliset vaikutukset kohdistuvat kunnan tuloihin tai menoihin joko niitä lisäämällä tai vähentämällä.

Yritys- ja elinkeinovaikutukset

Taloudellisiin vaikutuksiin kuuluvat myös yritysvaikutukset, eli se miten kunta mahdollistaa alueellaan yritystoimintaa.

Vaikutuksia tulee arvioida sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä. Ennakoarvioinnissa tulee pääsääntöisesti keskittyä arvioimaan ennalta sellaisia päätöksiä, joilla on merkittäviä vaikutuksia.

Kuntaliiton suositus (2011) kunnissa sovellettavasta menettelystä. Erityislainsäädäntö velvoittaa kuntia erikseen arvioimaan päätösten vaikutuksia.

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Sähköisten palvelujen suunnitelma 2023-2025. Sähköiseen arkistointiin valmistautuminen ja käyttöönotto 2024.

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kaupunginjohtaja	1	1	1
Hallintopäällikkö	1	1	1
Henkilöstöpäällikkö	0	1	1
Henkilöstösihteeri	1	1	1

Talousjohtaja	1	1	1
Taloussihteeri	1	1	1
Arkistosihteeri	1	1	1
Laskentasihteeri	2	2	2
Palkkasihteerit	4	3	3
Palvelusihteerit	2	1,5	1,5
Digipalvelupäällikkö	1	1	1
It-asiantuntija	2	2	2
Henkilöstömäärä yhteensä	18	16,5	16,5

Palvelusihteerin työpanoksesta 0,5 siirtyi sivistyspalvelualalle 1.4.2023 alkaen, 1 palkkasihteeri siirtyy hyvinvointialueen palvelukseen 1.1.2023 alkaen.

Muut olennaiset perustelutiedot

1. Toimitilat

Tarvittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Konsernijohton toimitiloina ovat Ylistaronkatu 36 sekä Alastaron entisen kunnantalon tilat. Kauppalankatu 3 – tiloissa on edelleen keskusarkisto.

Kauppalankatu 3 (kaupungintalo) jatkokäyttö ja toimenpiteet. Kiinteistöjen ylläpito-ohjelman käsittely ja päätökset.

2. Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

It-palvelut (palvelimet, koneiden ja laitteiden leasing -sopimukset, ohjelmistolisenssit), työterveyshuolto sekä verotuspalvelut.

3. Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

Eduskuntavaalit huhtikuussa 2023.

4. Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Muut olennaiset tunnusluvut ja vertailutiedot.

Kaupunkikonsernin talouden ja toiminnan tunnusluvut esitetään osana käyttösuunnitelmia, talousarviota ja tilinpäätöstä.

5. Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta seurataan säännöllisesti kuukausiraportoinnissa ja osavuosikatsauksissa. Johtoryhmä käsittelee säännöllisesti riskienhallintaa mm. palvelujen jatkuvuuden turvaamisen sekä turvallisuuden riskienhallinnan näkökulmasta.

Palvelualoja ohjeistetaan ylläpitämään ja päivittämään omien toimialojensa riskienhallintaan ja palvelujen jatkuvuuden hallintaan liittyvät suunnitelmat (mm. pelastussuunnitelmat sekä vesihuollon toimivuuteen liittyvät suunnitelmat).

Sopimusten hallinta ja valvonta on keskeinen osa riskienhallintaa.

Osallistuminen ”Turvallinen ja kriisinkestävä kunta” –asiantuntijaverkoston. Verkoston tavoitteena on kuntien turvallisuus-, varautumis- ja riskienhallinnan yhteistyö. Toimenpiteinä on seminaareja, työpajoja, koulutuksia sekä monipuolista viestintää. Viestintä ja tiedon jakaminen muodostavatkin keskeisen perustan verkoston toiminnalle.

Talousarvion käyttösuunnitelmien valmistelussa, kehityskeskusteluissa ja palvelualojen toiminnan ohjauksessa ja menettelytavoissa painotetaan ennakoivaa riskien hallintaa – riskien tunnistamista ja vaikutusten arviointia.

Kaupunginhallituksen tunnistamat olennaisimmat konsernia ja koko kaupunkia koskevat riskit ovat:

Strateginen riski: Asukasmäärän lasku ja ikärakenteen muutoksen tuomat haasteet

Taloudelliset riskit: Verotulojen ja valtionosuuksien äkilliset muutokset

Toiminnallinen riski: Soten siirtymisen vaikutus jäljellä olevan kunnan toimintojen ja rahoituksen turvaamisen kannalta. Valtionosuuksien muutokset lakiperusteisuuteen liittyen ja niiden kompensointi täysimääräisesti.

Konsernijohdon tilinpäätös yhteensä:

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	308 553	308 553	176 220		176 220	224 116	127 %	47 896
Myyntituotot	74 947	74 947	58 800		58 800	95 526	162 %	36 726
Maksutuotot						3 246		3 246
Tuet ja avustukset	211 324	211 324	117 420		117 420	49 452	42 %	-67 968
Muut toimintatuotot	22 283	22 283				75 892		75 892
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-5 258 526	-5 258 526	-3 335 785	-29 714	-3 365 499	-3 177 376	94 %	188 123
Henkilöstökulut	-1 317 639	-1 317 639	-1 309 159	-29 714	-1 338 873	-1 055 476	79 %	283 397
Palvelujen ostot	-3 315 584	-3 315 584	-1 661 026		-1 661 026	-1 715 871	103 %	-54 845
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-324 522	-324 522	-286 790		-286 790	-270 144	94 %	16 646
Avustukset	-216 634	-216 634	-10 000		-10 000	-13 824	138 %	-3 824
Muut toimintakulut	-84 148	-84 148	-68 810		-68 810	-122 061	177 %	-53 251
Toimintakate	-4 949 972	-4 949 972	-3 159 565	-29 714	-3 189 279	-2 953 259	93 %	236 020

2.5.2. Elinvoima

Toimiala: Elinvoima

Toimielin: Kaupunginhallitus

Palveluala: Elinkeino- ja kaupunkikehitys

Vastuhenkilö: Kehittämisjohtaja

Toiminnan kuvaus

Palveluala vastaa kaavoituksen, yrityspalvelujen, maaseutupalvelujen, työllisyyspalvelujen ja markkinoinnin toteuttamisesta sekä vuorovaikutuksesta kylien kanssa.

Toiminta-ajatus on Loimaan elinvoiman vahvistaminen.

Palvelualla toimivat kaavatoimikunta, elinvoimatoimikunta ja kylien neuvottelukunta.

Toimintaympäristön muutos

Helmikuussa 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan muutti kerralla talouden näkymiä. Suorat vaikutukset loimaalaisiin yrityksiin kriisillä ovat olleet maltilliset, koska monella yrityksellä Venäjän kauppa on ollut suhteellisen pientä. Kustannusten ja korkojen nousu sekä yleinen epävarmuus taloudessa vaikuttaa laajasti yrityksiin. Erityisesti rakentamisessa koronan jälkeinen buumi on vaihtunut 2022 lopulla erittäin vähäisten uusien rakennushankkeiden kauteen, joka on jatkunut 2023. Tämä on heijastunut viiveellä rakennusteollisuuteen kytkeytyvien yritysten tilauskantoihin. Tähän liittyen osa yrityksistä on aloittanut sopeutustoimenpiteitä 2023 aikana erityisesti lomautusten muodossa.

Osalla yrityksistä tilanne on kuitenkin positiivinen tai neutraali. Useat yritykset ovat investoineet 2023 epävarmuustekijöistä huolimatta.

TE2024 uudistuksen valmistelu käynnistyi kunnolla 2023 ensimmäisellä puoliskolla Varsinais-Suomessa. Varsinais-Suomeen on muodostunut kaksi työllisyysaluetta Turun ja Salon johdolla. Loimaa hyväksyi lokakuussa Turun vetämän työllisyysalueen yhteistyösopimuksen suurimman osan maakunnan kuntien kanssa. Vuonna 2024 tullaan sopimaan tarkemmin työllisyyspalvelujen toteuttamisen organisoinnista ja yksittäisten kuntien roolista työllisyysalueella. Loimaan on tarkoitus ottaa toteuttamisvastuuta työllisyyspalveluiden lähipalveluista.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
1.1. Edistämme osaavan työvoiman saatavuutta ja työllisyyttä	Asiakkaiden ohjaaminen kohti työmarkkinoita, koulutukseen tai polku kohti eläkettä	Työmarkkinatuen kuntalista <200 henkilöä keskimäärin Nuorten työttömien lukumäärä < 100 henkilöä keskimäärin Toimenpiteissä/palveluissa olevat asiakkaat	Työmarkkinatuen kuntalista 2023 oli keskimäärin 160 hlö/kk, joista 1000 päivää työttömänä olleita 89 hlö Nuoria työttömiä keskimäärin 74 hlö/kk	Toteutuu
1.1. Edistämme osaavan työvoiman saatavuutta ja työllisyyttä	TE2024-uudistukseen valmistautuminen	Järjestämysyhteistyöstä sovittu muiden kuntien kanssa	Turun kaupungin ja parin kymmenen muun Varsinais-Suomalaisen kunnan kanssa solmittu yhteistyösopimus lokakuussa 2023 Turun työllisyysalueen perustamisesta. Loimaa aktiivisesti mukana työllisyysalueen valmistelun lukuisissa työryhmissä.	Toteutuu
1.1. Edistämme osaavan työvoiman saatavuutta ja työllisyyttä	Kansainvälisen osaavan työvoiman saatavuuden ja kotoutumisen edistäminen	Maahanmuuttopalvelujen tavoittama asiakasmäärä	<ul style="list-style-type: none"> Ohjauspalvelujen asiakasmäärä 791 asiakasta 2023 (Yleisimmät asiat: Kelan etuudet; Migrin asiat (oleskeluluvat, passit, perheenyhdistäminen); Kotikuntarekisteröinti, kuntaan muuttaminen; terveysasiat, varhaiskasvatus, opiskelut; arjen hallinta ja elämiseen liittyvät asiat) Kotoutumissuunnitelmat toteutettu yhteistyössä Te-palveluiden kanssa (lakisääteinen) Yritykset, terveyspalvelut ja oppilaitokset ovat hyvin löytäneet tiensä maahanmuuttopalveluiden piiriin ja ottavat yhteyttä matalalla kynnyksellä. 	Toteutuu

			<p>Maahanmuuttajien työllistymistä edistetty yhteistyössä yritysten kanssa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiintiöpakolaiset saapuivat Loimaalle 17.10.2023. Valmistelut tähän tehty. • Päivitetty maahanmuuttajien kotoutumishjelma hyväksyttiin valtuustossa 12.6.2023 • Maahanmuuton monialainen työryhmä perustettu Loimaalle • Loimaan rekrytointitarpeita tuotu kootusti esille myös Uudenkaupungin rekrytointitapahtumassa keväällä. 	
1.1. Edistämme osaavan työvoiman saatavuutta ja työllisyyttä	Edistetään Loimaalla tarjolla olevan koulutuksen ja koulutetun työvoiman tarjonnan laajenemista	<p>Monikampus-toimintamallin koordinaatiolle saatu jatkoa Ketterää osaamista -hankkeen jälkeen</p> <p>Osallistutaan Turun teknisen yliopiston lahjoitusprofessorin rahoitukseen yritysten kanssa</p>	<p>Maakuntakampus-yhteistyösopimus solmittu TurunAMK:n, Novidan ja kaupungin kesken kesäkuussa 2023. Loimaan monikampus -toimintamallin koordinaatiosta sovittu Novidan kanssa yhteistyösopimuksella marraskuussa 2023, minkä pohjalta Novida käynnisti osaamiskoordinaattorin rekrytoinnin.</p> <p>Turun yliopistolle kone- ja automaatiotekniikan lahjoitusprofessori julkistettiin toukokuussa 2023. Kaupunki on rahoittamassa professuuria yritysten kanssa.</p>	Toteutuu
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuin ympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	<p>Viestimme ja markkinoimme Loimaata ja asumisvaihtoehtoja suunnitelmallisesti yhteistyössä</p> <p>Vuonna 2022 käynnistetyt brändi uudistuksen toteutus</p>	<p>Aktiivinen näkyminen eri kanavissa</p> <p>Tiivistynyt yhteistyö kylien ja muiden yhteisöjen kanssa.</p> <p>Brändi uudistus toteutettu</p>	<p>- Lehti-ilmoitusten (10 kpl) ja digitaalisen markkinoinnin (verkkosivut, face, uutena mm. joulukalenteri) lisäksi yhteistyötä eri tapahtumien kanssa (mm. kesän avaus, kesäshoppailu ja räsymatot Kauppalan kanssa. Heinäkuussa Okra, akvarellitaidetapahtuma, Kuissi, Paalit Maaliin. Elokuussa Rompe-Loimaa, syyskuussa Loimaan kaupunki goes Yritykset, Joulun avaus yhteistyössä Kauppalan kanssa. Seniorisumppaja elokuusta alkaen 1/kk loppu vuoden yhdessä liikuntapalvelujen kanssa. Osallistujia n. 660 hlö.).</p> <p>- Loimaalta pois muuttaneille korttikamppis syksyllä</p> <p>- Asukaslehti syksyllä, joka jaettiin kaikkiin Loimaan talouksiin</p> <p>- Loimaa-blogi julkaistiin alkuvuodesta, kirjoitukset herättäneet hyvin mielenkiintoa ja vierailuja.</p> <p>- kesän avaus toritapahtuma 27.5. yhdistys- ja yritys yhteistyössä</p> <p>- Iso valtakunnallinen 2 vkoa kestänyt kampanja Radio Rockin kanssa 5.-16.6. , jossa tuotiin esille Loimaan uutta brändiä, yrityksiämme ja Loimaata laajasti asuinpaikkana. Kampanjassa mainoskuuntelua 100 191, kampanjasivulla vierailijoita 4 449, arvontaan osallistuneita 603. Facebookin kautta tavoitettiin 8157 henkilöä. Sanoman</p>	Toteutuu

			<p>sivuilla videota katsottiin 3500 kertaa. Instagramissa tavoitettiin 11 686 henkilöä. Banneri (Sanoman eri medioiden sivuilla) näytettiin 200 032 kertaa, josta klikattiin eteenpäin 912 kertaa. Kampanjassa vahva yhteistyö eri yritysten kanssa. Kampanjaan osallistui suoraan 6 yritystä + kampanjan palkintokohteet 8 kohdetta.</p> <p>- Kylä- ja asukasiloja 30 kpl yhteistyössä erityisesti kyläyhdistysten kanssa. Näihin osallistunut yhteensä n. 425 hlöä. Kaksi yhdistystapaamista (n. 50 osallistujaa).</p> <p>- Kimppakävelyjä eri kylissä syksyllä 7 kpl</p> <p>- Loimaan uusi brändi julkaistiin kesäkuussa 2023 ja sen jalkautus jatkui koko vuoden. Loimaa-brändituotteet myytiin loppuvuodesta kaupungin toimipisteisiin.</p>	
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuinympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	<p>Monipuolinen tonttitarjonta eripuolilla kaupunkia</p> <p>Kevyt liikenne, palvelujen saavutettavuus ja viihtyisä elinympäristö huomioitu erityisesti kaavoituksessa</p>	<p>Uusia kaavoja laaditaan kaavoitusohjelman mukaisesti huomioiden eri alueiden erityispiirteet ja hyödynnetään alueiden vahvuuksia. Tonttien riittävyttä seurataan eripuolilla kaupunkia pitkäjänteisesti ja siihen reagoidaan kaavoitusohjelmassa.</p> <p>Kaavoitusohjelmassa huomioidaan, että taajamissa on kysyntää vastaava määrä rivitalo- ja kerrostalotontteja.</p> <p>Huomioidaan kaavatöissä tarpeelliset kevyen liikenteen reitit, sijoitetaan tarpeita vastaava määrä tontteja palveluiden saavutettaviin sekä suunnitellaan viihtyisiä asuinympäristöjä.</p>	<p>Hirvikosken asemakaavan muutos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaavaluonnos ollut nähtävillä 25.10.-23.11.2023 <p>Korttelin 18 asemakaavan muutos</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaava kuulutettu voimaan 10.8.2023 <p>Hämeentien varren asemakaava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaava kuulutettu voimaan 6.2.2023 <p>Mäenpään asuinalueen laajennuksen asemakaava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turun hallinto-oikeus hylkäsi kaavasta tehdyn valituksen • Kaava kuulutettu voimaan 6.3.2023 <p>Juvanportin asemakaava ja asemakaavan muutos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaavaa hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.12.2023. <p>Lamminkadun alueen asemakaava ja asemakaavan muutos</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaavaluonnos ollut nähtävillä 13.10.-13.11.2023 <p>Maapoliittinen ohjelma hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.12.2023.</p>	Toteutuu
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan	Asumisen teemavuoden 2023 toteutus yhteistyössä muun	Asumisen teemavuoden toteutukseen on osallistunut kaupunkiorganisaation lisäksi	- Uusia (mm. 27.5. kesän avaus) ja uudelleen käyttöön otettuja (mm. Paalit Maaliin) tapahtumia, jotka saaneet kiitosta	Toteutuu

<p>asuinympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja</p>	<p>kaupunkiorganisaation, asukkaiden ja yhteistyötahojen kanssa.</p>	<p>laajasti asukkaita ja yhteisöjä. Teemavuodesta jää uusia toimintamalleja jatkuvaan käyttöön.</p>	<p>ja joista toivottu vuosittaisia tapahtumia. Tehty myös yhteistyössä kokeiluja mm. Kauppalan kanssa, esimerkiksi räsymattojen maalaus ja Kesähoppailusuunnistus</p> <ul style="list-style-type: none"> - asukaskyselyt 3 kpl ja kilpailut (esim. valokuvakisa kesällä) - asumisen teemavuosi monessa mukana. Yhteistyötahoina eri yhdistykset mm. eläkeläisyhdistykset, kyläyhdistykset, harrasteyhdistykset, Kauppala, JCI, Kauppakamari, yritykset - Tonttikampanja toteutettu yhdessä teknisentoimen kanssa - Puistokummi ja muita kaupunki-asukkaat yhteistyömalleja levitetty etenkin kyläiltojen kautta 	
<p>1.3. Luomme kilpailukykyisen toimintaympäristön elinkeinoille ja edistämme vihreää siirtymää</p>	<p>Tarjoamme monipuolisia yritystontteja eripuolilla kaupunkia ja tuemme kaavoituksella vihreää siirtymää edistävään liiketoiminnan kehitystä Loimaalla</p>	<p>Monipuolista yritystonttitarjontaa ylläpidetään kaavoitusohjelman kautta.</p> <p>Laaditaan selvitys vihreää siirtymää edistävien toimintojen sijoittamisvaihtoehtoista ja huomioidaan tarpeet kaavoitusohjelmassa.</p>	<p>Lamminkadun alueen asemakaavaluonnos asetettu nähtäville 13.10.2023.</p> <p>Alastaron asemakaavatö käynnistynyt syksyllä 2023, jossa yhtenä tavoitteena lisätä yritystontteja.</p> <p>Häkkäsentien asemakaavan päivitys käynnistetty 10/2023 yrityksen aloitteesta. Päivityksestä tehty kaavoitus sopimus. Kaavan ehdotus on hyväksytty nähtäville asetettavaksi kaupunginhallituksessa 18.12.2023.</p> <p>Vihreän siirtymän sijoittumisselvitykseen on valmisteltu avustushakua rahoitushausta, joka umpeutuu 1/2024.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>1.3. Luomme kilpailukykyisen toimintaympäristön elinkeinoille ja edistämme vihreää siirtymää</p>	<p>Loimaa tukee yrityksiä aktiivisesti niiden elinkaaren eri vaiheissa</p> <p>Elinkeinoelämää tukevia verkostoja hyödynnetään ja kehitetään aktiivisesti Loimaalla</p>	<p>Yritysneuvonta, kontaktointi, tilaisuudet (lkm):</p> <p>300 yrityskontaktia/vuosi, josta osa kohdistetaan toimivien yritysten akuutin tarpeen neuvonnan lisäksi proaktiiviseen yhteydenpitoon.</p> <p>Viestimme monikanavaisesti ja laaja-alaisesti yrityksille</p> <p>Loimaa on aktiivisesti mukana ja kokoamassa yritys- ja julkisen puolen verkostoja sekä osallistuu yhteisten tapahtumien järjestämiseen elinkeinoelämän kanssa (Esim. yhteiset aamukahvit, yhteisosasto Alihankintamessuilla)</p> <p>Kaupunki on aktiivinen ja aloitteellinen Loimaan teknologiaklusteriyhteistyön syvenemisen ja kehittämisen selvittämisessä yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa</p>	<p>Yritysneuvonta, kontaktointi, tilaisuudet (lkm):</p> <ul style="list-style-type: none"> - 323 yrityskontaktia - Tapahtumia: 28 <p>Viestimme monikanavaisesti ja laaja-alaisesti yrityksille: Elinvoimaa-lehti, uutiskirje x 8, Facebook-päivitykset. Loimaa on aktiivisesti mukana ja kokoamassa yritys- ja julkisen puolen verkostoja sekä osallistuu yhteisten tapahtumien järjestämiseen elinkeinoelämän kanssa (Esim. yhteiset aamukahvit, Biokaasutilaisuus, Virttaan yhteistyöillat, matkailuyrittäjien tapaaminen, Loimaan osaamisryhmän säännölliset kokoontumiset, yhteisosasto Alihankintamessuilla usean yrityksen kanssa). Perinteisen Loimaan kaupunki goes yritykset -päivän puitteissa laaja joukko kaupungin edustajia vieraili parissa kymmenessä yrityksessä 5.9. Ammattikorkeakouluopiskelijoille järjestettiin vierailu Loimaalle ja Loimaan työmahdollisuuksia pidettiin esillä Turun korkeakoulutapahtumassa. Turun AMK:n asiantuntija oli lähitapaamispäiviä Loimaalla loppu vuodesta kerran kuussa.</p>	<p>Toteutuu</p>

			- Kymmenen loimaalaista kärkiyritystä yhdessä kaupungin kanssa perusti Loimaan teknologiaklusterin keväällä 2023 (KH 15.05.2023 § 114). Klusterille on luotu verkkosivut (www.teknologiaklusteri.fi) ja toimintaa kehitetään ja laajennetaan.	
1.3. Luomme kilpailukykyisen toimintaympäristön elinkeinoille ja edistämme vihreää siirtymää	Rahoituksen kanavoiminen tehokkaasti siihen oikeutetuille maataloille	Cap27 -ohjelmakauden tiedottaminen maataloille	Maaseutupalvelut järjesti uuden Cap27-kauden asioista neljä paikan päällä koulutusta, joihin osallistui yhteensä 580 henkilöä ja yhteistyössä Ely-keskuksen kanssa kolme tilaisuutta, joihin osallistui arviolta 400 henkilöä, lisäksi järjestettiin verkkokoulutuksia.	Toteutuu
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	Kylien ja yhteisöjen osallisuuden vahvistaminen asuinympäristön kehittämisessä ja siitä viestinnässä Torin ja tapahtumatoiminnan kehittäminen kolmannen sektorin kanssa	Asukkaiden Loimaa hankkeen onnistunut toteutus yhdessä kaupunkiorganisaation ja yhteistyötahojen kanssa Yhteistyösopimuksen mahdollisuus selvitetty ja mahdollinen sopimus solmittu	Asukkaiden Loimaa -hanke on merkittävästi lisännyt kaupungin ja kylien välistä vuorovaikutusta. Hankkeella on viety viestiä mahdollisuuksista vaikuttaa ja kerätty tietoa toiveista kaupungin suuntaan. Osbu-rahaman käyttösuunnitelmat (1000 euroa/kylä) hyväksyttiin kesäkuussa aikana. Jokainen kylä haki ja toteutti suunnitelman mukaan. Kylälaituri, puuvaja, pelikenttä, esiintyjä kylätapahtumiin, kukkaistutuksia... Lisätietoja: https://www.loimaa.fi/kaupunki-ja-hallinto/osallistu-ja-vaikuta/osallistuva-budjetointi/osallistuva-budjetointi-2023/osallistuvan-budjetoinnin-hankkeet-2023/ -Hankkeella selvitetty uuden Loimaan älykkäät kylät yhdistysyhteistyöhankkeen sisältöjä ja kumppanuusyhdistyksiä. Torin ja tapahtumatoiminnan koordinoinnista ja kehittämisestä kolmannen sektorin kanssa on neuvoteltu Loimaan kauppa- ja yhdistyksen kanssa. Neuvottelut ja yhteistyösopimus tavoitteena saada päätökseen 2023 aikana.	Toteutuu

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset sekä mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa

Asumisen teemavuoden toteutuksessa panostettiin erityisesti asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen mahdollisuuksiin osallistua oman asuinympäristönsä viihtyvyyden parantamiseen. Osallistamiseen on satsattu etenkin Asukkaiden Loimaa -hankkeen kautta, jolla on jalkauduttu kyliin ja oltu yhteistyössä useiden tapahtumien kanssa.

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Yrityksiä osallistetaan ja kontaktoidaan säännöllisesti. Yritysneuvontojen lisäksi järjestetään E&K-aamukahveja yhdessä järjestöjen ja yhteistyötahojen kanssa muutaman kuukauden välein. Kesäkuussa 2023 käynnistetty Loimaan teknologiklusteri -yhteistyö tiivistää myös osaltaan kaupungin ja teknologiayritysten yhteistyötä. Loimaan kauppa ja palvelut ry:n kanssa tehtiin yhteistyösopimus tapahtuma ja torivalvonnan yhteistyöstä. Sopimus astuu voimaan 1.4.2024.

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Edistetään uusituvan energian investointeja kartoittamalla sopivia sijainteja sekä tarvittavia yhteistyötahoja. Esimerkiksi keväällä 2023 järjestettiin biokaasutilaisuus yhteistyössä Valion ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Biokaasu-, aurinkoenergia- ja tuulivoimainvestoinneista kiinnostuneiden kanssa on neuvoteltu teknisten ja

elinkeinopalvelujen toimesta. Vihreän siirtymän investointeja tukevaan selvitykseen valmisteltu avustushakemus 1/2024 päättyvään hakuun.

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Vuoden 2023 alusta kuntouttava työtoiminta siirtyi hyvinvointialueelle. Yhteistyö Varhan työllisyyspalvelujen kanssa on muotoutunut sitä mukaa, kun hyvinvointialue toiminta on organisoitunut. Hyvinvointialueen työllisyyspalvelujen kehittyminen jatkuu yhä ja yhteistyötä kehitetään samalla.

Vastuu kotoutumisesta jäi kunnille sote-palvelujen siirtyessä hyvinvointialueelle. Maahanmuuttajien ohjauspalveluilla on onnistuneesti kurottu umpeen 2023 ensimmäisellä puoliskolla ohjaukseen liittyvää sumaa, joka on muodostunut toisaalta ukrainalaisista pakolaisista ja toisaalta jo pidempään alueella olleista maahanmuuttajista. Kaupunki jatkaa 2022 käynnistynyttä maahanmuuttopalvelujen kehitystyötä yhteistyössä Loimaan seudun muiden kuntien sekä koko Varsinais-Suomen kanssa.

Kaavoitus päätettiin siirtää teknisen johtajan alaisuuteen 2024 vuoden alusta. Päätös tiivistää maankäytön toiminnot yhden palvelualajohtajan alle ja mahdollistaa elinvoima ja kaupunkikehityspalvelujen vahvemman fokuoittamisen elinkeino ja työllisyyspalveluihin.

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Työllisyyspalvelujen henkilökunta väheni kuntouttavan työtoiminnan siirtyessä hyvinvointialueelle. Vuonna 2023 on jatkettu "rempparyhmä" -toimintaa muilla kuin kuntouttavassa työtoiminnassa olevilla työllistettävillä. Rempparyhmässä on ollut myös Novidan kustantamana oppivelvollisten työpajatoimintaa.

Kaavoituksen tehostamiseksi palkattiin 2023 alussa kaavoitusassistentti talousarvion mukaisesti.

Markkinoinnin ja viestinnässä on työskennellyt 2022 lopulta alkaen kaksi markkinointi- ja viestintäsuunnittelijaa aiemman yhden suunnittelijan ja 50% palvelusihteerin sijasta. Toinen markkinointi- ja viestintäsuunnittelija siirtyi muihin tehtäviin kesällä 2023. Loppuvuodesta 2023 markkinointiin ja viestintään saatiin 50% palvelusihteeriresurssi takaisin. Resurssin riittävyttä arvioidaan kesällä 2024.

Asukkaiden Loimaa -hankkeelle palkattiin 2023 alussa projektityöntekijä asumisen teemavuoden toiminnan jalkauttamiseksi kyliin ja yhteisöihin.

Maahanmuuttokoordinaattori siirtyi kesän 2023 alussa muihin tehtäviin. Maahanmuuttokoordinaattorin tilalle haettiin rekrytointikoordinaattori laajemmalla tehtäväkuvalla, joka aloitti 2024 alussa.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kehittämisjohtaja			1
Kaavoittaja			1
Yritysneuvoja			2
Markkinointi- ja viestintäsuunnittelija			2
Johtava maaseutuasiamies			1
Maaseutuasiamies			4
Työllisyyspäällikkö			1

Palvelusihteeri		1	1,5
Palveluohjaaja			
Työtoiminnan ohjaaja		1	1
Yksilövalmentaja		2	2
Kaavoitusassistentti		1	1
Maahanmuuttokoordinaattori		1	0
Projektikoordinaattori (Seudullinen maahanmuuttajien ohjaushanke)		1	1
Projektityöntekijä (Asukkaiden Loimaa)		1	1
Yhteensä		20	18,5

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Elinvoimayksikkö on keskittynyt pääosin Ahonkadun toimipaikkaan, joka vihittiin virallisesti Elinvoimataloksi kesäkuussa 2023. Työllisyyspalveluilla kiinteä toimipaikka Ahonkadulla siirtynyt 2.kerroksesta 1.kerrokseen yhdessä yrityspalvelujen kanssa syksyllä 2022. Lapidushallissa on nuorten työpaja sekä liikkuvan ryhmän tukikohta. Maaseutupalvelut siirtyneet 2022 lopulla Ahonkadun toimipaikan 2. kerrokseen. Kehittämiskojohtaja sekä markkinointi- ja viestintä sijoittuneet kokonaan Elinvoimatalolle 2023.

"Lapidushalli" -työryhmältä valmistui raportti kesällä 2021, jossa ryhmä katsoo ettei ole tarkoituksen mukaista ryhtyä siirtämään Lapiduksen toimintoja tässä vaiheessa SOTE- ja TE2024-uudistusten lähestyessä. Raporttiin liittyen teetettiin kuntoarvio konsultilla, jonka perusteella tilan kunto on välttävä. Tilojen käytön jatkumiselle ei ilmennyt akuutteja esteitä.

Palvelujen ostot

Työllisyyspalvelussa työvalmennuksen (1 htv) ostosopimus Loimaan seudun työtoiminnan tuki r.y:ltä.

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Itse tuotettujen ja ostettujen työllisyyspalveluiden toimitilat

Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Työttömyyden kuntaosuusmaksut olivat vuonna 2022 yhteensä 993 600 euroa. Vuoden 2023 talousarviossa kuntaosuusmaksuihin varattiin 920 000€ ja toteuma oli 884 620€.

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

KELA:lle maksettava kuntaosuus työmarkkinatuesta ja määrärahan arvioiminen. Kaupunki maksaa 70% > 1.000 pv ja 50% > 300 pv maksetusta työmarkkinatuesta. Kuntouttavan työtoiminnan siirryttyä HVA:lle kuntien mahdollisuudet vaikuttaa itse työttömyyteen vähenevät. Lisäksi 2023 hyväksytyt ja 2024 syksyllä voimaan tuleva palkkatukiudistuslaki rajoittaa entisestään kuntien mahdollisuuksia käyttää palkkatukea.

Työllisyyspalvelujen toimintaa on kehitetty ja kehitetään jatkuvasti uudistusten myötä ja kuntaosuuslistalla olevien työttömien määrää pyritään vähentämään kaikilla käytössä olevilla keinoilla.

Kaupunki osallistuu edelleen TYP-toimintaan ja sopimuksia on uudistettu hyvinvointialueuudistuksen toteuduttua.

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut

Vuoteen 2023 ajoittuu lukuisia muutoksia ja kehittämispanostuksia, joilla on vaikutuksia elinvoiman talousarvioon:

Loimaa on mukana LEADER toimintaryhmä V-S Jokivarsikumppanit r.y:ssä 2023-2027 -rahoituskaudella. Loimaan kuntarahoitusosuus on vuosittain noin 70 000€.

Elinvoiman tilinpäätös yhteensä:

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	493 823	493 823	482 859		482 859	494 626	102 %	11 767
Myyntituotot	161 490	161 490	171 774		171 774	175 497	102 %	3 723
Maksutuotot	3 236	3 236				7 506		7 506
Tuet ja avustukset	328 996	328 996	249 301		249 301	278 897	112 %	29 596
Muut toimintatuotot	100	100	61 784		61 784	32 725	53 %	-29 059
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-2 921 224	-2 921 224	-2 936 108	-38 311	-2 974 419	-2 861 506	96 %	112 913
Henkilöstökulut	-1 336 318	-1 336 318	-1 486 903	-38 311	-1 525 214	-1 475 752	97 %	49 462
Palvelujen ostot	-472 694	-472 694	-382 315		-382 315	-428 160	112 %	-45 845
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-60 127	-60 127	-40 284		-40 284	-36 343	90 %	3 941
Avustukset	-995 164	-995 164	-993 422		-993 422	-889 889	90 %	103 533
Muut toimintakulut	-56 921	-56 921	-33 184		-33 184	-31 363	95 %	1 821
Toimintakate	-2 427 401	-2 427 401	-2 453 249	-38 311	-2 491 560	-2 366 880	95 %	124 680

Toimintakate on toteutunut suunnitelman mukaisesti.

2.6. Poikkeusolot (ukraina, sotesiirtymä)

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	205 149	205 149				551 824		551 824
Myyntituotot								
Maksutuotot								
Tuet ja avustukset	205 149	205 149				551 824		551 824
Muut toimintatuotot								
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-288 506	-288 506				-196 407		-196 407
Henkilöstökulut	-54 501	-54 501				-63		-63
Palvelujen ostot	-122 137	-122 137				-194 679		-194 679
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-111 868	-111 868				-1 666		-1 666
Avustukset								
Muut toimintakulut						0		
Toimintakate	-83 357	-83 357				355 417		355 417

Toimintakatteen toteutuminen:

Toimintatuotoissa huomioitava maahanmuuttokorvaustulot. Tuottoja ja kuluja ei huomioituna talousarviossa.

2.7. Sivistyslautakunta

2.7.1. Sivistystoimen hallinto

€ (Ulkoinen)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	297	297	100		100	26 816	26 816 %	26 716
Myyntituotot	195	195	100		100	5	5 %	-95
Maksutuotot								
Tuet ja avustukset	37	37				26 811		26 811
Muut toimintatuotot	65	65						
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-272 813	-272 813	-255 500	-4 367	-259 867	-252 878	97 %	6 989
Henkilöstökulut	-197 128	-197 128	-205 700	-4 367	-210 067	-188 942	90 %	21 125
Palvelujen ostot	-48 755	-48 755	-33 400		-33 400	-52 979	159 %	-19 579
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 530	-6 530	-4 700		-4 700	-1 314	28 %	3 386
Avustukset	-6 450	-6 450	-6 400		-6 400	-6 570	103 %	-170
Muut toimintakulut	-13 951	-13 951	-5 300		-5 300	-3 072	58 %	2 228
Toimintakate	-272 516	-272 516	-255 400	-4 367	-259 767	-226 062	87 %	33 705

Toimintatuottoihin on kirjattu vieraskielisten oppilaiden opetukseen myönnetty valtionavustus, jota ei ole ollut talousarviossa.

Toimintakulut toteutuvat aika lailla budjetoidulla tasolla.

2.7.2. Varhaiskasvatus

Toimiala: Sivistys

Toimielin: Sivistyslautakunta

Palveluala: Varhaiskasvatus

Vastuuhenkilö: Varhaiskasvatusjohtaja

Toiminnan kuvaus

Varhaiskasvatuspalvelujen päämääränä on järjestää erilaiset lapset huomioon ottavaa, laadukasta ja tehokasta kasvatusta turvallisessa ja monipuolisessa oppimisympäristössä. Päämäärän saavuttamisen kannalta keskeisiä kriittisiä menestystekijöitä ovat mm.: turvallinen ja ajanmukainen kasvatusympäristö, kodin ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö, yksilöllinen tuki lapselle, henkilöstön oikea mitoitus ja työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtiminen sekä palveluprosessien kehittäminen ja toiminnan priorisointi.

Loimaan kaupungissa oli vuoden 2023 syksyllä 10 päiväkotia. Näiden lisäksi kaupungissa työskenteli 12 perhepäivähoitajaa. Kaupungissa toimi myös neljä yksityistä päiväkotia, Verkanappuloiden Nappulapellon ja Nappulakosken päiväkodit, Nappulan päiväkotit sekä Touhula Alastaron päiväkotit.

Esiopetusta on järjestetty 11 päiväkodissa. Lisäksi lukuvuosina 2022-2023 ja 2023-2024 yksi varhaiskasvatuksen esiopetusryhmä on toiminut Kirkonkylän koulun tiloissa.

Kaupungissa on yksi vuorohoitoa järjestävä päiväkotit (Peltoinen).

Toimintaympäristön muutos

Talustilanteen vaikutus palveluihin (mm. palvelujen laajuus).

Erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset palvelujen järjestämiseen.

Ukrainan tilanteella on ollut jonkin verran vaikutusta varhaiskasvatuspalveluihin. Ukrainalaisia lapsia on sodan syttymisen jälkeen tullut varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen noin 15.

Korona-pandemiasta palautuminen -> lasten hyvinvoinnin edistäminen.

Varhaiskasvatusta on järjestetty normaaliolojen lainsäädännön mukaisesti. Varhaiskasvatuksen järjestäjää ohjeistettiin varautumaan koronatilanteen jatkumiseen osana normaalia varautumista. Suositeltavaa on ollut jatkaa korona-aikana opittuja hyväksi havaittuja hygieniatoimia.

Hyvinvointialue ja kuntien vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. (palvelujen monipuolisuus, tarvelähtöisyys, hyvä kohdentuminen -> sujuvat arjen palvelut ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi). Tunnistetaan palvelujen yhdyspinnat erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kasvatukseen ja opetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin liittyen.

Loimaan uuden strategian käyttöönotto (strategiset tavoitteet, kärkihankkeet, toiminnalliset tavoitteet). Vuonna 2023 varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet painottuivat lähinnä hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviin strategisiin tavoitteisiin sekä lasten ja nuorten Loimaa -kärkihankkeeseen.

Loimaan kaupunki on mukana opetushallituksen kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa. Kokeilu kestää elokuun 2021 alusta toukokuun 2024 loppuun. Kokeilua toteuttavat toimipaikat Loimaalla ovat Touhula Alastaro, Peltoisten vuoropäiväkoti, Puistometsän päiväkoti ja Metsämaan päiväkoti. Muut toimipaikat toimivat verrokkiryhminä kokeilussa.

Vaikka lapsimäärä vähenee, osallistumisaste varhaiskasvatukseen on valtakunnan kärkeä. Lapsimäärän ja hoidon tarpeen muutokset vaikuttavat palvelujen järjestämiseen (henkilöstömäärä, tilat jne.). Henkilöstömäärää seurataan ajantasaisesti ja sitä sopeutetaan lapsimäärän muutoksiin.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tuloarvoja nostettiin 1.3.2023 alkaen noin 30 %, ja samalla asiakasmaksujen määrä väheni. Noin 60 % lapsista on alkusyksyn 2023 tilanteen mukaisesti maksuttomia.

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Varhaiskasvatus edistää monipuolisesti lasten ja perheiden terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Perheiden hyvinvointia osaltaan edistää myös varhaiskasvatuksen kuraattori, joka on matalankynnyksen maksuton palvelu varhaiskasvatuksen asiakasperheille.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat osa varhaiskasvatuksen arkea ja lapsen tulee päästä matalalla kynnyksellä palvelujen piiriin. Keskeistä annettaessa pedagogista tukea on oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys ja lapsen hyvinvoinnin tukeminen.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- **Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet**
- **Mielipiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunniteluun**

Varhaiskasvatussuunnitelmia ja esiopetuksen opetussuunnitelmia uudistettaessa osallistetaan huoltajia ja lapsia suunnitelmien valmisteluvaiheessa.

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan vuosittain asiakastyytyväisyyskyselyjä, joiden tuloksia hyödynnetään palvelujen ja toimintojen kehittämisessä.

Eryteisesti päätöksillä, joilla on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja ne koskevat palvelujen toteuttamistapaa tai laajuutta (esim. palveluverkkoon liittyvät muutokset), tehdään laajempi ennakkovaikutusten arviointi. Varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvityksen valmistelun yhteydessä keväällä 2023 toteutettiin myös ennakkovaikutusten arviointi sekä huoltajille/henkilöstölle suunnattu työpaja.

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Varhaiskasvatusten kuljetusten hankinnalla on merkittävää paikallista yritysvaikutusta, sillä useat paikalliset liikennöitsijät osallistuvat kuljetuspalvelujen tuottamiseen.

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Sivistysvaliokunta on hyväksynyt esiopetuksen kestävän kehityksen ohjelman (13.12.2017).

Kestävän kehityksen ohjelma on työväline, jonka avulla kestävän elämäntavan oppimisesta tehdään suunnitelmallinen osa päiväkodin toimintaa. Päiväkotien kestävän kehityksen työhön velvoittavat myös varhaiskasvatussuunnitelman sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen visiona on kestävään elämäntapaan sitoutuneet kansalaiset, joiden tietoja, taitoja ja motivaatiota kartutetaan kaikkeen kasvatukseen ja koulutukseen sisäänrakennetulla kestävän kehityksen kasvatuksella.

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Hirvikosken alueella varhaiskasvatus on 1.8.2022 alkaen keskitetty yhteen yksikköön, Hirvimetsän päiväkotiin. Samalla päättyi Kitkonpuiston ja Mahlapuiston päiväkotien toiminta.

Syksyllä 2022 käynnistettiin varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvityksen laadinta. Palveluverkkoselvitys toimii ohjaavana suunnitelmana varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä (mm. asianmukaiset tilat, hoitopaikkojen määrä, varautuminen muutoksiin, palvelurakenne ja palvelut). Varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvitys (konsulttiselvitys) hyväksyttiin sivistyslautakunnassa toukokuussa 2023. Konsulttiselvityksen valmistumisen jälkeen on alkanut palveluverkon tarkempi suunnittelu ja valmistelu. Jatkovalmistelua varten on perustettu työryhmä, johon kuuluvat sivistys- ja elinympäristölautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä viranhaltijoista sivistysjohtaja, varhaiskasvatusjohtaja, tekninen johtaja ja kiinteistöpäällikkö. Keskeisimmät toimenpiteet tulevat kohdentumaan keskusta-alueelle, Metsämaalle ja Virttaalle. Hila Arkkitehdit Oy on valittu Virttaan ja Metsämaan päiväkotien hankeselvityksen tekijäksi.

Hankerahoituksen hakeminen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Varhaiskasvatuksessa on ollut käynnissä vuonna 2023 mm. varhaiskasvatuksen tasa-arvon edistämiseen ja tukitoimien uudistamiseen liittyvät hankkeet. Tasa-arvon edistämiseen liittyvässä hankkeessa tavoitteena on edistää oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja lähipalveluperiaatetta sekä lapsen oikeutta välttämättömään ja riittävään varhaiseen tukeen. Toisessa hankkeessa tavoitteena on varhaiskasvatuslain tuen uudistuksen toimeenpanon tukeminen sekä lapsen saaman tuen vahvistaminen ja tuen laadun kehittäminen.

Keväällä 2023 haettiin valtionavustusta varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin 110 000 euroa. Valtionavustusta myönnettiin 62 000 euroa. Valtionavustusta esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin haettiin 180 480 euroa. Valtionavustusta myönnettiin 180 480 euroa.

Loppuvuodesta 2023 Loimaan kaupungille myönnettiin valtionavustusta 71 469 euroa turvattomista oloista tulleiden lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen vuonna 2023.

Keväällä 2023 päivitettiin esiopetuksen ja kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelmat sekä esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Kokonaan uutena suunnitelmana 1.6.2023 tuli käyttöön varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Loimaan kaupungilla on ollut MLL:n Loimaan kaupungin yhdistyksen kanssa ohjatun leikkipuistotoiminnan järjestämistä koskeva sopimus vuodesta 1984 alkaen. Sopimus päätettiin irtisanoa yhteisymmärryksessä 30.6.2023 alkaen.

Loimaan kaupungin ja Nappulan päiväkotiyhdistys ry:n välinen ostopalvelusopimus varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisestä on irtisanottu 1.6.2024 alkaen (sivla 23.11.2023). Yhteistyötä on tehty vuodesta 1977 alkaen. 1.6.2024 alkaen toiminta siirtyy kaupungin omaksi toiminnaksi.

Touhula varhaiskasvatus Oy:n kanssa tehty sopimus päättyy 2025 ja Verkanappulat Oy:n kanssa tehty sopimus 2026. Molemmissa sopimuksissa on mahdollisuus kahden vuoden optioon.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Vahvistetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä (kasvun ja oppimisen polku).	Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus muodostavat yhtenevän kasvun, kehityksen ja oppimisen polun. Toimintamalleja kehitetään ja yhtenäistetään (mm. nivelvaiheet, avustajapalveluiden ja muiden tukitoimien kriteerit, S2-opetus). Tunnistetaan lasten ja nuorten tuen tarpeet ja reagoidaan niihin nopeasti (oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys, hyvinvoinnin tukeminen).	Nivelvaiheen yhteistyötapaaminen perusopetuksen kanssa järjestettiin toukokuussa. Toimintamalleja on kehitetty ja yhtenäistetty. Esi- ja perusopetuksen nivelvaiheeseen on valittu vastuuhenkilö. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien tiimi kokoontuu viikoittain käsittelemään lasten tuen tarpeita sekä niihin reagoimista.	Toteutuu
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Liikkumisen, hyvien elintapojen (ravitsemus, liikunta, uni) ja hyvinvoinnin edistäminen.	Päiväkotien toiminnassa ja toimintaympäristöjen kehittämisessä panostetaan liikkumista ja hyvinvointia edistäviin toimintamalleihin. (mm. varhaiskasvatuksen hyvinvointitiimi).	Toimintamalleja kehitetään jatkuvasti liikunnan ja hyvinvoinnin edistämiseen.	Toteutuu
2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	Palveluverkkoselvitysten ja hankeselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena ovat turvalliset, terveelliset ja kasvua/oppimista tukevat tilat. Suunnitelmallinen sisäilman seuranta päiväkodeissa.	Investointihankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa. Kiinteistöt ovat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset (oppimisympäristöjen kehittäminen). Luokkahenki-palvelun käyttöä laajennetaan päiväkoteihin.	Varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvitys on valmistunut. Suunnitelma toimii ohjaavana suunnitelmana varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä. Jatkovalmistelua varten on perustettu työryhmä, johon kuuluvat sivistys- ja elinympäristölautakunnan puheenjohtajisto sekä sivistys- ja teknisen palvelualan virkamiehiä.	Toteutuu osittain

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Lapsimäärän/hoidon tarpeen muutokset näkyvät henkilöstömäärän muutoksina varhaiskasvatuksessa (muutoksia tapahtuu myös toimintakauden aikana). Varhaiskasvatuksessa lapsimäärän ja hoidon tarpeen muutokset tuovat oman haasteensa henkilöstösuunnitteluun. Henkilöstön poissaoloilla on merkittävä vaikutus sijaistarpeeseen ja riittävän henkilöstön varmistaminen voi olla ajoittain ongelmallista.

1.8.2022 voimaan tullut varhaiskasvatuksen tuen uudistaminen merkitsee henkilöstöresurssin lisäystä (mm. erityisopettajien määrän lisäys, resurssin lisäys tuen tarpeisten lasten ryhmissä). Varhaiskasvatuksen tuen ja hyvinvoinnin tiimiä on vahvistettu (erityisopettajat, varhaiskasvatuksen kuraattori, hanketyöntekijänä toimiva alueellinen varhaiskasvatuksen sosionomi).

Sivistyslautakunta päätti huhtikuussa 2023 perustaa kaksi uutta varhaiskasvatuksen erityisopettajan toimea, jotka täytetään 1.8.2023 alkaen. Varsinaisen erityisopetuksen lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajien tehtäviin kuuluu S2-opetusta ja he osallistuvat myös erilaisiin varhaiskasvatuksen kehittämishankkeisiin.

Syyskuusta 2023 alkaen varhaiskasvatuksessa on ollut kolme varhaiskasvatuksen varahenkilöä. Varahenkilöitä käytetään koko varhaiskasvatuksen alueella akuutteihin poissaoloihin (sairauslommat) tai koulutuspäiviin, opettajien SAK-aikaan, kirjaamisajan tai vasukeskusteluiden mahdollistamiseen.

Hanketoiminnan laajuudella on vaikutusta myös henkilöstömäärään.

Toistaiseksi avoinna olleisiin tehtäviin on ollut hakijoita kohtaisen hyvin. Vähiten päteviä hakijoita on varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien tehtäviin.

Nykyisestä henkilöstöstä 96 %:lla on muodollinen kelpoisuus tehtävään. Määräaikaisten työntekijöiden osuus on noin 8 %. Määräaikaisuuden perusteena ovat lähinnä erilaiset sijaisuudet ja tehtävien hoidon järjestelyt.

Kesäkuussa henkilöstöresurssi oli 112 htv ja syyskuussa 115 htv.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Varhaiskasvatusjohtaja	1	1	1
Varhaiskasvatuksen ohjaaja	2	2	2
Palvelusihteeri	2	2	2
Hanketyöntekijä	0	1	1
Perhepäivähoitaja	12	12	11
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	5	5	7
Varhaiskasvatuksen kuraattori	1	1	1
Päiväkodinjohtaja	7	7	7
Varhaiskasvatuksen opettaja	28	28	25
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	51	51	54
Varhaiskasvatuksen ryhmävastustaja	2	2	1
Varhaiskasvatuksen varahenkilö	-	-	3
Yhteensä	111	112	115

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Tarvittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Loimaalla on päiväkoteja keskusta-alueella kolme (Puistometsä, Peltoinen, Metsämarjat) ja Hirvikoskella kaksi (Hirvimetsän päiväkotito, päiväkotito Mahlapuisto). Lisäksi päiväkoteja on Kauhanojalla, Mellilässä, Metsämaalla, Niinijoella ja Virttaalla.

Metsämaan päiväkotito toimii sisäilmaongelmien takia väistötiloissa. Keskusta-alueella on lisääntyneen hoitopaikkatarpeen takia perustettu kaksi ylimääräistä ryhmää vuoden 2022 aikana (lisäryhmä Puistometsän

päiväkodissa, päiväkotiki Metsämarjat). Helmikuusta 2023 on toiminut yksi ryhmä entisessä Mahlapuiston päiväkodissa.

Loimaan varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvityksen laadinta käynnistyi syksyllä 2022 (mm. palvelurakenne, tilakysymykset yms.). Selvitys valmistui keväällä 2023 ja se hyväksyttiin sivistyslautakunnassa toukokuussa 2023.

Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

Varhaiskasvatuspalvelujen merkittävimmät palvelujen ostot ovat palvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta (n. 2 300 000 euroa/vuosi). Yksityisen palvelutuotannon menot ovat kasvaneet merkittävästi Alastaron (2015) ja keskusta-alueen (2016) päiväkotiratkaisujen takia. Sivistyslautakunta hyväksyi 25.5.2023 Touhula Varhaiskasvatus Oy:n 3,9 %:n hinnankorotuksen 1.8.2023 alkaen.

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

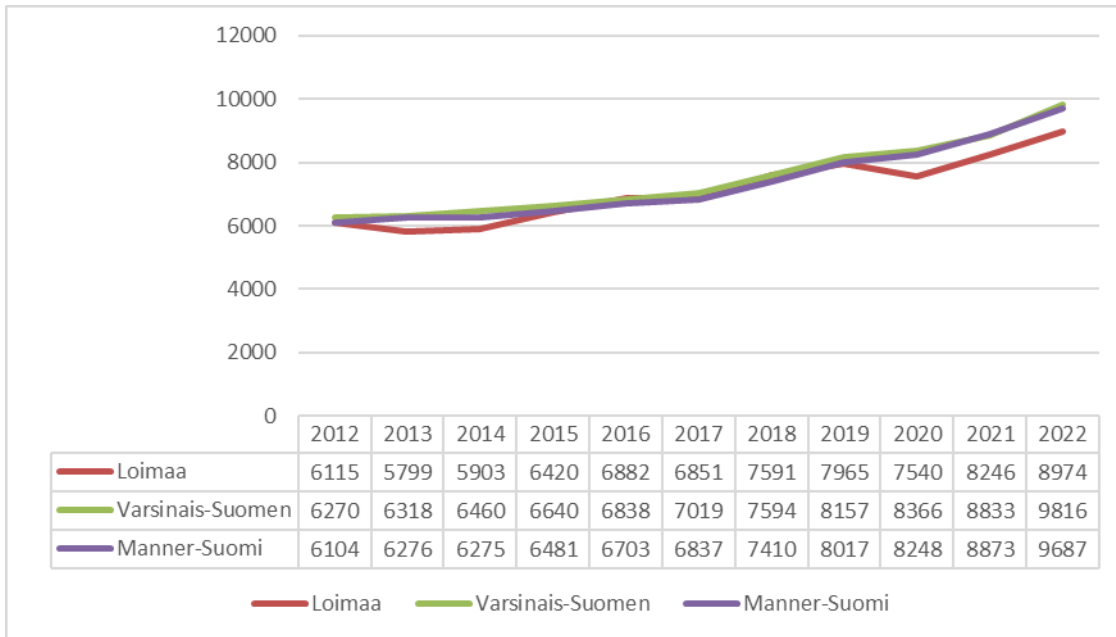
Muut olennaiset tunnusluvut ja vertailutiedot.

PERUSTIEDOT	KYSYNTÄ/TARJONTA	TP 2022	TA 2023	TP 2023
TOIMINNAN	Lapsia varhaiskasvatuksessa	592	585	593
LAAJUUS	-joista esiopetuksessa	135	120*	152
Varhaiskasvatus	-joista päiväkodeissa	555	550	559
	-joista perhepäivähoidossa	37	35	34
	Kunnallisen ja hankitun palvelun osuudet päivähoidossa (päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit, %)	60/40	60/40	60/40
	Leikkitoiminta MLL, läsnäolopv.	248	300	48
	Lasten lakisääteinen kotihoidontuki, kotitalouksia keskim. kk	92	100	114
	-lapsia tuen piirissä, keskim. kk	156	135	137
	Yksityisen hoidon kuntalaisä			
	-kotitalouksien lukumäärä	2	3	1
	-lapsia tuen piirissä	2	5	1

*lisäksi kaksivuotisessa esiopetuksessa on noin 50 lasta

Vuoden 2023 aikana varhaiskasvatuksessa on ollut keskimäärin 595 lasta, joista 560 päiväkodeissa ja 35 perhepäivähoidossa. Kotihoidon tuen piirissä lapsia on ollut keskimäärin 137. Esiopetuksen oppilaita oli keväällä 118 ja syksyllä 152.

Lasten päivähoidon kustannuksia 2012 - 2022 (nettokäyttökulut, €/0-6v):

Päivähoidon kustannuksissa näkyy 0-6-vuotiaiden osuuden pieneneminen Loimaan väestöstä vuosina 2012 - 2022 (6,6 % -> 5,2 %).

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Strategiset riskit

1. Lainsäädännön muutosten vaikutukset palvelujen järjestämiseen (mm. varhaiskasvatuslain muutokset, kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu jne.). Muutokset edellyttävät ennakkointia ja varautumista (toimintaympäristön aktiivinen seuranta), edellytyksiä nopeaan päätöksentekoon ja valmiutta toimintamallien muuttamiseen.
2. Koronatilanteen tms. edellyttämät poikkeukselliset järjestelyt. Edellyttää valmiutta nopeaan päätöksentekoon, valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja, vaihtoehtoisia malleja tuottaa palveluja, työskentelyä nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja erilaisissa tehtävissä yms.

Taloudelliset riskit

1. Tulojen väheneminen (esim. varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muutosten vaikutukset toimintatuottoihin, valtionosuuksien väheneminen). Saattaa edellyttää palvelujen priorisointia ja sopeuttamista. Olennaista on, miten muutosten vaikutuksia kompensoidaan valtion taholta.

Toiminnalliset riskit

1. Toimitilojen kunto (esim. sisäilmaongelmat) ja riittävyys. Sisäilmaongelmista aiheutuvat henkilöstön poissaolot vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja aiheuttavat sijaisjärjestelyjä. Korvaavissa tiloissa ja poikkeusoloissa toimiminen vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen. Tilakysymyksiin varautumisessa olennaista ovat mm. suunnitelma tilatarpeesta, tilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.
2. Palvelutarpeen äkilliset muutokset. Varhaiskasvatuksessa lapsimäärän ja hoidon tarpeen muutokset tuovat oman haasteensa henkilöstömitoitukseen ja tilakysymyksiin. Varautuminen edellyttää palvelutarpeen alueellista seuranta ja ennakkointia sekä edellytyksiä nopeaan päätöksentekoon ja valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja.
3. Palvelurakenteen muutokset (rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttaminen). Päätökset merkittävimmistä rakenteellisista muutoksista pitäisi tehdä riittävän ajoissa, jotta voidaan asianmukaisesti valmistautua niiden edellyttämiin muutoksiin.
4. Pätevän henkilöstön rekrytointi (esim. varhaiskasvatuksen erityisopettajat). Henkilöstön

rekrytointihaasteeseen voidaan varautua mm. luomalla positiivista työnantajakuva, huolehtimalla asiallisista työskentelyolosuhteista ja kilpailukykyisestä palkasta sekä mahdollistamalla henkilöstön kouluttautumista.

Muut perustelutiedot

Arviointiko hde	Mittari	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Varhaiskasvatus	Päivähoitotoiminnan laatu koetaan hyväksi palautearviointikyselyissä (vastausten keskiarvo, asteikko 1-4)	3,44	Kyselyä ei toteutettu vuonna 2022.	3,5-4,0	3,45
	Hoitopäivän hinta (€/päivä), omatoiminta	98,0	156,0	95-100	88,0
	- perhepäivähoito	113,0	-	-	-
	- ryhmäperhepäivähoito	91,0	76,0	90-95	88,0
	Hoitopäivän hinta (€/päivä), hankittu palvelu	72,0	68,0	70-75	67,0
	- päivähoito (päiväkodit)				

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut Vuosi 2023

- Henkilöstömäärän suunnitelmallinen, tavoitteellinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti vaikuttava sopeuttaminen ja vähentäminen osana toimintojen, palvelujen ja palvelurakenteen uudistamista 2023 - 2024.
- Hoitopäivämaksujen väheneminen (asiakasmaksulain muutos), noin 100 000 €.
- Varhaiskasvatuksen palvelurakenteen uudistaminen (Hirvikosken alue). Leasing-päiväkoti lisää varhaiskasvatuksen käyttömenoja varhaiskasvatuksen budjetissa, kun sisäisten vuokratulujen tilalle tulevat ulkoiset vuokratulot (noin 300 000 €)
- Palkankorotusten vaikutus (3,05 %) noin 110 000 €.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstölisäykset (hoidon tarve, varhaiskasvatuksen tuen uudistaminen, hanketoiminta) noin 280 000 €. Hanketoiminta näkyy vastaavasti myös toimintatuottojen lisääntymisenä (noin 165 000 €).
- Varhaiskasvatuksen ostopalvelujen hinnankorotukset (noin 135 000 euroa).

€ (Ulkoinen)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	700 073	700 073	727 900	-170 000	557 900	785 540	141 %	227 640
Myyntituotot	52 915	52 915	11 000		11 000	67 641	615 %	56 641
Maksutuotot	543 693	543 693	529 600	-170 000	359 600	399 728	111 %	40 128
Tuet ja avustukset	103 359	103 359	187 200		187 200	317 040	169 %	129 840
Muut toimintatuotot	106	106	100		100	1 131	1 131 %	1 031
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-8 140 521	-8 140 521	-8 349 770	-490 922	-8 840 692	-9 034 342	102 %	-193 650
Henkilöstökulut	-4 662 923	-4 662 923	-4 774 900	-300 922	-5 075 822	-5 187 912	102 %	-112 090
Palvelujen ostot	-2 638 271	-2 638 271	-2 475 350	-235 000	-2 710 350	-2 698 141	100 %	12 209
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-73 902	-73 902	-47 400		-47 400	-76 981	162 %	-29 581
Avustukset	-540 015	-540 015	-551 400	75 000	-476 400	-470 847	99 %	5 553
Muut toimintakulut	-225 410	-225 410	-500 720	-30 000	-530 720	-600 462	113 %	-69 742
Toimintakate	-7 440 448	-7 440 448	-7 621 870	-660 922	-8 282 792	-8 248 802	100 %	33 990

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot toteutuivat merkittävästi (noin 220 000 €) budjetoitua suurempina. Hoitopäivämaksut eivät vähentyneet niin paljon kuin oli ennakoitu, vaan toteutuivat 40 000 euroa arvioitua suurempina. Myös varhaiskasvatuspalvelujen myynnistä vieraskuntalaisille tuli tuottoja budjetoitua enemmän. Lisäksi hankerahoitusta kohdentui vuodelle 2023 noin 125 000 euroa arvioitua enemmän. Hankerahoituksesta noin 60 000 euroa siirtyi vuodelle 2024.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintatuotot lisääntyivät noin 80 000 euroa. Kasvua oli erityisesti hankerahoituksessa (noin 210 000 €) ja vähennystä puolestaan hoitopäivämaksuissa noin 140 000 euroa (varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos 1.3.2023).

Varhaiskasvatuksen toimintakulut ylittyivät noin 190 000 euroa. Henkilöstökulut ylittyivät noin 110 000 eurolla. Tämä selittyy arvioitua suuremmalla henkilöstömäärällä (hoidon tarpeen kasvu, lasten tuen tarve, hanketoiminta) ja korkeilla sijaisuuskuluilla. Myös aine- ja tarvikemenoissa sekä muissa kuluissa (vuokrat) oli ylitystä yhteensä noin 90 000 euroa, mutta vastaavasti palvelujen ostot ja avustukset alittuivat jonkin verran.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintakulut lisääntyivät noin 890 000 eurolla. Henkilöstökulujen kasvu oli noin 525 000 euroa (henkilöstömäärän kasvu, merkittävästi laajempi hanketoiminta, palkankorotusten vaikutus). Muiden toimintakulujen (vuokrat) kasvu oli noin 365 000 euroa, mikä perustuu Hirvimetsän päiväkodin leasing-vuokraan. Palvelujen ostot lisääntyivät noin 60 000 euroa. Aine- ja tarvikemenot olivat molempina vuosina samalla tasolla ja avustukset (kotihoitoon tuki) vähenivät vuonna 2023 noin 70 000 eurolla.

2.7.3. Perusopetus ja keskiasteen koulutus

Toimiala: Sivistys

Toimielin: Sivistyslautakunta

Palveluala: Perusopetus ja keskiasteen koulutus

Vastuhenkilö: Sivistysjohtaja

Toiminnan kuvaus

Opetuspalvelujen päämääränä on järjestää erilaiset oppilaat huomioon ottavaa, laadukasta ja tehokasta kasvatusta ja opetusta turvallisessa ja monipuolisessa oppimisympäristössä. Päämäärän saavuttamisen kannalta keskeisiä kriittisiä menestystekijöitä ovat mm.: monipuolinen opetustarjonta sekä turvallinen ja ajanmukainen oppimisympäristö, kodin ja koulun välinen yhteistyö, toimiva opiskeluhoito ja yksilöllinen tuki oppilaalle, henkilöstön oikea mitoitus ja työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtiminen sekä palveluprosessien kehittäminen ja toiminnan priorisointi.

Esiopetusta ei järjestetty lukuvuosina 2022 – 2024 koulujen yhteydessä, mutta Hirvikosken yhtenäiskoulussa on ollut mahdollisuus kehitysvammaisten esiopetukseen.

Perusopetukseen kuuluvat oppivelvollisuuskoulut, joissa annetaan opetusta vuosiluokille 1-9. Loimaan kaupungin perusopetuksen kouluverkko käsittää yhteensä kuusi alaluokkien koulua ja yhden yläluokkien koulun sekä yhden yhtenäiskoulun. Osa Mellilän yläkoululaisista käy Kosken Seudun yläasteella kouluaan (kouluyhteistyösopimus).

Pienryhmäopetusta järjestetään Kauhanojan koululla, Keskuskoululla, Puistokadun koululla ja Hirvikosken yhtenäiskoululla. Muilla kouluilla erityisen tuen palveluja järjestetään yleisopetuksen ryhmissä. Lisäksi perusopetuksessa on yhteensä kahdeksan laaja-alaista erityisopettajaa.

Loimaalla on ollut **erityisopetussopimuksia** naapurikuntien (Koski TI, Marttila, Oripää, Pöytyä) kanssa. Sopimukset on päivitetty joulukuussa 2019. Keväällä 2023 sopimus tehtiin myös Auran kunnan kanssa. Yhteistyötä on tällä hetkellä Auran, Kosken TI, Marttilan ja Pöytyän kuntien kanssa. Naapurikuntia, jotka lähettävät erityisoppilaitaan, laskutetaan vuosittain sopimuksen mukaisesti. Yhteistyö Kosken TI kunnan kanssa yläkoululaisten opetuksen järjestämisessä jatkuu vuonna 2011 tehtyjen sopimusten pohjalta (sopimus päivitettiin vuonna 2020).

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä sekä luoda pohjaa hyvälle kasvulle. Toimintaa järjestetään joka päivä Asemanseudun koululla, Kauhanojan koululla, Keskuskoululla, Kirkonkylän koululla, Metsämaan koululla, Niinijoen koululla sekä Hirvikosken yhtenäiskoululla. Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnittelu- ja koordinoititehtävät on nimetty kahdelle aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajalle ja toimintaa ohjaamaan laaditaan lukuvuodeksi toimintasuunnitelma.

Tukipalveluiden henkilöstön muodostavat esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen opiskelijoiden opiskeluhoitohenkilöstö (kuraattorit ja psykologit). Opiskeluhoito on siirtynyt hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa.

Perusopetuksessa on vuosittain käynnissä useita erilaisia **hankkeita**, joilla pyritään kehittämään palveluja ja toimintoja. Hankehakemukset ja –raportit käsitellään sivistyslautakunnassa.

Toimintaympäristön muutos

Taloustilanteen vaikutus palveluihin (mm. palvelujen laajuus).

Erialaisten poikkeuksellisten tilanteiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset palvelujen järjestämiseen.

Ukrainan tilanteella on ollut vaikutusta perusopetuksen valmistavaan opetukseen. Hirvikosken yhtenäiskoululla oli lukuvuonna 2022-2023 kolme valmistavan opetuksen ryhmää ja Keskuskoululla yksi. Oppilaita valmistavassa opetuksessa oli 53 (ukrainalaisia 42). Lukuvuoden 2023-2024 alkaessa valmistavassa opetuksessa on 12 oppilasta ja opetusryhmiä yksi. Jatkossa tilanteella on merkittävää vaikutusta S2-opetukseen, ja tähän onkin osoitettu lisäresurssia lv. 2023-2024.

Korona-pandemiasta palautuminen-> lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen.

Perusopetusta on järjestetty normaaliolojen lainsäädännön mukaisesti. Opetuksen järjestäjää ohjeistettiin varautumaan koronatilanteen jatkumiseen osana normaalia varautumista. Suositeltavaa on ollut jatkaa korona-aikana opittuja hyväksi havaittuja hygieniatoimia.

Hyvinvointialue ja kuntien vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. (palvelujen monipuolisuus, tarvelähtöisyys ja hyvä kohdentuminen-> sujuvat arjen palvelut ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi). Tunnistetaan palvelujen yhdyspinnat erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kasvatukseen ja opetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin liittyen.

Oppilasmäärän muutokset ja oppilaiden tuen tarve vaikuttavat palvelujen järjestämiseen (henkilöstömäärä, tuntikehys, ryhmäkoot jne.).

Loimaan uuden strategian käyttöönottoaminen. (strategiset tavoitteet, kärkihankkeet, toiminnalliset tavoitteet). Vuonna 2023 perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet painottuivat lähinnä hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviin strategisiin tavoitteisiin sekä lasten ja nuorten Loimaa -kärkihankkeeseen.

Perusopetuksessa painottuu myös Osaavan työvoiman Loimaa -kärkihanke. Yritysten ja työmahdollisuuksien tunnettavuuden parantamiseen pyritään mm. suunnitelmallisella yritysten ja koulujen yhteistyöllä (esim. työpaikkavierailut). Osaavan työvoiman Loimaa -kärkihanketta tuetaan opetussuunnitelman mukaisesti yrittäjyyskasvatuksella (mm. teemapäivät, monialaiset oppimiskokonaisuudet, laaja-alaisten oppimiskokonaisuuksien painotukset).

Ketterää osaamista -hankkeen myötä Loimaalle on laadittu yritysvierailukortteja jäsentämään oppilaitosten ja yritysten välisiä vierailuja. Korttien tarkoitus on toimia viestintävälimeinänä ja yhteystietojen säilytyspaikkana. Ideana on siis, että yritykset näkevät, millaisilla teemoilla vierailuille tultaisiin, ja opettajat näkevät, mihin yrityksiin vierailuja otetaan vastaan.

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat osa kouluarkea ja oppilaiden tulee päästä matalalla kynnyksellä palvelujen piiriin. Keskeistä annettaessa pedagogista tukea on oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys ja oppilaan hyvinvoinnin tukeminen.

Perusopetuksen oppilailla on oikeus opiskeluhooltoon. Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Opiskeluhooltotyötä tehdään yhteistyössä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Koulujen opiskeluhooltotyön toimintamallit ja periaatteet on kirjattu esi- ja perusopetuksen opiskeluhooltosuunnitelmaan. 1.1.2023 alkaen opiskeluhooltopalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle.

Perusopetuksen 5., 8. ja 9. luokkalaiset osallistuvat säännöllisesti kouluterveyskyselyyn. Kyselyn tuloksia hyödynnetään mm. opiskeluhoollolisten yms. palvelujen suunnittelussa. Kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2023.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- **Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet**
- **Mielipiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunniteluun**

Opetussuunnitelmia uudistettaessa osallistetaan huoltajia ja oppilaita suunnitelman valmisteluvaiheessa.

Perusopetuksen oppilailla ja huoltajilla on mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintoihin ja ajankohtaisiin asioihin mm. oppilaskunnan ja vanhempainyhdistysten kautta.

Perusopetuksessa toteutetaan säännöllisesti asiakastyytyväisyys- yms. kyselyjä, joiden tuloksia hyödynnetään palvelujen ja toimintojen kehittämisessä.

Erityisesti päätöksissä, joilla on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja ne koskevat palvelujen toteuttamistapaa tai laajuutta (esim. palveluverkkoon liittyvät muutokset), tehdään laajempi ennakkovaikutusten arviointi. Vuoden 2023 aikana ei perusopetuksessa tehty erillisiä ennakkovaikutusten arviointeja, eikä järjestetty keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia.

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Perusopetuksen koulukuljetusten hankinnalla on merkittävää paikallista yritysvaikutusta, sillä useat paikalliset liikennöitsijät osallistuvat kuljetuspalvelujen tuottamiseen. Koulukuljetukset on kilpailutettu vuosille 2021-2024 (+ optio 2025-2026). Kuljetusten hankinta on vuositasolla noin 1,3 milj. euroa. Vuoden 2023 lopulla kartoitettiin liikennöitsijöiden näkemystä optiovuoden käyttöön ja sivistyslautakunta päätti tammikuussa 2024 option käyttämisestä lv. 2024-2025.

Loimaan kaupunki on mukana Turun kaupungin hallinnoimassa seutuhankintoja koskevassa yhteistyösopimuksessa (mm. oppikirja-, askartelu-, toimisto- ja koulutarvike- yms. hankinnat).

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Sivistysvaliokunta on hyväksynyt perusopetuksen kestävän kehityksen ohjelman (13.12.2017).

Kestävän kehityksen ohjelma on työväline, jonka avulla kestävän elämäntavan oppimisesta tehdään suunnitelmallinen osa koulun toimintaa. Koulujen kestävän kehityksen työhön velvoittavat myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen visiona on kestävään elämäntapaan sitoutuneet kansalaiset, joiden tietoja, taitoja ja motivaatiota kartutetaan kaikkeen kasvatukseen ja koulutukseen sisäänrakennetulla kestävän kehityksen kasvatuksella.

Kasvatus ja koulutus ovat avainasemassa ympäristötietoisuuden lisäämisessä ja kestävään elämäntapaan oppimisessa. Koulujen ja oppilaitosten tehtävänä on huolehtia, että kaikenikäisillä kansalaisilla on sellaisia tietoja, taitoja, valmiuksia ja näkemyksiä, että kestävän ja oikeudenmukaisen tulevaisuuden rakentaminen ja kestävään elämäntapaan sitoutuminen onnistuvat.

Loimaan Keskuskoulu on useamman kerran palkittu ns. Vihreällä lipulla, joka on kansainvälinen tunnustus yhteisöille, jotka toimivat kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Kuljetusten kilpailutuksessa otettiin huomioon 1.8.2021 voimaan tullut puhtaiden ajoneuvojen direktiivi. Vähäpäästöisistä autoista oli mahdollisuus saada ns. laatupesteitä tai mikäli sopimuskauden aikana hankkii puhtaamman auton, saa korotettua kilometrihintaa.

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Kouluverkon ja opetuspalvelujen kehittäminen kouluverkkoselvityksen ja kouluverkkopäätöksen mukaisesti.

Hankerahoituksen hakeminen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Vuonna 2023 on ollut käynnissä mm. perusopetuksen tasa-arvon edistämiseen liittyvä hanke, jossa oppilaille tarjotaan lisätukea opiskeluun (esim. ryhmäkokojen pienentäminen, avustajapalvelut). Hankkeelle on myönnetty avustusta 187 040 euroa.

Valtionavustusta on myönnetty myös kerhotoiminnan tukemiseen (14 000 €) ja harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseen (45 000 €). Näiden hankkeiden tavoitteena on saada aikaan monipuolista, lapsen ja nuoren kasvua tukevaa vapaa-ajantoimintaa, mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Lukuvuonna 2022-2023 käynnistyivät digitaalisten taitojen ja oppimisympäristöjen kehittämiseen liittyvät hankkeet. Näiden hankkeiden tavoitteena on edistää lasten ja nuorten ymmärrystä, taitoja ja osaamista medialukutaidossa, tvt-taidoissa sekä ohjelmointitaidoissa. Tavoitteena on myös kehittää ratkaisuja ja toimintamalleja, jotka lisäävät oppimisen digitalisaation laatua ja edistävät opetussuunnitelman perusteiden

mukaista tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä. Molemmat hankkeet jatkuivat myös lv. 2023-2024. Oppimisympäristöjen kehittämiseen haettiin keväällä 2023 jatkorahoitusta, mutta rahoitusta ei myönnetty.

Lisäksi Loimaan kaupungille on myönnetty avustusta 160 000 euroa varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen koronaepidemian vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 2022-2024.

Keväällä 2023 päivitettiin esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelman osia (erityisesti opiskeluhuollon osuus) sekä valmistavan opetuksen opetussuunnitelma.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Vahvistetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä (kasvun ja oppimisen polku).	Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus muodostavat yhtenevän kasvun, kehityksen ja oppimisen polun. Toimintamalleja kehitetään ja yhtenäistetään (mm. nivelvaiheet, avustajapalveluiden ja muiden tukitoimien kriteerit, S2-opetus). Tunnistetaan lasten ja nuorten tuen tarpeet ja reagoidaan niihin nopeasti (oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys, hyvinvoinnin tukeminen).	Nivelvaiheen yhteistyötapaaminen varhaiskasvatuksen kanssa järjestettiin toukokuussa. Toimintamalleja on kehitetty ja yhtenäistetty. Varhaiskasvatuksessa on nimetty vastuuhenkilö esi- ja perusopetuksen nivelvaiheeseen. Perusopetuksen tuntikehykseen on varattu S2-opetuksen resursssia aiempaa enemmän, koska maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrä on lisääntynyt.	Toteutuu
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Liikkumisen, hyvien elintapojen (ravitus, liikunta, uni) ja hyvinvoinnin edistäminen.	Koulujen toiminnassa ja toimintaympäristöjen kehittämisessä panostetaan liikkumista ja hyvinvointia edistäviin toimintamalleihin. Hyvinvoinnin vuosikellon laatiminen ja toteuttaminen yläkouluissa (mm. turvataidot, arjen valinnat, itsetuntemus ja vahvuudet, kaveritaidot, tunnetaidot, selviytymiskeinot, arvot ja asenteet, unelmat ja luottamus elämään). MOVE-testien tulokset ovat keskimäärin valtakunnan keskitasolla. Kouluterveyskyselyn tulokset ovat parantuneet edellisestä mittauksesta.	Hyvinvoinnin vuosikello on otettu käyttöön kouluissa. Henkilöstölle on järjestetty ja järjestetään myös jatkossa aiheeseen liittyvää koulutusta. Loimaan MOVE-tulokset ovat testattavasta lajista riippuen pääosin maan keskitason alapuolella, joiltakin osin myös keskitasoa parempia. Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos Loimaalla on 47,2 %, kun koko maan tulos on 38,4 %, eli 38,4 %:lla 5. ja 8. luokkalaisista fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista.	Toteutuu osittain
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Monipuolinen kerhotarjonta eri kouluilla. Toiminnalla voidaan osaltaan tukea opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista, tarjota mielekästä tekemistä vapaa-aikaan ja herättää kiinnostusta harrastustoimintaan. Toimintaan haetaan valtionavustusta.	Toteutuneiden kerhojen määrä (40-45 kerhoa). Osallistujamäärä (400-450 opp.). Myönnetty valtionavustus (55 000 - 60 000 euroa).	Lukuvuonna 2022-2023 toteutui 36 kerhoa, joissa osallistujia oli 340-360. Syyslukukaudella 2023 kerhoja on ollut 38 ja osallistujia 370-380. Valtionavustusta kerhotoiminnan tukemiseen on myönnetty 14 000 € ja harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseen 45 000 €.	Toteutuu

2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	Palveluverkkoselvitysten ja hankeselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena ovat turvalliset, terveelliset ja kasvua/oppimista tukevat tilat. Suunnitelmallinen sisäilman seuranta kouluissa.	Investointihankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa. Kiinteistöt ovat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset (oppimisympäristöjen kehittäminen). Luokkahenki-palvelun käyttö toteutuu kaikissa kouluissa.	Sisäilmaa on kevään 2023 aikana seurattu Asemanseudun koululla, Keskuskoululla, Kirkonkylän koululla, Puistokadun koululla ja HYK:ssä (Luokkahenki). Lukuvuoden 2023-2024 aikana seuranta on siirretty Kauhanojan ja Metsämaan kouluille	Toteutuu osittain
--	---	---	---	--

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Henkilöstömäärä on pystytty palveluverkon muuttuessa sopeuttamaan eläköitymisten ja määräaikaisten virkasuhteiden kautta.

Oppilasmäärän väheneminen, tuntikehyksen ja opetusryhmien määrän muutokset vaikuttavat myös opettajien määrään ja työtunteihin. Joillakin opettajilla voi olla haastetta saada opetusvelvollisuus täyteen ja toisaalta pitää opettaa useammalla koululla. Näillä voi olla jatkossa oma vaikutuksensa henkilöstön pysyvyyteen ja uusien henkilöiden rekrytointiin. Oppilaiden tuen tarve vaikuttaa erityisesti koulunkäynninohjaajien määrään ja resurssitarve vaihtelee vuosittain merkittävästi.

Henkilöstön poissaoloilla on merkittävä vaikutus sijaistarupeeseen ja riittävän henkilöstön varmistaminen voi olla ajoittain ongelmallista.

Hanketoiminnan laajuudella on vaikutusta myös henkilöstömäärään.

Toistaiseksi avoinna olleisiin tehtäviin on ollut hakijoita kohtaisen hyvin. Vähiten päteviä hakijoita on erityisopettajien tehtäviin. Määräaikaisten tehtävien täyttäminen on ajoittain ollut haasteellista.

Henkilöstön osaamista on tuettu mm. kehittämishankkeisiin liittyvillä koulutuksilla. Lisäksi vuosina 2022-2023 olemme hankkineet henkilökunnalle ns. nepsy-valmentajakoulutusta. Nämä koulutukset jatkuvat myös vuonna 2024.

Opettajista muodollinen kelpoisuus on 94 %:lla ja koulunkäynninohjaajista 98 %:lla. Henkilöstöstä määräaikaaisessa virka- ja työsuhteessa on noin 26 %. Määräaikaaisuudet perustuvat lähinnä sijaisuuksiin ja tehtävien hoidon järjestelyihin.

Seuraavassa taulukossa on eri nimikkeiden kohdalla jonkin verran muutosta edellisiin vuosiin verrattuna. Tämä perustuu lähinnä vuonna 2023 toteutettuihin tehtävien hoidon järjestelyihin (esim. päätoimisen tuntiopettajan tehtävä täytettiin virkana), jotta nimikkeet vastaavat paremmin nykyisiä tehtäviä. Lisäksi talouspuolelta palvelusihteeriresurssia siirrettiin sivistyspalveluihin 0,4 htv (hyvinvointialueuudistus). Opiskeluhuollon kuraattorit ja psykologit siirtyivät 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelle.

Kesäkuussa henkilöstöresurssi oli 186,4 htv ja syyskuussa 188,4 htv.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Sivistysjohtaja	1	1	1
Palvelusihteerit	5	5	5
Rehtori	4	4	4
Luokanopettaja	51	51	51

Lehtori	30	30	31
Pt. tuntiopettaja	23	23	22
St. tuntiopettaja	0	0	0
Erityisluokanopettaja	14	14	15
Erityisopettaja	8	8	8
Esikoulun opettaja	0	0	0
Koulunkäynninohjaaja	48	48	51
Apip-toiminnan ohjaaja	4	4	3
Koulukuraattori	3	0	0
Koulupsykologi	3	0	0
Perusopetus (yhteensä)	194	188	190

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Tarvittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Loimaan kaupungin perusopetuksessa on kahdeksan koulua. Kouluverkon muutoksen jälkeen tilojen käyttö on tehostunut. Koulujen tämänhetkinen vapaa kapasiteetti mahdollistaa tarvittaessa oppilasmäärän lisääntymisen.

Asemanseudun, Kauhanojan ja Niinijoen koulujen tiloissa on myös varhaiskasvatusta.

Koulukiinteistöissä on ajoittain esiintynyt sisäilmaongelmia (mm. Hirvikosken yhtenäiskoulu ja Kirkonkylän koulu). Yhtenäiskoululla ja Kirkonkylän kouluilla tehtiin vuonna 2019 sisäilmakorjauksia. Puistokadun koululla ja Hirvikosken yhtenäiskoululla on kevästä 2021 alkaen toteutettu sisäilmaseurantaa (ns. Luokkahenki). Sivistyslautakunta päätti syyskuussa 2021 ottaa ko. palvelun käyttöön laajemminkin. Sopimus mahdollistaa 50 - 55 luokkatilan seurannan kerrallaan ja tarkoitus on toteuttaa seurantaa kaikilla kouluilla tietyn aikataulun mukaisesti.

Kouluverkko selvityksen mukaan koulukäytössä säilyviin kiinteistöihin on perusteltua tehdä suunnitelmat kunnossapitotoimista ja korjaustarpeista, jotta kiinteistöt olisivat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset. Vuosina 2023-2024 tulisi suunnitella Hirvikosken yhtenäiskoulun korjausten (2019) jatkaminen, Puistokadun koulun käsityötilan ja piha-alueen kunnostaminen, Asemanseudun koulun vanhan osan kunnostaminen sekä Keskuskoulun ns. kakkosvaiheen toteuttaminen (liikuntatila, ruokala, apip-tilat). Edellä mainitut selvitykset eivät vuonna 2023 edenneet. Yksittäisten selvitysten tilalla on perusteltua valmistella kokonaisvaltaisempi koulu- ja liikuntatiloja koskeva selvitys.

Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

Opetuspalvelujen merkittävimmät palvelujen ostot ovat kuljetusten hankinta. (n.1 300 000 euroa/vuosi). Kuljetukset on kilpailutettu lukuvuosille 2021-2024 (+ kaksi optiovuotta). Kuljetusten hintatason nousu

kilpailutuksessa, kouluverkko muutos ja polttoaineen merkittävä hinnannousu ovat kasvattaneet kuljetuskustannuksia.

Sivistyslautakunnan päätöksen (25 §/2023) mukaan oppilaskuljetusten kilometrihintoja korotettiin 0,10 euroa ajalla 4.1.-3.6.2023. Korotus koski sivistysvaliokunnan 28.1.2021 (8 §) päätöksen mukaisia linjaliikenteen ulkopuolisten oppilaskuljetusten hankintoja. Vastaava päätös tehtiin 30.8.2023 (83 §) ajalle 9.8.-20.12.2023.

Palvelujen ostoihin kirjataan myös lukiokoulutuksesta aiheutuvat kustannukset eli todellisten kustannusten ja valtionosuuden välinen erotus (noin 600 000 - 700 000 euroa/vuosi).

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

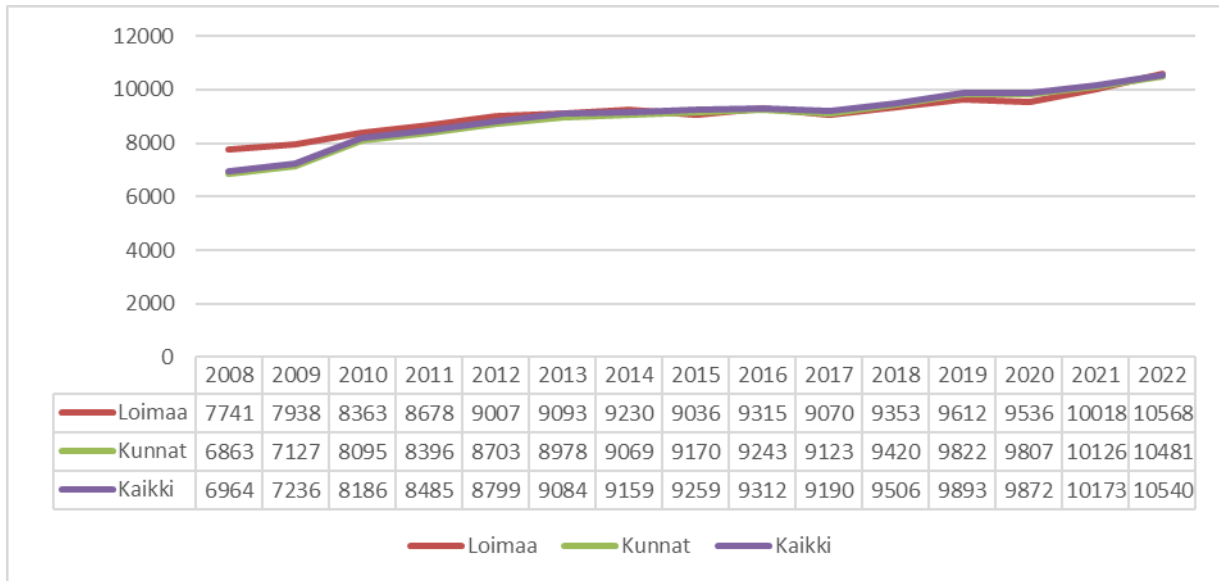
Muut olennaiset tunnusluvut ja vertailutiedot.

PERUSTIEDOT		TP 2022	TA 2023	TP 2023
Oppilaat kouluittain (TA 2023 keskiarvo syksy 2022 ja arvio syksy 2023)	Asemanseudun koulu	62	57	58,5
	Kauhanojan koulu	54,5	51	48,5
	Keskuskoulu	374	381	371
	Kirkonkylän koulu	109	108	106
	Metsämaan koulu	50	47	48
	Niinijoen koulu	37,5	36	35
	Puistokadun koulu	313,5	308	304
	Hirvikosken yhtenäiskoulu	416,5	405	410
Oppilaat perusopetuksessa	Oppilaat yht.	1417	1393*	1381*
	Yleisopetus	1314	1288	1281
	Luokkamuotoinen erityisopetus	103	105	100
	Osa-aikaiseen erityisopetukseen osallistuneet	322	350 - 360	334
	Tehostetun tuen oppilaat	212	210 - 215	192
Vieraskuntalaisia	Perusopetus	2,9 %	2,5 %	3,2 %
	Erityisopetus	14,5 %	12,5 %	15,6 %

* luvuissa eivät ole mukana mahdolliset valmistavan opetuksen oppilaat, joita lv. 2022-2023 on noin 50 (Keskuskoulu ja HYK).

Kevätlukukaudella 2023 valmistavassa opetuksessa oli enimmillään 53 oppilasta ja syyslukukaudella 2023 valmistavan opetuksen oppilaita oli 12.

Perusopetuksen käyttökustannukset 2008 - 2022 (OPH:n raportit):

Perusopetuksen käyttökustannusten kehitykseen vaikuttavat monet tekijät. Loimaalla haastetta tuovat mm. useat (pienehköt) yksiköt, laaja erityisopetus, laaja tuntikehys sekä kuljetusoppilaiden merkittävä osuus. Koulukohtaiset erot yleisopetuksen opetuskustannuksissa ovat Loimaalla huomattavat. Erot ovat monen tekijän summa, mutta ainakin oppilasmäärä sekä erityisesti kiinteistöhuolto- ja kuljetuskustannukset ovat tässä mielessä merkittäviä tekijöitä. (taulukon kustannukset sisältävät sairaala- ja vammaisopetuksen).

Vertailutietoja (v. 2022) muutamista (samankokoisista) kunnista (OPH:n raportit):

Kunta	Oppilaat	Opetustunnit/ opp	Opetus €/tunti	Kuljetusoppilaat	Kuljetus €/opp	Ruokailu €/opp/pv	Yhteensä €/opp
Forssa	1 266,5	78	85	224,5	2 861	3,66	11 017
Kauhajoki	1 262	80	73	406	2 366	3,84	10 496
Lieto	2 516,5	63	74	513	1 241	3,16	8 274
Loimaa	1 370	81	67	540	2 113	2,76	10 568
Naantali	1 906	69	77	372	2 228	3,58	10 401
Uusikaupunki	1 340,5	73	85	375	1 204	5,53	11 115
Kunnat yhteensä	518 341,5	73	73	103 202	2 306	3,01	10 481

Edellä olevan taulukon perusteella erityisesti opetuksen määrä (tuntikehys) ja kuljetuskustannukset ovat merkittävimmät tekijät, jotka nostavat oppilaskohtaisia kustannuksia Loimaalla. Viime vuosina Loimaan ero keskimääräisiin oppilaskohtaisiin kustannuksiin on pienentynyt, mikä perustuu lähinnä tuntikehysten vähentämiseen. Pinta-alalta laajassa kunnassa koulukuljetusten kustannukset ovat joka tapauksessa jatkossakin merkittävät. Tämän takia kustannuksissa on ongelmallista päästä valtakunnalliselle tasolle, mutta vuosina 2017 - 2021 Loimaan kaupungissa oppilaskohtaiset kustannukset ovat olleet alle valtakunnan keskiarvon. (edellä olevan taulukon luvut eivät sisällä sairaala- ja vammaisopetusta).

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Strategiset riskit

1. Lainsäädännön muutosten vaikutukset palvelujen järjestämiseen (mm. opetussuunnitelmien muutokset,

oppivelvollisuuden laajentaminen yms.). Muutokset edellyttävät ennakoitua ja varautumista (toimintaympäristön aktiivinen seuranta), edellytyksiä nopeaan päätöksentekoon ja valmiutta toimintamallien muuttamiseen.

2. Koronatilanteen tms. edellyttämät poikkeukselliset järjestelyt. Edellyttää valmiutta nopeaan päätöksentekoon, valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja, vaihtoehtoisia malleja tuottaa palveluja, työskentelyä nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja erilaisissa tehtävissä yms.

Taloudelliset riskit

1. Tulojen väheneminen (esim. valtionosuuksien väheneminen). Saattaa edellyttää palvelujen priorisointia ja sopeuttamista. Olennaista on, miten muutosten vaikutuksia kompensoidaan valtion taholta.

2. Hankerahoituksen väheneminen. Opetuspuolella on viime vuosina saatu merkittävästi taloudellista resurssia erilaisiin hankkeisiin, joilla on voitu kehittää palveluja. Jatkossakin olennaista on aktiivinen hanketoiminnan seuranta ja panostaminen hankerahoituksen hakemiseen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Toiminnalliset riskit

1. Toimitilojen kunto (esim. sisäilmaongelmat) ja riittävyys. Sisäilmaongelmista aiheutuvat henkilöstön poissaolot vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja aiheuttavat sijaisjärjestelyjä. Korvaavissa tiloissa ja poikkeusoloissa toimiminen vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen. Tilakysymyksiin varautumisessa olennaista ovat mm. suunnitelma tilatarpeesta, tilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.

2. Palvelurakenteen muutokset (rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttaminen). Päätökset merkittävimmistä rakenteellisista muutoksista pitäisi tehdä riittävän ajoissa, jotta voidaan asianmukaisesti valmistautua niiden edellyttämiin muutoksiin.

3. Pätevän henkilöstön rekrytointi (esim. erityisopettajat). Henkilöstön rekrytointihaasteeseen voidaan varautua mm. luomalla positiivista työnantajakuva, huolehtimalla asiallisista työskentelyolosuhteista ja kilpailukykyisestä palkasta sekä mahdollistamalla henkilöstön kouluttautumista.

Muut perustelutiedot

Arviointikohde	Mittari	TP 2021	TP 2022	TA2023	TP 2023
Perusopetus	Oppilaita/opettaja perusopetuksessa	11,5	11,3	11,1	11,1
	Oppilaita/opettaja laaja-alainen erityisopetus	186	184	175	175
	30.9. jatkokoulutuksen ulkopuolelle jäävät/edellisenä keväänä 9.luokan päättötodistuksen saaneet	0 %	0 %	0 %	0 %
	Perusopetuksen käyttökustannukset (yleis- ja erityisopetus) € / opp	9 260	9 540	9 800	10 100
	Perusopetuksen laatu koetaan hyväksi palautearviointikyselyissä (vastausten keskiarvo, asteikko 1-4)	Kyselyä ei ole toteutettu.	3,4	3,3-3,5	Kyselyä ei toteutettu vuonna 2023.
	Oppilasmäärä/opetusryhmä				
	1-2 lk	16,7	16,1	17-18	16,1
	3-6 lk	18,1	18,0	18-19	18,0
	7-9 lk	16,4	15,8	16-17	15,8
Iltapäivätoiminta	Oppilaita apip-toiminnan piirissä: 1-2-luokat	133	131	145	150

	Oppilaita apip-toiminnan piirissä: 3-9-luokat	30	27	30	18
	Ohjaustuntien määrä/vko	405	405	410	420

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut

Vuosi 2023

- Henkilöstömäärän suunnitelmallinen, tavoitteellinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti vaikuttava sopeuttaminen ja vähentäminen osana toimintojen, palvelujen ja palvelurakenteen uudistamista 2023 - 2024.
- Opiskeluhooltohenkilöstön siirtyminen hyvinvointialueelle 1.1.2023 (noin 300 000 €).
- Palkankorotusten vaikutus (3,05 %) 270 000 €.
- Palvelujen ostoissa on otettu huomioon kuljetuskustannusten todennäköinen kasvu (hinnannousu, yritysvierailut). (noin 100 000 €).
- Kotikuntakorvausten väheneminen (vieraskuntalaisten oppilaiden määrän väheneminen) noin 200 000 euroa.
- Hanketoiminta on otettu huomioon siinä laajuudessa kuin hankkeista on tällä hetkellä päätöksiä.

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	1 390 938	1 390 938	1 124 600	213 000	1 337 600	1 678 680	125 %	341 080
Myyntituotot	880 812	880 812	674 300	153 000	827 300	1 086 976	131 %	259 676
Maksutuotot	116 032	116 032	106 000		106 000	115 582	109 %	9 582
Tuet ja avustukset	384 227	384 227	339 100	60 000	399 100	468 165	117 %	69 065
Muut toimintatuotot	9 868	9 868	5 200		5 200	7 958	153 %	2 758
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-13 697 928	-13 697 928	-13 110 000	-871 021	-13 981 021	-14 386 492	103 %	-405 471
Henkilöstökulut	-10 222 693	-10 222 693	-9 805 300	-761 021	-10 566 321	-10 759 732	102 %	-193 411
Palvelujen ostot	-2 929 515	-2 929 515	-2 734 200	-110 000	-2 844 200	-3 087 949	109 %	-243 749
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-403 439	-403 439	-414 000		-414 000	-403 154	97 %	10 846
Avustukset						-150		-150
Muut toimintakulut	-142 281	-142 281	-156 500		-156 500	-135 508	87 %	20 992
Toimintakate	-12 306 990	-12 306 990	-11 985 400	-658 021	-12 643 421	-12 707 812	101 %	-64 391

Perusopetuksen toimintatuotot toteutuivat merkittävästi (noin 340 000 €) budjetoitua suurempina. Mm. kotikunta- ja opetuskorvaukset yms. myyntituotot ovat noin 250 000 euroa arvioitua suuremmat. Tämä selittyy lähinnä vieraskuntalaisten lasten osuuden lisääntymisellä ja hyvinvointialueelle tuotettujen palvelujen (kehitysvammaisten apip-toiminta ja loma-ajan hoito) myyntituloilla. Hankerahoituksessa ylitys oli noin 70 000 euroa. Hankerahoituksesta noin 240 000 euroa siirtyi vuodelle 2024.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintatuotot lisääntyivät noin 290 000 eurolla. Merkittävimmin (noin 200 000 €) lisääntyivät kotikunta- ja opetuskorvaukset sekä hankerahoitus (85 000 €).

Perusopetuksen toimintakulut ylittyivät noin 405 000 eurolla. Henkilöstökulut ylittyivät noin 190 000 eurolla. Tätä selittävät mm. arvioitua suurempi henkilöstömäärä (lasten/nuorten lisääntyvään tuen tarve, maahanmuuttajalasten opetus, hanketoiminnan laajuus) sekä sijaisuuskulut. Palvelujen ostoissa ylitys on noin 245 000 euroa ja perustuu lähinnä erilaisten asiakaspalvelujen ostojen ylittymiseen (muissa kunnissa opiskelevien oppilaiden maksuosuus,

lukiokoulutuksen maksuosuus) ja kuljetuskustannusten kasvuun (polttoaineen hinnannousun kompensatio). Henkilöstökulut ja palvelujen ostot oli myös budjetoitu jossain määrin epärealistiselle tasolle (vrt. vuoden 2022 toteutuma). Sen sijaan aine- ja tarvikemenot sekä muut kulut alittuivat jonkin verran (noin 30 000 euroa).

Vuoteen 2022 verrattuna toimintakulut lisääntyivät noin 690 000 eurolla. Henkilöstökulujen kasvu oli noin 535 000 euroa (laajempi hanketoiminta, palkankorotusten vaikutus, sijaisuuskulujen lisääntyminen). Palvelujen ostot kasvoivat noin 160 000 euroa, mikä kohdentuu pääosin asiakaspalvelujen ostoihin (opetuspalvelujen ostot, lukiokoulutuksen maksuosuus). Sen sijaan aine- ja tarvikemenot sekä muut kulut toteutuivat vastaavalla tasolla kuin vuonna 2022.

2.7.4. Vapaa-aikapalvelut

Toimiala: Sivistys

Toimielin: Sivistyslautakunta

Palveluala: Vapaa-aikapalvelut

Vastuhenkilö: Sivistysjohtaja

Toiminnan kuvaus

Lähtökohtana vapaa-aikapalveluiden toiminnassa on lisätä sellaisia toimintatapoja ja palveluita, jotka edistävät kuntalaisten kuulumista yhteisöihin. Palveluilla on varmistettava mahdollisuudet osallistua aktiivisesti vapaa-ajalla myös niille kuntalaisille, jotka eivät ole kansalaisjärjestöjen toiminnan piirissä. Vapaa-aikapalvelut ovat osaltaan kehittämässä kaikkien kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaa elinympäristöään koskeviin asioihin.

Vapaa-aikapalvelut tuottavat ja edistävät palveluja, jotka ovat enimmäkseen ennaltaehkäiseviä. Vapaa-aikapalvelut toimivat edistäjinä ja sellaisten palveluiden tuottajina, joita kansalaisjärjestöt eivät voi tuottaa. Yhdistysten, järjestöjen ja seurojen toimintaa tuetaan myöntämällä avustuksia ja osoittamalla tiloja niiden toimintojen järjestämiseen.

Kirjastopalveluiden tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Tehtävien hoitamiseksi kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

Kirjastolaitos koostuu pääkirjastosta sekä Alastaron, Hirvikosken ja Mellilän kirjastoista. Kirjasto tekee yhteistyötä kirjastopalveluiden laadun varmistamiseksi muiden kirjastojen kanssa seutu-, maakunta- ja valtakunnallisella tasolla.

Kirjastopalvelut on tarkoitettu koko väestölle. Keskeinen tavoite on, että kaikki käyttäjät huolimatta mahdollisista toimintarajoitteista voivat hyödyntää kirjaston palveluja. Kirjastopalveluiden saavutettavuutta tuetaan selko- ja isotekstisten kirjojen teemahyllyllä, kirjaston kotipalvelulla ja yhteistyöllä Celia-kirjaston kanssa. Kirjasto välittää Celian palveluja asiakkaille, joiden on vaikea lukea tavallista kirjaa, ja opastaa palvelun käytössä.

Asiakkaiden opastaminen tiedonhallintataitoihin on yksi kirjaston ydintehtävistä. Opastusta järjestetään sekä henkilökohtaisena opastuksena että ryhmille. Lukemiskulttuuria edistetään vaihtuvin kirjanäyttelyin ja erilaisten luku- ja kirjallisuuspiirien avulla. Kouluille tarjotaan kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia palveluja.

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on luoda mahdollisuuksia ja edellytyksiä taiteen harjoittamiselle sekä kotiseututyön ja perinteen harrastamiselle.

Kulttuuripalvelut tuottavat kulttuuri- ja perinnetoimintaan liittyviä palveluita sekä toteuttavat muita tehtäviä kuten järjestävät julkisia tilaisuuksia, ylläpitävät perinteen tallentamista ja vastaavat osittain ystävyyskuntatoiminnasta ja matkailuun liittyvistä tehtävistä. Avustuskohteita ovat mm. Suomen maatalousmuseo Sarka, Loimaan seudun teatteriyhdistys, kulttuuriyhdistykset ja kylät.

Keskeisiä tehtäviä ovat musiikkitilaisuuksien ja muun esittävän taiteen tukeminen ja järjestäminen, teatteritoiminnan tukeminen, elokuvatoiminta, taidekokoelman ylläpitäminen ja kartuttaminen sekä näyttelytoiminta. Kulttuuripalvelut vastaavat Loimaan Taidetalon, Alpo Jaakolan patsaspuiston, kuivurigallerian ja Vesikosken myllyn toiminnasta sekä Heimolinnan juhlatilan vuokrauksesta.

Liikuntapalveluiden perustehtävänä on tuottaa ja kehittää eri hallintokuntien ja sidosryhmien kanssa laadukkaita ja monipuolisia liikkumis-, liikunta- ja vapaa-ajan palveluita.

Kuntien liikuntatoiminnan perustehtävää linjaa liikuntalaissa asetettu ohjeistus. Liikuntalain tarkoituksena on mm. edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla.

Kunnan tulee luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle kehittämällä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa, tukemalla kansalais- ja seuratoimintaa, rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja, järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät sekä kehittämällä paikallista ja kuntien välistä sekä alueellista yhteistyötä.

Painopisteinä ovat erityisliikunta, ikäihmiset, lapsiperheiden liikunta sekä liikuntaneuvonta. Voimaa vanhuuteen ohjelman eteenpäin vieminen. Ohjelman päämääränä on edistää vielä kotona tai palvelutaloissa itsenäisesti pärjäävien toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten (+75) liikkumiskykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveysliikunnan avulla. Tavoitteena on motivointi elinikäiseen liikuntaan, terveellisempään elämään ja oman kiinnostuksen mukaisen liikuntapolun löytäminen matalan kynnyksen ryhmien, lajikokeilujen yms. kautta.

Uimahalli Vesihovi on ”vauvasta vaariin” kuutena päivänä viikossa vesiliikuntapalveluja tuottava seutukunnallinen ohjatun liikunnan ja omaehtoisen virkistykseen keidas. Vesiliikuntaohjelmiston laajennuksen myötä ohjatut ja omaehtoiset ohjelmat laajenevat syvänveden jumppiin ja ajastettaviin virtuaalitunteihin. Vesihovin ja Hirvihovin kunto- ja voimailusalin markkinointiin tulee panostaa entistä enemmän.

Loimaa ja muut Saviseudun kunnat ovat mukana LiikU:n organisoimissa eri vuodenaikoihin keskittyvissä liikuntakampanjoissa (talviliikkuja, haastepyöräily syksyn kampanja), joissa osanotto kirjataan pääasiassa mobiilisovelluksin. Saviseudun kunnilla on keskinäinen asukaslukujen suhteeseen perustuva ”kisa”, jonka tavoitteena on innostaa kuntalaisia omaehtoiseen liikuntaan ympäri vuoden.

Neljän kunnan yhteisen Harjureitin kehitystyötä jatketaan ja markkinointia kehitetään. Suunnitteluvaiheessa olevien talvipyöräily- ja kävelyreittien toteutuksen eteenpäin vieminen monipuolistaa eri käyttäjäryhmien ympärivuotista ulkoilukäyttöä.

Nuorisopalveluiden tehtävänä tuottaa nuorisolain edellyttämiä palveluita nuorille (alle 29-vuotiaille). Nuorisopalvelut luovat edellytyksiä nuorisotoiminnalle, järjestää itse toimintaa, tukee nuorten kasvua, kehitystä ja kansalaisvalmiuksia tiiviissä yhteistyössä viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen sekä yksityisten henkilöiden, erityisesti nuorten ja heidän perheiden kanssa.

Nuorisopalveluiden tehtävänä on huolehtia, että nuorilla on mahdollisuus käyttää heille suunnattuja palveluja ja että heillä on mahdollisuuksia ja valmiuksia vaikuttaa elinolosuhteisiinsa. Tätä tarkoitusta varten kehitetään edelleen nuorten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Nuorisopalvelut järjestävät nuorisotiloilla alakoululaisille (4-6 lk), yläkouluikäisille sekä toisen asteen opiskelijoille tarkoitettua avointa toimintaa. Avoimen toiminnan lisäksi järjestetään tapahtumia, retkiä ja leirejä. Loimaan kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti tuotetaan peruskoululaisille ennalta ehkäiseviä palveluja.

Nuorten osallisuuden ja nuorten asioiden edistäjänä Loimaalla toimii nuorisovaltuusto.

Loimaan kaupungissa toimii lasten ja nuorten monialainen työryhmä. Sen toiminta on yhdistetty paikalliseen LAPE-ryhmään (lapsiperheiden kehittämisohjelma). Työryhmä toimii nuorisolain edellyttämänä nuorten ohjaus- ja palveluverkostona.

Seutukunnallinen nuorisotoiminta (SENU) jatkaa toimintaansa neljän kunnan yhteistyönä ja Loimaa toimii näiden kuntien etsivän nuorisotyön koordinaattorina.

Työväenopisto tuottaa loimaalaisille heidän tarpeistaan lähtevää opetusta ja oppimistavoitteista harrastustoimintaa, joka tukee kuntalaisten aktiivisuutta, kehittää osaamista ja sivistystä sekä edistää henkistä ja ruumiillista hyvinvointia. Paikallisten yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä mahdollisimman laajan seutukunnallisen, alueellisen ja paikallisen kurssitarjonnan saavuttamiseksi.

Työväenopiston toiminta käsittää perinteisen vapaan sivistystyön lisäksi mm. lapsille ja nuorille annettavaa taiteen perusopetusta yleisen oppimäärän mukaan. Sitä tarjotaan kuvataiteissa sekä teatteritaiteessa. Tilauskoulutusta ja muuta maksupalvelukoulusta työväenopisto järjestää tarpeen mukaan. Toistaiseksi sen määrä ja tarve paikkakunnalla on ollut vähäinen.

Musiikkiopisto järjestää laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta. Taiteenaloja ovat musiikki ja tanssi. Osana opetusta ovat myös musiikkiin ja tanssiin liittyvät tilaisuudet ja tapahtumat, joita musiikkiopisto järjestää. Oppilaat oppivat musiikin ja tanssin tietoja ja taitoja. Kaikki kuntalaiset voivat saada merkityksellistä sisältöä vapaa-ajaksi elämänlaatua parantamaan.

Sopimus Loimaan Seudun musiikkiopiston ylläpitämisestä päivitettiin vuoden 2022 alkupuolella. Yhteistyökuntina ovat Auran, Kosken TI, Oripään, Punkalaitumen, Pöytyän ja Ypäjän kunnat.

Musiikkiopistossa on mahdollista opiskella monipuolisesti eri instrumenttien soittoa sekä laulua. Instrumenttiopetuksen lisäksi opintokokonaisuuteen kuuluvat musiikin hahmotusaineiden opiskelu sekä yhteismusisointi erilaisissa yhtyeissä tai kuoroissa. Musiikkileikkikoulu on alle kouluikäisille tarkoitettua musiikillista valmennusta sekä lapsen kasvua tukevaa toimintaa.

Tanssilinjalla opettavina aineina ovat baletti, nykytanssi ja lastentanssi.

Musiikkiopistossa toimii avoin linja, jonka tarkoituksena on tarjota kaikille halukkaille, iästä ja aikaisemmista musiikkiopinnoista riippumatta, mahdollisuus musiikinopiskeluun.

Toimintaympäristön muutos

Taloustilanteen vaikutus palveluihin (mm. palvelujen laajuus).

Erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset palvelujen järjestämiseen.

Ukrainan tilanteella ei ole ollut erityistä vaikutusta vapaa-aikapalveluihin. Ukrainalaisia nuoria on jonkin verran käynyt nuorisotiloilla ja ukrainalaisia on ollut myös liikuntapalvelujen käyttäjinä. Pääkirjastoon on hankittu pieni kokoelma ukrainankielistä lastenkirjallisuutta. Lisäksi Monikielisestä kirjastosta on tilattu siirtokokoelma lasten- ja nuortenkirjoja kirjastoista lainattavaksi.

Korona-pandemiasta palautuminen-> asiakkaiden saaminen palvelujen piiriin, korona-ajan toimivien käytäntöjen hyödyntäminen (digitaaliset palvelut).

Koronalla ei ole ollut vuoden 2023 aikana merkittävää vaikutusta vapaa-aikapalvelujen järjestämiseen. Jonkin verran korona-aika saattoi heijastua vielä käyttäjämääriin. Vapaa-aikapalveluissa koronaepidemiasta palautuminen ja asiakkaiden saaminen takaisin palvelujen piiriin vaatii oman aikansa.

Hyvinvointialue ja kuntien vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. (palvelujen monipuolisuus, tarvelähtöisyys ja hyvä kohdentuminen-> sujuvat arjen palvelut ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi). Tunnistetaan palvelujen yhdyspinnat erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kasvatukseen ja opetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin liittyen.

Loimaan uuden strategian käyttöönottoaminen (strategiset tavoitteet, kärkihankkeet, toiminnalliset tavoitteet). Vuonna 2023 vapaa-aikapalvelujen toiminnalliset tavoitteet painottuivat lähinnä hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviin strategisiin tavoitteisiin sekä lasten ja nuorten Loimaa -kärkihankkeeseen.

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Vapaa-aikapalveluiden tehtävänä on edistää ja ylläpitää asukkaiden hyvinvointia tuottamalla riittävät olosuhteet virkistys- ja harrastustoiminnalle sekä järjestämällä monipuolista ja virikkeellistä toimintaa eri-ikäisille kuntalaisille yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Tutkimusten (ks. esim. Laitinen, M. 2013, Manninen, J. 2016 ja 2018) mukaan kirjasto-, liikunta- ja kansalaisopistopalvelut ovat yhteiskunnallisia investointeja, joihin kuntien kannalta liittyy selkeä sosiaalinen tuottavuus. Näihin palveluihin kohdenneet resursoinnit tuottavat kuntataloudelle euroissa mitattuna moninkertaiset hyödyt mm. ennalta ehkäisemällä kuntalaisten fyysistä ja psyykkistä sairastumista sekä vähentämällä syrjäytymistä. Aikuisiällä tapahtuvan opiskelun on todettu myös kasvattavan kuntalaisten osaamis pääomaa ja aktiivista kuntalaisuutta edistävää sosiaalista pääomaa.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- **Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet**
- **Mielipiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunniteluun**

Vapaa-aikapalveluissa toteutetaan säännöllisesti erilaisia asiakastyytyväisyyskyselyjä, joiden tuloksia hyödynnetään palvelujen ja toimintojen kehittämisessä.

Liikuntapalveluissa on ollut liikunnallisen elämäntavan paikallinen kehittämishanke. Tavoitteena on kehittää eri ikäryhmien liikuntaa sekä edistää omatoimista liikuntaa, arkiliikuntaa ja työpaikkaliikuntaa. Hankkeen puitteissa toteutettiin toukokuussa 2023 liikuntakysely yli 70-vuotiaille loimaalaisille. Vastauksia saatiin 573 (vastausprosentti 11,8 %). Kyselyn loppuraportti käsiteltiin sivistyslautakunnassa lokakuussa 2023. Raportti toimii ohjaavana dokumenttina kaupungin liikuntasuunnitelman laadinnassa erityisesti ikäihmisten liikuntapalveluiden ja liikuntaolosuhteiden osalta. Lisäksi toukokuussa 2023 järjestettiin Wilman kautta harrastuskysely tuleville 3-9-luokkalaisille ja vastauksia saatiin 277. Kyselyn tuloksia hyödynnetään mm. lasten/nuorten harrastustoiminnan suunnittelussa.

Seurojen ja yhdistysten kanssa käytävä vuoropuhelu on säännöllistä. Vuonna 2023 järjestettiin keväällä ja syksyllä ns. yhdistysillat (lähinnä toiminta-avustuksiin liittyen) ja liikuntaseuroille ns. seurafoorumi.

Nuorisovaltuusto on loimaalaisten nuorten vaikuttajaelin, joka pyrkii edistämään loimaalaisille nuorille tärkeitä asioita, parantamaan loimaalaisten nuorten viihtyvyyttä, osallistumaan kunnallisten luottamuselinten toimintaan ja samalla oppimaan kunnallista päätöksentekoa ja demokratiaa. Nuorisovaltuusto valittiin vuosille 2023-2025.

Nuorisoparlamentin (joka 3. vuosi) tavoitteena on kuulla nuoria oman kotiseudun palveluiden ja elinympäristöjen kehittämiseksi. Nuorisoparlamentti toimii demokratiakasvatuksen välineenä, nuorten osallisuuden, aktiivisuuden ja vaikuttamisen tukena.

Nuorisotalojen talotoimikunnat vaikuttavat nuorisotalojen sisällön kehittämiseen sekä päättävät osaltaan nuorisotalaan suunnattujen toimintabudjettien käytöstä. Talotoimikunnat tukevat nuorten osallisuutta ja mahdollistavat nuorten kuulemisen heidän lähiyhteisössään.

Erityisesti päätöksissä, joilla on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja ne koskevat palvelujen toteuttamistapaa tai laajuutta (esim. palveluverkkoon liittyvät muutokset), tehdään laajempi ennakkovaikutusten arviointi. Vuoden 2023 aikana ei vapaa-aikapalveluissa tehty erillisiä ennakkovaikutusten arviointeja.

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Toimivat vapaa-aikapalvelut ovat vetovoimatekijä potentiaalisille muuttajille.

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Hankerahoituksen hakeminen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Nuorisopalveluissa on useamman vuoden jatkunut etsivän nuorisotyön hanke, johon vuodelle 2023 myönnettiin avustusta 43 200 euroa. Vuosina 2022-2024 on käynnissä koulunuorisotyön hanke, jonka tarkoituksena on koulussa tehtävän nuorisotyön vahvistaminen. Tavoitteena on vähentää koronapandemian aikaisten rajoitusten kielteisiä vaikutuksia sekä vahvistaa nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kiintymystä kouluyhteisöön. Lisäksi nuorisopalveluissa on ollut European Solidarity Corps- hanke, joka mahdollistaa kansainvälisen vapaaehtoistoiminnan Loimaalla tai loimaalaisille nuorille ulkomailla.

Liikuntapalveluissa on liikunnallisen elämäntavan paikallinen kehittämishanke, johon on myönnetty rahoitusta 15 000 euroa. Tavoitteena on kehittää eri ikäryhmien liikuntaa sekä edistää omatoimista liikuntaa, arkiliikuntaa ja työpaikkaliikuntaa.

Musiikkiopistolle on myönnetty Erasmus+ -akreditointi vuosille 2022-2027. Keväällä 2023 toteutui kahden opettajan vierailu eurooppalaisissa musiikkiopistoissa. Nykyiselle hankkeelle myönnettiin jatkoaikaa toukokuulle 2024.

Kirjastopalveluselvityksessä esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen ja palvelujen kehittäminen.

Kirjastopalveluselvityksen aikataulusta poiketen omatoimikirjastojen toteuttaminen ei ole edennyt vuonna 2023. Loimaan kaupunki on mukana seutuhankintojen kilpailutuksessa ja kilpailutus omatoimikirjastojen laitehankinnoista järjestettiin syksyllä 2023. Hankinnan sopimusaika on 1.1.2024-31.12.2026. Kesällä 2023 hankittiin pääkirjastoon lainaus- ja palautusautomaatti. Kirjastoissa otettiin elokuussa käyttöön maksupäätteet.

Kulttuuripalveluissa tehtiin keväällä 2023 hakemus taidetalon hyväksymisestä museotoiminnan valtionavustuksen piiriin. OKM on päättänyt 27.10.2023, että Loimaan taidetaloa ei hyväksytä valtionosuuteen oikeutetuksi vuonna 2024.

Opistojen kehittämistyössä tavoitteena on päivittää toimintatapoja, hyödyntää digitalisaatiota sekä laajentaa verkostoja paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti toiminnan hyvinvointivaikutusten vahvistamiseksi.

Loimaan kaupungilla on sopimus Loimaan Seudun musiikkiopiston ylläpitämisestä Punkalaitumen kunnan kanssa. Punkalaitumen kunnanhallitus päätti 13.6.2023 vähentää Loimaan Musiikkiopiston oppilaspaikkoja kymmenestä seitsemään vuosien 2025-2030 aikana niin, että Loimaan musiikkiopisto ei ota Punkalaitumen oppilaita kuin joka toinen vuosi alkaen kevästä 2025. Näin ollen oppilaspaikkoja saadaan laskettua joustavasti vuosien 2025- 2030 aikana. Tällä hetkellä ja keväällä 2024 valituilla opiskelevilla oppilailla on subjektiivinen oikeus suorittaa oppimäärä loppuun.

Liikuntapaikkaselvitystä on valmisteltu kevään 2023 aikana ja työtä jatketaan vuonna 2024. Liikuntapaikkaselvityksen mukaisia toimenpiteitä on tarkoitus hyödyntää liikuntapaikkojen hoidossa sekä tulevien investointien valmistelussa ja toteuttamisessa.

Loimaa on osallistunut vuoden 2023 aikana Lounais-Suomen liikunta ja urheilu ry:n johtamaan prosessiin Varsinais-Suomen yhteisestä liikuntastrategiasta. Strategialuonnos hyväksyttiin sivistyslautakunnassa myös loimaalaista liikuntaa ohjaavaksi dokumentiksi. Varsinais-Suomen liikuntastrategia julkaistaan maaliskuussa 2024.

Liikunta- ja kulttuuripalveluissa otettiin elokuussa käyttöön 70+ kohderyhmälle (1.1.2024 alkaen 65+) Seniorikortti, jonka tarkoituksena on edistää kohderyhmän omaehtoista liikkumista uimahallissa ja kuntosalilla sekä hyötyä Taidetalon ja Patsaspuiston kulttuuritarjonnasta.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Vahvistetaan taiteen perusopetuksen yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa. Tuemme yhtenäistä kasvun ja oppimisen polkua lapsille ja nuorille.	Taiteen perusopetus tavoittaa 30 % alle 18-vuotiaiden ikäluokista. Opetussuunnitelmat päivitetään säännöllisesti, toimintaa arvioidaan säännöllisesti ja kehitetään palautteen pohjalta.	Taiteen perusopetus tavoittaa 30 % alle 18-vuotiaiden ikäluokista. Opetussuunnitelmat päivitetään säännöllisesti (esim. Tanssin opetussuunnitelma 1/2023). Toimintaa arvioidaan ja kehitetään palautteen pohjalta säännöllisesti.	Toteutuu
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Opistojen tarjonta ottaa huomioon kaikki ikä- ja väestöryhmät. Vahvistetaan erityisesti miesten osallistumismahdollisuuksia. Palveluja järjestetään hajautetusti, lähellä kuntalaisia.	Opistoissa toteutuu monipuolinen ja kuntalaisten tarpeiden mukaan hyvin kohdentuva kurssitarjonta. Opistoissa on vähintään 10 alle kouluikäisille tarjottavaa kurssia, vähintään 10 ikäihmisille suunnattua kurssia sekä vähintään 20 Loimaan keskustan ulkopuolella järjestettävää kurssia. Opistoissa poikien ja miesten osuus nousee 30 %:iin osallistujista. Musiikkiopistolla on vuosittain vähintään viisi vierailua sekä varhaiskasvatukseen että perusopetukseen ja vähintään viisi musiikkiopiston ulkopuolella järjestettyä, suurelle yleisölle avointa tilaisuutta.	Opistoissa toteutuu monipuolinen ja kuntalaisten tarpeiden mukaan hyvin kohdentuva kurssitarjonta. Opistoissa on 8 alle kouluikäisille tarjottavaa kurssia, 8 ikäihmisille suunnattua kurssia sekä vähintään 20 Loimaan keskustan ulkopuolella järjestettävää kurssia. Musiikkiopistolla on vuosittain vähintään neljä vierailua sekä varhaiskasvatukseen että perusopetukseen ja vähintään viisi musiikkiopiston ulkopuolella järjestettyä, suurelle yleisölle avointa tilaisuutta.	Toteutuu
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Kehitämme kotona asuvien ikäihmisten mahdollisuutta itsenäisen kuntouttavan liikunnan toteuttamiseen teknologiaa hyödyntäen. Teknologian hyödyntäminen monipuolisen liikuntamateriaalin tuottamisessa sekä tarjolla olevien kirjasto- ja kulttuuripalvelujen hyödyntämisessä.	Asiakasmäärä 70. Luodaan digitalisaatiota hyödyntäen palveluja, jotka aktivoivat kuntalaisia oman hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseen.	Etä- ja digijumpan toimintoja on edelleen kehitetty ja kohderyhmää tavoitetaan mm. tuolijumpissa ja opintopiireissä. Liikuntapalveluiden tabletteja käyttää 81 asiakasta, alku- ja lopputestauksen tulokset kirjattu. Liikuntakysely toteutettu yli 70-vuotiaille loimaalaisille.	Toteutuu
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Voimaa vanhuuteen mentorointiohjelman avulla edistetään toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten (pääosin 75+) liikuntakykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveystoiminnan avulla.	Uusien vertaisohjaajien kouluttaminen ja vanhojen aktivoiminen vertaisvetureiksi. Tavoitteena on 15 vertaisohjaajaa. Tavoitteena 10 ulkoiluystävän kouluttaminen ja ulkoiluystävätoiminnan käynnistäminen. 10 % kasvu liikuntapalvelujen 75+ ryhmien toiminnassa.	Varhan fysioterapeutti on suorittanut Ikäinstituutin vertaisohjaajakoulutuksen. Vertaisohjaajina toimii neljä henkilöä. Ulkoiluystäviä koulutettu kevään aikana 13 henkilöä yhteistyössä seurakunnan kanssa. Kouluttajakoulutukseen osallistui 4 henkilöä. Keväällä suunniteltu konsepti, Seniorisumpit - liikunta- ja	Toteutuu

			<p>kulttuuritapahtuma, alkoi elokuussa yhteistyössä elinvoimayksikön kanssa. Tapahtumaa järjestettiin suunnitellun mukaisesti kerran kuussa elo-joulukuussa.</p> <p>Seniorikortti otettu käyttöön 70+ kohderyhmässä (1.1.2024 alkaen 65+).</p> <p>Muutoksia toiminnassa: erityisliikunnan ryhmät +13.8 %, käyntikerrat +68 %, osallistujamäärä +8,8 %</p>	
2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	<p>Palveluverkkoselvitysten ja hankeselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena ovat turvalliset ja terveelliset tilat.</p> <p>Suunnitelmallinen sisäilman seuranta.</p>	<p>Investointihankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa.</p> <p>Kiinteistöt ovat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset.</p>	<p>Tällä hetkellä ei ole käynnissä palveluverkkoon liittyviä hankkeita. Omatoimikirjastojen toteuttaminen alkaa vuonna 2024.</p> <p>Yleisesti ottaen nuorisotilat ovat asianmukaisessa kunnossa, mutta Alastaron nuorisotilalle tulisi saada paremmat tilat. Alastaron ja Hirvikosken nuorisotilat eivät ole esteettömiä.</p>	<p>Toteutuu osittain</p>
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	<p>Nuorisopalvelut ottavat toiminnassaan huomioon kaikki nuoret ja jokainen on tervetullut toiminnan piiriin. Erityishuomiota kiinnitetään syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin ja niihin, joiden viiteryhmää kohtaan kohdistuu stigmaa. Nuorisotyössä panostetaan lasten ja nuorten kohtaamiseen.</p>	<p>Nuoret löytävät omia ryhmiään ja saavat uusia kavereita. Yksinäisyyden tunne vähenee ja aktiivisuus lisääntyy. Toimintaan tulee mukaan nuoria, jotka eivät aiemmin ole osallistuneet. Nuori kokee olevansa arvokas, vahvistetaan luottamuksellisten suhteiden syntymistä. Nuoret ovat mukana kehittämässä ja toteuttamassa toimintaa.</p>	<p>Rainbow-klubin toiminta uutena on aktiivista, ja nuoria osallistetaan toimintaan.</p> <p>Nuorisotaloille kaikki nuoret ovat tervetulleita. Koulunuorisotyö edesauttaa uusien nuorten tulemistä nuorisotalotoimintaan.</p> <p>Etsivä nuorisotyö kohdistuu syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin.</p> <p>Nuorisotalotoimikunnat antavat kaikille nuorille mahdollisuuden osallistua nuorisotalon päätöksentekoon.</p>	<p>Toteutuu</p>
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	<p>Nuorisopalvelujen ja koulujen yhteistyön kehittäminen mm. koulunuorisotyön kautta.</p>	<p>Koulujen ja nuorisopalvelujen saumaton yhteistyö, jolla vahvistetaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kiinnittymistä koulu yhteisöön (matalan kynnyksen toimintaa, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen, yksilöiden kasvun ja kehityksen tukeminen, kouluviihtyvyyden lisääminen jne.).</p>	<p>Koulunuorisotyö tukee koulun ja nuorisopalveluiden välistä yhteistyötä. Koulunuorisotyön resurssi vaikuttaa alimitoitetulta tarpeeseen nähden ja koulunuorisotyön osuuden lisäämistä tulisi voida harkita tulevina vuosina.</p>	<p>Toteutuu</p>
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	<p>Kirjasto on kaikille avoin ja maksuton tila, jossa erilaiset ihmiset voivat kohdata toisiaan. Kirjasto tukee asiakkaitaan toimimaan aktiivisina kuntalaisina ja järjestää tapahtumia kaikille ikäryhmille. Kirjasto tarjoaa tiloja yhdistysten ja ryhmien</p>	<p>Kirjasto tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan.</p> <p>Tapahtumien lukumäärä/vuosi (50 - 55) ja osallistujamäärä (500 - 550).</p>	<p>Pääkirjastosta ja Mellilän kirjastosta voivat ryhmät ja yhdistykset varata maksutta kokoontumistiloja.</p> <p>Pääkirjastossa ja Alastaron kirjastossa on mahdollisuus järjestää näyttelyitä.</p>	<p>Toteutuu</p>

	kokoontumiseen sekä opiskeluun ja etätööhön.		Näyttelytiloista ei peritä maksua. Kirjastoissa on järjestetty 68 tapahtumaa, osallistujia on ollut 901.	
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	Ylläpidetään ja kehitetään vakiintuneita kulttuuriperinteitä ja luodaan uusia kohtaamisen paikkoja ja -muotoja. Tehostetaan yhteistyötä paikallisten yhdistysten kanssa.	Perinteisten tapahtumien järjestäminen ja kehittäminen sekä uusien tapahtumien/palvelujen toteuttaminen (monipuolisuus, tarvelähtöisyys, hyvä kohdentuminen). Tuetaan kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä mm. korottamalla kyläyhdistyksille jaettavia yleisavustuksia (asumisen teemavuosi) ja lisäämällä kohdeavustusten määrärahoja. Edistetään kulttuurikaveri-toimintaa esim. yhteistyössä liikuntatoimen (Voimaa vanhuuteen -hanke) tai SPR:n (ystävätoiminta) kanssa.	Vuonna 2023 vapaa-aikapalvelujen avustusten määrärahoja korotettiin vuoden 2019 tasolle, mikä on mahdollistanut jonkin verran edellistä vuotta suuremman avustuksen myöntämisen. Uutena avustuksena otettiin käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdentuvat avustukset.	Toteutuu osittain

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Vapaa-aikapalveluiden päätoiminen henkilöstö on suhteellisen vähäinen. Mm. liikuntapalveluissa (uimahalli) henkilöstöresurssin vähäisyys tuo oman haasteen/riskin palvelujen järjestämiselle. Lisäksi eri sektoreilla monet tehtävät ovat yksittäisen henkilön varassa, mikä erityisesti poikkeustilanteissa aiheuttaa haavoittuvuutta tehtävien hoidossa.

Kulttuuripalveluissa suunnitelmassa oleva hakemus museotoiminnan valtionavustuksen piiriin merkitsee myös henkilöstöorganisaation muutosta (nimikkeiden muuttamista, resurssin lisäämistä). Kulttuurisihteerin nimike olisi jatkossa museonjohtaja ja kulttuurituottajan museoassistentti. Sivistyslautakunta on keväällä 2022 muuttanut musiikinohjaajan nimikkeen kulttuurituottajaksi ja syksyllä 2022 kulttuuriohjaajan nimikkeen museoassistentiksi. Museoassistentin toimi täytetään 1.1.2024 alkaen.

Hanketoiminnan laajuudella on vaikutusta myös henkilöstömäärään (erityisesti nuorisopalvelut). Hankerahoituksella ovat etsivät nuorityöntekijät (1,5 htv) ja koulunuorisotyöntekijä (1 htv). Uuden strategian mukaisesti (Lasten ja nuorten Loimaa) on nuorisopalveluihin lisätty yksi nuoriso-ohjaaja.

Musiikkiopistotoiminnan laajeneminen näkyy opiston opettajamäärän kasvussa.

Opistojen rehtorin virka on ollut täyttämättä ajalla 1.11.2022-31.7.2023 ja tehtäviä ovat hoitaneet sivistysjohtaja ja työväenopiston suunnittelijaopettaja. Opistojen rehtorin virka on täytetty 1.8.2023 alkaen. Liikuntasihteerin virkanimike on muutettu liikuntapalvelupäälliköksi ja täytetty 1.1.2024 alkaen.

Viime aikoina avoimena olleisiin tehtäviin on ollut suhteellisen vähän hakijoita ja joidenkin tehtävien täyttämässä on ollut ongelmia.

Kesäkuussa henkilöstöresurssi oli 56,1 htv ja syyskuussa 57,1 htv.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kirjastotoimenjohtaja	1	1	1
Kirjastonhoitaja	1	2	1

Kirjastovirkailija	8	9	8,8
Kulttuurisihteeri	1	1	1
Kulttuuriohjaaja	1	1	1
Kulttuurituottaja (ent. musiikinohjaaja)	0	1	1
Liikuntasihteeri	1	1	1
Liikunnanohjaaja	4	5	5
Kassa-/kahviotyöntekijä	2	2	2
Laitoshuoltaja	2	2	2
Laitosmies	1	1	1
Tilapäistyöntekijät	0	0,5	0,5
Nuorisosihteeri	1	1	1
Nuoriso-ohjaaja	5,6	6	5,6
Nuorisotilan ohjaaja	0	0	0
Rehtori	0	1	1
Opettaja/työväenopisto	2	2	2
St. tuntiopettaja/työväenopisto	10	11	10
Opettaja/musiikkiopisto	5	6	6
St. tuntiopettaja/musiikkiopisto	5	5	5
Palvelusihteeri	1	1,5	1
Vapaa-aikapalvelut (yhteensä)	51,6	60,0	56,9

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Tarvittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Työväenopisto toimii seuraavissa pääasiallisesti kaupungin omistamissa tiloissa eri puolilla kaupunkia. Tärkeimmät opetuspaikat ovat kaupungintalo, Taidetalo, Mellilän entinen kirjasto, Lasipalatsi, Virttaan kylätalo, kaupungin liikuntahallit sekä viisi koulua eri puolilla kaupunkia. Ulkopuolisilta on vuokrattuna yksittäisiä tiloja, joista merkittävimmät ovat Tanssisali ja Vesikoski-talossa olevat tilat. Musiikkiopisto toimii kaupungintalolla ja

musiikkiopiston kiinteistössä sekä ulkopuoliselta vuokratusta Tanssisalissa. Musiikkiopiston toimintaa on myös Kirkonkylän koululla sekä Punkalaitumella.

Kirjastopalveluita tuotetaan pääkirjastossa sekä Alastaron, Hirvikosken ja Mellilän kirjastoissa. Kaikki tilat ovat kaupungin omistamia ja rakennettu tai remontoitu kirjastoksi 1990-luvulla. Vuoden 2024 aikana aloitetaan omatoimikirjastojen käyttöönotto Alastaron kirjastosta.

Kulttuuripalveluilla ovat museotilat ja toimisto Loimaan Taidetalossa. Alpo Jaakolan patsaspuisto ja kuivurigalleria ovat kesäkohteina avoinna kesäkuukausina (kesä-elokuu). Vesikosken mylly on avoinna yleisölle pääasiassa erilaisten tapahtumapäivien yhteydessä. Heimolinna palvelee ulkopuolisten vuokralaisten lisäksi mm. liikuntapaleluita ja opiston ryhmiä veloituksetta. Alpo Jaakolan patsaspuiston lisääntyneiden kävijämäärien takia tilat ovat kovemalla rasituksella kuin ennen. Tilat vaativat kunnostusta. Heimolintaan tehdään tarveselvitys tilan akustiikan parantamiseksi ja huomioon otettavaksi seuraavassa talousarviossa. Taidetalon linjasaneerausta varten on tekeillä kuntotutkimus. Linjasaneerauksen toteutuessa, museon kokoelmat tulee siirtää väistötiloihin ja museo on suljettu. Kokoelmat valokuvataan siirron yhteydessä.

Nuorisopalvelun toimitiloihin kuuluvat neljä nuorisotilaa sekä Kalikan virkistysalue. Keskustan nuorisotila, Citynuokkari, alakerta toimii nuorisotilana ja yläkerrassa on nuorisotyöntekijöiden toimistotilat, sekä tieto- ja neuvontapalvelut. Hirvikosken nuorisotila on esteellinen ja piha-alue vaikeasti valvottavissa. Mellilän nuorisotalo tarjoaa hyvät olosuhteet nuorisotyön toteuttamiseen. Alastaron nuorisotilaan on esteellinen pääsy, eikä tila ole toimiva nuorisotyöllisestä näkökulmasta. Työturvallisuudeltaan Alastaron nuorisotila on heikko. Tilassa on vain yksi uloskäynti ja kuuluvuudet kellarissa rajalliset. Kehittämistarpeet on todettu työpaikkaselvityksen ja palotarkastuksen yhteydessä ja ne tulee korjata työntekijöiden turvallisuuden ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi. Nuorisotyöntekijät työskentelevät pääsääntöisesti tiloilla yksin, mikä lisää työturvallisuusriskiä. Kalikan virkistysalue ei vastaa leiritoiminnan tarpeita. Kalikan aluetta tulee kehittää palvelemaan kaikkia kuntalaisia ja erityisesti leiritoimintaa varten. Leiritoiminnan ylläpitämiseksi nuorisopalvelut tarvitsevat toimivia sisä- ja majoitustiloja.

Loimaalla on laaja monipuolinen eri harrastemuodot kattava liikuntapaikkaverkosto. Avoin vuoropuhelu liikuntapalvelujen, teknisen viraston ja liikuntapaikkoja aktiivisesti käyttävien seurojen ja muiden tahojen kanssa on ensiarvoisen tärkeää liikuntapaikkaverkoston kunnossapidon ja kehittämisen turvaamiseksi. Liikuntatilojen riittävyys ja eri käyttäjäryhmien tarpeiden kohtaaminen ovat haasteellisia. Liigaseurat ja laaja palloilulajien kokonaisuus vaatisivat lisää isojen liikuntatilojen käyttövuoroja edustusjoukkueiden ja nuorten laadukkaiden ja suunnitelmallisten harjoitusmahdollisuuksien turvaamiseksi.

Liikuntapaikkaselvityksen mukaiset toimenpiteet liikuntapaikkojen hoidossa sekä tulevien investointien valmistelussa ja toteuttamisessa.

Vuosina 2023 - 2024 tulisi suunnitella myös Mellilänjärven ja Kalikan alueen kehittäminen. Kalikan alueen kehittämiseksi on tarve ja majoituspaikoille kysyntää.

Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

Vapaa-aikapalvelujen merkittävimmät palvelujen ostot ovat matkustus- ja kuljetuspalveluiden hankinta (noin 80 000 euroa/vuosi) sekä erilaisten asiantuntija sekä ilmoitus- ja painatuspalveluiden hankinta (noin 70 000 euroa/vuosi).

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

Valtionosuudet ovat opistojen taloudessa merkittävät. Toiminnan volyymin turvataan jatkossa valtionosuuden säilyminen. Kasvaneen oppilas- ja tuntimäärän takia musiikkiopiston valtionosuutta ei enää leikattu vuodelle 2022. Kurssi- ja lukukausimaksut ovat samoin opistojen taloudessa merkitykselliset. Maksupolitiikassa huomioidaan toiminnan sosiaalinen ulottuvuus. Maksurakennetta selkiytetään ja tehdään asiakkaille nykyistä läpinäkyvämmäksi.

Museoiden valtionosuuden piiriin voi hakea neljän vuoden välein. Seuraava haku on vuonna 2027. Minimivaatimus museoiden henkilökunnan suhteen on kaksi kokopäiväistä museotyöntekijää, joista toinen voi olla museonjohtaja. Vaatimus tulee suoraan museolaista (§5 314/2019). Henkilöstörakennetta on tarkasteltu vuonna 2022. Osa-aikainen musiikinohjaajan toimi on muutettu kokoaikaiseksi kulttuurituottajan toimeksi ja kulttuuriohjaajalta on siirretty pois torivalvonnan tehtävät. Kulttuurisihteerin ja kulttuuriohjaajan tehtävänimikkeet muutetaan vastaamaan tehtäväkuvia (sis. kokoelma- ja yleisötyö, näyttely- ja sijoitustoiminta).

Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Muut olennaiset toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Strategiset riskit

1. Koronatilanteen tms. edellyttämät poikkeukselliset järjestelyt. Edellyttää valmiutta nopeaan päätöksentekoon, valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja, vaihtoehtoisia malleja tuottaa palveluja, työskentelyä nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja erilaisissa tehtävissä yms.

Taloudelliset riskit

1. Tulojen väheneminen (esim. valtionosuuksien väheneminen, muiden toimintatuottojen väheneminen). Saattaa edellyttää palvelujen priorisointia ja sopeuttamista. Opistojen kohdalla tärkeää on kurssi- ja opetustoiminnan säilyttäminen vähintään nykyisessä laajuudessa. Olennaista on, miten muutosten vaikutuksia kompensoidaan valtion taholta.

2. Hankerahoituksen väheneminen. Erityisesti nuorisopalveluissa ja opistoissa on viime vuosina saatu merkittävästi taloudellista resurssia erilaisiin hankkeisiin, joilla on voitu kehittää palveluja. Jatkossakin olennaista on aktiivinen hanketoiminnan seuranta ja panostaminen hankerahoituksen hakemiseen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Toiminnalliset riskit

1. Toimitilojen kunto (esim. sisäilmaongelmat) ja riittävyys. Sisäilmaongelmista aiheutuvat henkilöstön poissaolot vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja aiheuttavat sijaisjärjestelyjä. Korvaavissa tiloissa ja poikkeusoloissa toimiminen vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen. Mm. liikuntatilojen riittävyys ja eri käyttäjäryhmien tarpeiden kohtaaminen ovat haasteellisia. Tilakysymyksiin varautumisessa olennaista ovat mm. suunnitelma tilatarpeesta, tilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.

2. Palvelurakenteen muutokset (rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttaminen). Päätökset merkittävimmistä rakenteellisista muutoksista pitäisi tehdä riittävän ajoissa, jotta voidaan asianmukaisesti valmistautua niiden edellyttämiin muutoksiin.

3. Henkilöstön määrä ja osaaminen. Mm. liikuntapalveluissa (uimahalli) henkilöstöresurssin vähäisyys tuo oman haasteen/riskin palvelujen järjestämiselle. Riskialttein henkilöstövaje on laitospöytä tehtävissä. Tarvittava osaaminen on yhdellä henkilöllä, jolloin kenelläkään muulla ei ole uimahallin järjestelmien sellaista tuntemusta, että hallin vesiturvallisuus olisi laitospöytä poissaolon aikana hallinnassa. Myös kassa- ja laitoshuollon henkilöstö on riittämätön ja osa työstä on tehtävä ostopalveluna. Lisäksi eri sektoreilla monet tehtävät ovat yksittäisen henkilön varassa, mikä aiheuttaa erityisesti poikkeustilanteissa haavoittuvuutta tehtävien hoidossa. Perehdyttämiskäytäntöjen sekä sijaisuus- /varahenkilöjärjestelmän kehittäminen ja osaamisen jakaminen ovat keinoja varautua tähän riskiin.

Muut perustelutiedot

Arviointikohde	Mittari	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
VAIKUTTAVUUS: Kirjastopalvelut	lainat/asukas	13,2	13,4	14,0	13,5
	käynnit	94 459	114 158	140 000	120 738

Kulttuuripalvelut	taidetalo/käyntikerrat	1 162	2 111	2 000	2 787
	patsaspuisto/käyntikerrat	3 705	3 539	3 500	4 299
Liikuntapalvelut	uimahalli / käyntikerrat	37 698	59 936	52 000	82 358
	erityisliikunnan ryhmiä	29	29	26	33
	-osallistujat	558	464	300	505
	-käyntikerrat	6 841	7 069	7 000	11 891
Nuorisopalvelut	avoin toiminta (talotoiminta, muu toiminta) osallistujat	11 400	14 965	12 000	11 234
	leiritoiminta, leiripäivät	0	84	200	133
	seutukunnallinen toiminta, osallistujat	184	675	650	750
	etsivän nuorisotyön asiakkaat, Loimaa (koko hanke)	78 (92)	67 (82)	100 (130)	60 (75)
Työväenopisto	toteutuneiden opetustuntien määrä (% suunnitelluista)	5 012 (66,7 %)	5 655 (79 %)	5 600 (> 80 %)	5 740 (80,5 %)
	opiskelijoiden määrä (brutto-opisk.)	2 358	3 045	3 000	3 093
	opiskelijoiden määrä (netto-opisk.)	1 540	1 491	1 800	1 626
	alle 16 v. opiskelijat	297	296	215	256
	toimipisteitä toiminta-alueella	37	40	37	37
Musiikkiopisto	opiskelijoiden määrä	275	280	300	267
	opetustunteja/ viikko ka	220	243	245	234
TALOUDELLISUUS: Kirjastopalvelut	käyttökustannukset /asukas	53,65	56,70	53,70	52,50
	käyttökustannukset /laina	4,10	4,25	3,80	3,90
Kulttuuripalvelut	käyttökustannukset /asukas	29,90	32,80	30,80	30,20
Liikuntapalvelut	käyttökustannukset /asukas	93,70	128,80	119,00	140,10
Nuorisopalvelut	käyttökustannukset /asukas	17,40	20,40	23,80	24,90

Työväenopisto	käyttökustannukset /asukas	29,80	28,50	34,90	27,70
	nettomenot / opetustunti €	93,20	77,50	96,50	74,40
Musiikkiopisto	nettomenot / opiskelija €	1 765	2 045	1 870	1 740

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut

Vuosi 2023

- Henkilöstömäärän suunnitelmallinen, tavoitteellinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti vaikuttava sopeuttaminen ja vähentäminen osana toimintojen, palvelujen ja palvelurakenteiden uudistamista 2023 - 2024.
- Palkankorotusten vaikutus (3,05 %) noin 60 000 €.
- Henkilöstömuutokset (kulttuuripalvelut 0,5 htv, nuorisopalvelut 2 htv, joista toisen täyttö riippuu hankerahoituksesta, musiikkiopiston toiminnan laajeneminen, 1 htv) noin 150 000 €.
- Toiminta-avustusten lisäys
  - yleisavustusten korottaminen, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen 35 000 €
  - hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tukevat avustukset ja erityistä tukea tarvitsevien lasten/nuorten harrastustoimintaa tukevat avustukset 45 000 €
- Hanketoiminta on otettu huomioon siinä laajuudessa kuin hankkeista on tällä hetkellä päätöksiä.
- Toimintatuotoissa on otettu huomioon toimintojen vähittäinen elpyminen korona-ajan jälkeen.

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	588 396	588 396	542 200	101 000	643 200	773 973	120 %	130 773
Myyntituotot	253 212	253 212	264 000	58 000	322 000	379 627	118 %	57 627
Maksutuotot	176 929	176 929	149 500	10 000	159 500	190 985	120 %	31 485
Tuet ja avustukset	107 534	107 534	76 400	33 000	109 400	131 747	120 %	22 347
Muut toimintatuotot	50 722	50 722	52 300		52 300	71 614	137 %	19 314
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-3 071 702	-3 071 702	-3 389 250	158 012	-3 231 238	-3 262 657	101 %	-31 419
Henkilöstökulut	-2 123 176	-2 123 176	-2 358 600	158 012	-2 200 588	-2 175 460	99 %	25 128
Palvelujen ostot	-315 752	-315 752	-306 500		-306 500	-336 152	110 %	-29 652
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-243 070	-243 070	-250 450		-250 450	-268 680	107 %	-18 230
Avustukset	-317 198	-317 198	-402 100		-402 100	-411 122	102 %	-9 022
Muut toimintakulut	-72 506	-72 506	-71 600		-71 600	-71 243	100 %	357
Toimintakate	-2 483 306	-2 483 306	-2 847 050	259 012	-2 588 038	-2 488 684	96 %	99 354

Vapaa-aikapalvelujen toimintatuotot ylittivät budjetoidun (noin 130 000 €). Mm. uimahalli- ja kuntosalimaksut (45 000 €), koulutus- ja opetuskorvaukset (31 000 €) ja hankerahoitukset (23 000 €) toteutuivat arvioitua suurempina. Hankerahoituksesta noin 58 000 euroa siirtyi vuodelle 2024.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintatuotot lisääntyivät noin 185 000 eurolla. Kasvu perustuu lähinnä uimahalli- ja kuntosalimaksujen lisääntymiseen sekä musiikkiopiston myyntituottoihin. Osaltaan myyntituottojen kasvussa näkyy korona-ajasta palautuminen (asiakkaiden paluu palvelujen piiriin). Myös hankerahoituksessa, koulutus- ja opetuskorvauksissa sekä erilaisissa vuokratuotoissa oli jonkin verran kasvua.

Vapaa-aikapalvelujen toimintakulut ylittyivät noin 30 000 eurolla budjetoidusta. Tämä kohdentuu pääosin palvelujen ostoihin sekä aine- ja tarvikemenoihin. Henkilöstökulut sen sijaan alittuivat noin 25 000 eurolla. Tämä selittyy erityisesti sillä, että virkoja/toimia on ollut jonkin verran vuoden aikana täyttämättä.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintakulut lisääntyivät noin 190 000 euroa. Tästä henkilöstökuluihin kohdentuu noin 50 000 euroa (mm. palkankorotukset), noin 45 000 palvelujen ostoihin sekä aine- ja tarvikemenoihin (mm. korotilanteen helpottumisen vaikutus palvelujen toteuttamiseen). Eniten kasvoivat avustukset, koska talousarvion 2023 valmistelun yhteydessä päätettiin korottaa toiminta-avustuksien määrä vuoden 2019 tasolle ja uutena avustuksena tuli hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdentuvat toiminta-avustukset.

Sivistyslautakunta yhteensä:

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	2 679 705	2 679 705	2 394 800	144 000	2 538 800	3 265 010	129 %	726 210
Myyntituotot	1 187 133	1 187 133	949 400	211 000	1 160 400	1 534 249	132 %	373 849
Maksutuotot	836 654	836 654	785 100	-160 000	625 100	706 295	113 %	81 195
Tuet ja avustukset	595 157	595 157	602 700	93 000	695 700	943 763	136 %	248 063
Muut toimintatuotot	60 761	60 761	57 600		57 600	80 703	140 %	23 103
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-25 182 964	-25 182 964	-25 104 520	-1 208 298	-26 312 818	-26 936 370	102 %	-623 552
Henkilöstökulut	-17 205 920	-17 205 920	-17 144 500	-908 298	-18 052 798	-18 312 046	101 %	-259 248
Palvelujen ostot	-5 932 293	-5 932 293	-5 549 450	-345 000	-5 894 450	-6 175 221	105 %	-280 771
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-726 941	-726 941	-716 550		-716 550	-750 129	105 %	-33 579
Avustukset	-863 663	-863 663	-959 900	75 000	-884 900	-888 689	100 %	-3 789
Muut toimintakulut	-454 148	-454 148	-734 120	-30 000	-764 120	-810 285	106 %	-46 165
Toimintakate	-22 503 259	-22 503 259	-22 709 720	-1 064 298	-23 774 018	-23 671 360	100 %	102 658

Sivistyslautakunnan toimintatuotot toteutuivat merkittävästi (noin 720 000 €) arvioitua suurempina. Myyntituotoista ylittyivät eniten kotikuntakorvaukset ja erilaisten opetuspalvelujen myynnistä saatavat tulot (noin 300 000 euroa) sekä uimahalli- ja kuntosalimaksut (noin 45 000 euroa). Maksutuotoissa hoitopäivämaksut vähenivät arvioitua vähemmän ja ylittivät budjetoidun noin 45 000 eurolla, opetus- ja koulutuskorvauksia sekä lukukausimaksuja kertyi noin 25 000 euroa arvioitua enemmän. Vuonna 2023 hankerahoitusta saatiin merkittävästi ja summa ylitti noin 245 000 eurolla arvioidun määrän.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintatuotot lisääntyivät noin 580 000 eurolla. Edellä mainitut myyntituotot (kotikuntakorvaukset, opetuspalvelujen myynti, vapaa-aikapalvelujen tuotot) kasvoivat noin 360 000 euroa. Hankerahoitus lisääntyi noin 345 000 eurolla. Sen sijaan hoitopäivämaksut vähenivät noin 140 000 euroa (asiakasmaksulain muutos 1.3.2023).

Sivistyslautakunnan toimintakulut ylittyivät noin 620 000 euroa. Eniten ylittyivät varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen henkilöstökulut (noin 300 000 euroa). Henkilöstökulujen ylittymiseen vaikuttavat mm. lasten/nuorten lisääntyvä tuen tarve (henkilöstömäärän kasvu), maahanmuuttajalasten opetus, hanketoiminnan laajuus sekä sijaisuuskulut.

Myös palvelujen ostot ylittyvät (noin 280 000 €) arvioidusta. Ylitys kohdentuu pääosin varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Varhaiskasvatukseen ostopalveluihin on tullut hinnankorotuksia ja perusopetuksen osalta merkittävimmät palvelujen ostoihin vaikuttavat tekijät ovat toisiin kuntiin sijoitettujen lasten opetuskustannukset, lukiokoulutuksen maksuosuus ja kompensatio polttoaineen hinnannousun takia. Lisäksi erilaiset ATK-kustannukset ja koulutuskustannukset ylittyvät budjetoidusta. Aine- ja tarvikemenot sekä muut kulut (vuokrat) ylittyivät noin 80 000 eurolla. Nämä kohdentuivat varhaiskasvatukseen ja vapaa-aikapalveluihin.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintakulut kasvavat noin 1 750 000 euroa, josta henkilöstökulujen osuus on noin 1,1 milj. Henkilöstökulujen lisääntymistä selittävät erityisesti henkilöstömäärän kasvu (varhaiskasvatus ja vapaa-aikapalvelut), merkittävästi laajempi hanketoiminta sekä palkankorotusten ja kertakorvausten vaikutus. Palvelujen ostoissa oli lisäystä noin 245 000 euroa, mikä kohdentui lähinnä asiakaspalvelujen ostoihin (mm. varhaiskasvatukseen ostopalvelut,

opetuspalvelujen ostot) ja koulutuspalveluihin. Muiden kulujen (vuokrat) kasvu oli noin 350 000 euroa ja perustuu Hirvimetsän päiväkodin leasing-vuokraan.

Sivistyslautakunnan toimintakate vuonna 2023 oli noin 97 000 euroa alle budjetoidun. Vuoteen 2022 verrattuna toimintakate oli noin 1 170 000 euroa suurempi.

2.8. Elinympäristölautakunta

Toimiala: Tekniikka ja ympäristö

Toimielin: Elinympäristölautakunta

Palveluala: Tekniset ja ympäristöpalvelut

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja

Toiminnan kuvaus

Palveluala sisältää palvelualueet: hallinto, rakennus- ja ympäristövalvonta, kunnallistekniset palvelut, tilapalvelut, mittaus- ja paikkatietopalvelut sekä ruoka- ja siivouspalvelut.

Palvelualan hallinto käsittää teknisen johtajan, turvallisuuspäällikön ja palvelualan palvelusihteerien tehtävät sekä elinympäristölautakunnan ja lupajaoston tehtävät.

Tilapalvelujen palvelualue vastaa kiinteistöjen ylläpidosta, korjauksista ja kehittämisestä. Tavoitteena on järjestää kaupungin eri toimialojen käyttöön tarkoituksenmukaiset, terveelliset ja kustannustehokkaat toimitilat.

Kunnallistekniikan palvelualue sisältää katujen, liikuntapaikkojen ja muiden yleisten alueiden kunnossapidon ja alueiden hoidon suunnittelun.

Ruoka- ja siivouspalvelujen palvelualue tuottaa kaupungin omat siivous- ja ruokapalvelut ammattitaitoisesti ja kustannustehokkaasti. Henkilöstön oikea mitoitus ja työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtiminen ja toiminnan kehittäminen takaavat hyvän ja laadukkaan palvelun. Ruoka- ja siivouspalveluiden asiakkaina on 10 kaupungin omaa varhaiskasvatusyksikköä ja 1 yksityinen päiväkotito. Lisäksi 2 yläkoulua ja 6 alakoulua. Siivouspalvelut tuottavat myös kaupungin toimistotilojen ja vapaa-aikapalveluiden tilojen siivouspalvelut.

Rakennus- ja ympäristövalvonnan palvelualueen tehtävänä on rakennusvalvonnan osalta hyvän rakentamistavan edistäminen ja asuin ympäristön parantaminen. Lisäksi sen tehtävänä on valvoa rakennustoimintaa yleisen edun kannalta sekä huolehtia osaltaan, että maankäyttö- ja rakennuslain määräyksiä ja säädöksiä noudatetaan. Rakennusvalvontaviranomainen huolehtii kunnassa myös rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta. Rakennusvalvonnan palveluita ovat muun muassa rakennuslupapäätökset ja niitä edeltävät suunnitteluvaiheen neuvottelut, rakennustyömaiden katselmukset, kiinteistöjen ja rakennusten kunnan yleinen valvonta, rakennuslupa-asiakirjojen pitkäaikainen arkistointi ja asiakasohjaus.

Osana palvelualueetta ympäristövalvonnan tehtävänä on huolehtia mm. kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä. Ympäristövalvonnan tehtäviä ovat mm. ympäristö- ja maa-aineslupien käsittely ja valvonta, maasto- ja vesiliikenteen lupien käsittely, ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittely sekä ulkoilulain ja kemikaalilain mukainen valvonta. Lisäksi tehtävänä on huolehtia osaltaan ympäristön tilan seurannasta ja osallistua ympäristönsuojeluun liittyvien asioiden käsittelyyn.

Mittaus- ja paikkatietopalvelut vastaa numeerisen kartaston jatkuvasta ajantasaisuudesta sekä tonttijakojen laadinnasta ja kaupungin ylläpitämän rekisteripitoalueen kiinteistötoimitusten suorittamisesta sekä kaupungin metsä- ja pelto-omaisuuden hallinnasta ja vuokraamisesta. Mittaus- ja paikkatietopalvelun tehtävänä on ohjata ja valvoa kaupunkimittaustehtävien suorittamista, huolehtia kaavoituksen pohjakarttojen ja erilaisten teemakarttojen laatimisesta, asemakaavojen sekä tonttien ja rakennuspaikkojen maastoon merkitsemisestä sekä korkeusaseman antamisesta.

Toimintakatsaus

Tekniikka ja ympäristö -toimialan hallinto

Toteuma on pysynyt arviossa, toimintakate 71 %.

Loimaan ilmastosuunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa joulukuussa. Vuoden aikana tehtiin väestösuojatilojen kunnontarkistukset ja tarvittavat korjaukset. Varautumisen kannalta tärkeiden kohteiden varavoiman liitosmahdollisuudet on kartoitettu. Muutamissa kiinteistöissä kameravalvontajärjestelmät on päivitetty. Vuoden aikana teknisen palvelualan henkilökunnalle on järjestetty tarvittavat korttikoulutukset. Lupapiste fi palvelu on otettu käyttöön yleisiä alueita koskevien lupapäätösten myöntämisessä.

Rakennus- ja ympäristövalvonta

Rakentamisen lainsäädännön uudistamisen aiheuttamiin muutoksiin valmistautuminen on aloitettu. Rakennusjärjestyksen uusimistyö on käynnistetty ja sitä on päätetty tehdä myös seutukunnallisen yhteistyön mahdollisuuksia hyväksi käyttäen. Rakennusvalvonnan tietojärjestelmien osalta on selvitetty muutosten aiheuttamia vaikutuksia kunnan järjestelmiin. Tämän osalta valmistautuminen jatkuu vuonna 2024.

Ympäristövalvonnan sähköisten rekisterijärjestelmien käytön tehostamista on edistetty. Henkilökuntaa koulutettiin niiden käyttöön ja samalla toimintaprosessien uudelleen kuvaaminen käynnistettiin. Ympäristövalvonnan resursseja vahvistettiin kesäajaksi rekrytoimalla korkeakouluharjoittelija.

Rakennusrekisterin parantamistyön projektisuunnitelma on laadittu ja lautakunta on sen hyväksynyt. Suunnitelman mukaan omana työnä tehtävä projekti päästäisiin aloittamaan vuoden 2024 alkupuolella.

Maa-aineslupia on toimintakaudella myönnetty kuusi kappaletta ja ympäristölupahakemuksia käsitelty niin ikään kuusi.

Rakennuslupia on myönnetty 95 ja niiden yhteenlaskettu uusi kerrosala on 13 362 m² (uusina rakennuksia 47, lisärakentamista 20 ja muutostöitä 28). Toimenpidelupahakemuksia on käsitelty 48 ja maisematyölupahakemuksia 26. Rakennusten purkamisasiota on päätetty 12 kappaletta.

Poikkeamishakemuksista on tehty kuusi päätöstä ja suunnittelutarveratkaisuja kaksi.

Maksutuottoja kertyi arvioitua vähemmän ja toteutuma niiden osalta oli 74 % tavoitellusta. Maa-aineslupien valvontamaksut toteutuivat suunnitellusti mutta rakennusvalvonnan ja ympäristövalvonnan osalta arvioidusta jäi toteutumatta n. 55 000 euroa.

Toimintakulut toteutuivat arvioidusti.

Tilapalvelut

Toimintatuotot raportointiajankohdalta ovat toteutuneet budjetoitua suurempana 104,57 % Toimintatuotoissa on mukana hyvinvointialueelta laskutettavia lisäpalveluja (14.795,00€).

Hyvinvointialueelle vuorattujen tilojen osalta vuokratulot ovat ylittyneet noin 118.000 €

Henkilöstökulut ovat lähes suunnitelman mukaisella tasolla, tarkastelujakson toteuma on 99,95 %

Tilapalveluissa työskennellyt touko-syyskuussa vuorotteluvapaan sijaisena yksi kirvesmies, jonka työpanos käytetty rakennusteknisissä kunnossapitotöissä lähinnä muutamien pienempien kohteiden julkisivujen huoltokorjauksissa. Sijaisen palkkakustannus on kohdistunut vuorotteluvapaata käyttävän työntekijän kustannuspaikalle.

Palveluiden ostot kokonaisuutena ovat toteutuneet lähes suunnitellusti (102,67 %, erotus 38.376,00 €). Menneellä tilikaudella tarkennettiin ostojen tiliöintejä, jonka vuoksi muutamilla tileillä on suuriakin ylityksiä mutta vastaavasti rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitotöiden osalta toteutuma jää alle budjetin.

Suurimpana poikkeamana oli kiinteistöjen talvikunnossapito, jonka osalta tilikauden kustannukset ylittyivät merkittävästi (154,14 %, erotus 86.947,00€).

Tilikauden aikana merkittävänä kunnossapitotyönä on ollut muun muassa Vesihovin laatoitusten korjaukset ja loisteputkivalaisimien uusiminen LED valaisimiksi sekä Niinijoen koulun ja Peltoisten vuoropäiväkodin ulkovaippamaalaukset ja Kauhanojan koulun puuosan alkuperäisen vesikatteen pinnoitustyö. Ilmanvaihtolaitteistojen nuohouksia on toteutettu normaalin vuosiohjelman mukaisesti. Rakennusautomaation ohjaukseen ja tiedonsiirtoon liittyvien alakeskusten ja muutamien kohteiden ovilukituksen uusiminen käyttötalouspuolelta ovat kasvattaneet vielä loppuvuonna palvelujen ostojen toteutumaa.

Tiaisentien D-talon ja Kojonkulman vanhan ryhmiksen purku-urakat ovat toteutuneet ja valmiit. Purku-urakoiden kustannukset olivat jonkin verran budjetoitua alemmalla tasolla.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostojen toteutuma ylittyi budjetoidusta (109,41 % erotus 226.721,00 €) joista suurimmat poikkeamat olivat lämmityskustannukset (110,54 % erotus 128.521,00 €) ja sähkötarvikkeiden hankinta (351,86 % erotus 80.846,00€) oli budjetoitua huomattavasti suurempi johtuen pääosin tilikaudella uusittujen isojen ilmanvaihtokoneiden moottorien ja useiden eri kohteiden valaisin muutoksista. Vastaavasti sähkön ja veden osalta toteumat olivat suunniteltua pienemmät (sähkö 90,07 % erotus 95.846,00 € ja vesi 71,35 erotus 14.782,00€)

Toimintakulut ylittyivät kokonaisuudessaan noin 280.000,00 € (106,24 %)

Kunnallistekniset palvelut

Kunnallistekniikan koko vastualueen toimintakate oli 104 % elinympäristölautakunnan kokouksessa 31.10. muutettuun talousarvioon varatusta määrärahasta. Toimintakate oli siis lähes muutetun arvion mukainen, vaikka summa sisältää myös budjetoimattoman noin 157 000 € osuuden maaperänpuhdistushankkeita Metsämaalla ja Virttaalla.

Kaavateiden ylläpidon määrärahat ylittyivät vajaa 50 000 €. Talvikunnossapitoon lisätty 200 000 € oli riittävä lisäys, vaikka talvi alkoi varhain ja jo joulukuussa oli useampi aurouskertta. Alkuperäiseen talousarvioon verraten talvikunnossapitomenot olivat reilusti suuremmat, mutta toisaalta samaa tasoa vuoden 2022 kanssa, vaikka indeksikorotus nosti hintoja 14 %. Kaavateiden muu kunnossapito ylitti arvioidun huomattavasti. Tähän oli syynä mm. asumisen teemavuoteen liittyen tehty katujen pientareiden tehostettu hoito. Samalla saatiin mm. vieraslaji lupiinia hävitettyä katujen varsilta. Samaan teemaan liittyen vaihdettiin myös runsaasti liikennemerkkejä, uusittiin katunimikylttejä, kunnostettiin kaikki huonokuntoiset ajoesteporit ja vilkas liikenteisimmille sorapintaisille kaduille tehtiin peruskunnostuksia.

Kaavateiden ja valtion teiden valaistuksen osalta led-tekniikkaan siirtyminen yhä enenevässä määrin vähensi sähkönkulutusta jopa ennakoitua enemmän. Sähköön varatusta määrärahasta jäi käyttämättä 40 %. Oma tekijänsä säästöissä oli myös sähkön ennakoitua edullisempi hinta. Kaavateiden valojen huoltokierros aloitettiin lokakuussa. Led-valoihin siirtyminen tulee jatkossa vähentämään myös huoltotöiden määrä merkittävästi.

Hulevesilaskutus suoritettiin lokakuussa. Tulokertymä oli noin 160 000 € eli 10 000 € budjetoitua enemmän. Muistutuksia hulevesimaksuista tuli verrattain vähän. Elokuun lopun rankkasateen seurauksena hulevesikaivoja puhdistettiin suunniteltua laajemmin kaupungin keskustassa ongelmallisimmilla alueilla, mm. Lamminkadulla ja sen varrella. Myös Hirvikoskella pestiin hulevesikaivoja. Sekä lasku- että kadunvarsojia kunnostettiin veden virtauksen parantamiseksi.

Torin ja puistojen toimintakate jäi alle talousarvion. Omana työn suoritettava nurmialueiden hoito oli laadukasta ja kustannustehokasta. Sama koski torialueen kunnossapitoa. Puistojen osalta kunnossapidon arvioitu määräraha ylittyi, mm. puiden kaatojen ja kantojen jyrynnän seurauksena, mutta vastaavasti esimerkiksi laitteiden huoltokulut jäivät marginaalisiksi.

Leikkipuistojen talousarvio ylittyi selvästi. Toisaalta myös niiden huoltoon ja hoitoon panostettiin osan asumisen teemavuotta. Leikkipuistojen hoidosta saatiinkin positiivista palautetta. Eikä sovi unohtaa, että leikkipuistojen

turvallisuus on erittäin merkittävä asia. Leikkipuistojen välineitä uusittiin erittäin paljon. Jatkossa tämä tulee näkymään vähäisempänä huoltotarpeena ja ennen kaikkea viihtyisämpinä leikkipaikkoina. Ilkivallan lisääntyminen leikkipuistoissa vuonna 2023 oli huolestuttava ilmiö. Ilkivallan aiheuttamat kulut ovat vuositasolla tuhansia euroja ja samalla ilkivalta aiheuttaa riskin onnettomuudelle.

Matonpesupaikkoja siirrettiin jokivedestä verkostoveteen useampia. Tästä johtuen kulut matonpesupaikoilla olivat talousarvioon varattua suuremmat. Verkostovesi näkyy jatkossa matonpesupaikan käyttäjälle varmempana ja myös puhtaampana. Verkostovesi tuleeikin pitkällä tähtäimellä jokivettä edullisemmaksi, koska se on huoltovapaampi kuin pumpulla johdettava jokivesi.

Ulkoliikuntapaikkojen määräraha vuodelle 2023 ylittyi selvästi. Suurimpana syynä olivat tammi - maaliskuun vaihtelevat säät, joiden vuoksi mm. luistelujäiden jäädytys jouduttiin useaan kertaan aloittamaan alusta. Vaikka luistelujäät saatiin kuntoon loppuvuonna jo poikkeuksellisen aikaisin, ei sillä enää ollut niin suurta vaikutusta kuluihin, koska pakkasjakso oli tasainen ja ylläpitojäädytys riitti. Oma vaikutuksensa oli myös sillä, että erittäin vähällä käytöllä olleita jäitä ei enää tehty. Latujen hoidon suoritti oma henkilökunta myös viikonloppuisin erikseen sovitulla kuntosaloilla. Kuntoratojen niittoa tehtiin kesäaikana normaalia enemmän. Tällä saatiin paitsi hävitettyä ratojen varrella olevia vieraslajeja myös vähennettiin punkkiriskiä, kun ruohot ja heinät pidettiin lyhyinä. Myös urheilukeskuksen esteettömyyttä parannettiin mm. ramppirakenteilla.

Ruoka- ja siivouspalvelut

Toiveruokapäivät järjestettiin sivistyspuolen asiakkaille keväällä.

Ruokapalveluiden asiakaskysely toteutettiin sivistyspuolen asiakkaille keväällä.

Ruoka ja siivouspalvelun henkilökunnan ensiapukoulutukset (EA-1 ja hätä-8) suoritettu kesäkuussa, osallistujia EA-1 oli 12 henkilöä ja hätä-8 oli 11 henkilöä.

Elokuun alusta Ruokapalveluiden työtehtävät lisääntyivät muutamassa varhaiskasvatusyksikössä aamupalojen valmistamisen sekä välipalojen esille laittamisen ja astiahuollon tiimoilta.

Tarkastelujakson osalta toimintatuotot ovat ajankohtaa korkeammalla tasolla 120,75 %, erotus 41 678 €. Toimintatuottoja lisäsi käytöstä poistetun tavarahan myynti Kiertonetissä sekä ateriamyyntituottojen kasvuna.

Henkilöstökulut ovat hieman ajankohtaa alemmalla tasolla 91,45 %, erotus 126 968 €. Äkillisiin sijaistuksiin sekä vuosiloma ajoille on käytetty ostopalvelua, joka näkyy palveluiden ostojen merkittävänä nousuna, erotus 78 022 €. Palveluiden ostoissa myös harvemmin suoritettavien korkealla sijaitsevien ikkunoiden ja yläpölyjen puhdistuksen kuluja .

Palveluiden ostot ovat tarkastelujaksolla ajankohtaa korkeammalla tasolla 179 %, 149 931 €. Tähän vaikuttaa puhtaanapito- ja pesulapalveluiden vuokraatteiden lunastukset ja käsipyyheautomaattien lisääntymisenä sekä aiemmin vuokratot ja niiden pesulapalvelut kirjattiin tilapalveluiden kustannuksiksi, nykyisin nämä kirjataan siivouspalveluiden menoihin, erotus 39 711 €. Myös alkuvuodesta käytettyjen asiantuntijapalveluiden kulu nostaa palveluiden ostojen menoja, erotus 15 199 €. Aiemmin tilapalveluiden kustannuksiksi on kirjattu koneiden ja laitteiden korjauskulut, nämä on siirretty keväällä 2023 ruoka- ja siivouspalveluiden menoihin, näkyy koneiden ja laitteiden kunnossapito tilillä kustannusnousuna, erotus 16 999 €.

Tarkastelujakson osalta aineet, tarvikkeet ja tavarat ylittyy budjetoidusta 120,3 €, 104 278 €. Suurin poikkeama on elintarvikkeissa, joissa hintojen korotukset olivat osin suuria. Henkilöstölle hankitut työvaatteet (10 937 €) sekä ennakoitua laajemmat kalustohankinnat (19 403 €) näkyvät tässä.

Toimintakulut ylittivät ruoka- ja siivouspalveluissa kokonaisuudessaan 84 047 €, 103,35 %.

Mittaus- ja paikkatietopalvelu

Yksi rivitalotontti ja yksi omakoti vuokratontti sekä neljä asumisen teemavuoteen liittyvää alennettua omakotitonttia on myyty. Kolmesta yritystontin lisämääräalasta on tehty myös kaupat. Viidestä omakotitalotontista on tehty tonttivaraus, joista varauksista neljä on umpeutunut. Kahdesta rivitalotontista on tehty varaus, joista molemmat ovat umpeutuneet.

Kiinteistörekisteriin on viety neljä omakotitonttia ja yksi terveydenhuoltoapalvelu tontti sekä yksi yleinen tontti ja yksi yritystontti. Kaksikymmentäkaksi katualuetta ja viisi puistoaluetta on myös rekisteröity kiinteistörekisteriin.

Yksityisteiden kunnossapitoavustusten haku päättyi 2.5.2023. Avustushakemuksia saapui määräaikaan mennessä 258 kpl ja elinympäristölautakunnan kokouksessa 23.5.2023 jaettiin tiekunnille 228 874,66 euron kunnossapitoavustukset, mitkä laitettiin maksuun elokuussa. Yksityisteiden perusparannusavustuksia on saapunut käsiteltäväksi 15 kpl ja perusparannusavustuksia yksityisteille on myönnetty yhteensä 46.243 euroa.

Päätyneitä pelto- ja metsäalueiden vuokrasopimuksia on jatkettu uusilla sopimuksilla.

Uusi metsänhoitosuunnitelma valmistui viime vuoden lopulla ja suunnitelma hyväksyttiin elinympäristölautakunnan kokouksessa 23.5.2023. Metsänhoitosuunnitelmaa on aloitettu toteuttamaan suunnitelman mukaisesti mm. taimikon hoidoin ja puuston myynnillä.

Tarkastelujakson osalta toimintatuotot sekä toimintamenot ovat keskimääräistä alemmalla tasolla.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
1.1. Edistämme osaavan työvoiman saatavuutta ja työllisyyttä	Oppisopimuskoulutuksen lisääminen.	2 - 3 koulutettavaa vuodessa.	Ruoka - ja siivouspalveluissa on kaksi oppisopimusopiskelijaa.	Toteutuu
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuin ympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	Esteettömyyden parantaminen.	Tehdään selvitys kevyenliikenteen väylien esteettömyyden tilasta, painopistealueena verkostollisesti merkittävimmät alueet.	Esteettömyyskartoitus kaupungin keskustan alueella on tilattu ja suunniteltu tehtäväksi kesän 2024 aikana asiantuntijakonsultin kanssa.	Valmisteilla
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuin ympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	Huolehdimme ajantasaisen asemakaavoituksen pohjakartaston ylläpidosta. Kaupungin paikkatietojärjestelmään liittyvien kartastojen ja rekisterien sekä erilaisten teemakarttojen tuottaminen ja ylläpito.	Asemakaavoituksen pohjakartan ennakoiva ajan tasalla pito. Kartastojen ja rekisterien ajantasaisuus.	Täydennyskartoitettu Hirvikosken asemakaavamuutoksen pohjakarttaa Viety uusia rakennettuja rakennuksia kantakartalle	Toteutuu
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuin ympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	Monipuolinen tonttitarjonta eripuolilla kaupunkia	Rakennuskelpoisten tonttien muodostaminen ja rekisteröinti kiinteistörekisteriin oikea-aikaisesti asemakaavan vahvistuessa.	Tehty erottamattomien määräalojen ja tonttien lohkomistoimituksia ja viety ne rekisteriin	Toteutuu
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuin ympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	Asuin ympäristön siisteyteen panostaminen.	Asema-aukion seudun siisteyteen panostaminen alueen koneellisen puhdistamisen tehostamisella.	Asema-aukion siisteyden ylläpitämistä tehostettu. Rinki-kierrätyspisteelle ei ole vielä löydetty uutta paikkaa.	Toteutuu

		Keskustan ranta-alueen yleisilmeen siistiminen mm. Rinki kierrätyspisteen uuden sijoittamisen tarkastelu. Vierasvenelaiturialueen heinän niittojen tehostaminen.	Vierasvenelaituria ei ole asennettu paikalleen johtuen Satakunnantien peruskorjauksesta. Veneenlaskupaikan ympäristö on kunnostettu.	
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuinympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	Jatkuvan valvonnan toimenpiteillä edistetään siisteyden tavoitteita rakennetun ympäristön hoidossa.	Säännöllinen valvontatoiminta (ympäristökatselmuksat 1/vuosi)	Ympäristökatselmus on pidetty 5.4.2023.	Toteutuu
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuinympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	Kylien, asukkaiden, yritysten, yhdistysten ja muiden toimijoiden hyödyntäminen houkuttelevana asuinympäristön toteuttamisessa kaupunkiorganisaation rinnalla	Tavoitteena puistokummi-toiminnan tehostaminen ja lisätä puistokummien määrää. Leikkikenttien vanhojen leikkivälineiden kunnossapito ja uusiminen yhdessä kyläyhdistysten kanssa. Tavoitteena parantaa vuosittain 5 leikkipuistoa esim. uudelleen maalaamalla yhdessä kyläyhdistysten kanssa.	Puistokummien määrä on kasvanut. Leikkikenttien uusimista ja kunnossapitoa on toteutettu pääosin kaupungin omana työnä, koska leikkikentät sijaitsevat suurelta osin asemakaava-alueilla. Kyläyhdistysten kanssa tehty yhteistyö on ollut vähäistä	Toteutuu osittain
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuinympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	Loimaan sisäisten ja ulkoisten liikenneyhteyksien selvitys	Laaditaan liikenteen ideasuunnitelma, jossa huomioidaan sisäisen ja ulkoisen liikenteen kehitysnäkymiä.	Valonian kanssa toteutettiin pyöräilykokeilu keskustan ja rautatieaseman seudulla. Osana keskustan torisuunnitelmaa, on myös tutkittu keskustan liikenteen kehittämistä mm. kävelykatujen määrää lisäämällä. Suunnitelmia käsitellään kevään 2024 aikana.	Toteutuu
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuinympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	Keskustan ja ranta-alueen kehittämissuunnitelman päivitys	Laaditaan keskustaa ja ranta- aluetta koskeva kehittämissuunnitelman päivitys.	Suunnitelman ensimmäisestä versiosta käytiin lähetekeskustelua syksyllä 2023. Päivitetty suunnitelma valmistuu talvella 2024.	Toteutuu
1.2. Tarjoamme houkuttelevan ja saavutettavan asuinympäristön. Edistämme eri asumisvaihtoehtoja	Asiantuntemuksen tarjoaminen ja tuki muille toimialoille. Lupahakemusten sujuva, laadukas ja tasapuolinen käsittely.	Rakentamisen lupahakemusten käsittelyaika on 4...8 viikkoa (viranhaltija/toimielin).	Lupahakemukset on käsitelty tavoiteajassa.	Toteutuu
1.3. Luomme kilpailukykyisen toimintaympäristön elinkeinoille ja edistämme vihreää siirtymää	Käsipaperin käyttöä vähennetään.	Siirrytään käsipyheautomaatteihin liikuntahallilla ja Keskuskoululla sekä Hirvihovissa. Seurataan käsipaperin kulutuksen muutosta.	Automaatit asennettu ja seuranta käynnissä. Asiakkaat ovat tottuneet uuteen järjestelmään. Kokonaisuudessaan ei käsipyhkeistä voida luopua, käsipaperia käytetty esim. kuviksen tunneilla siistimiseen. Mietinnässä kertakäyttöpyyhkeiden lisääminen tarkoituksenmukaisuus huomioiden.	Toteutuu

1.3. Luomme kilpailukykyisen toimintaympäristön elinkeinoille ja edistämme vihreää siirtymää	Kotimaisten elintarvikkeiden osuus pidetään nykyisellä tasolla.	Kotimaisuusaste yli 85 %.		Toteutuu
1.3. Luomme kilpailukykyisen toimintaympäristön elinkeinoille ja edistämme vihreää siirtymää	Aktiivisella ja kestäväällä metsien hoidolla lisätään kaupungin metsien kasvua niin, että metsät säilyvät hiilinieluinä ja raaka-ainetta riittää samalla teollisuuden tarpeisiin ja korvaamaan fossiilisia raaka-aineita.	Metsien hoitohakkuut suoritetaan vuonna 2022 valmistuvan metsänhoitosuunnitelman mukaisesti.	Metsänhoitosuunnitelma hyväksyttiin 23.5.2023 ja suunnitelmaa on alettu toteuttamaan soveltuvasti. Elymltk 26.9.2023: hyväksyttiin puuston myynti pääte- ja harvennushakkuuna.	Toteutuu osittain
2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	Koulujen ja päiväkotien kulkureittien turvallisuuden parantaminen näkemäesteitä poistamalla.	Koulujen ja päiväkotien lähialueiden kulkureitit tarkistetaan ja tehdään tarvittavat toimenpiteet.	Liikenneturvallisuussuunnitelma on valmistunut ja siinä esitettyjä toimenpiteitä koulujen ja päiväkotien liikenneturvallisuuden parantamiseksi on aloitettu ja työtä jatketaan.	Toteutuu osittain
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	Ylijäämäruoka hyödynnetään	Yhteistyötä ylijäämäruoan jakamisessa jatketaan kolmannen sektorin kanssa.	Kartoitetaan pienempiin yksiköihin yhteistyökumppaneita.	Toteutuu osittain
2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta	Kuntalaisille tarjotaan asianmukainen palvelukokemus ja lupakäsittely tehdään sujuvaksi.	Lupahakemukset käsitellään tavoiteajassa ja laadukkaasti.	Hakemukset on käsitelty tavoiteajassa. Palvelun laatua arvioidaan loppuvuoden aikana järjestettävällä asiakaskyselyllä.	Toteutuu
3.1. Olemme hyvä työnantaja	Huomioidaan henkilöstö sote -uudistuksen jälkeisessä muutostilanteessa.	Käydään kehitys-palauttekeskustelut kaikilla palvelualueilla. Pidetään koko henkilöstölle yhteisiä infotilaisuuksia.	On pidetty yhteisiä infotilaisuuksia ja kehityskeskustelut on käyty.	Toteutuu

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Puistojen ja ulkoilualueiden hoitoon panostamalla ja lisäämällä mm. puistokummitoimintaa tavoitteena on asukkaiden ja kaupungissa vierailevien viihtyvyyden ja hyvinvoinnin lisääminen.

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Ruokapalveluissa tarjotaan kasvisruokaa yläkouluikäisille jokaisena koulupäivänä perusruoan rinnalla. Muissa yksiköissä kasvisruokaa tarjotaan kerran viikossa. Elintarvikehankintoja tehdään paikallisilta yrittäjiltä perunan, salaattinkastikkeiden, leipomotuotteiden ja gluteenittomien leipomotuotteiden sekä muutaman marginaali elintarvikeoston osalta. Ruokapalveluiden käyttämien elintarvikkeiden kotimaisuusaste on korkea.

Jäämäruoka ja tähderuokamääriin kiinnitetään huomiota reseptiikan ja jatkuvan asiakasmäärän seurannalla mm. päivittäiset ruokailijamäärät varhaiskasvatuksen asiakkaiden osalta päiväkohtaisesti. Jäämäruokaa jaetaan paikallisille yhdistyksille useana päivänä viikossa useasta toimipisteestä.

Kaluston ja irtaimiston kierrätystä tehdään toimipisteiden välillä. Myös huutokauppa-alusta -Kiertonetin kautta myydään kiertotaloutta edistäen kaupungin käytöstä poistettua kalustoa ja irtaimistoa. Ruokapalveluiden käytöstä poistettuja astioita kierrätetään myös kehitysvammayksiköille sekä kuvataiteen opetukseen mm. lautasia.

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Varhaiskasvatuksen palveluverkko ja kirjastopalveluverkko selvityksen mukanaan tuomat muutokset ruoka- ja siivouspalveluihin.

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Siivouspalveluissa erityisesti henkilöstön vähyys tuo omat haasteensa palvelun järjestämiselle. Siivoustyötä tehdään pitkälti ns. omilla työalueilla yksin, jolloin mm. äkillisissä poissaolotilanteissa tehtävien hoito hankaloituu.

Oppisopimuskoulutuksella koulutetaan uutta henkilöstöä. Avoinna olleisiin toimiin on saatu vähän hakijoita.

Henkilöstömäärää seurataan toimintojen muuttuessa ja tarvittaviin muutoksiin reagoidaan ajantasaisesti.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Tekniikka- ja ympäristötoimialan hallinto			
tekninen johtaja	1	1	1
palvelusihteeri	2	2	2
Turvallisuuspäällikkö 1.9.2022 alkaen	1	1	1
Tilapalvelut			
kiinteistöpäällikkö 1.9.2022 alkaen	1	1	1
Kiinteistömestari 1.9.2022 alkaen		1	1
laitosmies	4	4	4
vanhempi kirvesmies	2	2	2
sähkö/automaatioasentaja/putkimies	1	1	1
Kunnallistekniikka			
Kaupungininsinööri 1.9.2022 alkaen	-	1	1
Kunnallistekniikan työnjohtaja 1.9.2022 alkaen	1	1	1
vanhempi ammattimies	4	4	4
varastonhoitaja	1	1	1
liikuntapaikan hoitaja	3	3	3
liikuntapaikkamestari	1	1	1

kausityöntekijä (6 kk työsopimuksella)	8 (yhteensä 8 hlöä, joista 4 hlöä palkkatuella)	10	9 (yhteensä 9 hlöä, joista 8 hlöä palkkatuella)
Ruoka- ja siivouspalvelut			
ruokapalvelupäällikkö	1	1	1
ruokapalveluesimies	3	2	2
kokki	7	4	4
vastaava ruokapalvelutyöntekijä	8,31	8,62	11
ruokapalvelutyöntekijä	14	6	6
siivouspalveluesimies	1	-	-
siivoustyönohjaaja	1	1	1
laitoshuoltaja	30,23	11,68	11,78
Rakennus- ja ympäristövalvontapalvelut			
johtava rakennustarkastaja	1	1	1
rakennustarkastaja	1	1	1
ympäristötarkastaja	1	1	1
palvelusihteeri	0,8	1	0,8
harjoittelija (4 kk työsopimus)	-	1	1
Mittaus- ja paikkatietopalvelut 1.9.2022 alkaen			
mittausteknikko	1	1	1
kiinteistörekisterin hoitaja	1	1	1
kartoittaja	1	1	1
mittamies	-	1	-
Elinympäristövaliokunta yhteensä	102,34	76,30	77,58

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Toimitilojen käyttö mitoitetaan mahdollisimman kustannustehokkaasti. Tyhjästä rakennuksista ja tiloista pyritään luopumaan rakennusten ylläpito-ohjelman (YPO) mukaisesti joko myymällä, purkamalla tai vuokraamalla ne pitkäaikaisesti ulkopuolisille toimijoille.

Kiinteistöjen purkamiseen on varattu vuodelle 2023 yhteensä 200 000 euroa. Jos kiinteistöjen purkuun tarvitaan enemmän rahaa, kompensoidaan ne tarvittaessa käyttämättömistä korjausrahoista.

Palvelujen ostot

Ostopalveluja käytetään edelleen korjausrakentamisen ja investointihankkeiden suunnittelun, valvonnan ja valmistelun osalta. Näin turvataan hankkeiden aikataulujen pitävyys ja realistiset kustannusarviot investointisuunnittelun pohjaksi.

EU-kynnysarvon ylittävät hankintasopimukset:

- Sähkön hankinnasta sopimus Sallila Energia Oy:n kanssa aj. 1.1.2021 - 31.12.2023. Lisäksi optiot vuosille 2024-2025. Konsulttina toimii Veni Energia Oy

- Jätteen keräyksen sopimus Lassila & Tikanoja Oyj:n sekä Envor Group Oy:n kanssa aj. 1.1.2021 - 31.12.2023. Lisäksi optio vuodelle 2024

- Talvikunnossopimus aj. 19.11.2021 - 31.5.2024. Urakoitsijat: Kaskenoja Oy, Loimaan Talohuolto Oy, Tmi Loimaan Seudun Pihatyö SR, Urakointi Kai J. Jokinen Oy, Maalog Oy

- Siivouspalvelut hankinnasta sopimukset Arkea Oy:n ja ISS Palvelut Oy:n kanssa aj. 1.1.2022 - 31.12.2023. Lisäksi optiot 2 vuotta.

TP 2023: Lisäksi päätetty käyttää optiota kesäkuulle 2024.

- Ateriakuljetus hankinnasta sopimus Loimaan Aluetaksi Oy:n kanssa aj. 1.8.2021 - 31.5.2023. Lisäksi optio 1 vuotta.

TP 2023: Lisäksi päätetty käyttää yhden vuoden optio.

Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Talousarvion toteutumisen seuraaminen palvelualoittain ja sen säännöllinen raportointi lautakunnalle.

- sähkönkulutustiedot vertailutietona edellisten vuosien kulutus
- lämmitysenergian kulutustiedot vertailutietona edellisten vuosien kulutus. *TP 2023: Kaukolämpö, kulutus 15 160 MWh/2023 (14 805,2 MWh/2022)*
- Ruokapalveluiden tunnusluku on euroa / suorite. Ateriasuoritehinta TA 23 1,63 €/ suorite. (TA 2022 suoritehinta 2,16 €/ suorite). Ateriasuoritteita kokonaisuudessaan TA 23 suoritteita 860 545 (TA 22 suoritteita 985 969).
  - TP 23 ateriasuoritehinta 1,94 €/ suorite. Ateriasuoritteita kokonaisuudessaan TP 23 suoritteita 851 643.
- Siivouspalveluiden tunnusluku on euroa / neliö. Siivouksen neliöhinnat; ostopalvelu 17,22 €/neliö, oma työ 22,85 €/ neliö. (TA 2022 ostopalvelu 17,25 €/neliö, oma työ 23,55 €/ neliö) Siivottavia neliöitä kokonaisuudessaan TA 23 neliöitä 41 037 (TA 22 neliöitä 58 164).
  - TP 23 siivouksen neliöhinnat: ostopalvelu 21,13 €/neliö, oma työ 24,63 €/ neliö. Siivottavia neliöitä kokonaisuudessaan TP 23 neliöitä 41 037.

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Henkilöstömäärän oikea mitoitus ja osaavan sekä ammattitaitoisen henkilöstön rekrytointi.

Pienenevät lapsimäärät varhaiskasvatuksessa ja koulujen oppilasmäärien laskut vähentävät suoriteaikoja ruokapalveluiden henkilöstön osalta. Työn luonteenvuoksi näitä "väljyyksiä" ei pystytä hyödyntämään ja työ ei kokoaikaisesti ole "tehokasta". Siivouspalveluissa useat pienet yksiköt tuottavat työalueiden suunnitteluun ja henkilöstön siirtymiin useaan kiinteistöön työpäivän aikana omat haasteensa. Päätöksiä tulisi tehdä rakenteellisista muutoksista hyvissä ajoin, jotta muutoksiin ehditään varautua. Varhaiskasvatuksen nopeasti muuttuvat hoidon tarpeet tuovat oman haasteensa henkilöstömitoitukseen sekä tähderuoan määrän minimoimiseen.

Muut perustelutiedot

Vuoden 2023 aikana talousarvion toteutumista seurataan, raportoidaan ja muutetaan tarvittaessa vuoden aikana.

Tilojen siivottavuudessa "ongelmia". Osassa toimitiloja yläpölyjen ja tasopintojen puhdistaminen on haastavaa suuresta tavaramäärästä johtuen. Myös koulujen ja varhaiskasvatuksen yksiköiden sisääntulo ja naulakkotilat usein "ahtaat" / hankalat siivouksen kannalta. Kivipöly ja huonepöly heikentävät suuresti sisäilmaa.

KH lisäys 28.11.2022 elinympäristölautakunnan tavoitteeksi: Hulevesimaksun määräytymisperusteiden tarkastelu. Tuodaan päätöksentekoon vuoden 2023 aikana.

TP 2023: Hulevesien osalta 2023 on tehty koko Loimaata koskeva pintavaluntamalli, jonka perusteella on käynnistetty työ, jossa tutkitaan mm. onko hulevesimaksuun tarvetta tehdä muutoksia. Työ valmistuu kevään 2024 aikana ja tuodaan käsittelyyn syksyn 2024 aikana.

Vuoden 2023 osalta ruokapalveluissa elintarvikkeiden hinnannousut näkyvät suoritehinnassa. Myös henkilöstökulujen nousu tehtäväkohtaisten palkkojen noustessa korottaa suorite sekä siivottavien neliöiden hintaa.

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut

Vuosi 2023

- Palveluverkkomuutospäätösten tuomat säästöt ruoka- ja siivouspalveluiden järjestämisessä sekä kiinteistön hoitokuluissa (esim. kouluverkkopäätös, varhaiskasvatuspalvelut, TK verkon järjestelyt ja kirjastopalveluiden uudistaminen)
- Tilojen käytön tehostaminen
- Katuvalaistuksen uusiminen energiatehokkaimpiin valaisimiin
- Yksityistieavustukset vuodelle 2023 yhteensä 230 000 €

€ (Ulk.)	TP 2022	TOT 12/2022	TA 2023	M 2023	TA + M 2023	TOT 12/2023	TOT % 12/2023	Poik.
Toimintatuotot	1 923 953	1 923 953	3 409 000	700 000	4 109 000	4 126 484	100 %	17 484
Myyntituotot	350 199	350 199	305 300		305 300	266 797	87 %	-38 503
Maksutuotot	374 087	374 087	461 200		461 200	370 142	80 %	-91 058
Tuet ja avustukset	4 749	4 749	6 400		6 400	46 680	729 %	40 280
Muut toimintatuotot	1 194 918	1 194 918	2 636 100	700 000	3 336 100	3 442 865	103 %	106 765
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-11 448 505	-11 448 505	-10 811 900	-90 936	-10 902 836	-11 141 869	102 %	-239 033
Henkilöstökulut	-4 223 798	-4 223 798	-3 499 600	-90 936	-3 590 536	-3 142 769	88 %	447 767
Palvelujen ostot	-2 871 096	-2 871 096	-3 127 100	-50 000	-3 177 100	-3 583 203	113 %	-406 103
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 990 784	-3 990 784	-3 736 600	50 000	-3 686 600	-3 970 438	108 %	-283 838
Avustukset	-161 610	-161 610	-284 800		-284 800	-266 884	94 %	17 916
Muut toimintakulut	-201 217	-201 217	-163 800		-163 800	-178 576	109 %	-14 776
Toimintakate	-9 524 552	-9 524 552	-7 402 900	609 064	-6 793 836	-7 015 385	103 %	-221 549

Talousarvion toteutuminen

Tekniikka ja ympäristö- toimialan hallinto

Henkilöstökuluissa alittunut Kuel Varhe- ja eläkemenoperusteinen maksu.

Palveluiden ostoissa asiantuntijapalvelut on ylittynyt. Keskeisin ylitys menoissa johtuu ilmastosuunnitelman laatimisesta, mutta nämä kustannukset pystymme kattamaan täysimääräisesti ympäristöministeriön myöntämällä avustuksella, joka näkyy tulopuolella.

Kulupuolella näkyy myös lumen kaatopaikalle syksyllä asennetun puomin kustannus. Lumen kaatopaikan kasvaneet tulot eivät näy vielä tämän vuoden tuloissa, mutta puomi maksaa itsensä takaisin nopeasti. Samoin Kirveskallion maankaatopaikalla on jouduttu tekemään normaalia enemmän maansiirtotöitä, koska vastaanotettuja maa-aineksia on tullut normaalia enemmän, esimerkiksi Satakunnantien työmaalta. Näistäkin tulot kohdistuvat pääosin vuodelle 2024.

Asiantuntijapalveluita on myös tarvittu mm. kilpailutuksiin liittyvissä juridisissa kysymyksissä ja hulevesien hallintaan liittyvissä kysymyksissä. Molemmissa tapauksissa on ollut kyseessä varautuminen oikeusprosessiin tai vastineen antaminen oikeusprosessissa. Samoin ympäristön valvontaan liittyvissä lupa-asioissa olemme joutuneet käyttämään asiantuntijaa.

Rakennus- ja ympäristövalvonta

Osana rakentamisen muuttuvan lainsäädännön edellyttämiä toimenpiteitä rakennusjärjestyksen uusimistyö käynnistettiin. Lupajaoston päätöksellä sitä päätettiin tehdä myös seutukunnallisena yhteistyönä.

Ympäristövalvonnan sähköisten rekisterijärjestelmien käytön tehostamista on edistetty. Henkilökuntaa koulutettiin niiden käyttöön ja samalla toimintaprosessien uudelleen kuvaaminen käynnistettiin. Ympäristövalvonnan resursseja vahvistettiin kesäajaksi rekrytoimalla korkeakouluharjoittelija.

Rakennusrekisterin parantamistyön projektisuunnitelma laadittiin tavoitteen mukaisesti ja suunnitelman mukaan omana työnä tehtävä projekti päästään aloittamaan vuoden 2024 alkupuolella.

Maa-aineslupia toimintakaudella myönnettiin kuusi kappaletta ja ympäristölupahakemuksia käsiteltiin niin ikään kuusi.

Rakennuslupia myönnettiin 95 ja niiden yhteenlaskettu uusi kerrosala on 13 362 m² (uusia rakennuksia 47, lisärakentamista 20 ja muutostöitä 28). Toimenpidelupahakemuksia käsiteltiin 48 ja maisematyölupahakemuksia 26. Rakennusten purkamisasiota päätettiin 12 kappaletta.

Poikkeamishakemuksista on tehty kuusi päätöstä ja suunnittelutarveratkaisuja kaksi.

Palvelualueen tuotot koostuvat käytännössä täysin lupa- ja valvontamaksuista. Maksutuottoja kertyi 55 000 euroa arvioitua vähemmän. Toteutuma oli 73 % arvioidusta. Maa-aineslupien valvontamaksut toteutuivat suunnitellusti mutta rakennusvalvonnan ja ympäristövalvonnan osalta arvioituun maksutuottokertymään ei päästy.

Rakennusvalvonnan osalta syynä arvioitua pienempään lupamaksukertymään on rakennushankkeiden lukumäärän väheneminen ja koon pieneneminen. Ympäristövalvonnan valvontaohjelman mukaisia tarkastuksia ei pystytty täysimääräisesti suorittamaan. Näin myös valvontamaksujen toteutuma jäi suunniteltua pienemmäksi.

Rakennusvalvontamaksujen osuus tuottoarvion poikkeamasta on 48 000 euroa ja ympäristönsuojelun 7 000 euroa.

Toimintakulut toteutuivat lähes arvioidusti.

Tilapalvelut

Toimintatuotot raportointiajankohdalta ovat toteutuneet budjetoitua suurempana 104,57 %. Toimintatuotoissa on mukana hyvinvointialueelta laskutettavia lisäpalveluja (14.795,00 €).

Hyvinvointialueelle vuorattujen tilojen osalta vuokratulot ovat ylittyneet noin 118.000 €

Henkilöstökulut ovat lähes suunnitelman mukaisella tasolla, tarkastelujakson toteuma on 99,95 %

Tilapalveluissa työskennellyt touko-syyskuussa vuorotteluvapaan sijaisena yksi kirvesmies, jonka työpanos käytetty rakennusteknisissä kunnossapitotöissä lähinnä muutamien pienempien kohteiden julkisivujen huoltokorjauksissa. Sijaisen palkkakustannus on kohdistunut vuorotteluvapaata käyttävän työntekijän kustannuspaikalle.

Palveluiden ostot kokonaisuutena ovat toteutuneet lähes suunnitellusti (102,67 %, erotus 38.376,00 €). Menneellä tilikaudella tarkennettiin ostojen tiliöintejä, jonka vuoksi muutamilla tileillä on suuriakin ylityksiä mutta vastaavasti rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitotöiden osalta toteutuma jää alle budjetin. Suurimpana poikkeamana oli kiinteistöjen talvikunnossapito, jonka osalta tilikauden kustannukset ylittivät merkittävästi (154,14 %, erotus 86.947,00 €).

Tilikauden aikana merkittävänä kunnossapitotyönä on ollut muun muassa Vesihovin laatoitusten korjaukset ja loisteputkivalaisimien uusiminen LED valaisimiksi sekä Niinijoen koulun ja Peltoisten vuoropäiväkodin ulkovaippamaalaukset ja Kauhanojan koulun puuosan alkuperäisen vesikatteen pinnoitustyö. Ilmanvaihtolaitteistojen nuohouksia on toteutettu normaalin vuosiohjelman mukaisesti. Rakennusautomaation ohjaukseen ja tiedonsiirtoon liittyvien alakeskusten ja muutamien kohteiden ovilukituksen uusiminen käyttötalousohjelmalta ovat kasvattaneet vielä loppuvuonna palvelujen ostojen toteutumaa.

Tiaisentien D-talon ja Kojonkulman vanhan ryhmiksen purku-urakat ovat toteutuneet ja valmiit. Purkuurakoiden kustannukset olivat jonkin verran budjetoitua alemmalla tasolla.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostojen toteutuma ylittyi budjetoidusta (109,41 % erotus 226.721,00 €) joista suurimmat poikkeamat olivat lämmityskustannukset (110,54 % erotus 128.521,00 €) ja sähkötarvikkeiden hankinta (351,86 % erotus 80.846,00 €) oli budjetoitua huomattavasti suurempi johtuen pääosin tilikaudella uusittujen isojen ilmanvaihtokoneiden moottorien ja useiden eri kohteiden valaisin muutoksista. Vastaavasti sähkön ja veden osalta toteumat olivat suunniteltua pienemmät (sähkö 90,07 % erotus 95.846,00 € ja vesi 71,35 % erotus 14.782,00 €)

Toimintakulut ylittivät kokonaisuudessaan noin 280.000,00 € (106,24 %)

Kunnallistekniset palvelut

Toimintatuotot kunnallistekniikan palvelualueella toteutuivat arvioitu paremmin. Varaston myynti oli arvioitua vähäisempi, mutta Varhan kanssa vuodeksi 2023 laadittu kuljetussopimus sekä käytetyn kaluston myynti nostivat tuotot arvioitua suuremmiksi. Tuottoja paransivat myös pilaantuneiden maiden puhdistuskustannuksiin ELY-keskukselta saadut noin 22 000 € avustukset.

Toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion reilulla 150 000 €. Arvioitua pienemmät menot olivat henkilöstökuluissa, reilut 100 000 €, ja aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa, noin 30 000 €. Vastaavasti palvelujen ostot olivat huomattavasti, noin 280 000 €, arvioitua suuremmat.

Henkilöstökulut kokonaisuudessaan jäivät alle arvioitua mm. siksi, että usealle kausityöntekijälle saatiin palkkatukea. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden arvioitua pienemmät menot, johtuivat suurelta osin siitä, että sähkönkulutus ja sitä kautta maksut jäivät 60 %:in arvioitua. Tähän vaikuttivat niin sähkön ennakoitua matalampi hintataso kuin siirtyminen aluevalaistusten osalta enenevässä määrin led-valaistukseen.

Yli puolet, noin 153 000 €, palvelujen ostojen talousarvion ylityksestä on seurausta ennakoimattomista ympäristövahinkojen kunnostustöistä, joita tehtiin Metsämaalla ja Virttaalla. Molemmissa tapauksissa

puhdistettiin öljyistä maaperää.

Loppuosa talousarvion ylityksestä koostui pääosin katujen ja ulkoliikuntapaikojen kunnossapidosta. Suurin tekijä oli, että katujen ja kuntoratojen varsien niittoja tehtiin vuoden 2023 tehostetusti. Muita merkittäviä ylityksiä oli puistojen sekä leikkipaikkojen kunnossapidossa. Puistoissa mm. kaadettiin huonokuntoisia puita ja jyrssiin kantoja, leikkipuistoissa puolestaan mm. uusittiin leikkihiekkoja. Leikkipuistoissa myös ilkivalta aiheutti merkittävät lisäkulut.

Ruoka- ja siivouspalvelut

Toiveruokapäivät järjestettiin sivistyspuolen asiakkaille keväällä.

Ruokapalveluiden asiakaskysely toteutettiin sivistyspuolen asiakkaille keväällä.

Ruoka ja siivouspalvelun henkilökunnan ensiapukoulutukset (EA-1 ja hätä-8) suoritettu kesäkuussa, osallistujia EA-1 oli 12 henkilöä ja hätä-8 oli 11 henkilöä.

Elokuun alusta Ruokapalveluiden työtehtävät lisääntyivät muutamassa varhaiskasvatusyksikössä aamupalojen valmistamisen sekä välipalojen esille laittamisen ja astiahuollon tiimoilta.

Tarkastelujakson osalta toimintatuotot ovat ajankohtaa korkeammalla tasolla 120,75 %, erotus 41 678 €. Toimintatuottoja lisäsi käytöstä poistetun tavarahan myynti Kiertonetissä sekä ateriamyyntituottojen kasvuna.

Henkilöstökulut ovat hieman ajankohtaa alemmalla tasolla 91,45 %, erotus 126 968 €. Äkillisiin sijaistuksiin sekä vuosiloma ajoille on käytetty ostopalvelua, joka näkyy palveluiden ostojen merkittävänä nousuna, erotus 78 022 €. Palveluiden ostoissa myös harvemmin suoritettavien korkealla sijaitsevien ikkunoiden ja yläpölyjen puhdistuksen kuluja.

Palveluiden ostot ovat tarkastelujaksolla ajankohtaa korkeammalla tasolla 179 %, 149 931 €. Tähän vaikuttaa puhtaanapito- ja pesulapalveluiden vuokravaatteiden lunastukset ja käsipyyheautomaattien lisääntymisenä sekä aiemmin vuokratot ja niiden pesulapalvelut kirjattiin tilapalveluiden kustannuksiksi, nykyisin nämä kirjataan siivouspalveluiden menoihin, erotus 39 711 €. Myös alkuvuodesta käytettyjen asiantuntijapalveluiden kulu nostaa palveluiden ostojen menoja, erotus 15 199 €. Aiemmin tilapalveluiden kustannuksiksi on kirjattu koneiden ja laitteiden korjauskulut, nämä on siirretty keväällä 2023 ruoka- ja siivouspalveluiden menoihin, näkyy koneiden ja laitteiden kunnossapito tilillä kustannusnousuna, erotus 16 999 €.

Tarkastelujakson osalta aineet, tarvikkeet ja tavarat ylittyy budjetoidusta 120,3 €, 104 278 €. Suurin poikkeama on elintarvikkeissa, joissa hintojen korotukset olivat osin suuria. Henkilöstölle hankitut työvaatteet (10 937 €) sekä ennakoitua laajemmat kalustohankinnat (19 403 €) näkyvät tässä.

Toimintakulut ylittyivät ruoka- ja siivouspalveluissa kokonaisuudessaan 84 047 €, 103,35 %.

Mittaus ja paikkatietopalvelut

Myyntituotot jäivät arviosta, kun puustokaupat tehtiin lokakuussa ja hakkuutyöt sekä puuston myyntitulot siirtyivät vuodelle 2024.

Maksutuotoissa yleisen rakentamisen vähäisyyden vuoksi maksutulot jäivät alle arvion mm. rakennusvalvontamittausten ja suunnitteluun liittyvien mittausten sekä karttojen myynnin osalta. Muut toimintatuotot jäivät alle tuottoarvion lähinnä tonttikauppojen vähäisestä toteutumasta.

Henkilöstökuluissa tuli säästöä, kun mittamiestä ei ole palkattu.

Palvelujen ostoissa ei kaikkia suunniteltuja palveluita hankittu tai ei ehditty toteuttamaan. Muun muassa Tupakankaan alueen taimikonhoito tehtävät siirtyivät vuodelle 2024.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat kohdassa säästöä kertyi vanhan varaston riittävydestä. Muun muassa. rajamerkit, paalut ja suurtulostimien värit sekä paperit riittivät pääosin vuoden toimintaan.

Yksityisteiden kunnossapitoavustukset toteutuivat suunnitellusti mutta perusparannusavustuksia jäi käyttämättä hankkeiden jäätyä toteutumatta tai siirryttyä eteenpäin.

Muut toimintakulut jäivät arviosta, kun mittauslaitteita ei tarvinnut ottaa vuokralle.

2.9. Loimaan Vesi-liikelaitos

Toimielin: Loimaan Vesi-liikelaitoksen johtokunta

Tehtävä: Vesihuoltoon liittyvät tehtävät

Vastuhenkilö: Vesihuoltolaitoksen johtaja

Toiminnan kuvaus

Vesihuoltoliikelaitoksen tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti.

Loimaan Vesi -liikelaitos (jälj. liikelaitos) toimii kuntalain mukaisena kunnallisena liikelaitoksena kuntalaissa mainitun ja kaupunginvaltuuston tekemien päätösten mukaisesti.

Liikelaitoksella on johtokunta, joka ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Johtokunnan tehtävät on mainittu kuntalain 67 §:ssä. Johtokunnan muista tehtävistä määrätään kaupungin uudessa hallintosäännössä. Johtokunnan tehtävänä on muun muassa hyväksyä liikelaitoksen talousarvio ja -suunnitelma vuoden loppuun mennessä valtuuston asettamien sitovien tavoitteiden sekä meno- ja tuloerien mukaisesti. Johtokunta myös päättää liikelaitoksen investoinneista ja muista pitkävaikutteisista menoista.

Liikelaitoksen talousarvio ja -suunnitelma laaditaan kunnan talousarviosta ja -suunnitelmasta erillisenä osana. Liikelaitoksen talousarviossa ja -suunnitelmassa on tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa.

Sekä valtuusto että johtokunta asettavat liikelaitokselle sitovia tavoitteita, jotka liikelaitoksen talousarviossa tulee erottaa toisistaan selkein merkinnöin.

Valtuusto päättää liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista. Liikelaitosta sitovia meno- ja tuloeriä kunnan talousarviossa ovat kunnan pääomasijoitus ja liikelaitoksen pääoman palautus kunnalle, korvaus kunnan sijoittamasta pääomasta, kunnan toiminta-avustus liikelaitokselle.

Kaupunkitason tulokorttiin perustuvat toiminnalliset tavoitteet

- Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisten talusveden laatuvaatimusten täyttäminen

Loimaan Vesi täytti sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset talusveden laatuvaatimukset.

- Länsi-Suomen ympäristölupaviraston 18.12.2009 myöntämän jäteveden johtamisluvan mukaisten ehtojen täyttäminen (keskuspuhdistamo).

Loimaan Vesi täytti keskuspuhdistamon osalta Länsi-Suomen ympäristölupaviraston 18.12.2009 myöntämän jäteveden johtamisluvan mukaiset ehdot.

- Loimaan Veden taloutta tulee hoitaa siten, että pitkällä aikavälillä on mahdollista kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnit, operatiiviset kustannukset sekä toimitilojen leasing-vuokrakustannukset.

Loimaan Veden tilikausi muodostui alijäämäiseksi.

- Loimaan Veden taloudelliseksi tavoitteeksi asetetaan kaupungille maksettava 0 %:n suuruinen korvaus peruspääomasta 3 977 464,37 euroa, joka vuodelle 2023 tulee olemaan 0 euroa.

Loimaan Vesi maksoi vuonna 2023 Loimaan kaupungille peruspääomasta 3 977 464,37 € tuottoa 0,0 % eli 0 €.

- Vuotuiset investoinnit ovat enintään 2 356 000 euroa

Vuotuiset investoinnit olivat 1,952 milj. euroa.

Loimaan Vesi on toteuttanut riskienhallinnan tarkastelua valmiussuunnittelussa ja laitosten riskikohteiden kartoituksessa.

Rahoitusleasing puhdistamon toteuttamiseksi:

Loimaan kaupunki on saanut Länsi-Suomen ympäristölupaviranomaiselta ympäristöluvan Loimaan kaupungin Ilmaristen kylässä sijaitsevalle uudelle puhdistamolle. Huomioitavaa on, että uudella puhdistamolla saadaan käsitellä myös Ypäjän ja Alastaron puhdistamoiden jätevedet. Jätevedenpuhdistamo valmistui vuonna 2015.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 24.6.2013 rahoitusleasingin jätevedenpuhdistamo- investoinnin rahoitusmuotona Kuntarahoitus Oyj:n tarjouksen mukaisesti. Kiinteistöleasing sopimus on voimassa 25 vuotta luovutuspäivästä tai sitä myöhemmästä Kuntarahoituksen ja Loimaan veden sopimasta päivästä. Loimaan Vedellä on vuokra-ajan päätyttyä oikeus lunastaa kiinteistö jäännösarvosta, joka on 20% vuokraohteen arvonlisäverottomasta hinnasta. Kirjanpidollisesti rahoitusleasing on vuokraa, kirjataan käyttömenoihin ja tilinpäätöksessä seurataan tilinpäätöksen liitetiedoissa.

2.10. Loimaan kaupungin käyttötalous yhteensä

Kaupungin ja veden välisiä eliminoiteja, 319 182,98 € ei ole huomioituna taulukossa kaupunki ja vesi tuotot ja kulut yhteensä osiossa.

Loimaan kaupunki ja vesilaitos (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	9 700 079	644 000	10 344 079	11 712 823	1 368 744	113
Toimintakulut	-44 871 713	-1 582 090	-46 453 803	-47 307 907	-854 104	102
Toimintakate	-35 171 634	-938 090	-36 109 724	-35 595 084	514 640	99

Poistot ja arvonalentumiset	-4 065 800	0	-4 065 800	-4 428 162	-362 362	109
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 337 966	-138 090	3 199 876	3 547 192	347 316	111
Loimaan kaupunki ja vesilaitos (Sisäinen)						
Toimintatuotot	6 315 600	0	6 315 600	6 821 843	506 243	108
Toimintakulut	-6 315 600	0	-6 315 600	-6 821 843	-506 243	108

Loimaan peruskaupunki (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	6 483 279	844 000	7 327 279	8 691 969	1 364 690	119
Toimintakulut	-42 317 213	-1 367 259	-43 684 472	-44 417 177	-732 705	102
Toimintakate	-35 833 934	-523 259	-36 357 193	-35 725 208	631 985	98
Poistot ja arvonalentumiset	-3 396 200	0	-3 396 200	-3 716 734	-320 534	109
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 323 066	276 741	3 599 807	4 095 438	495 631	114

Loimaan peruskaupunki (Sisäinen)

Toimintatuotot	6 315 600	0	6 315 600	6 800 649	485 049	108
Toimintakulut	-6 315 600	0	-6 315 600	-6 800 649	-485 049	108

Kaupunginvaltuusto (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-54 700	0	-54 700	-39 537	15 163	72
Toimintakate	-54 700	0	-54 700	-39 537	15 163	72
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-54 700	0	-54 700	-39 537	15 163	72

Kaupunginvaltuusto (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-9 200	0	-9 200	-9 334	-134	101

Tarkastuslautakunta (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-33 800	0	-33 800	-20 004	13 796	59
Toimintakate	-33 800	0	-33 800	-20 004	13 796	59
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-33 800	0	-33 800	-20 004	13 796	59

Tarkastuslautakunta (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	0	0	0	0	0	0

Keskusvaalilautakunta (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	20 400	0	20 400	29 909	9 509	147
Toimintakulut	-20 400	0	-20 400	-38 665	-18 265	190
Toimintakate	0	0	0	-8 756	-8 756	0
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	0	0	-8 756	-8 756	0

Keskusvaalilautakunta (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	0	0	0	0	0	0

Vaikuttajaelimet (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-20 000	0	-20 000	-4 589	15 411	23
Toimintakate	-20 000	0	-20 000	-4 589	15 411	23
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-20 000	0	-20 000	-4 589	15 411	23

Vaikuttajaelimet (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	0	0	0	0	0	0

Kaupunginhallitus (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	659 079	0	659 079	718 742	59 663	109
Toimintakulut	-6 271 893	-68 025	-6 339 918	-6 038 881	301 037	95
Toimintakate	-5 612 814	-68 025	-5 680 839	-5 320 139	360 700	94

Poistot ja arvonalentumiset	-20 300	0	-20 300	-20 164	136	99
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-5 633 114	-68 025	-5 701 139	-5 342 153	358 986	94
Kaupunginhallitus (Sisäinen)						
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	
Toimintakulut	-153 800	0	-153 800	-167 858	-14 058	109

Konsernijohto (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	176 220	0	176 220	224 116	47 896	127
Toimintakulut	-3 335 785	-29 714	-3 365 499	-3 177 376	188 123	94
Toimintakate	-3 159 565	-29 714	-3 189 279	-2 953 259	236 020	93
Poistot ja arvonalentumiset	-14 600	0	-14 600	-14 514	86	99
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 174 165	-29 714	-3 203 879	-2 969 610	234 269	93

Konsernijohto (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	0	0	
Toimintakulut	-73 000	0	-73 000	-89 171	-16 171	122

Elinvoima (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	482 859	0	482 859	494 626	11 767	102
Toimintakulut	-2 936 108	-38 311	-2 974 419	-2 861 506	112 913	96
Toimintakate	-2 453 249	-38 311	-2 491 560	-2 366 880	124 680	95
Poistot ja arvonalentumiset	-5 700	0	-5 700	-5 650	50	99
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 458 949	-38 311	-2 497 260	-2 372 543	124 717	95

Elinvoima (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	0	0	
Toimintakulut	-80 800	0	-80 800	-78 687	2 113	97

Poikkeusolot (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	0	0	0	551 824	551 824	
Toimintakulut	0	0	0	-196 407	-196 407	
Toimintakate	0	0	0	355 417	355 417	
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	0	0	355 417	355 417	

Poikkeusolot (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	0	0	
Toimintakulut	0	0	0	0	0	

Sivistyslautakunta (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	2 394 800	144 000	2 538 800	3 265 010	726 210	129
Toimintakulut	-25 104 520	-1 208 298	-26 312 818	-26 937 357	-624 539	102
Toimintakate	-22 709 720	-1 064 298	-23 774 018	-23 672 347	101 671	100
Poistot ja arvonalentumiset	-4 600	0	-4 600	-4 628	-28	101
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-22 714 320	-1 064 298	-23 778 618	-23 677 358	101 260	100

Sivistyslautakunta (Sisäinen)

Toimintatuotot	30 000	0	30 000	31 205	1 205	104
Toimintakulut	-5 925 900	0	-5 925 900	-6 431 733	-505 833	109

Sivistyspalvelujen hallinto (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	100	0	100	26 816	26 716	26 816
Toimintakulut	-255 500	-4 367	-259 867	-252 177	7 690	97
Toimintakate	-255 400	-4 367	-259 767	-225 361	34 406	87
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-255 400	-4 367	-259 767	-225 469	34 298	87

Sivistyspalvelujen hallinto (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	0	0	
Toimintakulut	-25 300	0	-25 300	-15 817	9 483	63

Varhaiskasvatus (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	727 900	-170 000	557 900	785 540	227 640	141
Toimintakulut	-8 349 770	-490 922	-8 840 692	-9 034 342	-193 650	102
Toimintakate	-7 621 870	-660 922	-8 282 792	-8 248 802	33 990	100

Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-7 621 870	-660 922	-8 282 792	-8 248 852	33 940	100
Varhaiskasvatus (Sisäinen)						
Toimintatuotot	30 000	0	30 000	0	-30 000	
Toimintakulut	-945 000	0	-945 000	-1 121 818	-176 818	119

Perusopetus ja keskiasteen koulutus (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	1 124 600	213 000	1 337 600	1 678 680	341 080	125
Toimintakulut	-13 110 000	-871 021	-13 981 021	-14 387 194	-406 173	103
Toimintakate	-11 985 400	-658 021	-12 643 421	-12 708 514	-65 093	101
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-11 985 400	-658 021	-12 643 421	-12 708 664	-65 243	101

Perusopetus ja keskiasteen koulutus (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	-573	-573	
Toimintakulut	-2 826 800	0	-2 826 800	-3 026 642	-199 842	107

Vapaa-aikapalvelut (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	542 200	101 000	643 200	773 973	130 773	120
Toimintakulut	-3 389 250	158 012	-3 231 238	-3 263 644	-32 406	101
Toimintakate	-2 847 050	259 012	-2 588 038	-2 489 671	98 367	96
Poistot ja arvonalentumiset	-4 600	0	-4 600	-4 628	-28	101
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 851 650	259 012	-2 592 638	-2 494 374	98 264	96

Vapaa-aikapalvelut (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	-573	31 778	
Toimintakulut	-2 128 800	0	-2 128 800	-2 267 457	-138 657	107

Elinympäristölautakunta (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	3 409 000	700 000	4 109 000	4 126 484	17 484	100
Toimintakulut	-10 811 900	-90 936	-10 902 836	-11 141 869	-239 033	102
Toimintakate	-7 402 900	609 064	-6 793 836	-7 015 385	-221 549	103
Poistot ja arvonalentumiset	-3 371 300	0	-3 371 300	-3 691 943	-320 643	110
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-10 735 800	609 064	-10 126 736	-10 675 243	-548 507	105

Elinympäristölautakunta (Sisäinen)

Toimintatuotot	6 285 600	0	6 285 600	6 769 444	483 844	108
Toimintakulut	-226 700	0	-226 700	-191 724	34 976	85

Loimaan Vesi -liikelaitos (Ulkoinen)

	TA 2023	Muutos	MTA 2023	TOT 2023	Poikkeama	TOT-%
Toimintatuotot	3 216 800	-200 000	3 016 800	3 020 855	4 055	100
Toimintakulut	-2 554 500	-214 831	-2 769 331	-2 890 730	-121 399	104
Toimintakate	662 300	-414 831	247 469	130 124	-117 345	53
Poistot ja arvonalentumiset	-669 600	0	-669 600	-711 428	-41 828	106
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	14 900	-414 831	-399 931	-548 246	-148 315	137

Loimaan Vesi -liikelaitos (Sisäinen)

Toimintatuotot	0	0	0	21 194	21 194	
Toimintakulut	0	0	0	-21 194	-21 194	

3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Loimaan kaupungin virallinen tuloslaskelma sisältää Loimaan kaupungin ja Loimaan kaupungin vesihuoltoliikelaitoksen tuloslaskelmat yhdistettynä.

Tuloslaskelma sisältää eriä, joita seurataan käyttötalousosassa ja eriä, joita seurataan tuloslaskelmaosassa.

LOIMAAN KAUPUNKI JA LOIMAAN VESI-LIIKELAITOS

TULOSLASKELMA	TP 2022	TA 2023	Muutokset	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama MTA	TP2023 vs 2022 %	TP2023 vs MTA2023 %	tp2023 vstp2022 €	ta2022vstp2022 €
Toimintatuotot	17 909 533	9 700 079	644 000	10 344 079	11 393 640	1 049 561	-36,38	10,15	-6 515 893	1 693 561
Myyntituotot	7 338 144	4 702 074	11 000	4 713 074	4 785 955	72 881	-34,78	1,55	-2 552 189	83 881
Maksutuotot	5 735 090	1 246 300	-160 000	1 086 300	1 079 606	-6 694	-81,18	-0,62	-4 655 483	-166 694
Tuet ja avustukset	3 040 895	996 221	93 000	1 089 221	1 900 525	811 304	-37,50	74,48	-1 140 370	904 304
Muut toimintatuotot	1 795 404	2 755 484	700 000	3 455 484	3 627 554	172 070	102,05	4,98	1 832 149	872 070
									0	0
Toimintakulut	-121 238 722	-44 871 713	-1 582 090	-46 453 803	-46 988 724	-534 921	-61,24	1,15	74 249 998	-2 117 011
Henkilöstökulut	-48 684 739	-24 292 662	-1 082 090	-25 374 752	-24 762 444	612 308	-49,14	-2,41	23 922 295	-469 782
Palkat ja palkkiot	-38 522 747	-19 256 794	-989 031	-20 245 825	-19 878 592	367 233	-48,40	-1,81	18 644 156	-621 798
Henkilöstösivukulut	-10 161 991	-5 035 868	-93 059	-5 128 927	-4 883 852	245 075	-51,94	-4,78	5 278 139	152 016
Eläkekulut	-8 731 279	-4 269 251	-93 059	-4 362 310	-4 226 945	135 365	-51,59	-3,10	4 504 333	42 306
Muut henkilöstösivukulut	-1 430 712	-766 617	0	-766 617	-656 907	109 710	-54,09	-14,31	773 806	109 710
Palvelujen ostot	-57 184 067	-11 287 391	-395 000	-11 682 391	-12 587 030	-904 639	-77,99	7,74	44 597 037	-1 299 639
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-7 962 595	-5 516 224	50 000	-5 466 224	-5 732 672	-266 448	-28,00	4,87	2 229 923	-216 448
Avustukset	-4 622 800	-2 248 122	75 000	-2 173 122	-2 059 285	113 837	-55,45	-5,24	2 563 516	188 837
Muut toimintakulut	-2 784 520	-1 527 314	-230 000	-1 757 314	-1 847 292	-89 978	-33,66	5,12	937 228	-319 978
						0			0	0
Toimintakate	-103 329 188	-35 171 634	-938 090	-36 109 724	-35 595 084	514 640	-65,55	-1,43	67 734 105	-423 450
						0			0	0
Verotulot	60 576 870	32 400 000	1 115 000	33 515 000	33 598 385,52	83 386	-44,54	0,25	-26 978 484	1 198 386
Kunnallisvero	50 119 924	24 100 000	914 000	25 014 000	25 117 436	103 436	-49,89	0,41	-25 002 489	1 017 436
Kiinteistövero	4 409 485	4 226 000	329 000	4 555 000	4 433 930	-121 070	0,55	-2,66	24 445	207 930
Yhteisövero	6 047 461	4 074 000	-128 000	3 946 000	4 047 020	101 020	-33,08	2,56	-2 000 441	-26 980
Valtionosuudet	48 710 148	10 175 000	0	10 175 000	10 288 226	113 226	-78,88	1,11	-38 421 922	113 226
Rahoitustuotot- ja kulut	191 856	-57 500	-315 000	-372 500	-367 923	4 577	-291,77	-1,23	-559 778	-310 423
Korkotuotot	0	0	0	0	12 173	12 173			12 173	12 173
Muut rahoitustuotot	353 608	228 400		228 400	253 383	24 983	-28,34	10,94	-100 225	24 983
Korkokulut	-147 500	-277 000	-315 000	-592 000	-622 795	-30 795	322,23	5,20	-475 294	-345 795
Muut rahoituskulut	-14 252	-8 900		-8 900	-10 684	-1 784	-25,04	20,04	3 568	-1 784
						0			0	0
Vuosikate	6 149 685	7 345 866	-138 090	7 207 776	7 923 605	715 829	28,85	9,93	1 773 920	577 739
						0			0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-4 359 226	-4 065 800	0	-4 065 800	-4 428 162	-362 362	1,58	8,91	-68 936	-362 362
Suunn. mukaiset poistot	-4 359 226	-4 065 800	0	-4 065 800	-4 428 162	-362 362		8,91	-68 936	-362 362
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0		0	0	0			0	0
Tilikauden tulos	1 790 459	3 280 066	-138 090	3 141 976	3 495 443	353 467	95,23	11,25	1 704 984	215 377
Poistoeron lisäys (-) tai väh. (+)	53 713	57 900		57 900	51 749	-6 151			-1 964	-6 151
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJ.)	1 844 172	3 337 966	-138 090	3 199 876	3 547 192	347 316			1 703 020	209 226

Tuloslaskelman toteutuminen kaupunki

TULOSLASKELMA	TP 2022	TA 2023	Muutokset	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	TP2022 vs TP2021 %	TP2022 vs MTA2022 %	TP2022 vs TP2021 €	TA2022 vs TP2022 €
Toimintatuotot	15 253 756	6 483 279	844 000	7 327 279	8 691 969	1 364 690	-43,02	18,62	-6 561 787	2 208 690
Myyntituotot	4 649 820	1 485 274	211 000	1 696 274	2 072 069	375 795	-55,44	22,15	-2 577 750	586 795
Maksutuotot	5 748 486	1 246 300	-160 000	1 086 300	1 087 189	889	-81,09	0,08	-4 661 297	-159 111
Tuet ja avustukset	3 040 895	996 221	93 000	1 089 221	1 900 525	811 304	-37,50	74,48	-1 140 370	904 304
Muut toimintatuotot	1 814 555	2 755 484	700 000	3 455 484	3 632 185	176 701	100,17	5,11	1 817 630	876 701
									0	0
Toimintakulut	-119 045 661	-42 317 213	-1 367 259	-43 684 472	-44 417 177	-732 705	-62,69	1,68	74 628 485	-2 099 964
Henkilöstökulut	-47 995 242	-23 501 162	-1 067 259	-24 568 421	-24 039 325	529 096	-49,91	-2,15	23 955 917	-538 163
Palkat ja palkkiot	-37 969 033	-18 624 094	-977 917	-19 602 011	-19 295 768	306 243	-49,18	-1,56	18 673 265	-671 674
Henkilöstösivukulut	-10 026 210	-4 877 068	-89 342	-4 966 410	-4 743 558	222 852	-52,69	-4,49	5 282 652	133 510
Eläkekulut	-8 616 113	-4 133 551	-89 342	-4 222 893	-4 104 821	118 072	-52,36	-2,80	4 511 292	28 730
Muut henkilöstösivukulut	-1 410 097	-743 517		-743 517	-638 737	104 780	-54,70	-14,09	771 360	104 780
Palvelujen ostot	-56 775 001	-10 756 591	-395 000	-11 151 591	-12 136 300	-984 709	-78,62	8,83	44 638 700	-1 379 709
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-7 382 650	-4 780 924	50 000	-4 730 924	-5 030 655	-299 731	-31,86	6,34	2 351 995	-249 731
Avustukset	-4 622 800	-2 248 122	75 000	-2 173 122	-2 059 285	113 837	-55,45	-5,24	2 563 516	188 837
Muut toimintakulut	-2 269 968	-1 030 414	-30 000	-1 060 414	-1 151 611	-91 197	-49,27	8,60	1 118 357	-121 197
									0	0
Toimintakate	-103 791 905	-35 833 934	-523 259	-36 357 193	-35 725 208	631 985	-65,58	-1,74	68 066 697	108 726
									0	0
Verotulot	60 576 870	32 400 000	1 115 000	33 515 000	33 598 386	83 386	-44,54	0,25	-26 978 484	1 198 386
Kunnallisvero	50 119 924	24 100 000	914 000	25 014 000	25 117 436	103 436	-49,89	0,41	-25 002 489	1 017 436
Kiinteistövero	4 409 485	4 226 000	329 000	4 555 000	4 433 930	-121 070	0,55	-2,66	24 445	207 930
Yhteisövero	6 047 461	4 074 000	-128 000	3 946 000	4 047 020	101 020	-33,08	2,56	-2 000 441	-26 980
Valtionosuudet	48 710 148	10 175 000	0	10 175 000	10 288 226	113 226	-78,88	1,11	-38 421 922	113 226
Rahoitustuotot- ja kulut	189 384	-60 200	-315 000	-375 200	-381 513	-6 313	-301,45	1,68	-570 898	-321 313
Korkotuotot	0	0	0	0	3 086	3 086			3 086	3 086
Muut rahoitustuotot	351 079	225 000		225 000	248 760	23 760	-29,14	10,56	-102 319	23 760
Korkokulut	-147 500	-277 000	-315 000	-592 000	-622 795	-30 795	322,23	5,20	-475 294	-345 795
Muut rahoituskulut	-14 194	-8 200		-8 200	-10 564	-2 364	-25,57	28,83	3 630	-2 364
									0	0
Vuosikate	5 684 497	6 680 866	276 741	6 957 607	7 779 890	822 283	36,86	11,82	2 095 393	1 099 024
									0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-3 747 472	-3 396 200	0	-3 396 200	-3 716 734	-320 534	-0,82	9,44	30 738	-320 534
Suunn. mukaiset poistot	-3 747 472	-3 396 200	0	-3 396 200	-3 716 734	-320 534		9,44	30 738	-320 534
Arvonalentumiset			0	0	0	0			0	0
Satunnaiset tuotot ja kulut	0			0	0	0			0	0
Tilikauden tulos	1 937 025	3 284 666	276 741	3 561 407	4 063 156	501 749	109,76	14,09	2 126 131	778 490
Poistoeron lisäys (-) tai väh. (+)	32 644	38 400	0	38 400	32 282	-6 118			-362	-6 118
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJ.)	1 969 669	3 323 066	276 741	3 599 807	4 095 438	495 631			2 125 769	772 372

Verotulojen erittely

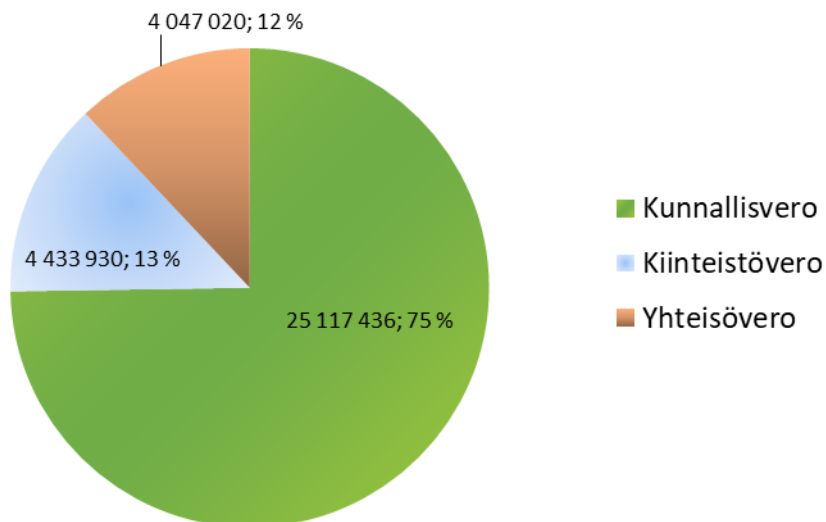
Verotuloista esitetään verotulot eriteltyinä kunnan tuloveroon, osuuteen yhteisöveron tuotosta, kiinteistöveroon ja muihin verotuloihin.

Vuodelle 2023 vahvistetut veroprosentit ovat:

Tulovero	8,36 %
Yleinen kiinteistövero	1,00 %
Vakituisen asunnon kiinteistövero	0,50 %
Muu kuin vak.as. kiinteistövero	1,05 %
Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistövero	0,00 %

Verotulot yhteensä	TP 2022	TP 2023	Ero €	Ero %
Kunnallisvero	50 119 924	25 117 436	-25 002 488	-49,9
Kiinteistövero	4 409 485	4 433 930	24 445	0,6
Yhteisövero	6 047 461	4 047 020	-2 000 441	-33,1
Yhteensä	60 576 870	33 598 386	-26 978 484	-44,5

Verotulot yht.	TA 2023	TA -muutokset	MTA 2023	TP 2023	TP23-MTA23	Ero %
Kunnallisvero	24 100 000	914 000	25 014 000	25 117 436	103 436	0,4 %
Kiinteistövero	4 226 000	329 000	4 555 000	4 433 930	-121 070	-2,7 %
Yhteisövero	4 074 000	-128 000	3 946 000	4 047 020	101 020	2,6 %
Yhteensä	32 400 000	1 115 000	33 515 000	33 598 386	83 386	3,70 %

Valtionosuuksien erittely

Kunnalle myönnetään valtionosuutta määrä, joka saadaan laskemalla yhteen esi- ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset sekä taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet ja vähentämällä summasta kunnan omarahoitusosuus.

Valtionosuudet	TP 2022	TA2023	Muutos	MTA 2023	TP 2023	Poikkeama	Ero %
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	29 349 461	10 449 000		10 449 000	8 864 747	-1 584 253	84,8
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	10 902 192						
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1 730 867	-1 735 000		-1 735 000	-1 845 933	-110 933	106,4
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus							
Verotulomenetysten kompensatio	10 189 362	1 461 000		1 461 000	3 269 412	1 808 412	223,8
Yhteensä	48 710 148	10 175 000		10 175 000	10 288 226	113 226	101,1

	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	8 864 747	40 251 653
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus (+/-)	0	10 902 192
Siitä: Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1 845 933	-1 730 867
Verotulomenetysten kompensatio	3 269 412	10 189 362
Valtionosuudet yhteensä	10 288 226	48 710 148

Valtionosuusjärjestelmässä tulopohjan tasaus toteutetaan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella, joka sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Nimensä mukaisesti tasaus perustuu kunnan laskennalliseen verotuloon, ja se joko lisää tai vähentää kunnalle myönnettyä valtionosuutta.

4. Investointiosan toteutuminen

		Toteuma 1.1. - 31.12.2023							
KP	MAA- JA VESIALUEET	TA 2023	Muutos	TA 2023 +muutos	TOTEUMA 31.12.2023	Ero TA-käyttö	Ero %	SELITYS	
092001	Maa-alueiden ostot	Menot -300 000		-300 000		-300 000	0,0		
092001	Tontin myynnit	Tulot 100 000		100 000	14 110	85 890	14,1		
	Netto	-200 000	0	-200 000	14 110	-214 110	-7,1		
KP	TALONRAKENTAMISOHJELMA, HANKKEET	TAE 2023	Muutos	TA 2023 +muutos	TOTEUMA 31.12.2023	Ero TA-käyttö	Ero %	SELITYS	
094206	Pääterveysaseman julkisivukorjaus kaunhönan koulun julkisivukorjaus ja IJ-huoneen saneeraus	-10 000		-10 000	-7 627	-2 373	76,3	Korjaustyön suunnittelu ja kustannuslaskenta käynnistynyt syksyllä, tiedot TA24	
094212		-10 000		-10 000	-12 284	2 284	122,8	Julkisivun korjaussuunnittelu tehty.	
094308	Keskuskoulun julkisivukorjauksia	-4 000		-4 000		-4 000	0,0	Kuntotutkimus siirtynyt resurssisivistä seuraavalle vuodelle ja toteutetaan käyttötaloudesta	
094325	Puistokadun koulun julkisivukorjauksia	-4 000		-4 000		-4 000	0,0	Kuntotutkimus siirtynyt resurssisivistä seuraavalle vuodelle ja toteutetaan käyttötaloudesta	
KP	TALONRAKENTAMISOHJELMA, HANKERYHMÄ	TAE 2023	Muutos	TA 2023 +muutos	TOTEUMA 31.12.2023	Ero TA-käyttö	Ero %	SELITYS	
094211	Hirvikosken terveysasema muutos 2022				-6 363	6 363	-100,0	Loppuja muutostöitä joiden laskutus tehty 2023	
094097	Investointihankkeiden ennakkosuunnittelu ja valmistelu	-100 000		-100 000	-3 605	-96 395	3,6	VAKA:n palveluverkkoselvityksen perusteella tehtävä hankesuunnittelu käynnistynyt syksyllä.	
094299	Hyvinvointialueelle vuokratut rakennukset (terveellisyteen ja turvallisuuteen liittyvät hankkeet)	-30 000		-30 000		-30 000	0,0		
094399	Sivistystoimialan erillishankkeet (sivistyspalvelualan toimintojen terveellisyys- ja turvallisuusvaatimusten tai oppimisympäristöjen kehittämisen mukaiset toimenpiteet)	-120 000		-120 000	-84 970	-35 030	70,8	Puistometsän päiväkodin viiennyslaitteiden hankinta on valmis. Keskuskoulun lukitusjärjestelmän uusiminen 30.970 €.	
	Tulot				18 326	-18 326	-100,0	Arkea Oy maksanut Keskuskoulun lukitusjärjestelmän uusimisesta 18.325,81 €	
094410	Paloasema, Lamminkatu, tilamuutos	-130 000		-130 000		-130 000	0,0	Hanke ei toteudu.	
094498	PTS-ohjelman mukaiset saneerausinvestoinnit	-350 000		-350 000	-127 669	-222 331	36,5	Pääterveysaseman väliovet toimitettu, Kaupungintalon viiennyslaitteet asennettu. Hirvihovin ikkunoiden uusimisen suunnittelu käynnissä.	
	TALONRAKENNUS YHTEENSÄ								
	Menot	-758 000		-758 000	-242 518	-515 482	32,0		
	Tulot				18 326	-18 326	-100,0		
	Netto	-758 000		-758 000	-224 192	-533 808	29,6		

TARVE- JA HANKESUUNNITTELUKOhteet	TAE 2023	TS 2024	TOTEUMA 31.12.2023
Liikuntahalli, tarveselvitys ja hankesuunnitelma	I-vaihe valmis		Investointien esisuunnittelu pääosin valmis (esittely 3/2024). Ei vielä valmis hankesuunnitteluvaiheeseen.
Keskuskoulun ruokala / aamutoimintatilojen kehittäminen	I-vaihe valmis		On mukana investointien esiselvityksessä.
Urheilukeskuksen päärakennus, tarveselvitys ja hankesuunnitelma	I-vaihe valmis		Investointien esisuunnittelu pääosin valmis (esittely 3/2024). Ei vielä valmis hankesuunnitteluvaiheeseen.
Puistokadun koulun pihan ja käsityötilan kehittäminen			
Melliänjärven ympäristön kehittäminen			
Kalikan alueen kehittäminen			
Kirjastojen muuttaminen omatoimikirjastoiksi, jatkoselvitys	käynnistetty		Suunnittelua on viety eteenpäin Sivistyspalvelualan toimesta
Varhaiskasvatuksen palveluverkko	lähes valmis		Metsämaan ja Virtaan päiväkotien osalla hankesuunnittelu on lähes valmis (Esitely KV 12.2.2024) Keskusta-alueen osalta päiväkotit liittyvät investointien esiselvitykseen (esittely 3/2024)
Hallinnon tilojen tarveselvitys			
Melliän asemansuodun koulun saneeraus			
Loimaan entisen kunnantalon uusi käyttö, ideasuunnittelu	valmis		Laadittu vaihtoehtoisia ratkaisuja rakennusten muutoksiin ja alueen maankäyttöön liittyen
Loimaan entisen kaupungintalon uusi käyttö, ideasuunnittelu			

KP	KUNNALLISTEKNIikka, HANKKEET	TA 2023	Muutos	TA 2023 +muutos	TOTEUMA 31.12.2023	Ero TA- käyttö	Ero %	SELITYS
095401	Väinämöisenkadun loppuosan peruskorjaus	-6 000		-6 000		-6 000	0,0	Liittyy Turuntien hankkeeseen.
095403	Turuntien kunnallistekniikan peruskorjaus	-15 000		-15 000		-15 000	0,0	Suunnittelutyön käynnistyminen siirtyy vuodelle 2024.
095405	Mäenpään silta	-10 000		-10 000	-8 749	-1 252	87,5	Vuonna 2019 laaditun vaihtoselvityksen päivitysluonnos on valmistunut. Sitä täydennetään vielä liikennejärjestelyjen selvityksellä. Kempplänkadun alikulun kevyen liikenteen kulun parantamisesta tehty luonnos samassa yhteydessä.
095407	Eteläkaari länteen	-15 000		-15 000		-15 000	0,0	Hanke ei edennyt vuoden 2023 aikana.
095420	Juvanportin alueen kunnallistekniikka	-25 000		-25 000	-71 891	46 891	287,6	PIMA-ilmoitus hyväksytty ELY:ssä 21.6.2023. Pilaantuneen maan poisto tehty heinä-elokuussa ja loppuraportti valmisteilla. ELY myönsi avustuksen suunnitteluun ja selvitystyöhön. Sen sijaan puhdistukseen avustusta ei myönnetty. Kaava vahvistunut ja kunnallistekniikan suunnitelmista valmisteilla tarjouspyyntö.
095428	Sieppalankadun jatke itään (Mäenpään alue)	-10 000	-150 000	-160 000	-79 392	-80 608	49,6	Kaava vahvistunut ja myös kunnallistekniseitsuunnitelmat hyväksytty. Määrärahan siirto vuodesta 2024 vuodelle 2023 hyväksytty Kvalt 12.6.2023. Rakennustarvikkeet kilpailutettu ja tilattu. Vesi- ja jätevesiviemärijohtot rakennettu sekä suurin osa hulevesiviemärijohtojen kadun pohja kaivettu ja pylväsjalustat pääosin asennettu.
					1 817	-1 817	-100,0	Loimaan vesi-liikelaitokselta laskutettu tarvikkeita.
095429	Keihäskoskientien kunnallistekniikan rakentaminen	-200 000		-200 000	-120 058	-79 942	60,0	Vesilaitoksen hanke. Rakennustyöt valmistuivat urakkasopimuksen mukaisesti marraskuun lopussa. Teknisen osuutena hankkeessa ollut Keihäskoskientien uudelleen päällystys valmistunut syyskuun lopussa. Suunnitelmuutoksen vuoksi tien rakennetta jouduttiin uusimaan noin 200 metrin osuudelta alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen. Urakka on vastaanotettu ja sovittu, että Keihäskoskientien luiskien viimeistelytyöt tehdään keväällä -24.
095432	Satakunnantien kunnallistekniikan peruskorjaus	-650 000		-650 000	-919 992	269 992	141,5	Urakoitsija valittu. Päätöksestä valittu markkinaoikeuteen, joka hylkäsi valituksen. Valittaja pyytänyt valituslupaa ylempään oikeusasteeseen. Rakennustyöt aloitettu huhtikuun alussa. Vesihuoltotöistä 3/4 osaa on tehty, katurakentamisesta vajaa puolet. Varhain alkanut talvi hidastanut työmaan etenemistä. Tammikuussa sovittu, että pidetään talvitauko ja jatketaan keväällä roudan suletta.
095435	Kempplänkadun rautatien alikulun saneeraus	-30 000		-30 000		-30 000	0,0	Liittyy mäenpään siltan hankkeeseen, mutta siltan uusiminen pystytään toteuttamaan siten, että alikulua ei ole tarpeen käyttää korvaavana yhteytenä. Alikulun kunnostusta voidaan näin ollen siirtää myöhemmäksi.
095442	Rantapuiston rakentaminen	-50 000		-50 000	-26 377	-23 623	52,8	Liittyy keskustan kehittämishankkeeseen.
095455	Nahinlahden ranta-alueen rakentaminen	-6 000		-6 000		-6 000	0,0	Vuonna 2014 laaditun yleissuunnitelman tarkennuksesta rakennussuunnitelma tasolle saatu tarjous. Suunnittelu jatkuu karsittuna aikaisintaan vuonna -24.
095477	Metsämaan jätevesien käsittely	-450 000	-170 000	-620 000	-607 715	-12 285	98,0	Puhdistamo on valmistunut ja otettu käyttöön. ELY:n tarkastus kohteessa on pidetty. Lisämääräraha Kvalt 12.6.2023.
095478	Nahkatehtaan alueen kunnallistekniikka	-15 000		-15 000		-15 000	0,0	Hanke ei edennyt vuoden 2023 aikana.
KP	KUNNALLISTEKNIikka, HANKERYHMÄT	TAE 2023	Muutos	TA 2023 +muutos	TOTEUMA 31.12.2023	Ero TA- käyttö	Ero %	SELITYS
095411	KADUT Katujen saneeraus (mm. liikenneturvallisuuden ja esteettömyyden lisääminen)	-300 000		-300 000	-69 654	-230 346	23,2	Uusia liikennemerkejä on hankittu ja sorapintaisista teistä mm. Loimijoen rantatie peruskunnostettu.
095430	Katujen päällystys	-330 000		-330 000	-256 190	-73 810	77,6	Päällystystyöt tehty vuodelta -23. Yksi pienekö kohde jäi päällystämättä, mutta pohjat sillekin saatiin tehtyä.
095440	Katuvalaistuksen rakentaminen ja uusiminen	-270 000		-270 000	-125 650	-144 350	46,5	Turuntien loppupään syksyllä kesken jäänyt valaistushanke valmistunut. Myllykylän ja Karsolan alueiden valaistukset uusittu muiden toimijoiden kanssa yhteistyössä. Turuntien alkupään valaistussuunnittelusta pyydettiin tarjous suunnittelutoimistolta. Kilpailutettu uudet led-valaisimet.
095450	PUISTOT JA YLEISET ALUEET. Puistoistutukset, leikkikentät ja kohdevalaistukset	-150 000		-150 000	-154 777	4 777	103,2	Uusia leikkivälineitä asennettu eri puolille kaupunkia, mm. Kytäjäntien puisto Alastarolla uusittiin käytännössä kokonaan. Lisäksi hankittiin puistonpenkkejä ja piknik-ryhmiä. Veneenlasku paikka uusittiin kokonaisuudessaan.
095465	Urheilu- ja ulkoilualueet	-50 000		-50 000	-52 745	2 745	105,5	Muun muassa frisbeegolfraataa palveleva parkkipaikka rakennettu sekä kunnostettu Eteläisen ja Urheilukeskuksen kuntoradat. Urheilukeskuksen kuntoradalla uusittu myös osittain valaistusta. Alastarolle asennettiin uudet ulkokuntoullavineet. Virttaan kaukalon pohja laajennettiin ja suoritettiin sekä asennettiin valaistus uudelleen.
095480	Hulevesiviemäröinti	-100 000		-100 000	-20 707	-79 293	20,7	Frantisinkadulla ja Moisionpellossa rakennettu uutta hulevesiviemäriä. Loppuvuoden aikana perataan merkittävimpiä laskuojia. Pärnämäenraitille rakennetaan hulevesiviemäri suunnitelman mukaisesti samalla, kun Loimaan Vesi rakentaa alueelle jätevesiviemäriä.
KUNNALLISTEKNIikka YHTEENSÄ								
	Menot	-2 682 000	-320 000	-3 002 000	-2 513 897	-488 103	83,7	
	Tulot				1 817	-1 817	-100,0	
	Netto	-2 682 000	-320 000	-3 002 000	-2 512 079	-489 920	83,7	

KP	KULJETUSVÄLINEET	TAE 2023	Muutos	TA 2023 +muutos	TOTEUMA 31.12.2023	Ero TA- käyttö	Ero %	SELITYS
096401	Kuljetusvälineet/Tekninen	-160 000	-30 000	-190 000	-185 184	-4 816	97,5	Hankittu suunnitellusti: moottorikelkka (15 209 €), tila-auto (22 097 €), iso tasoleikkuri (20 200 €), keräävä ruohonleikkuri (31 200 €), kelaleikkuri (31 935 €) ja kumirouheen levitin (13 800 €). Suunniteltujen hankintojen lisäksi on ostettu mönkijä ja siihen karrut (19 194 €) sekä auton peräkarrut (2 193 €). Kvalt 12.6.2023 hyväksymällä lisämäärärahalla hankittu Tilapalveluihin kaksi pakettiautoa (26.856 €)
	KULJETUSVÄLINEET YHTEENSÄ							
	Menot	-160 000	-30 000	-190 000	-185 184	-4 816	97,5	
KP	IRTAIN OMAISUUS	TAE 2023	Muutos	TA 2023 +muutos	TOTEUMA 31.12.2023	Ero TA- käyttö	Ero %	SELITYS
097001	Konsernijohto, keskitetyt atk-hankinnat, tiedolla johtamisen järjestelmä	-40 000		-40 000		-40 000	0,0	
097301	Sivistyspalvelut, omatoimikirjaston perustamiseen liittyvät hankinnat	-35 000		-35 000		-35 000	0,0	
097402	Irtaimisto Tek+Ymp, varavoimakone		-50 000	-50 000	-51 107	1 107	102,2	Varavoimakoneen hankinta. (Lisämääräraha Kvalt 12.6.2023).
	IRTAIN OMAISUUS YHTEENSÄ							
	Menot	-75 000	-50 000	-125 000	-51 107	-73 893	40,9	
KP	KÄYTTÖOMAIJUSARVOPAPERIT	TAE 2023	Muutos	TA 2023 +muutos	TOTEUMA 31.12.2023	Ero TA- käyttö	Ero %	SELITYS
099100	Osakehankinnat ja pääomasijoitus	Menot -300 000	-300 000	-600 000	-264 600	-335 400	44,1	
099100		Tulot 0		0		0	0,0	
	Netto	-300 000	-300 000	-600 000	-264 600	-335 400	44,1	
	INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ							
	Menot	-4 275 000	-700 000	-4 975 000	-3 257 306	-1 717 694	65,5	
	Tulot	100 000	0	100 000	34 253	65 747	34,3	
	Netto	-4 175 000	-700 000	-4 875 000	-3 223 053	-1 651 947	66,1	

5. Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan, miten kunnan menot on rahoitettu. Rahoituslaskelman avulla kootaan tulorahoitus, investoinnit, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan. Rahoituslaskelma sisältää sellaisia eriä, joiden toteutumisen seuranta tapahtuu talousarvion tuloslaskelma ja investointiosassa sekä sellaisia eriä, joiden toteutumista seurataan rahoitusosassa. Näitä viimeksi mainittuja ovat mm. antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, lainojen lisäykset ja vähennykset sekä oman pääoman muutokset.

kaupunki ja Vesi-liikelaitos		TA 2023	Muutokset	MTA2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Varsinainen toiminta ja investoinnit							
Tulorahoitus		7 245 866	-138 090	7 107 776	7 862 880	755 104	10,6
Vuosikate	+/-	7 345 866	-138 090	7 207 776	7 923 605	715 829	9,9
Satunnaiset erät	+/-		0	0	0	0	
Tulorahoituksen korjauserät	+/-	-100 000	0	-100 000	-60 725	39 275	-39,3
Investoinnit		-6 331 000	0	-6 331 000	-5 115 148	1 215 852	-19,2
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-	-6 531 000	0	-6 531 000	-5 210 126	1 320 874	-20,2
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	0		0	0	0	
Käyttöomaisuuden myyntitulot	+	200 000	0	200 000	94 978	-105 022	-52,5
Varsinainen toiminta ja investoinnit, netto	+/-	914 866	-138 090	776 776	2 747 732	1 970 956	253,7
Rahoitustoiminta		0	0	0	-6 916 673	-6 916 673	
Antolainauksen muutokset		0		0	-45 495	-45 495	
Antolainasaamisten lisäykset	-				-137 706	-137 706	
Antolainasaamisten vähennykset	+				92 211	92 211	
Lainakannan muutokset				0	-6 871 178	-6 871 178	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+				0	0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-				-4 871 178	-4 871 178	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+/-	0		0	-2 000 000	-2 000 000	
Oman pääoman muutokset	+/-	0		0	-81 213	-81 213	
Vaikutus maksuvalmiuteen	+/-	914 866	-138 090	776 776	-4 250 154	-5 026 930	-647,2

6. Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden riittävydestä

	Sit	Menoarviot					Tuloarviot					
		TA 2023	Muutos	TA+M 2023	TOT 2023	Poikkeama	TA 2023	Muutos	TA+M 2023	TOT 2023	Poikkeama	
KÄYTTÖTALOUSOSA												
Keskusvaalilautakunta	B	-20 400	0	-20 400	-38 665	18 265	20 400	0	20 400	29 909	-9 509	
Tarkastuslautakunta	B	-33 800	0	-33 800	-20 004	-13 796	0	0	0	0	0	
Kaupunginvaltuusto	B	-63 900	0	-63 900	-51 866	-12 034	0	0	0	0	0	
Kaupunginhallitus	B	-6 619 268	-68 025	-6 687 293	-345 971	-6 341 322	2 921 905	0	2 921 905	2 692 827	229 078	
Konsernihoito	B	-3 408 785	-29 714	-3 438 499	-3 272 290	-166 209	2 439 046	0	2 439 046	2 198 201	240 845	
Elinvoima	B	-3 210 483	-38 311	-3 248 794	-3 112 562	-136 232	482 859	0	482 859	494 626	-11 767	
Vaikuttajaelimet		-20 000	0	-20 000	-4 589	-15 411	0	0	0	0	0	
Sivistyslautakunta	B	-33 263 530	-1 208 298	-34 471 828	-35 862 793	1 390 965	3 155 400	144 000	3 299 399	3 986 501	-687 102	
Sivistyspalvelujen hallinto		-280 800	-4 367	-285 167	-15 817	-269 350	280 800	0	280 800	262 250	18 550	
Varhaiskasvatus	B	-10 139 107	-490 922	-10 630 029	-11 127 352	497 323	1 181 200	-170 000	1 011 200	1 235 449	-224 249	
Perusopetus ja keskiasteen koulu	B	-17 060 240	-871 021	-17 931 261	-18 618 200	686 939	1 127 100	213 000	1 340 100	1 678 108	-338 008	
Vapaa-aikapalvelut	B	-5 783 383	158 012	-5 625 371	-5 849 246	223 875	566 300	101 000	667 300	810 693	-143 393	
Elinympäristölautakunta	B	-12 569 973	-90 936	-12 660 909	-12 984 929	324 020	10 659 231	700 000	11 359 231	12 557 705	-1 198 474	
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ		-52 590 871	-1 367 259	-53 958 130	-49 308 817	-4 649 313	16 756 936	844 000	17 600 935	19 266 941	-1 666 006	
RAHOITUS LUOTTOTAPPIOKIRJAKSET/OIKAISUT												
Valmistus omaan käyttöön									0		0	
TULOSLASKELMAOSA		TA 2023	Muutos	TA+M 2023	TOT 2023	Poikkeama	TA 2023	Muutos	TA+M 2023	TOT 2023	Poikkeama	
Verotulot	B					0	32 400 000	1 115 000	33 515 000	33 598 000	-83 000	
Valtionosuudet	B					0	10 175 000	0	10 175 000	10 288 226	-113 226	
Rahotustuotot ja -kulut	N	-285 900	-315 000	-600 900	-633 479	32 579	228 400	0	228 400	253 383	-24 983	
Satunnaiset tuotot ja kulut	N	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
TULOSLASKELMAOSA YHTEENSÄ		-285 900	-315 000	-600 900	-633 479	32 579	42 803 400	1 115 000	43 918 400	44 139 609	-221 209	
INVESTOINTIOSA		TA 2023	Muutos	TA+M 2023	TOT 2023	Poikkeama	TA 2023	Muutos	TA+M 2023	TOT 2023	Poikkeama	
HALLINTOPALVELUT												
Kiinteä omaisuus	B	-200 000	0	-200 000	14 110	-214 110	100 000	0	100 000	33 787	66 213	
Muut rakennukset												
Suunnittelu	B	-100 000	0	-100 000	-3 605	-96 395						
Irtaimisto												
ATK-hankinnat	B	-40 000	0	-40 000	0	-40 000						
SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUKESKUS												
Muut rakennukset												
Hanke/Pääterveysasema	B	-10 000	0	-10 000	-7 627	-2 373						
Hankeryhmä/Hirvikosken terveysasema					-6 363	6 363						
Hankeryhmä/Sote-erillishankkeet		-30 000	0	-30 000		-30 000						
Kuljetusvälineet	B	0	0	0	0	0				1 105	-1 105	
SIVISTYSPALVELUKESKUS												
Muut rakennukset												
Hanke/ Kauhanojan koulu/päiväkoti julkisivut		-10 000	0	-10 000	-12 284	2 284						
Hanke/Keskuskoulu, julkisivukorj	B	-4 000	0	-4 000	0	-4 000						
Hanke/Puistokadun koulu, julkisivu	B	-4 000	0	-4 000	0	-4 000						
Hankeryhmä/ Sivistyspalvelukeskus	B	-120 000	0	-120 000	-66 644	-53 356						
Irtaimisto		-35 000	0	-35 000		-35 000						
TEKNINEN- JA YMPÄRISTÖPALVELUKESKUS												
Muut rakennukset												
Hankeryhmä/Loimaan paloasema	B	-130 000	0	-130 000	0	-130 000						
Hankeryhmä/PTS-korjaukset	B	-350 000	0	-350 000	-127 669	-222 331						
Julkinen käyttöomaisuus												
Hanke/ Väinämöisenkatu perus	B	-6 000	0	-6 000	0	-6 000						
Hanke/Turuntien kunnallistekni	B	-15 000	0	-15 000		-15 000						
Hanke/Mäenpään silta	B	-10 000	0	-10 000	-8 749	-1 251						
Hanke/Eteläkaari länteen	B	-15 000	0	-15 000	0	-15 000						
Hanke/Satakunnantie peruskorj	B	-650 000	0	-650 000	-919 992	269 992						
Hanke/Metsämaan jätevesien kä	B	-450 000	-170 000	-620 000	-607 715	-12 285						
Hanke/Juvanportin alueen kunnallistekniikka		-25 000	0	-25 000	-71 891	46 891						
Hanke/Sieppalankadun jatke itään (Mäenpään		-10 000	-150 000	-160 000	-77 575	-82 425						
Hanke/Keihäskoskentie kunnallistekniikka		-200 000	0	-200 000	-120 058	-79 942						
Hanke/Rantapuiston rakentaminen		-50 000	0	-50 000	-26 377	-23 623						
Hanke/Nahinlahden ranta-alueen rakentaminen		-6 000	0	-6 000		-6 000						
Hanke/Nahkatehtaan alueen kunnallistekniikka		-15 000	0	-15 000	0	-15 000						
Hanke/Kemppiänkadun rautatien alikukun sa		-30 000	0	-30 000	0	-30 000						
Hankeryhmä/ kadut	B	-900 000	0	-900 000	-451 494	-448 506						
Hankeryhmä/ Puistot ja yleiset	B	-150 000	0	-150 000	-154 777	4 777						
Hankeryhmä/Urheilu- ja ulkoilut	B	-50 000	0	-50 000	-52 745	2 745						
Hankeryhmä/Hulevesiviemäri	B	-100 000	0	-100 000	-20 707	-79 293						
Kuljetusvälineet		-160 000	-30 000	-190 000	-185 184	-4 816						
Irtaimisto			-50 000	-50 000	-51 107	1 107						
Arvopaperit	B	-300 000	-300 000	-600 000	-264 600	-335 400	50 000	0	50 000	0	50 000	
Pysyvien vastaavien myynti												
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ		-4 175 000	-700 000	-4 875 000	-3 223 053	-1 651 947	150 000	0	150 000	34 892	115 108	
		ok	OK	ok								
RAHOITUSOSA		TA 2023	Muutos	TA+M 2023	TOT 2023	Poikkeama	TA 2023	Muutos	TA+M 2023	TOT 2023	Poikkeama	
Antolainauksen muutokset												
Antolainasaamisten lisäykset	B	-20 000	0	-20 000	-137 706	117 706	40 000	0	40 000	92 211	-52 211	
Antolainasaamisten vähennykset	B											
Lainakannan muutokset												
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B		0				-5 000 000	0	-5 000 000		-5 000 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	5 000 000	0	5 000 000	-4 871 178	9 871 178	0	0	0	0	0	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B				-2 000 000	2 000 000	0	0	0	0	0	
Oman pääoman muutokset			0	0	-81 213	81 213	0	0	0	0	0	
Vaikutus maksuvalmiuteen		914 866	0	914 866	-4 250 154	4 250 154	0	0	0	0	0	
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ		5 894 866	0	4 980 000	-11 340 251	16 320 251	-4 960 000	0	-4 960 000	92 211	-5 052 211	
KAIKKI YHTEENSÄ		-51 156 905	-2 382 259	-54 454 030	-64 505 600	10 051 570	54 750 336	1 959 000	56 709 335	63 533 653	-6 824 318	

7. Tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma, kaupunki ja Vesi-liikelaitos

	01.01.-31.12.2023		01.01.-31.12.2022	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	4 785 955,12		7 338 144,41	
Maksutuotot	1 079 606,30		5 735 089,71	
Tuet ja avustukset	1 900 525,20		3 040 894,77	
Muut toimintatuotot	<u>3 627 553,59</u>	11 393 640,21	<u>1 795 404,47</u>	17 909 533,36
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-19 878 591,76		-38 522 747,37	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-4 226 945,49		-8 731 278,67	
Muut henkilösivukulut	-656 906,71		-1 430 712,47	
Palvelujen ostot	-12 587 030,47		-57 184 067,02	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 732 672,12		-7 962 595,44	
Avustukset	-2 059 284,80		-4 622 800,47	
Muut toimintakulut	<u>-1 847 292,43</u>	-46 988 723,78	<u>-2 784 520,16</u>	-121 238 721,60
Toimintakate		-35 595 083,57		-103 329 188,24
Verotulot		33 598 385,52		60 576 869,98
Valtionosuudet		10 288 226,00		48 710 148,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	12 173,02		0,00	
Muut rahoitustuotot	253 383,00		353 607,92	
Korkokulut	-622 794,74		-147 500,44	
Muut rahoituskulut	<u>-10 683,86</u>	-367 922,58	<u>-14 251,92</u>	191 855,56
Vuosikate		7 923 605,37		6 149 685,30
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 428 162,23		-4 359 225,94	
Arvonalentumiset	<u>0,00</u>	-4 428 162,23	<u>0,00</u>	-4 359 225,94
Tilikauden tulos		3 495 443,14		1 790 459,36
Poistoeron lisäys(-) tai vähenn.(+)		51 749,02		53 712,94
Tilikauden yli-(+)/alijäämä(-)		3 547 192,16		1 844 172,30

Rahoituslaskelma, kaupunki ja Vesiliikelaitos

Kaupunki +vesi liikelaitos	01.01.-31.12.2023		01.01.-31.12.2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	7 923 605,37		6 149 685,30	
Satunnaiset erät	0,00		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-60 725,06	7 862 880,31	-121 445,73	6 028 239,57
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-5 210 126,37		-3 285 959,18	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00		0,00	
Pysyvien vastaav.hyödykk.luovutustulot	94 978,07	-5 115 148,30	156 338,00	-3 129 621,18
Toiminnan ja investointien rahavirta		2 747 732,01		2 898 618,39
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	-137 706,15		-39 436,30	
Antolainasaamisten vähennys	92 211,30	-45 494,85	0,00	-39 436,30
Lainakannan muutokset				
+ Pitkäaikaisten lainojen lisäys			4 000 000,00	
- Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 871 178,00		-4 959 977,30	
+/- Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 000 000,00	-6 871 178,00	0,00	-959 977,30
Oman pääoman muutokset	-81 213,25	-81 213,25	-443 956,24	-443 956,24
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-24 338,16		-104 285,75	
Vaihto-omaisuuden muutos	18 028,54		39 634,82	
Saamisten muutos	3 982 888,41		-62 495,25	
Korottomien velkojen muutos	-5 165 893,05	-1 189 314,26	472 180,40	345 034,22
Rahoituksen rahavirta		-8 187 200,36		-1 098 335,62
Rahavarojen muutos		-5 439 468,35		1 800 282,77
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12	3 095 618,53		8 535 086,88	
Rahavarat 01.01	8 535 086,88	-5 439 468,35	6 734 804,11	1 800 282,77

Tase, kaupunki ja Vesiliikelaitos

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	70 358 374,01	78 732 544,85
Aineettomat hyödykkeet	377 620,48	500 985,00
Aineettomat oikeudet	377 620,48	500 985,00
Aineelliset hyödykkeet	64 518 827,81	63 944 155,73
Maa- ja vesialueet	9 662 511,30	9 676 621,30
Rakennukset	34 018 928,64	33 838 190,01
Kiinteät rakenteet ja laitteet	17 086 814,26	16 554 963,27
Koneet ja kalusto	689 721,33	412 172,86
Muut aineelliset hyödykkeet	162 823,29	162 823,29
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 898 028,99	3 299 385,00
Sijoitukset	5 461 925,72	14 287 404,12
Osakkeet ja osuudet	4 312 766,79	13 183 740,04
Muut lainasaamiset	922 106,93	838 832,08
Muut saamiset	227 052,00	264 832,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	308 175,38	306 415,98
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	308 175,38	306 415,98
VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 432 398,64	14 579 913,90
Vaihto-omaisuus	200 896,75	218 925,29
Muu vaihto-omaisuus	200 896,75	218 925,29
Saamiset	2 135 883,36	5 825 901,73
Lyhytaikaiset saamiset	2 135 883,36	5 825 901,73
Myyntisaamiset	1 199 236,23	1 933 914,91
Muut saamiset	452 617,44	1 006 461,53
Siirtosaamiset	484 029,69	2 885 525,29
Rahoitusarvopaperit	50 534,48	50 534,48
Rahat ja pankkisaamiset	3 045 084,05	8 484 552,40
VASTAAVAA	<u>76 098 948,03</u>	<u>93 618 874,73</u>

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	43 560 252,97	45 770 143,59
Peruspääoma	35 726 243,92	41 402 113,45
Edellisten kausien ylijäämä (+)/alijäämä(-)	4 286 816,89	2 523 857,84
Tilikauden ylijäämä(+)/alijäämä(-)	3 547 192,16	1 844 172,30
POISTOERO JA VAPAAEHT. VAR,	768 570,95	820 319,97
poistoero	768 570,95	820 319,97
PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	0,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	689 571,02	712 149,78
Lahjoitusrahastojen pääomat	688 551,02	642 078,18
Muut toimeksiantojen pääomat	1 020,00	70 071,60
VIERAS PÄÄOMA	31 080 553,09	46 316 261,39
Pitkäaikainen	15 471 509,48	19 991 103,48
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	15 407 154,00	19 575 008,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	351 740
Muut velat/liittymismaksut	64 355,48	64 355,48
Lyhytaikainen	15 609 043,61	26 325 157,91
Joukkovelkakirjalainat	5 000 000,00	7 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 167 854	4 467 854,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	51 584
Saadut ennakot	363 530,16	839 811,53
Ostovelat	2 256 079,10	5 251 549,19
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	434 590,86	835 931,24
Siirtovelat	3 386 989,49	7 878 427,95
VASTATTAVAA	76 098 948,03	93 618 874,73

Loimaan kaupungin konsernituloslaskelma

TULOSLASKELMA	Konserni	Konserni	Muutos	Muutos
	TP 2023	TP 2022	€	%
Toimintatuotot	19 629 955	74 132 898	54 502 943	-73,5
Toimintakulut	-61 797 268	-179 390 880	-117 593 612	-65,6
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)		-33 334	-33 334	-100,0
Toimintakate	-42 167 313	-105 291 316	-63 124 003	-60,0
			0	
Verotulot	33 598 386	60 576 870	26 978 484	-44,5
Valtionosuudet	19 908 052	58 137 970	38 229 918	-65,8
Rahoitustuotot ja -kulut	-515 598	-264 843	250 755	94,7
Korkotuotot	139 401	13 058	-126 343	967,6
Muut rahoitustuotot	61 892	194 380	132 488	-68,2
Korkokulut	-662 510	-442 645	219 865	49,7
Muut rahoituskulut	-54 381	-29 636	24 745	83,5
			0	
Vuosikate	10 823 527	13 158 681	2 335 154	-17,7
			0	
Poistot ja arvonalentumiset	-6 637 871	-9 056 560	-2 418 689	-26,7
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 637 871	-9 026 818	-2 388 947	-26,5
Arvonalentumiset		-29 742	-29 742	-100,0
Saunnaiset erät	82 957	0	-82 957	
			0	
Tilikauden tulos	4 268 613	4 102 121	-166 492	4,1
			0	
Tilikauden verot	-18 394	-710 652	-692 258	-97,4
Laskennalliset verot	37 677	-12 806	-50 483	-394,2
Vähemmistöosuudet	-159 706	-1 307 723	-1 148 017	-87,8
			0	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	4 128 190	2 070 940	-2 057 250	99,3

Loimaan kaupungin konsernirahoituslaskelma

	TP 2023	TP 2022
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Toiminnan rahavirta	10 827 365	12 301 838
Vuosikate	10 823 527	13 158 681
Satunnaiset erät	82 957	0
Tilikauden verot	-18 394	-710 652
Tulorahoituksen korjauserät	-60 725	-146 191
Investointien rahavirta	-7 163 955	-16 978 482
Investointimenot	-7 260 299	-17 530 273
Rahoitusosuudet investointimenoihin		303 962
Pysyvien vast.hyöd luovutustulot	96 344	247 829
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 663 410	-4 676 644
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset	-257 963	819 846
Antolainasaamisten lisäykset	-422 889	712 184
Antolainasaamisten vähennykset	164 926	107 662
Lainakannan muutokset	-8 066 671	7 242 901
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-751 620	13 318 660
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 315 051	-7 749 388
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 000 000	1 673 629
Oman pääoman muutokset	-265 187	-374 311
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 568 207	1 834 170
Toimeksiantojen varojen ja po. muutokset	-27 277	-104 519
Vaihto-omaisuuden muutos	-158 507	-97 932
Saamisten muutos	4 230 072	1 199 714
Korottomien velkojen muutos	-5 612 495	836 907
Rahoituksen rahavirta	-10 158 028	9 522 606
RAHAVAROJEN MUUTOS	-6 494 618	4 845 962
RAHAVAROJEN MUUTOS	-6 494 618	4 845 962
Rahavarat 31.12.	11 314 705	20 073 410
Rahavarat 1.1.	17 809 323	15 227 448

Loimaan kaupungin konsernitase

VASTAAVAA	Konserni TP 2023	Konserni TP 2022	Muutos €	Muutos %
PYSYVÄT VASTAAVAT	87 644 652	116 566 143	-28 921 491	-33,0
Aineettomat hyödykkeet	522 479	679 834	-157 355	-30,1
Aineettomat oikeudet	144 859	172 318	-27 459	-19,0
Muut pitkävaik. menot	377 620	507 517	-129 897	-34,4
Aineelliset hyödykkeet	83 406 219	112 671 492	-29 265 273	-35,1
Maa- ja vesialueet	10 979 540	11 558 418	-578 878	-5,3
Rakennukset	45 403 662	71 713 111	-26 309 449	-57,9
Kiinteät rakenteet ja laitteet	20 987 588	17 691 707	3 295 881	15,7
Koneet ja kalusto	2 285 057	5 615 986	-3 330 929	-145,8
Muut aineelliset hyödykkeet	555 519	274 387	281 132	50,6
Ennakkomaksut ja keskener.	3 194 853	5 817 882	-2 623 029	-82,1
Sijoitukset	3 715 954	3 214 817	501 137	13,5
Osakkuusyhteisöosuudet	0	561 160	-561 160	
Muut osakkeet ja osuudet	1 217 917	1 170 112	47 805	3,9
Muut lainasaamiset	170 486	87 212	83 274	48,8
Muut saamiset	2 327 551	1 396 333	931 218	40,0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 029 741	1 004 486	25 255	2,5
VAIHTUVAT VASTAAVAT	16 462 889	32 412 277	-15 949 388	-96,9
Vaihto-omaisuus	1 363 456	1 835 015	-471 559	-34,6
Saamiset	3 784 728	10 503 852	-6 719 124	-177,5
Pitkäaikaiset saamiset	110 525	224 020	-113 495	-102,7
Lyhytaikaiset saamiset	3 674 203	10 279 833	-6 605 630	-179,8
Rahoitusarvopaperit	2 691 850	2 347 535	344 315	12,8
Rahat ja pankkisaamiset	8 622 855	17 725 875	-9 103 020	-105,6
VASTAAVAA YHTEENSÄ	105 137 282	149 982 906	-44 845 624	-42,7

VASTATTAVAA	KonserniTP 2023	Konserni TP 2022	Muutos €	Muutos%
OMA PÄÄOMA	61 823 913	60 516 918	1 306 995	2,1
Peruspääoma	35 726 137	41 402 113	-5 675 976	-15,9
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	0	2 139	-2 139	
Muut omat rahastot	728 073	728 073	0	0,0
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	21 241 513	16 313 653	4 927 860	23,2
Tilikauden yli-/alijäämä	4 128 190	2 070 940	2 057 250	49,8
VÄHEMMISTÖOSUUDET	2 426 306	4 823 678	-2 397 372	-98,8
PAKOLLISET VARAUKSET	0	1 849 284	-1 849 284	
Eläkevaraukset	0	5 940	-5 940	
Muut pakolliset varaukset	0	1 843 344	-1 843 344	
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 530 166	1 532 118	-1 952	-0,1
VIERAS PÄÄOMA	39 356 897	81 260 908	-41 904 011	-106,5
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	17 813 914	36 709 476	-18 895 562	-106,1
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	2 951 729	2 813 295	138 434	4,7
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	9 515 854	15 382 944	-5 867 090	-61,7
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	9 075 401	26 355 193	-17 279 792	-190,4
VASTATTAVAA YHT.	105 137 282	149 982 906	-44 845 624	-42,7

8. Tilinpäätöksen liitetiedot

LIITETIETOJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET JA OHJEET

Liitetietojen tehtävä on täydentää laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätöstä informaatiota oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Liitetiedot ovat pakollinen osa tilinpäätöstä. Liitetietojen antamisessa noudatetaan Kilan yleisohjetta kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTÄ KOSKEVAT OHJEET

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet: Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus: Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti.

Nykyinen poistosuunnitelma on hyväksytty valtuustossa 1.3.2013. Sitä ennen valmistuneet kohteet on hyväksytty vanhojen poistosuunnitelmien mukaisesti.

Käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa ja jotka on tarkoitettu käytettäväksi kaupungin toiminnassa alle 3 vuotta, on kirjattu vuosikuluksi.

Sijoitusten arvostus: Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseessa nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Saamisten ja velkojen arvostus: Saamiset on merkitty nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon.

Luottotappiot on kirjattu, kun sen syntyminen on käynyt ilmeiseksi.

Velat on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Lomapalkkavelkajaksotusta muodostaessa on huomioitu Kirjanpitolausuntokunnan lausunto 114.

Tuloslaskelman ja taseen esittämistavan muutos: Tilinpäätös on laadittu noudattaen kirjanpitolausuntokunnan kuntajaoston ohjeita kunnille ja kuntayhtymille. Ei sisällä olennaisia muutoksia.

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin: Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus: Ovat pääosin vertailukelpoisia. Seuraavat erät tulee huomioida edelliseen tilikauteen verrattuna:

Muita eriä, jotka vaikuttavat tilinpäätöksen vertailtavuuteen:

Vakuutusmaksu 444 000 euroa kirjattiin vuonna 2022 edellisen tilikauden yli- tai alijäämätilille.

Suunnitelman mukaiset poistot sisältävät vuonna 2023 poistoja 5,2 milj. euroa ja alaskirjauksia kiinteistöjen osalta 200 000 euroa.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut, jos ne eivät ole vähäisiä: Ei ole.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISEEN LIITTYVÄ OHJE

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty viisi tytäryhtiötä ja kaksi kuntayhtymää.

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu oman pääoman lisäykseksi tai vähennykseksi.

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan 80 % ja laskennalliseen verovelkaan 20 %. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Yhden asunto-osakeyhtiön poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvon ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Loimaan kaupunki on saanut yhdeltä tytäryhtiöltä osinkoa, joka on konsernitilinpäätöksessä eliminoitu.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Konsernitaseessa ei ole eliminoitu kiinteistöveroja.

Loimaan kaupungin on myyntituloja, jotka Loimaan Vesi -liikelaitos on kirjannut investointi menoiksi. Näitä tapahtumia ei ole eliminoitu hankalan konsernitekniikan vuoksi. Tapahtumilla ei ole olennaista vaikutusta tulokseen.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

Liite 6: Toimintatuotot ja liiketoiminnan myyntituotot

Toimintatuotot ja liiketoiminnan myyntituotot				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Keskusvaalilautakunta	29 908,80	35 081,00	29 908,80	35 081,10
Kaupunginhallitus	639 766,07	727 669,00	639 766,07	727 669,51
Hyvinvointilautakunta		54 762 853,00		9 607 492,47
Poikkeusolot	551 823,79	205 149,00	551 823,79	205 148,66
Sivistyslautakunta	4 201 358,68	3 500 757,00	3 265 009,66	2 679 704,87
Elinympäristölautakunta	7 258 327,35	9 338 465,00	4 074 884,55	1 839 211,04
Muut palvelut	4 570 590,87	2 747 698,00		
Liikelaitokset				
Liikevaihto	2 824 514,28	2 815 226,00	2 824 514,28	2 815 225,71
Tuet ja avustukset				
Liiketoiminnan muut tuotot	7 733,06		7 733,06	
Kunnan toimintatuotot yhteensä	20 084 022,90	74 132 898,00	11 393 640,21	17 909 533,36

Liite 7: Verotulojen erittely

Verotulojen erittely		
	2023	2022
Kunnan tulovero	25 117 435,58	50 119 924,16
Osuus yhteisöveron tuotosta	4 047 020,38	6 047 461,13
Kiinteistövero	4 433 929,56	4 409 484,69
Muut verotulot		
Verotulot yhteensä	33 598 385,52	60 576 869,98

Liite 8: Valtionosuuksien erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	2 577 683,00	29 349 461,00	2 577 683,00	29 349 461,00
Verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaus	6 287 064,00	10 902 192,00	6 287 064,00	10 902 192,00
Harkinnanvarainen valtionosuus				
Opetus- ja sivistystoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet*	7 773 893,14	7 696 955,00	-1 845 933,00	-1 730 867,00
Verotulomenetysten korvaus	3 269 412,00	10 189 362,00	3 269 412,00	10 189 362,00
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	19 908 052,14	58 137 970,00	10 288 226,00	48 710 148,00
* Sisältää Koulutuskuntayhtymän valtionosuudet 9 619 826,14 € (kirjattu ky:ssä toimintatuloihin)				

Liite 9: Palvelujen ostot eriteltynä asiakaspalvelujen ostoihin ja muiden palvelujen ostoihin

Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	4 305 359,19	40 265 624,65
Muiden palvelujen ostot	8 281 671,28	16 918 442,37
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	12 587 030,47	57 184 067,02

Liite 10: Valtuustoryhmien toimintaedellytyksien tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltyinä (Kuntal 19.2 §)

Ei liitetietoa

Liite 11: Suunnitelman mukaiset poistot

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista kunnan tilinpäätöksessä		
Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan.		
Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmä ovat:		
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta	tasapoisto
Rakennukset ja rakennelmat	10-50 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	15 %	menojäännöspoisto
Muut kiinteät rakenteet	7-20 %	menojäännöspoisto
Koneet ja kalusto	3-12 vuotta	tasapoisto
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto	
Noudatettu aktivointiraja on 10.000 euroa. Poistosuunnitelma on vahvistettu valtuustossa 27.5.2013		
Poistoajat ja poistoprosentit on uusissa investoinneissa alarajan mukaan 1.1.2013 alkaen		

Liite 12: Selvitys olennaisista tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista
Ei tapahtumia vuonna 2023.

Liite 13: Selvitys olennaisista muihin toimintatuottoihin sisältyvistä pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitoista ja muihin toimintakuluihin sisältyvistä pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappiosta

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja-tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	53 234,78	119 951,00	53 234,78	119 951,16
Rakennusten luovutusvoitot				
Muut luovutusvoitot	7 733,06	26 845,00	7 733,06	2 100,00
Luovutusvoitot yhteensä	60 967,84	146 796,00	60 967,84	122 051,16
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	242,78		242,78	
Muut luovutustappiot				605,43
Luovutustappiot yhteensä	242,78	0,00	242,78	605,43

Liite 14: Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaiset tuotot	82 957,33			
Satunnaiset tuotot yhteensä	82 957,33	0,00		
Satunnaiset kulut				
Satunnaiset kulut yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Liite 15: Yhteismäärät muihin rahoitustuottoihin sis. olennaisista tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2023	2022
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	193 800,00	191 760,00
Osinkotuotot muista yhteisöistä	39 312,41	37 657,37
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		
V-S sairaanhoitopiirin ky		96 469,00
V-S erityishuoltopiiri	0,00	
Yhteensä	233 112,41	325 886,37

Liite 16: Erittely poistoeron muutoksista

	2023	2022
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	51 749,02	53 712,94
Suunnitelman mukaisten poistojen ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus (- tai +)		
Poistoeron muutokset yhteensä	51 749,02	53 712,94

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liite 17: Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset

Ei liitetietoa

Liite 18: Arvonkorotusten periaatteet ja arvonmäärittäminen

Ei liitetietoa

Liite 19: Aktivoidut korkomenot

Ei liitetietoa

Liite 19a: Tiedot pysyvistä vastaavista tase-eräkohtaisesti (kaupunki + vesi)

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineettomat		Aineelliset hyödykkeet					Ennakkom. ja kesk. eräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
	Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet			
	Poistamaton hankintameno 1.1.	500 985,00	9 676 621,30	33 838 190,01	16 554 963,27	412 172,86	162 823,29		
Lisäykset tilikauden aikana	60 362,52	0,00	37 683,52	80 644,02	297 014,33	0,00	4 449 678,97	4 865 020,84	
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	14 110,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14 110,00	
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	2 345 502,15	2 350 755,43	154 777,40	0,00	-4 851 034,98	0,00	
Siirrot hyvinvointialueelle	0,00	0,00	0,00	0,00	31 803,57	0,00	0,00	31 803,57	
Tilikauden poisto	183 727,04	0,00	2 202 447,04	1 899 548,46	142 439,69	0,00	0,00	4 244 435,19	
Poistamaton hankintameno 31.12.	377 620,48	9 662 511,30	34 018 928,64	17 086 814,26	689 721,33	162 823,29	2 898 028,99	64 518 827,81	
Kirjanpitoarvo 31.12.	377 620,48	9 662 511,30	34 018 928,64	17 086 814,26	689 721,33	162 823,29	2 898 028,99	64 518 827,81	
Olennaiset lisäpoistot:									
Alastaron yläaste			30 000,00						
Mellilän terveysasema			100 000,00						
Alastaron Terveysasema			50 000,00						
Metsämaan päiväkot			20 000,00						

Liite 19 b: Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	346 621,98	347 988,00	53 671,53	53 671,53
Muut maa- ja vesialueet	10 632 917,75	11 210 430,00	9 608 839,77	9 656 737,00
Maa- ja vesialueet yhteensä	10 979 539,73	11 558 418,00	9 662 511,30	9 710 408,53

Liite 19 c: Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset		
	Osakkeet konserni-yhtiöt	Kunta-yhtymä-osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Saamiset konserni-yhteisöt	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	2 255 303,15	10 874 782,93	53 653,96	13 183 740,04	801 620,78	224 533,30	1 026 154,08
Lisäykset			264 600,00	264 600,00		87 694,85	87 694,85
Vähennykset					-50 000,00		-50 000,00
Siirrot erien välillä	-798 673,61		798 673,61	0,00			0,00
Siirrot Varhalle		-9 130 152,35	-5 420,90	-9 135 573,25			0,00
Hankintameno 31.12.	1 456 629,54	1 744 630,58	1 111 506,67	4 312 766,79	751 620,78	312 228,15	1 063 848,93
Arvonlennukset							
Arvonkorotukset							
Kirjanpitoarvo 31.12.							

Liite 19 d: Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

V-S sairaanhoitopiiri ja erityissairaanhoitopiiri ovat poistuneet konsernista.

Liite 20–22 Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

Nimi	Y-tunnus	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus		tilikauden voitosta/ tappiosta
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Tytäryhteisöt						
Hulmin Huolto Oy	0505992-5	100,00 %	100 %	365 198	116 919	11 604
Kehitys Oy Kurittula	1784938-5	100,00 %	100 %	313 710	0	115
Kiinteistö Oy Loimaan Vuokra-as.	1075661-0	100,00 %	100 %	499 018	3 717 123	37 960
Kiinteistö Oy Telkantie 1	0248688-4	100,00 %	100 %	10 655	260 013	9 912
Loimaan Kaukolämpö Oy	0313531-4	51,00 %	51 %	4 779 962	1 836 736	174 472
Kiinteistö Oy Alastaro-koti	0608415-3	60,00 %	60 %	485 783	29 784	5 366
				6 454 326	5 960 575	239 428
Kuntayhtymät						
Lounais-Suomen Koulutuskuntayhtymä	0204023-3	45,11 %		11 103 240	1 357 061	772 130
Varsinais-Suomen Liitto	0922305-9	3,55 %		83 871	63 032	218
				11 187 111	1 420 094	772 348
Yhteensä				17 641 436	7 380 669	1 011 776

Liite 23: Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset

	2023		2022	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		63 456,46		51 857,50
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>63 456,46</i>	<i>0,00</i>	<i>51 857,50</i>
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		32 182,98		48 793,74
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				1 762 726,49
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>32 182,98</i>	<i>0,00</i>	<i>1 811 520,23</i>
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Saamiset yhteensä	0,00	95 639,44	0,00	1 863 377,73

Liite 24: Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Etukäteen maksetut vuokratulot				
Kuntarahoitukselta invest.hankkeeseen				
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	0	0,00		
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	35 297,17	19 121,16	35 297,17	19 121,16
Kelan korvaus työterveyshuollosta	82 530,09	222 857,31	82 530,09	222 857,31
Ely-keskus, maahanmuuttajat	11 794,81	512 168,76	11 794,81	512 168,76
Ely-keskus, työllistämistuet	16 152,17	73 317,78	16 152,17	73 317,78
Kuntouttava työtoiminta	0,00	18 040,92		18 040,92
V-S sairaanhoitopiirin ky		2 291 733,00		1 751 086,49
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä	122 483,14	150 033,00		11 640,00
V-S erityishuoltopiirin kuntayhtymä		16 058,00		
Lounais-Suomen aluehallintovirasto	0,00	45 842,82		45 842,82
Liedon kunta, eläinlääk.huolto ja terv.valvonta	0,00	57 641,00		57 641,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	8 751,00		8 751,00	
Ympäristöministeriö	22 721,23		22 721,23	
Naantalin kaupunki, varhaiskasvatus	10 950,00		10 950,00	
Sivukulutilien -merkkinen saldo	279 065,59	146 182,37	279 065,59	146 182,37
Muut tulojäämät	185 608,45	91 690,00	16 767,63	27 626,68
Tulojäämät yhteensä	775 353,65	3 644 686,12	484 029,69	2 885 525,29
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	775 353,65	3 644 686,12	484 029,69	2 885 525,29

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Liite 25: Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	41 402 113	41 402 113	41 402 113	41 402 113
Lisäykset				
Vähennykset	5 675 976		5 675 870	
Peruspääoma 31.12.	35 726 137	41 402 113	35 726 244	41 402 113
Säätiöiden ja yhdist. peruspääoma 1.1.	0	2 139		
Lisäykset				
Vähennykset				
Säätiöiden ja yhdist. peruspääoma 31.12	0	2 139		
Arvonkorotusrahasto 1.1.				
Lisäykset				
Vähennykset				
Arvonkorotusrahasto 31.12.				
Muut omat rahastot 1.1.	728 073	728 073		
Siirrot rahastoon				
Siirrot rahastosta				
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	728 073	728 073		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	21 005 257	16 899 603	4 368 030	2 967 814
Korjaukset ed. tilikaudelle	236 256	-585 950	-81 213	-443 956
Edellisten tilikausien yli- ja alijäämä 31.12.	21 241 513	16 313 653	4 286 817	2 523 858
Tilikauden ylijäämä+/-alijäämä	4 128 190	2 070 940	3 547 192	1 844 172
Oma pääoma yhteensä	61 823 913	60 516 918	43 560 253	45 770 144

Liite 26: Erittely poistoerosta

	2023	2022
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	768 570,95	820 319,97
Verotuspoistoihin liittyvä poistoero		
Poistoero yhteensä	768 570,95	820 319,97

Liite 27: Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvat velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2023	2022
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 300 000,00	4 403 580,00
Lainat julkisyhteisöiltä		145 404,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	2 300 000,00	4 548 984,00

Liite 28: Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista

	2023	2022
JVK-laina Kuntarahoitus	5 000 000,00	7 000 000,00
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	5 000 000,00	7 000 000,00

Liite 29: Erittely olennaisista pakollisiin varauksiin merkityistä eristä

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Takuuvaraus				
Vahingonkorvausvaraus				
Vuokravastuut käyttämättömistä tiloista				
Ympäristövastuut				
Potilsvahinkovakuutusmaksuvastuu (V-S Shp)	0,00	1 843 344,00		
Eläkevaraukset (V-S sairaanhoitopiiri)	0,00	5 940,00		
Muut varaukset				
Muut pakolliset varaukset yhteensä	0,00	1 849 284,00	0,00	0,00

Liite 30: Erittely pitkä- ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä ja osakkuus – sekä muille omistusyhteisöille

	2023		2022	
	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		190 222,55		176 905,63
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä	0,00	190 222,55	0,00	176 905,63
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat		126 481,20		780 369,48
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä	0,00	126 481,20	0,00	780 369,48
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat				
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Vieras pääoma yhteensä	0,00	316 703,75	0,00	957 275,11

Liite 31: Maksuvalmiuden kannalta merkittävä sekilimiitti

Ei liitetietoa

Liite 32: Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Liittymismaksut	2 532 578,38	2 503 493,00	64 355,00	64 355,00
Laskennallinen verovelka	392 878,38	260 067,00		
Muut velat yhteensä	2 925 456,76	2 763 560,00	64 355,00	64 355,00

Liite 33: Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivuk.jaksotukset	3 115 979,44	10 129 760,00	2 587 110,26	5 817 107,40
Muut palkkojen ja henkilösivuk.jaksotukset	18 288,18	827 749,00	18 288,18	827 749,38
Korkojaksotukset	101 287,88	47 379,00	101 287,88	44 420,56
Muut menojäämät				
Turun kaupunki, palo- ja pelatustoimi		92 056,00		92 055,93
Ostovelloista siirtovelkoihin lainat, eläkevak.	668 754,32	1 095 441,00	668 754,32	1 095 441,51
Muut menojäämät	281 190,53	1 375 422,00	11 548,85	1 653,17
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	4 185 500,35	13 567 807,00	3 386 989,49	7 878 427,95
Siirtovelat yhteensä	4 185 500,35	13 567 807,00	3 386 989,49	7 878 427,95

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 34: Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin ja velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita

Ei liitetietoa

Liite 35-37 Vakuudet

Ei liitetietoa

Liite 38: Leasingvastuiden yhteismäärä

	2024	myöh.	yhteensä
Kaupunki			
Tukirahoitus	34 316,11	79 628,58	113 944,69
Op Yrityspankki Oyj	157 294,46	219 899,56	377 194,02
Kuntarahoitus (Puistometsän päiväkot)	188 144,60	1 505 156,80	1 693 301,40
Kuntarahoitus (Hirvimetsän päiväkot)	313 926,02	2 511 408,16	2 825 334,18
	693 681,19	4 316 093,10	5 009 774,29
Loimaan Vesi			
Tukirahoitus	2 668,44	2 795,40	5 463,84
Kuntarahoitus (keskusjätevedenpuhdistamo)	741 459,00	11 501 439,19	12 242 898,19
	744 127,44	11 504 234,59	12 248 362,03
Yhteensä	1 437 808,63	15 820 327,69	17 258 136,32
siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut			
Kuntarahoitus, Puistometsän päiväkot			1 693 301,40
Kuntarahoitus, Hirvimetsän päiväkot			2 825 334,18
Kuntarahoitus, keskusjätevedenpuhdistamo			12 242 898,19
			16 761 533,77

Liite 39: Kunnan antamat vastuusitoumukset sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Takauksen saaja	Valtuuston päätös pvm/vuosi	Lainan antaja	Lainan alkuperäinen määrä	31.12.2023	%	Takausvastuu 31.12.2023
Takaukset konserniyhtiön velasta:						
Kiint Oy Loimaan Vuokra-asunnot Oy	Kv 26.8.1999	OP Yrityspankki	717 220,59	690 310,52		690 310,52
Kiint Oy Loimaan Vuokra-asunnot Oy	Kv 16.11.2000/2011	Valtiokonttori	1 228 612,81	329 326,41		329 326,41
			1 945 833,40	1 019 636,93		1 019 636,93
Muiden velasta annetut takaukset:						
Loimijokilaakson Jäähalli Oy	Kv 30.5.2011	Lounais-Suomen Op	285 576,00	150 671,00		150 671,00
Loimijokilaakson Jäähalli Oy	Kv 30.5.2011	Lounais-Suomen Op	276 368,00	141 348,00		141 348,00
Loimaan Yksityisyrittäjien vanhainkötisäätiö	Kv 12.2.2004	Kuntarahoitus	200 000,00	184 704,00		184 704,00
Loimaan Keilahalli Oy	Kv 30.5.2011	Harjuseudun Op	100 000,00	24 561,23		24 561,23
Vännilän-Ilolan Jätevesiosuuskunta	Kv 1.2.2016	Harjuseudun Op	142 000,00	24 319,52		24 319,52
			1 003 944,00	525 603,75		525 603,75
			2 949 777,40	1 545 240,68		1 545 240,68

Liite 40: Muut kunnan antamat vastuusitoumukset

	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	127 689 404,00	118 313 622,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	101 644,00	68 419,00

Liite 41: Muut kuntaa koskevat taloudelliset vastuut

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut/ Muut vastuut				
Sitoumukset avustukseen				
Suomen maatalousmuseo Sarka päätös kh 27.12.2020	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut				
Haapasen kokoelma, testamenttilahjoituksen				
Johdannaissopimukset/Koronvaihtosopimukset				
Nordea Pankki Suomi, koronvaihtosopimus 659688-				
Nimellisarvo 31.12.2023	243 243,00	324 324,00	243 243,00	324 324,00
Markkina-arvo 31.12.2023	-5 259,00	-10 716,00	-5 259,00	-10 716,00
* Kokoelmaa ei saa hajottaa maantieteellisesti eri paikkoihin. Sille on järjestettävä yhteinäiset näyttely/museotilat, johon yleisöllä on vapaa pääsy väh. 2krt/viikko				

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 42: Henkilöstön lukumäärä

Henkilöstön lukumäärä 31.12.2023		
	2023	2022
Kaupunginhallitus	46	59
Hyvinvointilautakunta	0	507
Sivistyslautakunta	383	387
Elinympäristölautakunta	78	108
Vesi -liikelaitos	13	13
Yhteensä	520	1 074

Liite 43: Henkilöstökulut

Henkilöstökulut		
	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	24 762 443,96	48 684 738,51
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	22 896,06	18 962,79
Henkilöstökulut yhteensä	24 785 340,02	48 703 701,30

Liite 44: Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja puolueelle/ puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2023	2022
Keskustan Loimaan kunnallisjärjestö	4 327,68	6 066,08
Vasemmistoliiton Loimaan kunnallisjärjestö	2 381,27	2 476,26
Loimaan Kokoomus ry	1 800,63	2 123,13
Loimaan Sosialidemokraatit ry	1 410,50	2 087,64
Loimaan Perussuomalaiset	1 627,77	1 472,50
Kristillisdemokraatit Loimaa	301,88	295,00
Loimaan Seudun Vihreät		10,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	11 849,73	14 530,61

Liite 45: Tilintarkastajien palkkiot

	2023	2022
Tilintarkastuspalkkiot	13 048,25	18 157,50
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät		
Muut palkkiot		
Palkkiot yhteensä	13 048,25	18 157,50

Liite 46: Markkinalakiin perustuva 30 d toiminta ja sen käsittely

Kilpailulain 30 d § edellyttää, että kunta tai kuntayhtymä, valtio taikka niiden määräysvaltaan kuuluva yksikkö, joka harjoittaa kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa tulee eriyttää kirjanpitoonsa siten, että siinä on:

-johdonmukaisesti sovellettujen ja objektiivisesti perusteltavien kustannuslaskennan periaatteiden mukaisesti eriteltynä ja kohdistettuna kaikki toimintokohtaiset tulot ja menot sekä

-lisätietona selkeä kuvaus tarkoitetun kustannuslaskennan periaatteista. Velvollisuus eriyttämiseen on, jos taloudellisen toiminnan liikevaihto on yli 40 000 euroa.

Vuoden 2023 lopulla tarkasteltiin niin tytäryhtiöiden kuin kunnan oman toiminnan osalta tehtävät, jotka saattaisivat kuulua kyseisen lain piiriin. Ainoastaan kunnan omassa toiminnassa havaittiin kilpailulain esittämää toimintaa, jota harjoitetaan vuokraustoimintana.

Loimaan kaupungin harjoittama vuokraustoiminta, jota eriyttämisvelvollisuus koskee ovat: Lapidus -halli, Puosin kiinteistö, Onnela, Liikekeskus Osala ja Kuukankujan kiinteistö. Sote-kiinteistöjä ei ole eriteltynä taulukossa.

Lisäksi kunnan markkinoille tulevat tuotteet tulee hinnoitella markkinaehtoisesti. Tätä varten on Palkattu ulkopuolinen arvioija (LKV) arvioimaan kyseisten kohteiden vuokrahintatasoa. Erittely on tehty huomioiden sisäiset ja ulkoiset erät. Sisäisissä erissä palvelujen ostoissa on kiinteistöjen ylläpitoon ja hoitoon liittyvät kustannukset vyörytetty kaupungin sopimien sääntöjen mukaisesti.

	Tot 2022	Ta 2023	Ta+muutos	Tot 2023	Erotus ta-käytt	Ero %
KÄYTTÖTALOUS						
TALOUS						
TOIMINTATUOTOT						
Muut toimintatuotot	102 544	112 100	112 100	118 107,89	-6 008	105,4
TOIMINTATUOTOT	102 544	112 100	112 100	118 107,89	-6 008	105,4
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut	-189			-25,48	25	-100
Palvelujen ostot	-26 032	-25 400	-25 400	-25 913,20	513	102
Aineet, tarvikkeet ja tavar	-66 881	-59 900	-59 900	-69 208,21	9 308	115,5
Muut toimintakulut	43	-200	-200		-200	
TOIMINTAKULUT	-93 058	-85 500	-85 500	-95 146,89	9 647	111,3
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	9 485	26 600	26 600	22 961,00	3 639	86,3
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poist	-8 666	-8 700	-8 700	-8 789,40	89	101
Poistot ja arvonalentumiset	-8 666	-8 700	-8 700	-8 789,40	89	101
LASKENNALLISET ERÄT						
Vyörytykset	-36 744	-52 624	-52 624	-40 920,55	-11 704	77,8
Arvonlisäverot (Palautusjär	-181			-78,14	78	-100
LASKENNALLISET ERÄT	-36 924	-52 624	-52 624	-40 998,69	-11 626	77,9
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-36 105	-34 724	-34 724	-26 827,09	-7 897	77,3

9. Eriytetty tilinpäätös Loimaan Vesi-Liikelaitos

TOIMINTAKERTOMUS

Yleistä

Kuntalain mukaan liikelaitoksen tilikausi on kalenterivuosi. Johtokunnan on laadittava tilikaudelta erillistilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi sekä saatettava se kunnanhallituksen käsiteltäväksi. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot liikelaitoksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tätä varten tarpeelliset tiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. Liikelaitoksen erillistilinpäätös yhdistetään kunnan tilinpäätöksessä. Kuntalaissa mainitun mukaisesti liikelaitoksen tilinpäätöksen allekirjoittavat johtokunnan jäsenet ja johtaja.

Loimaan Vesi -liikelaitos on visionsa mukaisesti laadukkaiden ja ympäristöystävällisten vesihuoltopalvelujen tuottaja nyt ja tulevaisuudessa.

Kuntalain 67 §:n mukaan liikelaitoksella on johtokunta, joka ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa sekä vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä.

Liikelaitoksen toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava liikelaitoksen talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista kuntalain mukaan päättää johtokunta.

Loimaan Vesi on määräävässä markkina-asemassa toimiva kunnallinen palvelulaitos, jota sitoo monet EU:n entistä tiukemmat määräykset. Näitä ovat mm. veden laatuvaatimukset niin jaettavan veden kuin jätevedenkin osalta.

Tärkein liikelaitoksen toiminnan ylläpidon työkaluista on vesihuoltolaki, jossa määritellään mm. ne velvoitteet, jotka laitoksen on vesihuoltolain mukaan täytettävä.

Olennaista toiminnassa

Loimaan Vesi pystyi vuonna 2023 tarjoamaan asiakkailleen visionsa mukaiset vesihuoltopalvelut sekä huolehtimaan vesihuollosta toiminta-alueellaan yhdyskuntakehityksen tarpeiden mukaisesti.

Palveluiden ja tarvikkeiden hintojen nousu jatkui vuonna 2023. Hintojen nousua edesauttoivat mm. energian hinnat, korkojen nousu, Ukrainan sodan jatkuessa Venäjälle asetettujen pakotteiden seuraukset, mm. kemikaalien saatavuus. Toiminnassa tarvittavat kemikaalit kuitenkin saatiin, vaikkakin hinnantarkistuksia tapahtui vuoden aikana.

Taloudellisesti merkittävimmät investointihankkeet olivat Virttaan toiminta-alueen viemäröinti sekä Satakunnantien kunnallistekniikan perusparannus ja joka toteutetaan yhteistyössä kaupungin kanssa. Virttaan toiminta-alueen viemäröinti valmistui joulukuussa Satakunnan-tien urakan jatkuessa vielä vuodelle 2024.

Viemärisaneerauksia toteutettiin Nahinlahdentie-Hirvikoskentie sekä Kotimäentie alueilla sujutusmenetelmällä.

Jätevedenpuhdistamolla peruskorjattiin toinen ilmastusallas mm. lautasilmaventtiilit. Hanke jatkuu jälkimmäisen ilmastusaltaan osalta vuonna 2024.

Kaupungin hanke jätevedenpuhdistamosta Metsämaalle valmistui kesällä. Käytännön syistä puhdistamon tekninen käyttö siirtyi liikelaitoksen hoidettavaksi. Alue ei ole toiminta-alueita, mutta siellä on vanha viemäriverkosto.

Lisäksi toteutettiin alkuperäiseen investointiohjelmaan kuulumattomia kohteita, joista merkittävin oli Sieppalankadun jatkaminen itään tulevalle asuinalueelle.

Vesimittarien vaihtamista EU-tyyppihyväksynnällä merkityiksi vakauslain ja -asetuksen mukaisiksi mittareiksi jatkettiin. Vuoden 2023 aikana vaihdettiin 90 kiinteistön vesimittaria vakauslain ja -asetuksen mukaisiin. Edelliset olivat nk. etäluettavia mittareita. Etäluettavien mittareiden osalta suurimittakaavaista vaihto-operaatiota ei vielä ole aloitettu.

Tärkeimmät investointikohteet vuonna 2023:

- Satakunnantien kunnallistekniikan peruskorjaus
- Virttaan toiminta-alueen viemäröinti
- Nahinlahdentie-Hirvikoskentien jv saneeraus
- Kotimäentie jv. saneeraus
- Altaiden peruskorjaus, puhd.allas 1_saneeraus 2023
- Auton vaihto/ uuden hankinta
- Sieppalankadun jatke itään
- JVpuhd.rakennusautomaatio valvomopäivitys
- Pärnämäen alueen jv. rak.

Uutta runkovesijohtoa rakennettiin seuraavasti:

Sieppanlaku	270 m	
Sahurintie (Virttaa)		100 m
Metsämaa	260 m	
Yhteensä	630 m	

Runkovesijohdon kokonaispituus on 748 km.

Runkovesijohtoa saneerattiin:

Satakunnantie 660 m

Uutta runkoviemäriä rakennettiin seuraavasti:

Sieppalankatu	200 m	
Virttaan toiminta-alue		3460 m
Metsämaa	470 m	
Satakunnantie	1130 m	
Hotelli Alisan haara		400 m
Pärnämäki	115 m	
Yhteensä	5775 m	

Runkoviemärin kokonaispituus on 295 km.

Runkoviemäriä saneerattiin:

Kotimäentie-Teollisuustie-Konepajantie	735 m
Nahinlahdentie-Hirvikoskentie	776 m
Yhteensä	1511 m

Saneeratut jätevesikaivot:

Kotimäentie-Teollisuustie-Konepajantie	11 kpl
Nahinlahdentie-Hirvikoskentie	16 kpl

Uudet jätevesipumppaamot 4 kpl

Kiinteistöjen vesijohtoja korjattiin 12 (2022 korjattu 20) kohteessa ja runkovesijohtoja 22 (15) kohteessa.

Vuonna 2023 laskutetun veden määrä oli 1 036 817 m³ ja laskutetun jäteveden määrä oli 696 723 m³.

Keskuspuhdistamoon vastaanotettu ja siellä käsitelty sakokaivo- ja umpisäiliölietemäärä oli vuonna 2023 yhteensä 4 766 m³ (vuonna 2022 yhteensä 4 714 m³).

Suomen Asiakastieto Oy:n tiedotteen 10.01.2024 mukaan vuoden 2023 lopussa maksuhäiriöisiä henkilöitä oli 350 000 eli noin neljä prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöt saivat vuoden aikana yhteensä 1,84 miljoonaa uutta maksuhäiriömerkintää määrän kasvaessa 1,4 prosenttia viimevuotisesta.

Maksuhäiriöiden suuri määrä näkyi edelleen myös Loimaan Vesi -liikelaitoksen toiminnassa mm. saatavien perintänä. Loimaan kaupungin päätöksen mukaisesti Loimaan Veden saatavien seurannan ja perinnän hoitaa Revire Perintä Oy (ent. Suomen Kuntaperintä Oy), jolle annettiin kertomusvuonna 1076 maksamatonta laskua perittäväksi. Revire Perintä Oy lähetti 72 uhkaa tonttivesijohdon sulkemiseksi. Tonttivesijohtoja jouduttiin sulkemaan yksi kappale, joka avattiin maksusuorituksen jälkeen. Laskujen perintä työllistää myös huomattavasti laitoksen omaa toimistohenkilökuntaa, vaikka varsinainen perintä onkin ulkoistettu.

Loimaan Veden verkostoihin liittymiseksi solmittiin kertomusvuonna 22 liittymissopimusta, joista pelkästään jätevesiverkostoon liittyviä oli 8. Kiinteistöjen omistajanvaihdosten myötä asiakkuuksia vaihtui 160 (vuonna 2022 määrä oli 162). Edellä mainitun perusteella voi todeta liittymissopimuksia solmitun yhteensä 182.

Yhteistyötä naapurikuntien kanssa toteutettiin laadittujen sopimusten perusteella. Ypäjän kunta toimitti jätevedet Loimaan keskuspuhdistamolle. Lisäksi Ypäjälle toimitettiin talousvettä pienessä määrin. Parravahan Vesi Oy:lle myytiin vettä Uotilan vedenottamosta.

Olennaista taloudessa

Tuloslaskelman 2023 mukaan Loimaan Vesi -liikelaitoksen tilinpäätös muodostui huomattavan alijäämäiseksi. Tulot alittivat budjetoidun ja menot ylittivät budjetoidun.

Loimaan Vesi on toteuttanut toimintaansa siten, että toiminnan rahoittaminen on ollut mahdollista omilla toimintatuloilla. Sen on jatkossakin pystyttävä huolehtimaan vanhentuista

verkostoista ja laitoksista sekä samalla varmistettava uudisrakentamisen vaatimat vesihuoltopalvelut.

Loimaan Vesi -liikelaitoksen taksat ovat vuonna 2023 olleet valtakunnan keskitason alapuolella. Vesilaitosmaksujen vertailu ilmenee oheisesta liitteestä (liite 1). Laitokseen liittymisprosentti on kärjessä käyttöveden osalta, ollen lähes 100.

Merkittävät poikkeamat talousarvioon nähden olivat;

Liikevaihto toteutui talousarviossa esitettyyn nähden noin 204 000 euroa pienempänä. Energian hinta oli talvella 2022–2023 tavanomaista korkeammalla ja tämä on heijastunut yleisesti koko maan veden kulutukseen. Veden säästeliäs käyttö on jatkunut, vaikka energian hinta on sittemmin pudonnut. Reilun 6 % liikevaihdon pudotus suunnitellusta on samaa suuruusluokkaa, kuin mitä muilla vesilaitoksilla on todettu vedenkulutuksen muutoksesta. Liikelaitoksen hyvän taloudellisen tilanteen takia kulutustaksoja ei lähdetty korottamaan kesken vuotta.

Materiaalien ja palveluiden hankinnat ylittivät talousarvion noin 201 000 eurolla. Merkittävimpinä yksittäisinä vaikuttajina, joista lähes koko ylitys johtui, olivat syksyllä tapahtunut raju rankkasade, joka sai ikävänä vaikutuksenaan viemärit tulvimaan keskustan omakotialueiden kellareihin sekä alkutalvella tapahtuneet ennakoimattomat putkirikot. Rankkasateen jälkeistä ennakoimatonta työtä ovat olleet mm. laitoksen viemäriverkoston pesut ja kuvaukset, mittaukset (mm. padotuskorkeudet) sekä pahimpien vuotopaikkojen välittömät korjaukset. Rankkasateen vaikutuksia tullaan käsittelemään ja se aiheuttaa kustannuksia vielä jatkossa. Putkirikoista suoraan johtuneiden kustannusten lisäksi rikkojen takia tehtiin varautumiseen liittyviä hankintoja, joita ei ollut talousarviossa huomioitu. Jäteveden perusmaksun käyttöönotto vuotta suunniteltua aiemmin aiheutti ennakoitua enemmän ilmoituskuluja.

Henkilöstökulut alittivat arvion noin 68 000 eurolla. Alittumisen syynä olivat, että palkkoja ohjattiin osaltaan käynnissä oleville investointikohteille sekä henkilöstöjärjestelyt.

Liiketoiminnan muut kulut ylittyivät noin 203 000 euroa. Lähes koko ylitys, 200 000 euroa, tulee jätevedenpuhdistamon kasvaneista leasing-kustannuksista. Heti vuoden 2023 budjetin laadinnan jälkeen korkotaso lähti nousuun ja koska korot olivat liki kaksi vuosikymmentä olleet käytännössä nollassa, niin pienikin koronnosto teki merkittävän vaikutuksen.

Liikelaitoksen kulloinenkin taloudellinen tilanne on käyty jokaisessa johtokunnan kokouksessa läpi, siinä tarkkuudessa kuin se on ollut tiedossa.

Tilinpäätöksen ollessa huomattavan negatiivinen tilikauden ei voida katsoa toteutuneen suunnitellusti. Hyväksyttäväksi katsottavat perusteet negatiiviseen tulokseen ovat kuitenkin olemassa ja liikelaitoksen hyvä taloudellinen tilanne säilyy toistaiseksi ts. pitkän aikavälin tavoite toiminnan omavaraisuudesta säilyy. Tappiosta huolimatta liikelaitoksen tase säilyy vahvana. Loimaan Vesi varautui taloudenpidossaan vuosia uuden keskusjäteveden puhdistamon toteutukseen. Em. käyttämätöntä edellisten vuosien ylijäämää on suunnitellusti käytetty uusien investointien toteutukseen ja ylijäämää on yhä jäljellä, mutta uusien tulevien investointien rahoitusmallit tulee ratkaista. On selvää, että erilaisten syiden takia myydyn veden määrä tulee tulevaisuudessa laskemaan sekä korjaus- ja investointikustannukset nousemaan. Em. seikat tuovat paineita taksakorotuksiin ja uusien taksojen käyttöönottoon sekä toiminnan tehostamiseen.

Vuotuiset investointimenot olivat budjetissa enintään 2 356 000 euroa. Toteutuneet investoinnit olivat noin 1 952 820 euroa. Investointien alittuminen budjetoidusta johtui kaupungin teknisen toimen kanssa yhteistyössä tehtävien hankkeiden aloituksen siirtymisestä vuodelle 2024.

Sisäinen valvonta

Sisäistä valvontaa on toteutettu aiempien vuosien tapaan jatkuvana toimintana. Sisäinen valvonta on jakautunut sisäiseen tarkkailuun, sisäiseen tarkastukseen ja luottamushenkilöiden suorittamaan seurantaan.

Sisäisessä tarkkailussa on seurattu toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä käyttösuunnitelman ja investointiohjelman toteutumista. Viranhaltijat ovat pitäneet päätöspöytäkirjaa päätöksistään, jotka ovat olleet sisäisessä ja luottamushenkilöiden tarkkailussa. Taloutta ja toimintaa on tarkasteltu osavuosikatsauksissa.

Sisäisessä tarkastuksessa laskujen tarkastajat ja hyväksyjät ovat varmistaneet, että tositteet ovat muodollisesti ja asiallisesti oikeita, että tavara, työsuoritus tai muu palvelu on saatu ja että tositteessa on oikea tilimerkintä.

Irtain käyttöomaisuus on luetteloitu. Hankinnoissa on noudatettu erityisalojen hankintalakia. Hankinnoista on tehty asianmukaiset päätökset. Tilintarkastajat ovat suorittaneet virallisen tarkastuksen.

Johtokunnan puheenjohtaja ja jäsenet, kuten myös kaupunginhallituksen edustaja, ovat osaltaan mm. kokous- ja koulutusaineiston myötä suorittaneet seurantaan niin liikelaitoksen toiminnan kuin taloudenkin osalta.

Riskienhallinta

Loimaan Vesi on toteuttanut riskienhallinnan tarkastelua valmiussuunnittelussa ja laitosten riskikohteiden kartoituksessa. Valmius-suunnitelma on päivitetty loppuvuonna 2023. Laitokselle on laadittu WSP (Water Safety Plan), jossa on kartoitettu puhtaan veden hankinnan ja jakelun riskit. Kaikille vedenottamoille on rakennettu valmiudet desinfioinnin nopeaan aloittamiseen. Kuluneena vuonna parannettiin valmiutumisen tasoa mm. välinehankinnoin sekä käytiin läpi yhteistyötä kaupungin Teknisen- ja ympäristöpalvelukeskuksen kanssa mahdollisessa kriisitilanteessa.

Kiitokset

Osaava ja motivoitunut henkilöstö on ollut avainasemassa varsinkin loppuvuonna olleiden putkirikkotapausten yhteydessä. Pieni organisaatio on venynyt pitkiin iltoihin ja viikonloppuihin toiminnan niin vaatiessa. On tärkeää, että tiukkojen tilanteiden jälkeen on aikaa toiminnan normalisointiin. Varsinkin työssäjaksamisen näkökannalta on muistettava, että henkilökuntakin tarvitsee oman hetkensä käsitellä tapahtunutta, eikä kriisitilanteiden vaikutuksesta siirtyneet tehtävät ole kadonneet. Pienessä organisaatiossa henkilökunnan hyvä yhteishenki on monella tavalla ratkaisevassa roolissa.

Kiitän Loimaan Veden henkilökuntaa Loimaan vesihuollon hyväksi tehdystä ansiokkaasta työstä. Kiitän myös johtokuntaa, joka on päätöksillään tukenut vesihuollon toteutusta asiakkaiden parhaaksi.

Kimmo Virta
johtaja

Loimaan Vesi -liikelaitoksen johtokunta ja henkilökunta

Loimaan Veden toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta.

Loimaan kaupunginvaltuuston 27.09.2021 hyväksymän hallintosäännön muutoksen mukaan Loimaan Vesi -liikelaitoksen johtokunta toimii hallituksen alaisena johtokuntana. Johtokunnassa on 6 jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä.

<i>Johtokunnan jäsenet</i>	<i>Varajäsenet</i>
Puheenjohtaja: Helin Mika	Haapanen Marjut
Varapuheenjohtaja: Punki Henriikka	Arvola Tuija-Maija
Heilala Teemu	Mutala Mika
Kannisto Katriina	Kannisto Kimmo
Repo Teijo	Ojala Jouni
Vuorinen Annareeta	Aronoja Esa

Johtokunnan kokouksiin ovat osallistuneet lisäksi:

Ek-Marjamäki Teija	kaupunginhallituksen puheenjohtaja
Leppäjoki Kari	kaupunginhallituksen edustaja
Korkeakangas Lauri	nuorisovaltuuston edustaja
Virta Kimmo	johtaja
Lehto Tiina	palvelusihteeri

Kertomusvuoden aikana Loimaan Veden johtokunta on pitänyt 4 kokousta, joissa käsiteltiin yhteensä 51 asiaa.

Loimaan Veden henkilökunta vuonna 2023:

Ahonen Ari	työpäällikkö
Erkkilä Timo	putkiasentaja
Hakala Armi	palvelusihteeri
Holkeri Simo	vesilaitoksenhoitaja
Häyhä Antti	vesilaitoksenhoitaja
Lehto Tiina	palvelusihteeri
Nurminen Jari	putkiasentaja
Pakkanen, Ville	putkiasentaja
Rasi Juha	työnjohtaja/tiimivastaava
Rinne Hannu	vesilaitoksenhoitaja
Saikkonen Toni	vesilaitoksenhoitaja
Silvennoinen Marko	jätevedenpuhdistamon vastaava hoitaja
Virta Kimmo	johtaja

Vakinaisen henkilökunnan keski-ikä vuoden 2023 lopussa oli n. 55,3 vuotta.

Valtuuston päättämät liikelaitokselle asetetut toiminnan ja talouden tavoitteet 2023 ja niiden toteutuminen

Toiminnan tavoitteet 2023

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisten talousveden laatuvaatimusten täyttäminen.

Länsi-Suomen ympäristölupaviraston 18.12.2009 myöntämän jäteveden johtamisluvan mukaisten ehtojen täyttäminen (keskuspuhdistamo).

Toiminnan tavoitteet noudattavat Loimaan kaupunkistrategian Houkuttelevat asuin ympäristöt - kärkihanketta.

Toiminnan tavoitteiden toteutuminen 2023

Loimaan Vesi täytti sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset talousveden laatuvaatimukset.

Loimaan Vesi täytti keskuspuhdistamon osalta Länsi-Suomen ympäristölupaviraston 18.12.2009 myöntämän jäteveden johtamisluvan mukaiset ehdot.

Talouden tavoitteet 2023

Loimaan Veden taloutta tulee hoitaa vuonna 2023 siten, että pitkällä aikavälillä on mahdollista kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnit, operatiiviset kustannukset sekä toimitilojen leasing vuokratkustannukset.

Talouden tavoitteet noudattavat Loimaan kaupunkistrategian ”Suunnitteleminen ja johdamme taloutta ja investointeja ennakoivasti ja pitkäjänteisesti” -strategista tavoitetta.

Loimaan Veden taloudelliseksi tavoitteeksi asetetaan kaupungille maksettava 0,0 %:n suuruinen korvaus peruspääomasta 3 977 464,37 euroa, joka vuodelle 2023 tulee olemaan 0,00 euroa.

Vuotuiset investointimenot ovat enintään 2 356 000 euroa.

Johtokunnan päättämät sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet 2023

Toiminnan tavoitteet 2023

Laskuttamattoman veden määrä on alle 16 %.

Hule- ja suotovesien määrän vähentäminen. Vähintään yhdelle alueelle tehty selvitys viemäriverkostoon johtuvista sinne kuulumattomista vesistä.

Tavoitteet noudattavat Loimaan kaupunkistrategian Houkuttelevat asuin ympäristöt - kärkihanketta.

Tyky-toiminnan ja sidosryhmätoiminnan ylläpitäminen mm. koulutuksin, messuvierailuin.

Tavoite noudattaa Loimaan kaupunkistrategian ”Olemme hyvä työnantaja” -strategista tavoitetta.

Toiminnan tavoitteiden toteutuminen 2023

Laskuttamattoman veden määrä oli 22,44 % (26,15 % vuonna 2022).

Tehty esiselvitys Alpinojankadun vuotovesistä.

Henkilökunta käynyt soveltuviissa messu- ja koulutustapahtumissa.

Talouden tavoitteet 2023

Tilikausi muodostuu hieman ylijäämäiseksi. Investointeja kohdennetaan viemäriverkoston rakentamiseen ja ylläpitoon

Talouden tavoitteet noudattavat Loimaan kaupunkistrategian ”Suunnittelemme ja johdamme taloutta ja investointeja ennakoivasti ja pitkäjänteisesti” -strategista tavoitetta.

Talouden tavoitteiden toteutuminen 2023

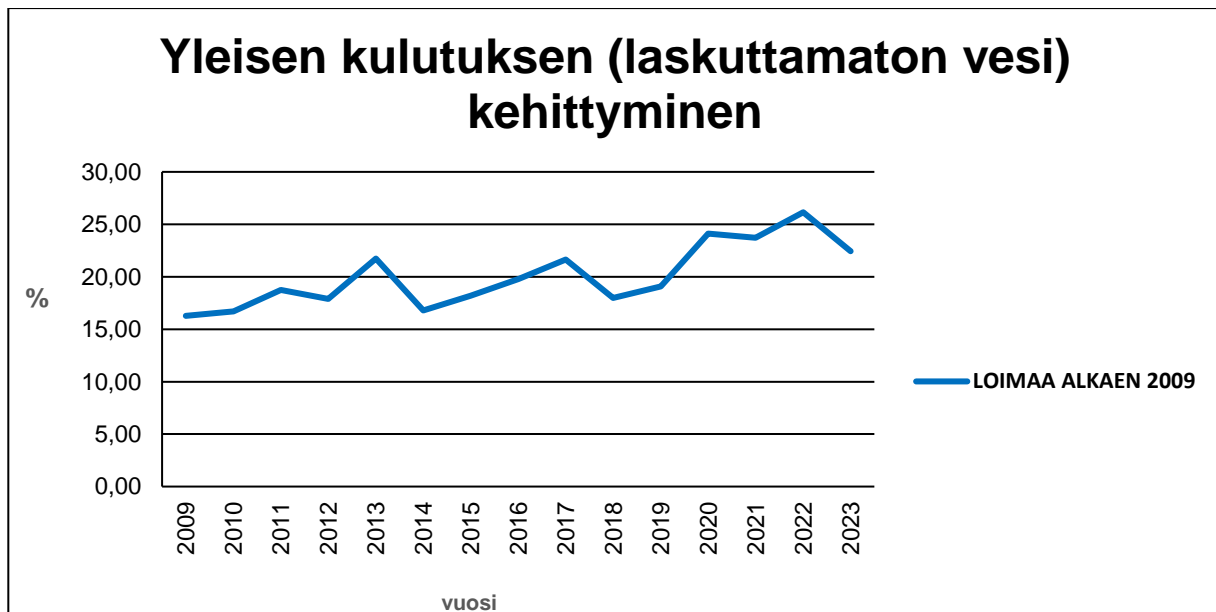
Liikelaitoksen tilikauden alijäämä on noin -548 246 euroa.

Merkittävät poikkeamat talousarvioon nähden on kerrottu kohdassa 7.1.

Investointien kohdentuminen on esitetty kohdassa 7.2. Investointeja ovat olleet mm. Satakunnantien peruskorjaus

Loimaan Vesi on toteuttanut johtokunnan asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet edellä esitetyn mukaisesti.

Laskuttamattoman vedenkulutuksen muutoksen seuranta

Vuotovesi tai laskuttamaton vesi (Non-Revenue Water, NRW) kuvaa veden toimituksen tehottomuutta siirto- ja jakeluverkostoissa laskutettuun vesimäärään suhteutettuna. Joissakin järjestelmissä tämä voi olla hyvin merkittävä osuus koko vesituotannosta. Vuotovesiongelma maailmanlaajuisesti ja vuotovesien määrät vaihtelevat paljon (5–55 %) maittain ja alueittain.

Laskuttamaton vesi koostuu useista tekijöistä. Laskuttamattomaan veteen sisältyy Loimaalla mm. katujen, pihojen yms. asfalttitoissa tarvittava vesi, muutamien jääkenttien kasteluvesi sekä palolaitoksen käyttämä paloposteista otettu vesi ja uusien verkostojen käyttöönotossa käytetty verkostojen huuhteluvesi. Suurimpana laskuttamattoman veden arvoa nostavana voinee kuitenkin pitää vuotovettä.

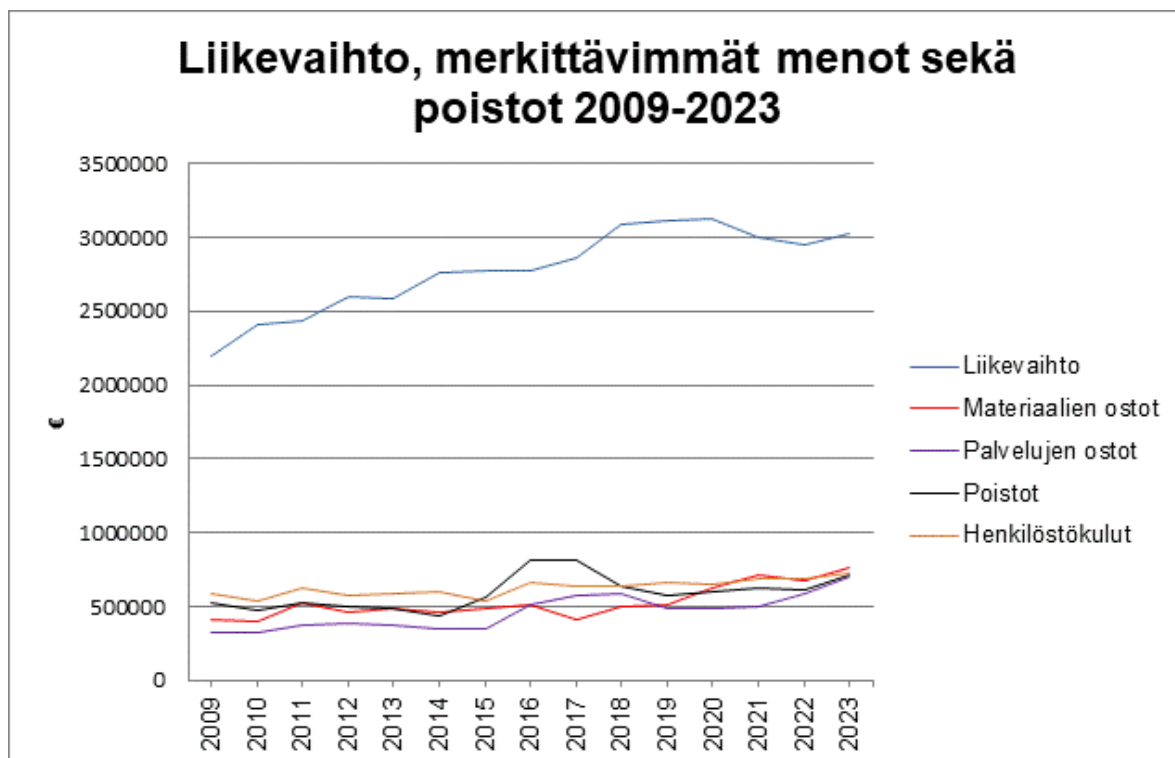
Vesi-instituutin tutkimusjulkaisun, Vesijohtomateriaalien vauriot ja käyttöikä suomessa, mukaan *keskimääräinen laskuttamattoman veden määrä keskisuurissa laitoksissa on 17,9 %. Jakelu ja tonttijohtojen on todettu aiheuttavan n. 90 % vesijohtoverkon vuodoista.*

Vesi- ja viemärlaitosyhdistyksen tunnuslukujärjestelmässä on mainittu, että *hyvän tunnusluvun suositusarvona on pidetty 10 %. Käytännössä suositusarvon saavuttaminen on useille vesihuoltolaitoksille hyvin vaikeaa. Varsinaista toimenpiderajaa ei kirjallisuudessa esiinny, mutta sellaisena voitaisiin pitää esimerkiksi 20–25 %.*

Vesilaitosyhdistyksen julkaisussa *Välttämätön vesi* vuodelta 2012 mainitaan vesilaitosten tuottamasta verkostoon pumpatusta talousvedestä jäävän laskuttamatta 18,4 %.

Loimaan Veden jakeluverkoston kautta johdetun laskuttamattoman veden määrä suhteessa pumpattuun vesimäärään vuonna 2023 oli 22,44 % (2022 luku oli 26,15 %), jota lukua voidaan pitää tyydyttävänä.

Kertomusvuoden aikana Loimaan Vesi korjasi kiinteistöjen tonttijohtoja ja runkovesijohtoja yhteensä 34 kohteessa (vuonna 2022 kohteita oli 35).

Laskennallinen veden ja jäteveden hinta vuonna 2023

Veden käyttömaksu (euroa/m ³ , alv. 24 %)	1,40
Jäteveden käyttömaksu (euroa/m ³ , alv. 24 %)	2,89

	<u>2023</u>
Laskutettu vesi (m ³)	1036817
Laskutettu jätevesi (m ³)	696723

	vesi (€)	jätevesi (€)
Hallinto	150 874	150 874
Vedenottamot	274 378	
Vesijohtoverkosto	453 687	
Viemäriverkosto ja pumppaamot		761 903
Ypäjä-Loimaa siirtoviemäri		27 681
Niirinrinteen pienpuhdistamo		2 405
Kuivatun lietteen kompostointi		81 692
Keskusjätevedenpuhdistamo		1 337 867
Metsämaan pienpuhdistamo		16 999
Veden ja jäteveden myyntikulut	38 817	41 186
Laskutustyöt	67 325	67 325
Toimisto- ja varistorakennus	54 838	54 838
	<u>1 039 920</u>	<u>2 542 771</u>
Muut rahoituskulut	60	60
	60	60
Oppisopimuskoulutuksen koul.korvaukset		20
Muut myyntituotot	51 884	77 826
Muut toimintatuotot	3 867	3 867
Korkotuotot	4 544	4 544
Perusmaksut	258 259	
Liittymismaksut	10 723	16 085
Sprinklerimaksut	904	
Muut rahoitustulot (korot ja viivästysmaksut)	2 312	2 312
	<u>332 492</u>	<u>104 653</u>

Yhteensä	707 488	2 438 178
----------	----------------	------------------

Em. luvut sis. suunn. poistoja yhteensä 711427,83 euroa

Laskennallinen hinta euroa/m ³ (alv. 0 %), vesi ja jätevesi	0,68	3,50
--	-------------	-------------

Laskennallinen hinta euroa/m ³ (alv. 24 %), vesi ja jätevesi	0,85	4,34
---	-------------	-------------

Laskennallinen veden käyttömaksu alittaa voimassa olleen käyttömaksun.

Laskennallinen jäteveden käyttömaksu ylittää voimassa olleen käyttömaksun.

TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN

Kunnallisen liikelaitoksen tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2023		01.01.-31.12.2022	
	euroa		euroa	
Liikevaihto	3 013 121,53		2 954 339,53	
Liiketoiminnan muut tuotot				
Muut toimintatuotot	7 733,06			
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-768 467,35		-679 381,28	
Palvelujen ostot	-698 886,73	-1 467 354,08	-592 312,11	-1 271 693,39
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-582 824,14		-553 714,79	
Henkilöstösivukulut				
Eläkekulut	-122 124,63		-115 165,93	
Muut henkilöstösivukulut	-18 169,71	-723 118,48	-20 615,34	-689 496,06
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-711 427,83		-611 753,71
Liiketoiminnan muut kulut				
		-700 257,62		-530 433,06
Liikeyli-/alijäämä				
Rahoitustuotot ja kulut:				
Korkotuotot	9 087,51			
Muut rahoitustuotot	4 623,16		2 529,21	
Muut rahoituskulut	-119,92	13 590,75	-58,04	2 471,17
Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä				
		-567 712,67		-146 565,52
Yli-/alijäämä ennen varauksia				
		-567 712,67		-146 565,52
Poistoeron lisäys/vähennys				
		19 467,16		21 068,72
Tilikauden yli-/alijäämä				
		-548 245,51		-125 496,80

LIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %	-4,48 %	-1,31 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-4,48 %	-1,13 %
Voitto, %	-18,84 %	-4,96 %

TOIMINNAN RAHOITUS

Kunnallisen liikelaitoksen rahoituslaskelma

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Liikelyli-/alijäämä	-581 303,42	-149 036,69
Poistot ja arvonalentumiset	711 427,83	611 753,71
Rahoitustuotot ja -kulut	13 590,75	2 471,17
Tulorahoituksen korjaukset	-7 733,06	
	<u>135 982,10</u>	<u>465 188,19</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 952 820,41	-1 421 434,76
Pysyvien vastaavien hyöd.luovutus	7 733,06	
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>-1 809 105,25</u>	<u>-956 246,57</u>
Rahoituksen rahavirta		
Antolainasaamisten muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-7 800,00	
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	1 500 000,00	1 425 000,00
Saamisten muutos muilta	-49 481,11	-111 760,22
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-3 999,66	12 844,32
Korottomien velkojen muutos muilta	95 627,59	-162 926,49
Rahoituksen rahavirta	<u>1 534 346,82</u>	<u>1 163 157,61</u>
Rahavarojen muutos	-274 758,43	206 911,04
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	284 549,04	559 307,47
Rahavarat 1.1.	<u>559 307,47</u>	<u>352 396,43</u>
	<u>-274 758,43</u>	<u>206 911,04</u>

LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-4.003.888	-2.413.712
Investointien tulorahoitus, %	7,39 %	32,73 %
Lainanhoitokate	-	-
Kassan riittävyys, pv	25 pv	52 pv
Quick ratio=maksuvalmiussuhde	2,43	5,81
Current ratio=käyttöpääomasuhde	2,43	5,81

TASETARKASTELU

Kunnallisen liikelaitoksen tase

	2023 SALDO 31.12 euroa	2023 AVAUSTASE euroa
TASE		
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	8 372	8 372
Rakennukset	2 083 843	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 543 560	7 032 522
Koneet ja kalusto	110 743	74 250
Ennakkomaks. ja keskener. hankinn.	1 654 378	3 044 359
Sijoitukset		
Muut saamiset	85 310	77 510
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	307 578	278 658
Saamiset kunnalta	1 000 000	2 500 000
Muut saamiset	30 486	17 530
Siirtosaamiset	8 327	721
Rahat ja pankkisaamiset	284 549	559 307
VASTAAVAA	13 117 145	13 593 230

	2023	2023
	SALDO 31.12	AVAUSTASE
	euroa	euroa
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	3 977 464	3 977 464
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	8 701 826	8 701 826
Tilikauden yli-/alijäämä	-548 246	
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	251 392	270 859
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Muut velat	64 355	64 355
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	444	1 244
Ostovelat	270 059	194 672
Korottomat velat kunnalta	260 454	264 454
Muut velat	12 048	6 999
Siirtovelat	127 347	111 356
VASTATTAVAA	13 117 145	13 593 230
LIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuus, %	94,40 %	95,28 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	24,31 %	21,73 %
Kertynyt ylijäämä, 1.000 €	8.154	8.702
Lainakanta 31.12., 1.000 €	0	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1.000 €	12.248	10.803
Lainasaamiset 31.12., 1.000 €	0	0

KOKONAISTULOT JA –MENOT 2023

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta.

Tulot	euroa	%	Menot	euroa	%
Varsinainen toiminta	3 026 832	100	Varsinainen toiminta	2 890 850	60
Toimintatuotot	3 020 855	100	Toimintakulut	2 890 730	60
Verotulot	0	0	- valmistus omaan käyttöön	0	0
Valtionosuudet	0	0	Korvaus peruspääomasta	0	0
Korkotuotot	9 088	0	Korkokulut	0	0
Muut rahoitustuotot	4 623	0	Muut rahoituskulut	120	0
Tulorahoituksen korjaukset	-7 733	0	Tulorahoituksen korjaukset	0	0
Investoinnit	7 733	0	Investoinnit	1 952 820	40
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	Investointimenot	1 952 820	40
Pys.vast.hyöd luovutustulot	7 733	0	Investointitulot	0	0
Rahoitustoiminta	0	0	Rahoitustoiminta	7 800	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0	Antolainasaamisten lisäykset	7 800	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0	0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	0	Lyhytaikaisten lainojen väh.	0	0
Oman pääoman lisäykset	0	0	Oman pääoman vähennykset	0	0
Kokonaistulot	3 034 565	100	Kokonaismenot	4 851 471	100
Täsmäytys:					
Kokonaismenot-kokonaistulot	1 816 905				
Muut maksuvalmiuden muutokset-rahavarojen muutos	1 816 905				

JOHTOKUNNAN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ

Loimaan Vesi -liikelaitoksen vuoden 2023 tilikauden tulos on alijäämäinen -548 245,51 €. Loimaan Vesi -liikelaitoksen johtokunta esittää, että tilikauden alijäämä siirretään taseen kohtaan oma pääoma / edellisten tilikausien yli-/alijäämä.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Käyttötalousosa

	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
	2 023	2 023	2 023
Liikevaihto	3 216 800	3 013 122	203 678
Liiketoiminnan muut tuotot		7 733	-7 733
Materiaalit ja palvelut	-1 266 100	-1 467 354	201 254
Henkilöstökulut	-791 500	-723 118	-68 382
Poistot ja arvonalentumiset	-669 600	-711 428	41 828
Liiketoiminnan muut kulut	-496 900	-700 258	203 358
Liikeyli-/alijäämä	-7 300	-581 303	574 003
Rahoitustuotot ja -kulut	2 700	13 591	-10 891
Yli-/alijäämä ennen sat. eriä	-4 600	-567 713	563 113
Yli-/alijäämä ennen varauksia	-4 600	-567 713	563 113
Poistoerän lisäys/vähennys	19 500	19 467	33
Tilikauden yli-/alijäämä	14 900	-548 246	563 146

Merkittävät poikkeamat talousarvioon nähden olivat;

Liikevaihto toteutui talousarviossa esitettyyn nähden noin 204 000 euroa pienempänä. Energian hinta oli talvella 2022–2023 korkealla ja tämä on heijastunut yleisesti koko maan veden kulutukseen. Veden säästeliäs käyttö on jatkunut, vaikka energian hinta on sittemmin pudonnut. Reilun 6 % liikevaihdon pudotus on samaa suuruusluokkaa, kuin mitä muilla vesilaitoksilla on todettu vedenkulutuksen muutoksesta. Liikelaitoksen hyvän taloudellisen tilanteen takia kulutustaksoja ei lähdetty korottamaan kesken vuotta.

Materiaalien ja palveluiden hankinnat ylittivät talousarvion noin 201 000 eurolla. Merkittävimpinä yksittäisinä vaikuttajina, joista lähes koko ylitys johtui, olivat syksyllä tapahtunut rankkasade, joka sai ikävänä vaikutuksenaan viemärit tulvimaan keskustan omakotialueiden kellareihin sekä alkutalvella tapahtuneet ennakoimattomat putkirikot. Rankkasateen jälkeistä ennakoimatonta työtä ovat olleet mm. laitoksen viemäriverkoston pesut ja kuvaukset, mittaukset (mm. padotuskorkeudet) sekä pahimpien vuotopaikkojen välittömät korjaukset. Rankkasateen vaikutuksia tullaan käsittelemään ja se aiheuttaa kustannuksia vielä jatkossa. Putkirikoista suoraan johtuneiden kustannusten lisäksi rikkojen takia tehtiin varautumiseen liittyviä hankintoja, joita ei ollut talousarviossa huomioitu. Jäteveden perusmaksun käyttöönotto vuotta suunniteltua aiemmin aiheutti ennakoitua enemmän ilmoituskuluja.

Henkilöstökulut alittivat arvion noin 68 000 eurolla. Alittumisen syynä olivat, että palkkoja ohjattiin osaltaan käynnissä oleville investointikohteille sekä henkilöstöjärjestelyt. Liiketoiminnan muut kulut ylittyivät noin 203 000 euroa. Lähes koko ylitys, 200 000 euroa, tulee jätevedenpuhdistamon kasvaneista leasing-kustannuksista. Heti vuoden 2023 budjetin laadinnan jälkeen korkotaso lähti nousuun ja koska korot olivat liki kaksi vuosikymmentä olleet käytännössä nollassa, niin pienikin koronnosto teki merkittävän vaikutuksen.

Investoinnit

Loimaan Vesi -liikelaitos	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
	2 023	2 023	2 023
Toimintamenot	-2 356 000	-1 952 820	-403 180
Toimintatulot			
Netto	-2 356 000	-1 952 820	-403 180

Investointimäärärahoja kohdistettiin vuonna 2023 seuraaviin investointikohteisiin:

- Satakunnantien kunnallistekniikan peruskorjaus, jatkuu 2024
- Virttaan toiminta-alueen viemärointi
- Nahinlahdentie-Hirvikoskentie jv saneeraus
- Kotimäentie jv. saneeraus
- Altaiden peruskorjaus, Puhd.allas 1_saneeraus 2023
- Auton vaihto/ uuden hankinta
- Sieppalankadun jatke itään
- JVpuhd.rakennusautomaatio valvomopäivitys
- Pärnämäen alueen jv. rak.

Toteuttamatta jäivät seuraavat investoinnit, jotka siirrettiin vuodelle 2024:

- Juvan alueen pääviemäri saneeraus
- Kirkkokallion vesitornin saneeraus ulkopuolelta (2024 tai myöhemmin)
- Turuntien ja Väinämöisenkadun vesijohdon ja jätevesiviemäri saneeraus, suunnittelu
- Pumppaamosaneerauskohde

Rahoitusosa

	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
	2 023	2 023	2 023
Toiminnan ja invest. rahavirta			
Toiminnan rahavirta			
Liikelyli- /alijäämä	-7 300	-581 303	574 003
Poistot ja arvonalentumiset	669 600	711 428	-41 828
Rahoitustuotot ja -kulut	2 700	13 591	-10 891
Tulorahoituksen korjauserät		-7 733	7 733
Toiminnan rahavirta	665 000	135 982	529 018
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-2 356 000	-1 952 820	-403 180
Pysyvien vastaavien hyöd.luovutus		7 733	-7 733
Investointien rahavirta	-2 356 000	-1 945 087	-410 913
Toiminnan ja invest. rahavirta	-1 691 000	-1 809 105	118 105
Rahoituksen rahavirta			
Antolainasaamisten muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset		-7 800	7 800
Antolainasaamisten muutokset		-7 800	7 800
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Saamisten muutos kunnalta		1 500 000	-1 500 000
Saamisten muutos muilta		-49 481	49 481
Korottomien velkojen muutos kunn		-4 000	4 000
Korottomien velkojen muutos muil		95 628	-95 628
Muut maksuvalmiuden muutokset		1 542 147	-1 542 147
Rahoituksen rahavirta		1 534 347	-1 534 347
Rahavarojen muutos	-1 691 000	-274 758	-1 416 242
Rahavarat 31.12.		284 549	-284 549
Rahavarat 1.1.		559 307	-559 307
Rahavarojen muutos	0	-274 758	274 758

TULOSLASKELMA

Loimaan Vesi -liikelaitos

Sivu 1

13.02.2024

T o t e u t u m a t

7:38:16

Ulkoinen

01.01.2023 - 31.12.2023

EUR

	Toteutuma 2023	Toteutuma 2022
TULOSLASKELMA		
LIIKEVAIHTO		
MYYNTITUOTOT	3.013.121,53	2.954.339,53
LIIKEVAIHTO	3.013.121,53	2.954.339,53
LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT		
MUUT TOIMINTATUOTOT	7.733,06	
LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT	7.733,06	
MATERIAALIT JA PALVELUT		
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-768.467,35	-679.381,28
PALVELUJEN OSTOT	-698.886,73	-592.312,11
MATERIAALIT JA PALVELUT	-1.467.354,08	-1.271.693,39
HENKILÖSTÖKULUT		
PALKAT JA PALKKIOT	-582.824,14	-553.714,79
HENKILÖSTÖSIVUKULUT		
ELÄKEKULUT	-122.124,63	-115.165,93
MUUT HENKILÖSTÖSIVUKULUT	-18.169,71	-20.615,34
HENKILÖSTÖSIVUKULUT	-140.294,34	-135.781,27
HENKILÖSTÖKULUT	-723.118,48	-689.496,06
POISTOT JA ARVONALENTUMISET		
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-711.427,83	-611.753,71
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-711.427,83	-611.753,71
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	-700.257,62	-530.433,06
LIIKKEYLI-/ALIJÄÄMÄ	-581.303,42	-149.036,69
KORKOTUOTOT	9.087,51	
MUUT RAHOITUSTUOTOT	4.623,16	2.529,21
MUUT RAHOITUSKULUT	-119,92	-58,04
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT	13.590,75	2.471,17
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN SAT. ERIÄ	-567.712,67	-146.565,52
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	-567.712,67	-146.565,52
POISTOERON LISÄYS/VÄHENNYS	19.467,16	21.068,72
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-548.245,51	-125.496,80

RAHOITUSLASKELMA

Loimaan Vesi -liikelaitos

Sivu 1

13.02.2024

7:33:55

EUR

T o t e u t u m a t

Ulkoinen 01.01.2023 - 31.12.2023

	Toteutuma 2023	Toteutuma 2022
--	-------------------	-------------------

RAHOITUSLASKELMA

TOIMINNAN JA INVEST. RAHAVIRTA

TOIMINNAN RAHAVIRTA		
LIIKEYLI-/ALIJÄÄMÄ	-581.303,42	-149.036,69
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	711.427,83	611.753,71
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	13.590,75	2.471,17
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	-7.733,06	
TOIMINNAN RAHAVIRTA	135.982,10	465.188,19
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
INVESTOINTIMENOT	-1.952.820,41	-1.421.434,76
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖD.LUOVUTU KÄYTTÖMAISUUDEN MYYNTIVOITOT/- PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖD.LUOVUTU	7.733,06	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1.945.087,35	-1.421.434,76
TOIMINNAN JA INVEST. RAHAVIRTA	-1.809.105,25	-956.246,57

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA

ANTOLAINASAAMISTEN MUUTOKSET		
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYKSET	-7.800,00	
ANTOLAINASAAMISTEN MUUTOKSET	-7.800,00	
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET		
SAAMISTEN MUUTOS KUNNALLA	1.500.000,00	1.425.000,00
SAAMISTEN MUUTOS MUILLA	-49.481,11	-111.760,22
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS KUNN	-3.999,66	12.844,32
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS MUIL	95.627,59	-162.926,49
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET	1.542.146,82	1.163.157,61
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	1.534.346,82	1.163.157,61
RAHAVAROJEN MUUTOS	-274.758,43	206.911,04
RAHAVARAT 31.12.	284.549,04	559.307,47
RAHAVARAT 1.1.	559.307,47	352.396,43
RAHAVAROJEN MUUTOS	-274.758,43	206.911,04

TASE

Loimaan Vesi -liikelaitos

Sivu 1
13.02.2024

T o t e u t u m a t

Ulkoinen

01.01.2023 - 31.12.2023

EUR

	Toteutuma 2023	Toteutuma 2022
TASE		
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
MAA- JA VESIALUEET		
Maa- ja vesialueet	8.372,06	8.372,06
MAA- JA VESIALUEET	8.372,06	8.372,06
RAKENNUKSET		
Muiden rakennusten uushankinta	2.083.842,73	
RAKENNUKSET	2.083.842,73	
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET		
Maa- ja vesirakenteet	2.691,58	3.166,54
Johtoverkostot ja laitteet	7.018.552,06	6.774.399,58
Muut kiinteät rakenteet ja lai	522.316,05	254.956,23
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	7.543.559,69	7.032.522,35
KONEET JA KALUSTO		
Kuljetusvälineet	110.743,18	74.250,05
KONEET JA KALUSTO	110.743,18	74.250,05
ENNAKKOMAKS. JA KESKENER.HANKIN		
Keskener.hank.muiden rak.uusha		2.193.518,65
Keskener.han,. johtoverk. ja l	1.654.377,96	614.634,05
Keskener.hank. muut kiint.rake		236.205,88
ENNAKKOMAKS. JA KESKENER.HANKIN	1.654.377,96	3.044.358,58
AINEELLISET HYÖDYKKEET	11.400.895,62	10.159.503,04
SIJOITUKSET		
MUUT SAAMISET		
Liittymismaksut (palautettavat)	85.310,00	77.510,00
MUUT SAAMISET	85.310,00	77.510,00
SIJOITUKSET	85.310,00	77.510,00
PYSYVÄT VASTAAVAT	11.486.205,62	10.237.013,04
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
SAAMISET		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
MYYNTISAAMISET		
Vesilaskutustili	307.577,99	278.657,81
MYYNTISAAMISET	307.577,99	278.657,81
SAAMISET KUNNALTA		
Lyhytaik.kassalainat kunnalta	1.000.000,00	2.500.000,00
SAAMISET KUNNALTA	1.000.000,00	2.500.000,00
MUUT SAAMISET		
Arvonlisäverosaamiset	30.485,78	17.530,42
MUUT SAAMISET	30.485,78	17.530,42
SIIRTOSAAMISET		
Muut siirtosaamiset muilta	8.326,89	721,32
SIIRTOSAAMISET	8.326,89	721,32
LYHYTAIKAISET SAAMISET	1.346.390,66	2.796.909,55
SAAMISET	1.346.390,66	2.796.909,55
RAHAT JA PANKKISAAMISET		
Nordea 109730-103750	284.549,04	559.307,47
RAHAT JA PANKKISAAMISET	284.549,04	559.307,47
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1.630.939,70	3.356.217,02
VASTAAVAA	13.117.145,32	13.593.230,06

Loimaan Vesi -liikelaitos

Sivu 2
13.02.2024

T o t e u t u m a t

EUR

Ulkoinen 01.01.2023 - 31.12.2023

	Toteutuma 2023	Toteutuma 2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
JÄÄNNÖSPÄÄOMA/PERUSPÄÄOMA		
Peruspääoma	3.977.464,37	3.977.464,37
JÄÄNNÖSPÄÄOMA/PERUSPÄÄOMA	3.977.464,37	3.977.464,37
EDELLISTEN TILIK:N YLI-/ALIJÄÄMÄ		
Edellisen tilikauden yli-/alijä	8.701.826,12	8.827.322,92
EDELLISTEN TILIK:N YLI-/ALIJÄÄMÄ	8.701.826,12	8.827.322,92
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ		
Tilikauden yli-/alijäämä	-548.245,51	-125.496,80
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-548.245,51	-125.496,80
OMA PÄÄOMA	12.131.044,98	12.679.290,49
POISTOERO JA VAPAAEHT.VARAUKSET		
POISTOERO		
Poistoero	251.392,32	270.859,48
POISTOERO	251.392,32	270.859,48
POISTOERO JA VAPAAEHT.VARAUKSET	251.392,32	270.859,48
VIERAS PÄÄOMA		
PITKÄAIKAINEN		
MUUT VELAT		
Liittymismaksut ja muut velat	64.355,48	64.355,48
MUUT VELAT	64.355,48	64.355,48
PITKÄAIKAINEN	64.355,48	64.355,48
LYHYTAIKAINEN		
SAADUT ENNAKOT		
Saadut ennakot muilta (l.a)	444,16	1.243,77
SAADUT ENNAKOT	444,16	1.243,77
OSTOVELAT		
Ostovelat/kierrätys	270.058,88	194.671,81
OSTOVELAT	270.058,88	194.671,81
KOROTTOMAT VELAT KUNNALTA/KY:LT		
Korottomat velat kunnalta(l.a)	260.454,18	264.453,84
KOROTTOMAT VELAT KUNNALTA/KY:LT	260.454,18	264.453,84
MUUT VELAT		
Ay-jäsenmaksujentili		149,53
Tilitettävä arvonlisävero	12.048,46	6.849,65
MUUT VELAT	12.048,46	6.999,18
SIIRTOVELAT		
Lomapalkkajaksotus	123.272,94	111.173,57
Muut siirtovelat muille	4.073,92	182,44
SIIRTOVELAT	127.346,86	111.356,01
LYHYTAIKAINEN	670.352,54	578.724,61
VIERAS PÄÄOMA	734.708,02	643.080,09
VASTATTAVAA	13.117.145,32	13.593.230,06

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Liitetiedoissa annetaan ne tiedot, joilla tilinpäätöstä on täydennettävä oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi toiminnan tuloksesta ja asemasta.
Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot liikelaitoksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tätä varten tarpeelliset tiedot on ilmoitettava liitetiedoissa.
Vesihuoltolaitoksen tilinpäätös on julkinen asiakirja. Julkistaminen koskee myös tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen liitetietoja.

Tuloslaskelman liitetiedot

Liite 6	Liikevaihto ja muut varsinaiset toimintatuotot		
		2023	2022
Liikevaihto		3 013 122	2 954 340
Tuet ja avustukset			
Yhteensä		3 013 122	2 954 340
Liite 9	Palvelujen ostojen erittely		
		2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot			
Muiden palvelujen ostot		698 886,73	592 312,11
Palvelujen ostot yhteensä		698 886,73	592 312,11
Liite 11	Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista		
Käyttöomaisuuden poistojen määrittämisessä on käytetty kaupunginvaltuuston hyväksymää poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenosta arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan. Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenemat ovat:			
Aineelliset hyödykkeet			
Vedenjakeluverkosto	7 %		menojäännöspoisto
Viemäriverkosto	7 %		menojäännöspoisto
Koneet ja kalusto	7 vuotta		tasapoisto
ATK- laitteet	3 vuotta		tasapoisto
Liite 13	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot		
		2023	2022
Muut toimintatuotot			
	Muut luovutusvoitot	7 733,06	

Liite 16	Erittely poistoeron muutoksista		
	Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos		
		2023	2022
	Kotasuon vedenottamo	780,00	975,00
	Viemäriverkko Alastaro	18 687,16	20 093,72
	yhteensä	19 467,16	21 068,72

Taseen liitetiedot

Liite 19	Aineelliset hyödykkeet	liite	
Liite 23	Saamiset	2023	2022
	Lyhytaikaiset saamiset peruskunnalta	1 000 000,00	2 500 000,00
Liite 24	Lyhytaikaiset siirtosaamiset	2023	2022
	Muut siirtosaamiset	8 326,89	721,32
Liite 25	Oman pääoman erittely		
		2023	2022
	Peruspääoma	3 977 464,37	3 977 464,37
	Ed.tilik.ylijäämä	8 701 826,12	8 827 322,92
	Tilik.yli-/alijäämä	-548 245,51	-125 496,80
	Oma pääoma yhteensä	12 131 044,98	12 679 290,49
Liite 26	Erittely poistoerosta		
		2023	2022
	Investointivaraukseen liittyvä poistoero	251 392,32	270 859,48
	Kotasuon vedenottamo	3 120,00	3 900,00
	Viemäriverkko Alastaro	248 272,32	266 959,48
Liite 30	Velat	2023	2022
	Lyhytaikaiset velat peruskunnalta	260 454,18	264 453,84
Liite 33	Siirtovelat		
		2023	2022
	Lomapalkkajaksotus	123 272,94	111 173,57
	Muut siirtovelat	4 073,92	182,44
		127 346,86	111 356,01
Liite 38	Leasingvastuiden yhteismäärä		
		2023	2022
	Seuraavalla tilikaudella maksettavat	744 127,44	618 523,32
	Myöhemmin maksettavat	11 504 234,59	10 184 115,34
	Yhteensä	12 248 362,03	10 802 638,66
Liite 42	Henkilöstön lukumäärä	2023	2022
		13	13

Liite 19

Tiedot pysyvistä vastaavista tase-eräkohtaisesti, Vesi-liikelaitos 2023								
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet								
	Aineettomat	Aineelliset hyödykkeet						Aineelliset hyödykkeet yhteensä
	hyödykkeet yhteensä	Maa- ja vesi-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkom. ja kesk. eräiset hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	8 372,06	0,00	7 032 522,35	74 250,05	0,00	3 044 358,58	10 159 503,04
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	21 256,92	60 723,05	0,00	1 870 840,44	1 952 820,41
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	2 193 518,65	1 067 302,41	0,00	0,00	-3 260 821,06	0,00
Tilikauden poisto	0,00	0,00	109 675,92	577 521,99	24 229,92	0,00	0,00	711 427,83
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	8 372,06	2 083 842,73	7 543 559,69	110 743,18	0,00	1 654 377,96	11 400 895,62
Arvonkorotukset								
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	8 372,06	2 083 842,73	7 543 559,69	110 743,18	0,00	1 654 377,96	11 400 895,62
Olennaiset lisäpoistot								
Erittely olennaisista lisäpoistoista								

Liite 43 Henkilöstökulut		2023	2022
Palkat ja palkkiot		588 256,57	554 524,10
Henkilösivukulut			
Eläkekulut		122 124,63	115 165,93
Muut henkilösivukulut		18 169,71	20 615,34
Henkilöstökorvaukset ja muut korjaukset		-5 432,43	-809,31
Yhteensä tuloslaskelman mukaan		723 118,48	689 496,06
Henkilöstökuluja aktivoitu aineellisiin hyödykkeisiin		22 896,06	18 962,79
Yhteensä henkilöstökulut		746 014,54	708 458,85
Liite 44 Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetty luottamushenkilömaksut		2023	2022
Vasemmistoliitto		375,00	193,75
Keskusta		80,00	70,00
Sosiaalidemokraatit		30,00	22,50
Perussuomalaiset		40,00	50,00
Kokoomus		15,00	25,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä		540,00	361,25

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

	Virallinen päiväkirja		Atk-tulosteena vuosittain
	Virallinen pääkirja		Atk-tulosteena vuosittain
	Tositelajit:	002 Avaavan taseen korjaus	
		11 Myyntireskontrasuoritukset	
		12 Ostoreskontrasuoritukset	
		15 Tiliotekirjaukset	
		19 Muistiot	
		51 käyttöomaisuuden myynnit ja romutukset	
		60 Käyttöomaisuus	
		80 Ostolaskut/kierrätys	
		90 Palkat	
		91 Populus- matkalaskut	
		200 Vesi- ja jätelaskutus	

KIRJAUSMENETELMÄ

CGI Suomi Oy/PRO ECONOMICA PREMIUM

LOIMAAN VESI -LIKELAITOKSEN VUODEN 2023 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Loimaalla 28.02.2024

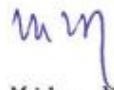

Mika Helin
johtokunnan puheenjohtaja

Henriikka Punkki
johtokunnan varapuheenjohtaja

Teemu Heilala
jäsen

Mika Mutala
varajäsen

Katriina Kannisto
jäsen

Tuija-Maija Arvola
varajäsen

Teijo Repo
jäsen

Annareeta Vuorinen
jäsen

Kimmo Virta
johtaja

VESILAITOSMAKSUT 2023

<i>Vv-laitosmaksut</i>	<i>Käyttö-</i>	<i>Liittymismaksu</i>		<i>Perusmaksu,</i>	
		<i>mak-</i>	<i>OK-</i>	<i>Kerros-</i>	<i>OK-</i>
<i>sis. mahdollisen ALV 24 %</i>	<i>su</i>	<i>talo</i>	<i>talo</i>	<i>talo</i>	<i>talo</i>
<i>1.2.2023</i>					
<i>Maksut sisältävät talousveden ja</i>					
<i>jäteveden maksut</i>	<i>€/m3</i>	<i>€</i>	<i>€</i>	<i>€/v</i>	<i>€/v</i>
Eurajoen vesihuoltolaitos	4,78	2 852	3 720	30	90
Forssan vesihuoltoliikelaitos	5,14	4 000	29 500	65	560
Hangon Vesi -liikelaitos	4,60	4 278	12 834	271	4 091
Huittisten kaupunki Vesihuoltolaitos	4,84	1 911	30 591	134	268
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy	4,19	4 140	31 053	202	1 235
Kangasalan Vesi -liikelaitos	5,45	4 350	48 000	252	1 930
Laitilan kaupungin vesihuoltolaitos	5,03	5 900	49 000	56	392
Loimaan Vesi (1,40 + 2,89 €/m3)	4,29	2 415	23 064	48	48
Marttilan vesihuoltolaitos	4,31	7 222	57 250	158	1 075
Raaseporin Vesi	4,93	8 000	37 500	156	312
Rauman Vesi	5,26	4 900	13 430	76	122
Sastamalan Vesi liikelaitos	5,93	3 868	61 888	433	1 557
Someron Vesihuolto Oy	5,58	4 230	47 000	149	1 650
Turun Vesihuolto Oy	3,47	4 960	47 434	223	625
Uudenkaupungin Vesi	5,06	4 400	12 800	77	1 157
Vehmaan Vesi Oy	6,35	7 269	20 587	92	488
Keskiarvo ylläolevista	4,95	4 668	32 853	151	975
Koko maa, keskiarvo	4,99	4 348	36 687	173	1 188
Koko maa, mediaani	4,94	4 000	33 108	144	638
Koko maa, minimi	2,60	3	0	0	0
Koko maa, maksimi	7,42	13 500	110 850	2 519	10 278

10. Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä

Loimaan kaupungin tilinpäätöksen 2023 allekirjoitus

Loimaalla 8.4.2024

Teija Ek-Marjamäki
Puheenjohtaja

Anne Onnela
jäsen

Kari Leppäjoki
jäsen

Pekka Ahokas
jäsen

Pasi Markula
jäsen

Esko Lundgren
jäsen

Sini Peltonen
jäsen

Jorma Rinne
jäsen

Marke Tissari
jäsen

Päivi Vanha-Perttula
jäsen

Matti Ylitalo
jäsen

Jari Rantala
jäsen

Tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus

Loimaalla __.__.2024

Talvea Julkistarkastus Oy

Jukka Vuorio, HT, JHT